

Veli-Matti Salminen

Verkostot, paikallisuus ja
eriarvoisuus

Veli-Matti Salminen

Verkostot, paikallisuus ja eriarvoisuus

Esitetään Jyväskylän yliopiston yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan suostumuksella julkisesti tarkastettavaksi yliopiston Agora-rakennuksen auditoriossa 3 (AgAud3) maaliskuun 31. päivänä 2012 kello 12.

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

JYVÄSKYLÄ 2012

Verkostot, paikallisuus ja eriarvoisuus

JYVÄSKYLÄ STUDIES IN EDUCATION, PSYCHOLOGY AND SOCIAL RESEARCH 434

Veli-Matti Salminen

Verkostot, paikallisuus ja eriarvoisuus

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

JYVÄSKYLÄ 2012

Editors

Jussi Kotkavirta

Department of Social Sciences and Philosophy, University of Jyväskylä

Pekka Olsbo, Harri Hirvi

Publishing Unit, University Library of Jyväskylä

URN:ISBN:978-951-39-4678-4

ISBN 978-951-39-4678-4 (PDF)

ISBN 978-951-39-4677-7 (nid.)

ISSN 0075-4625

Copyright © 2012, by University of Jyväskylä

Jyväskylä University Printing House, Jyväskylä 2012

ABSTRACT

Veli-Matti Salminen, Veli-Matti
Networks, locality and inequality
Jyväskylä: University of Jyväskylä, 2012, 160 p.
(Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research
ISSN 0075-4625; 434)
ISBN 978-951-39-4677-7 (nid.)
ISBN 978-951-39-4678-4 (PDF)
English summary
Diss.

The purpose of this research is to explore the networks of both individuals and associations residing in small local communities, in order to determine the different kinds of networks the actors are attached to and how their networks of contacts are differentiated. Two communities were involved in the research; Lievestuore, situated in central Finland and Pabrade, in eastern Lithuania. In studying the networks of individuals, survey data was collected sampling the adult inhabitants of the studied localities (N=194 in Lievestuore, N=264 in Pabrade) and representing three separate age cohorts. Three measures of network-based social capital were used: the occupations reached among the network contacts, the resources accessed through network contacts, and the memberships of voluntary associations. In order to study the networks of local voluntary associations, data was collected using a structured survey (N=23 in Lievestuore, N=10 in Pabrade). The associations were questioned about their interaction and cooperation with various local actors and municipal administration. The results showed that on the individual level, there is a differentiation between the working-class and the upper-level employees especially in the socio-economic scale of their contacts' positions, the number of association memberships and the number of non-kin contacts providing resources. This differentiation was also partly explained by local attachment, gender and age. Those who circulate in local events and places of interest, were found to have more contacts providing expressive resources and more association memberships. Men had less network contacts as a rule, but they were found to be slightly more active in voluntary associations than women. The oldest age group in Pabrade was poorer in regard to network contacts of all kinds, whereas the elderly in Lievestuore were found to be most active in voluntary associations. As concerns the local associations, they would establish networks which were mainly horizontal (to peer groups) or vertical (to municipal administration) by character, or they would combine both horizontal and vertical network contacts. By means of this study, a crucial difference between the civil societies of Finland and Lithuania was made evident in the comparison of associational life in Lievestuore and Pabrade.

Keywords: social networks, social capital, social differentiation, locality, voluntary associations

Author's address Veli-Matti Salminen
Department of Social Sciences and Philosophy
P.O.Box 35, 40014 University of Jyväskylä
veli-matti.salminen@jyu.fi

Supervisor Professor Martti Siisiäinen
Department of Social Sciences and Philosophy
University of Jyväskylä

Reviewers Docent Anna-Maija Castrén
Department of Social Research
University of Helsinki

Professor Harri Melin
School of Social Sciences and Humanities
University of Tampere

Opponent Professor Harri Melin
School of Social Sciences and Humanities
University of Tampere

ESIPUHE

Tämä väitöskirjaprojekti sai muodollisesti alkunsa syksyllä 2007. Varsinaisesti olen pyöriskellyt tutkimusaiheen – kansalaisyhteiskunnan, sosiaalisen pääoman ja verkostojen – ympärillä ja vierellä kymmenisen vuotta, sekä graduvaiheessa että sen jälkeisten työtehtävien kautta. Paikallisuuden ja eriarvoisuuden teemoihin tutustuin päästessäni mukaan Suomen Akatemian tutkimusprojektiin *Resurssit, paikallisuus ja elämäntilanne*, jossa työskentelin ensin tutkimusavustajana, sitten päätoimisena tohtorikoulutettavana. Olen kiitollinen Suomen Akatemialle rahoituksesta, joka mahdollisti tutkimustyön kahdeksi vuodeksi. Kiitokset myös Sosiaalitieteiden valtakunnalliselle jatkokoulutusohjelmalle (SOVAKO), jonka rahoituksella sain työskennellä aina väittelyvaiheeseen asti.

Suurimmat kiitokset tutkimukseni mahdollistamisesta kuuluvat professori Martti Siisiäiselle, joka toimi ohjaajanani koko väitöskirjaprosessin ajan ja lisäksi tutustutti minut laajasti suomalaisen ja kansainvälisen tutkimuksen kenttään. Minulla oli ilo työskennellä Martin kanssa monenlaisissa eri tehtävissä: Martti johti tutkimusprojektiä, koordinoi SOVAKO:n Kansalaisyhteiskunnan tutkijakoulua ja veti kansalaisyhteiskunnan tutkimusseminaaria laitoksellamme. Haluan myös kiittää Resurssit, paikallisuus ja elämäntilanne -tutkimusprojektin jäseniä: Leena Alanen, Päivi Kivelä, Anja-Riitta Lehtinen, Marjatta Marin, Matti Vesa Volanen ja Mari Vuorisalo – kiitos keskusteluista, tekstien kommentoinnista ja muusta kollegiaalisesta avusta.

Kiitän väitöskirjani esitarkastajina toimineita dosentteja Anna-Maija Castrénia ja professori Harri Meliniä todellista asiantuntijuutta ja ohjaavaa otetta huokuvista kommentteista, jotka olivat suureksi avuksi käsikirjoituksen viimeistelyssä. Kiitos Harri Melinille myös lupautumisesta vastaväittäjäkseni.

Erityisen kiitoksen ansaitsevat pitkäaikaiset tutkijaystäväni Tomi Kankainen ja Tomi Oinas, joiden kanssa jaoin työajan ja toisinaan myös vapaa-ajan iloja ja suruja (mutta voittopuolisesti iloja). Kiitän kaikkia kansalaisyhteiskunnan tutkijaseminaariin osallistuneita ja tutkijakoulun kollegoita sekä ohjaajia seminaaripapereideni arvokkaista kommentteista ja mukanaelämisestä väitöskirjaprosessin aikana.

Olen tehnyt tutkimustani työsuhteessa Jyväskylän yliopiston Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitoksella, jota saan kiittää työtiloista sekä osaavasta ja ihmisläheisestä palvelusta kaikissa työsuhteeseen liittyvissä asioissa. Kiitos myös lähityöyhteisölleni eli sosiologian yksikön henkilökunnalle vertaistuesta.

Vaimoani Sanna saan kiittää elämäni tärkeimmästä ihmissuhteesta; rakkaudesta, kannustuksesta ja elämänilosta, joiden kantamana olen jaksanut tähän vaiheeseen asti. Elämäämme ovat rikastuttaneet tyttäremme Aivi ja Immi. Haluan lopuksi kiittää vanhempiani, siskojani perheineen, appivanhempiani sekä muita sukulaisia ja ystäviä osoittamastanne korvaamattomasta tuesta ja avusta.

Jyväskylässä 22.2.2012
Veli-Matti Salminen

KUVIOT

KUVIO 1	Sosiaalisen pääoman teoreetikot verkostotutkimuksen kartalla	19
KUVIO 2	Lievestuoreen työvoimaan kuuluvien (N=1286) asukkaiden ammattirakenne	45
KUVIO 3	Pabraden koulutusrakenne verrattuna koko Liettuaan	49
KUVIO 4	Lievestuoreen yhdistysten säännöllinen vuorovaikutus eri paikallisten tahojen kanssa	98
KUVIO 5	Pabraden yhdistysten säännöllinen vuorovaikutus eri paikallisten tahojen kanssa	99
KUVIO 6	Lievestuoreen yhdistysten säännöllinen yhteydenpito Laukaan kunnan hallintoyksiköihin	101
KUVIO 7	Pabraden yhdistysten säännöllinen yhteydenpito Švenčionysin kunnan hallintoyksiköihin	103
KUVIO 8	Lievestuoreen yhdistysten säännöllinen yhteydenpito Laukaan kunnan luottamushenkilöorganisaatioihin.....	105
KUVIO 9	Lievestuoreen Eläkkeensaajien yhteistyöverkosto	110
KUVIO 10	Lievestuoreen Settlementin yhteistyöverkosto.....	112

TAULUKOT

TAULUKKO 1	Jäsenyydet erityyppisissä yhdistyksissä, Suomi ja Liettua ..	36
TAULUKKO 2	Lievestuoreella kyselyyn vastanneiden taustatiedot	54
TAULUKKO 3	Pabradessa kyselyyn vastanneiden taustatiedot	55
TAULUKKO 4	Lievestuoreen ja Pabraden yhdistykset tyypeittäin	58
TAULUKKO 5	Perheenjäsenten tai sukulaisten sekä ystävien tai tuttavien piirissä edustettuina olevien ammattien suhteelliset frekvenssit.....	62
TAULUKKO 6	Positio-summamuuttujien sisältämät ammattinimikkeet	64
TAULUKKO 7	Perheenjäsenten tai sukulaisten sekä ystävien tai tuttavien verkostoissa saatavien resurssien suhteelliset frekvenssit ...	65
TAULUKKO 8	Lievestuore: resurssi-summamuuttujien sisältämät resurssikokonaisuudet.....	67
TAULUKKO 9	Pabrade: resurssi-summamuuttujien sisältämät resurssikokonaisuudet.....	68
TAULUKKO 10	Lievestuorelaisten ja pabradelaisten jäsenyydet eri yhdistyksissä	70
TAULUKKO 11	Yhdistysjäsenyyksien määrä luokiteltuna	71
TAULUKKO 12	Paikallinen kiinnittyminen ryhmittelyn mukaan	76
TAULUKKO 13	Lievestuorelaisten ystävä- ja tuttavapiirissä tavoitettavat ammattiryhmät selittävien muuttujien mukaan.....	77
TAULUKKO 14	Pabradelaisten ystävä- ja tuttavapiirissä tavoitettavat ammattiryhmät selittävien muuttujien mukaan.....	78
TAULUKKO 15	Lievestuoreen ja Pabraden asukkaiden kotitalousavun resurssikontaktit taustatekijöiden mukaan.....	80
TAULUKKO 16	Lievestuoreen ja Pabraden asukkaiden ekspressiiviset resurssikontaktit taustatekijöiden mukaan.....	81
TAULUKKO 17	Lievestuoreen ja Pabraden asukkaiden instrumentaaliset resurssikontaktit taustatekijöiden mukaan.....	83
TAULUKKO 18	Yhdistysjäsenyyksien määrä Lievestuoreella ja Pabradessa selittävien muuttujien mukaan (ANOVA)	85
TAULUKKO 19	Verkostoitumisen nelikenttä Lievestuoreella ja ryhmiä luonnehtivat taustatekijät.....	89
TAULUKKO 20	Verkostoitumisen nelikenttä Pabradessa ja ryhmiä luonnehtivat taustatekijät.....	90
TAULUKKO 21	Yhdistysten rekisteröintivuodet (Lievestuore) ja perustamisvuodet (Pabrade).....	92
TAULUKKO 22	Osallistuvien jäsenten osuuksien keskiarvot yhdistysten jäsenmäärän mukaan Lievestuoreella ja Pabradessa	94
TAULUKKO 23	Yhdistykset, joiden hallitukseen tai johtokuntaan kuuluu kunnan viranhaltijoita tai luottamushenkilöitä	95
TAULUKKO 24	Lievestuoreen yhdistykset verkostotypologiassa	107
TAULUKKO 25	Pabraden yhdistykset verkostotypologiassa	108

SISÄLLYS

ABSTRACT

ESIPUHE

KUVIOT JA TAULUKOT

SISÄLLYS

1	VERKOSTOSUHTEET TUTKIMUKSEN KOHTEINA.....	11
1.1	Tutkimuskysymykset ja tutkimuksen rakenne.....	14
2	TUTKIMUKSEN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	16
2.1	Verkostot ja sosiaalisen pääoman tutkimus.....	18
2.1.1	Verkostosuhteissa saavutettavat resurssit sosiaalisena pääomana	21
2.1.2	Asema verkostorakenteessa sosiaalisena pääomana	25
2.2	Sosiaalisen pääoman differentioituminen.....	27
2.2.1	Sosiaalinen pääoma Bourdieun sosiologiassa.....	29
2.3	Yhdistykset ja sosiaalinen pääoma.....	32
2.4	Paikallisuus ja paikallinen kiinnittyminen	38
3	TUTKIMUSPAIKKAKUNTIEN ESITTELY	42
3.1	Tehdaspaikkakunnat resurssiyhdyksinä	42
3.2	Lievestuore tilastojen ja historian valossa.....	44
3.3	Pabrade tilastojen ja historian valossa	47
4	TUTKIMUSTEHTÄVÄ, AINEISTOT JA MENETELMÄT	51
4.1	Yksilötasoinen kyselyaineisto	52
4.1.1	Kyselyaineiston analyysi.....	55
4.2	Yhdistyksille suunnatut kyselyt	57
5	YKSILÖIDEN VERKOSTOSUHTEIDEN KOOSTUMUS.....	60
5.1	Positiogeneraattori: ammatit ystävä- ja tuttavaverkostoissa.....	61
5.2	Resurssigeneraattori: sukulaisten, ystävien ja tuttavien välityksellä saatavat resurssit.....	64
5.3	Yhdistystoiminta ja muu kansalaistoiminta	69
6	YKSILÖKESKEISTEN VERKOSTOJEN ERIYTYMINEN	73
6.1	Positioverkostojen eriytyminen.....	76
6.2	Resurssiverkostojen eriytyminen	79
6.2.1	Kotitalouden hoitoon liittyvät resurssit.....	79
6.2.2	Ekspressiivisen toiminnan resurssit	81
6.2.3	Instrumentaalisen toiminnan resurssit	82
6.3	Yhdistysjäsenyyksien eriytyminen	84
6.4	Yhteenveto sosiaalisten verkostojen eriytymisestä.....	86

7	YHDISTYSTEN PAIKALLINEN VERKOSTOITUMINEN.....	91
7.1	Yleiskuva Lievestuoreen ja Pabraden yhdistyksistä	91
7.2	Yhdistysten vuorovaikutusverkostojen rakenteet	95
7.2.1	Vuorovaikutus erilaisten paikallisten toimijoiden kanssa	96
7.2.2	Yhteydenpito kunnan hallintoyksiköiden kanssa	100
7.2.3	Yhteydenpito kunnan luottamushenkilöorganisaatioiden kanssa	103
7.3	Yhdistykset verkostotypologiassa	106
7.3.1	Yhdistysten verkostosuhteiden sisältö: kaksi esimerkkiä Lievestuoreelta.....	109
8	YHTEENVETO JA POHDINTA	113
	SUMMARY	119
	LÄHTEET	125
	LIITTEET.....	134

1 VERKOSTOSUHTEET TUTKIMUKSEN KOHTEINA

Verkostoitumisella viitataan yleisesti siihen, että ihmisillä on erilaisia suhteita, joiden välityksellä he muodostavat verkostoja. Nämä suhteet voivat olla tiiviitä tai löyhiä, sopimuksenvaraisia tai perittyjä, pysyviä tai tilapäisiä, vuorovaikutuksellisia tai yksipuolisia ja ne voivat perustua esimerkiksi materiaaliseen vaihtoon tai emotionaaliseen tukeen. Yhtä kaikki suhteet asemoivat jokaisen toimijan siten, että toimijoiden joukkoa ja heidän välisiään siteitä voidaan kutsua sosiaalisesti verkostoksi (Wasserman & Faust 1994, 9). Niin julkiset instituutiot, työelämän organisaatiot, rekisteröidyt yhdistykset, harrastuskerhot, ystäväpiirit kuin perhe ja sukukin voidaan niputtaa verkostosuhteiden ja niistä muodostuvien verkostojen eri ulottuvuuksien kokonaisuudeksi. Laajemmin ajateltuna verkostosuhteissa on kyse sosiologian yhdestä perimmäisestä tutkimuskohteesta eli sosiaalisesta toiminnasta. Max Weber (1968) ymmärsi sosiaalisen toiminnan saavan merkityksensä toimijoiden välisistä suhteista. Sosiaalinen toiminta eroaa pelkästä käyttäytymisestä tai reaktiivisesta toiminnasta siten, että se on merkityksellistä toimintaa, joka on orientoitunut toisten merkityksellisen toiminnan mukaan. Suhde toisiin määrittää siis sitä, miten sosiaalinen toiminta etenee.

Verkostojen tutkimus kytkeytyy sosiologian perinteiseen kysymykseen toimijan ja rakenteen erottelusta mielenkiintoisella tavalla, sillä verkostoja luodessaan yksilöt voivat kiinnittyä suhteiden välityksellä laajempiin yhteiskunnallisiin rakenteisiin, mutta toisaalta he myös itse muodostavat samalla rakenteita. Sosiologisen verkostotutkimuksen perusta on löydettävissä Georg Simmelin (1890) formaalista sosiologiasta. Sen tutkimuskohteena ovat erilaiset sosiaaliset muodot (instituutiot, organisaatiot ja prosessit), joissa yhteiskunnalliset toimijat ovat vuorovaikutuksessa ja jotka mahdollistavat yksilöiden kehittymisen sosiaalisina yksilöinä. Keskeisiä sosiaalisia muotoja ovat ”sosiaaliset piirit”, joiden välityksellä yksilöt kytkeytyvät kokonaisyhteiskuntaan. (Siisiäinen 1992, 112-113.) Sosiaaliset verkostot eivät siis edusta uutta ideaa yhteiskuntatutkimuksessa, vaan ne ovat pikemminkin tulleet uudelleen huomion kohteeksi samalla kun talouden ja informaation merkitys on korostunut ja ylipäänsä taloudellis-rationaalinen ajattelutapa kiinnittynyt yhä enemmän sosiaalista toimintaa

koskevaan keskusteluun. Lisääntynyt keskustelu verkostoista liittyy viimeisten vuosikymmenien taloudelliseen ja yhteiskunnalliseen kehitykseen ja ennen kaikkea informaatioteknologian voimakkaaseen kasvuun. 1990-luvun murrosten myötä myös yhteiskuntatieteissä kiinnitettiin enemmän huomiota verkostoon sekä yhteiskuntaa kuvaavana metaforana (esim. Castells 1996) että empiirisen analyysin kohteena. Toki yhteiskuntatieteissäkin verkosto ei ole uusi käsite – sekä verkostanalyysi että verkostoihin keskittyvä sosiaaliantropologia olivat voimissaan jo 1900-luvun puolivälissä, joskin antropologian kiinnostus verkostoihin hiipui samalla kun sosiologiassa verkostanalyysi voimistui ja eriytyi omaksi tutkimusalakseen (Knox, Savage & Harvey 2005, 2).

Tutkimukseni tarkoituksena on selvittää sosiaalisten verkostojen eriytymistä paikallisessa kontekstissa. Sosiologisessa mielessä verkostojen eriytymisen tutkiminen liittyy Simmelin (1890) ajatukseen, että ihmisten käsitys yhteiskunnasta muodostuu sen kautta, mihin sosiaalisiin piireihin he kiinnittyvät. Yhteiskunta näyttäytyy näin ollen hyvin erilaisena eri sosiaalisissa piireissä, jolloin yhtä lailla myös eriytyneet verkostot ilmentävät eriytynyttä ymmärrystä ja kokemusta yhteiskunnasta. Konfliktien merkitystä koskevassa esseessään Simmel (1955) osoitti, että sosiaaliset suhteet voivat luoda yhtenäisyyttä ja toisaalta toimia sitä vastaan. Joka tapauksessa sekä yhtenäisyyttä luovat että sitä hajottavat suhteet ovat yhteisöissä yleensä samanaikaisesti olemassa. Simmelin mukaan on tuskin olemassa yhtään sosiaalista yhteisöä, jossa jäsenten lähentyminen ja etääntyminen eivät olisi rinnakkaisia ilmiöitä. (Mt., 14-15.)

Verkostosuhteet ja erilaisiin verkostoihin osallistuminen saatetaan arkipuheessa ja varsinkin poliittisissa ohjelmateksteissä nähdä itsestään selvästi tavoiteltavina asioina, joiden puutteesta on syytä olla huolissaan. Yhtä ilmeistä ja empiirisesti todennettua on kuitenkin myös verkostoihin liittyvä yhteiskunnallinen eriarvoisuus. Korkeatuloisilla on paremmat mahdollisuudet esimerkiksi liikkuvuuteen ja tietoliikenneyhteyksien hyödyntämiseen, mikä tuottaa todennäköisesti laajemman valikoiman verkostokontakteja. Laajuutta verkostosuhteisiin voi luoda myös korkea ammattiasema tai vastaavasti pitkä asumishistoria jollakin paikalla. Eriytyneet verkostot ovat omiaan vahvistamaan sosiaalista eriytymistä, jonka taustalla voivat olla yksilötasolla sosioekonominen asema, koulutus, ikä, sukupuoli tai paikallinen kiinnittyneisyys. Yhteisötasolla organisaation kuten esimerkiksi yhdistyksen verkostojen differentioitumiseen vaikuttavat ennen kaikkea yhdistyksen koko, sen käytettävissä olevat taloudelliset resurssit tai yhdistystä kohtaan tunnettu luottamus. Tämä ohjaa paljolti sitä, miten toimijoiden kannattaa verkostoitua ja ketkä hakeutuvat keskenään vuorovaikutukseen. Mutta verkostojen eriytymisessä on kyse paitsi siitä, että verkostot eivät ole kaikille avoimia, myös siitä, että kaikki eivät tavoittele samantaisia verkostoja. Eräs keskeinen ero verkostosuhteissa on saatujen (*ascribed*) ja hankittujen (*achieved*) suhteiden välillä (Warren 2001, 98). Yhdelle siis riittää keskittyminen perheen ja suvun kontakteihin, toinen havittelee vaikutusvaltaisia tuttavkontakteja; jollekulle yhdistysjäsenyydet ja luottamustoimet ovat tärkeä verkostoitumisen keino.

Verkostojen tutkimuksessa käsitän sosiaalisen pääoman analyttisen ja toimijakeskeisen lähestymistavan mukaisesti, jolloin sosiaalisten verkostojen mahdollistamat resurssit ja positiot nähdään yksilö- tai yhteisötoimijoiden sosiaalisena pääomana. Tässä ei oteta kantaa siihen, lisäävätkö verkostot integraatiota tai kansalaisten osallisuutta yhteiskunnassa laajemmin. En näe eriarvoisuutta niinkään sosiaalisen pääoman ”pimeänä” kääntöpuolena, kuten sitä joissakin yhteyksissä kutsutaan, vaan taivun ennemmin sille kannalle, että sosiaalisen pääoman ilmeneminen ja tuotokset ovat lähtökohtaisesti epätasapainossa verkostoihin osallistuvien osapuolten kesken (ks. Blokland & Savage 2008, 14). Sosiaalisen pääoman voidaan sanoa toimivan eriarvoisuuden mekanismina. Eriarvoisuutta tuottavien tekijöiden identifiointi hyödyttää sosiaalisen pääoman tutkimusta, sillä sosiaalisen pääoman kehittymisen rajoitteet ja ehdot tulevat sitä kautta esiin. Verkostokeskeisen lähestymistavan anti ei ole pelkästään sosiaalisten rakenteiden hahmottaminen toimijoiden välisten suhteiden avulla, vaan lisäksi sen tarkoituksena on kiinnittää huomio toimijoiden eriytyneiden suhteiden rajoittaviin ja mahdollistaviin ulottuvuuksiin (Emirbayer & Goodwin 1994, 1418). Näin myös sosiaalisen pääoman ja sen väitettyjen seurausten välistä yhteyttä voidaan tarkastella kriittisesti (Hooghe & Stolle 2003, 7).

Verkostat, eriarvoisuus ja paikallisuus ovat kukin olleet erillisinä aihealueina varsin runsaan tutkimuksellisen huomion kohteena, mutta niiden nivominen yhteen tutkimukseen on ollut harvempien tutkijoiden intresseissä. Toimijoiden suhteiden ja käytäntöjen analysointi paikallisella tasolla on hedelmällistä juuri sosiaalisen pääoman kehitysprosessien analysoinnin kannalta (Siisiäinen ym. 2004). Tämän takia tutkimukseni rajautuu kahteen paikallisyhdyskuntaan, Lievestuoreeseen Suomessa ja Pabradeen Liettuassa, tarkastelemaan yksilöitä ja yhdistyksiä, joille paikkakunnat asettavat eri tavoin rajoituksia tai vapauksia sosiaalisten verkostojen suhteen. Tutkimus ei ole asetelmaltaan vertaileva, vaan tässä tapauksessa kyse on kahdesta erillisestä tutkimuksesta, joiden tuloksia tarkastelen rinnakkain. Yhtäältä tutkimuspaikkakunnat ovat paikallisia erityistapauksia, toisaalta verkostokontakteja koskevat havainnot tuovat esiin erilaisissa ympäristöissä toteutuvia samankaltaisuuksia.

Varsinkin sosiaalisen pääoman kansainvälisissä vertailututkimuksissa paikallisen kontekstin merkitys ja huomiointi saattavat jäädä tuloksia tulkittaessa liian marginaaliseen asemaan. Yksilöiden ja yhteisöjen toimintaympäristöjä ei kuitenkaan voida ajatella vain sosiaalisen pääoman ”säiliönä”, joissa siis sosiaalista pääomaa on joko paljon tai vähän. Sama paikka näyttäytyy erilaisena eri toimijoille, ja eriarvoiset asemat paikallisessa kontekstissa puolestaan vaikuttavat verkostokontaktien muotoutumiseen. (Blokland & Savage 2008, 8-13.) Paikallisyhdyskuntien voidaan ajatella koostuvan pienistä formaaleista ja informaaleista ryhmistä, ja tässä mielessä sosiaalisen pääoman tutkimus lisää huomiota näihin pieniin ryhmiin paikallisyhdyskunnan kontekstissa. Erilaisten ryhmien sisäisten ja keskinäisten verkostojen sekä vuorovaikutusmuotojen tunnistaminen on tärkeää sosiaalisen pääoman merkitystä koskevien keskustelujen kannalta. (Reisch & Guyet 2008, 164-174.)

1.1 Tutkimuskysymykset ja tutkimuksen rakenne

Tutkimusongelmani hahmottuu seuraavien kysymysten ympärille. Ensiksi kysyn, minkälaisia verkostoja pienten paikkakuntien asukkailla on saavutettavissaan. Tarkastelun kohteena on verkostojen sosiaalinen koostumus verkostokontaktien ammattiasemien perusteella, verkostokontaktien välittämät resurssit sekä yhdistystoimintaan osallistuminen. Edellä mainitut ovat tietenkin vain osatekijöitä verkostojen kokonaisuudessa, johon voitaisiin liittää myös yhteydenpito sukulaisiin ja ystäviin tai erilaisiin epämuodollisiin yhteisöihin kuulumisen. Tässä tapauksessa rajaan kuitenkin tutkittavat verkostosuhteet kolmeen ulottuvuuteen, jotka kukin edustavat erilaisia tapoja operationalisoida verkostomuotoista sosiaalista pääomaa.

Toinen kysymykseni koskee yksilöiden verkostoitumisessa ilmeneviä eroja ja niihin vaikuttavia taustatekijöitä. Erityisesti tutkin sosioekonomisen aseman ja paikallisen kiinnittymisen yhteyttä yksilöiden verkostojen rakenteeseen ja laajuuteen. Toisin sanoen minkälaisia eroja sosioekonominen asema tai paikkakuntaan kiinnittyminen sekä ikä ja sukupuoli osoittavat yksilöiden kontakteissa eri ammattiryhmiin, erilaisten resurssien saatavuudessa verkostojen kautta, resursseja tarjoavien verkostosuhteiden vahvuudessa ja yhdistysjäsenyyksien määrässä?

Kolmas kysymykseni liittyy paikallisyhdistyksiin verkostotoimijoina. Sosiaalisen pääoman verkostotyyppinen määrittely, jonka mukaan sosiaalinen pääoma on sosiaalisiin verkostoihin sisältyvien resurssien kokonaisuus (Lin 2007, 12), mahdollistaa yhdistysten tarkastelun yksilöiden tavoin itsenäisinä verkostotoimijoina, jotka pyrkivät hyödyntämään verkostokontaktien välittämiä resursseja. Kysyn siis, minkälaisia verkostoja muodostuu paikallisyhdistysten ollessa vuorovaikutuksessa erilaisten paikallisten toimijoiden sekä kunnallisen hallinnon kanssa ja miten nämä verkostot puolestaan eriytyvät.

Tutkielman seuraava luku esittelee ne keskeiset teoreettiset lähtökohdat, joiden avulla lähestyn sosiaalisten verkostojen differentioitumista. Pehdän aluksi sosiaalisen pääoman verkostokeskeiseen lähestymistapaan, jossa sosiaalinen pääoma määrittyy toisaalta verkostosuhteisiin kiinnittyneinä resursseina ja toisaalta sijaintina verkstorakenteessa. Sosiaalisen pääoman hyödyntäminen tai mobilisointi voidaan nähdä mekanismina, joka edesauttaa toimijan selviytymistä ympäröivässä yhteiskunnassa, mutta joka myös vahvistaa ja uusintaa yhteiskunnassa ilmeneviä eriarvoisuuksia. Pohdin tätä sosiaaliseen pääomaan liittyvää eriarvoisuutta ennen kaikkea Pierre Bourdieun teorioiden sekä muiden verkostoperustaisten teoriakeskustelujen avulla. Käsittelen tämän jälkeen yhdistyksiä sosiaalisen verkostoitumisen muotona ja esitän yhdistystoiminnan tilanteen Suomessa ja Liettuassa taustoittaakseni yhdistysten toiminnan tarkastelua tutkimuspaikkakunnilla. Luvun lopuksi käyn läpi paikallisuuteen ja paikalliseen kiinnittymiseen liittyviä teoriakeskusteluja.

Kolmannessa luvussa esittelen tutkimuksen kohteiksi valikoituneet paikkakunnat Lievestuoreen ja Pabraden. Kumpikin edustaa omissa kansallisissa ja

erityisissä konteksteissaan suurten kaupunkien lähetyvillä sijaitsevia pieniä maaseutumaisia paikkakuntia, jotka ovat kasvaneet aikoinaan teollisuustuotannon ympärille. Keskeisimpänä työllistäjänä toimineen tehtaan toiminnan loppuminen on jättänyt paikkakuntiin omat jälkensä, joiden lisäksi niitä kohtasivat 1990-luvun alun kriisit – Lievestuoretta Suomen taloudellinen lama ja Pabradea Liettuun transiitio markkinatalousmaaksi – sekä niistä alkanut taloudellinen ja rakenteellinenkin murros. Paikkakuntien asukkaat ja yhdistykset ovat erilaisissa suhteissa kotipaikkaansa, mikä vaikuttaa myös heidän paikallisiin verkostoihinsa.

Neljännessä luvussa tarkennan tutkimustehtävät ja esittelen aineistot sekä menetelmät, joiden avulla tutkimuskysymyksiin vastataan. Yksilöiden verkostojen analysointi perustuu muuttujakeskeiseen tapaan, jossa tutkitaan verkostokontaktien määrää kuvaavien summamuuttujien vaihtelua taustamuuttujien suhteen. Yhdistysten verkostoja taas tutkitaan graafisen verkostomallinnuksen keinoin.

Viides luku keskittyy yksilötason sosiaalisten verkostojen kuvailevaan analyysiin. Kartoitan Lievestuoreen ja Pabraden asukkaiden verkostojen koostumusta sekä informaalien verkostokontaktien että yhdistysjäsenyyksien perusteella. Kuudennessa luvussa tutkin näiden samojen verkostojen differentioitumista eri taustatekijöiden suhteen ja esitän koonnin siitä, mitkä tekijät selittävät erilaisia yksilöiden verkostoitumisen osa-alueita. Koonti tiivistyy typologiaksi Lievestuoreen ja Pabraden asukkaiden verkostoitumistyypeistä ja kuhunkin tyyppiin liitettävistä yleisimmistä ominaisuuksista.

Seitsemännessä luvussa tarkastelu siirtyy paikallisyhdistysten tasolle ja niiden asemoitumiseen verkstorakenteessa kontaktiensa perusteella. Yhdistykset toimivat paikkakunnalla vaihtelevasti yhteistyössä esimerkiksi muiden yhdistysten, asukkaiden, koulun, seurakunnan tai tiedotusvälineiden kanssa. Ne voivat myös olla vuorovaikutuksessa paikallisen hallinnon organisaatioiden ja luottamushenkilöiden kanssa. Teoreettisesti yhdistysten verkostokontaktit voidaan tyypitellä horisontaalisiin ja vertikaalisiin sen mukaan, perustuvatko ne vastavuoroiseen resurssien jakamiseen vai yhteiskunnallisten valta-asemien eri tasojen tavoittamiseen. Yhdistyksille kumpienkin verkostojen ylläpito on tärkeää, mutta kaikki eivät tietenkään pääse tai hakeudu niihin samalla tavoin osallisiksi.

Kahdeksannessa luvussa esitän yhteenvedon sekä johtopäätökset tutkimuksen tuloksista. Pohdin myös tutkimuksessa tehtyjen paikallisten havaintojen yleistettävyyttä pieniin paikkakuntiin yleensä ja toisaalta sitä, minkälainen ympäristö pieni paikkakunta on verkostoitumisen kannalta.

2 TUTKIMUKSEN TEORETTISET LÄHTÖKOHDAT

Tutkimuksessani sosiaalinen pääoma tarkoittaa sosiaalisissa verkostoissa saatavilla olevia todellisia tai potentiaalisia resursseja, joiden katsotaan realisoituvan yksilölle tai ryhmälle sosiaalisten suhteiden välityksellä (Bourdieu 1986). Kun sosiaalisen resurssien kokonaisuudesta (sosiaaliset suhteet, ryhmäjäsenyydet, verkostot) on alettu puhua sosiaalisena pääomana, on tavallaan laajennettu taloustieteiden ymmärtämää pääomakäsitettä aineettomiin ja sosiaalisiin tekijöihin. Tällöin sosiaalinen pääoma nähdään sosiaalisissa suhteissa tavoiteltavana hyödykkeenä, jonka hallinnasta käydään eriasteisia kamppailuja. Ennen sosiaalisen pääoman laajempaa suosiota julkaistuissa tutkimuksissa korostuukin sosiaalisten suhteiden vaikutus taloudellisiin resursseihin ja taloudelliseen toimintaan ylipäänsä (esim. Granovetter 1985; Portes & Sensenbrenner 1993). Yhteisöllisten normien ja rakenteiden vaikutukset talouteen ja sen tehokkuuteen ovat olleet sekä taloustieteiden että sosiologian yhtenä tutkimuskohteena jo huomattavan pitkään. Sosiaalisen pääoman tutkimuksen esiinnousu 1990-luvulla ei kuitenkaan ollut pelkästään taloustieteen ”valumista” yhteiskuntatieteisiin, vaikka se vahvasti liittyikin erityisesti taloussosiologian uuteen tulemiseen. Oikeastaan sosiologit ja politologit toivat sosiaalisen pääoman käsitteen taloustieteilijöiden käyttämien fyysisen ja inhimillisen pääoman käsitteiden rinnalle. (Kajanoja 1998, 41; Ruuskanen 2001, 11; Woolcock 1998, 155.) Fine ja Green (2000, 91) kritisoivat taloustieteiden näkökulmaa sosiaaliseen pääomaan siitä, että se edustaa yksinkertaisimmillaan metodologista individualismia ja siten redusoi sosiaalisen pääoman vain yksilöihin tai hyötyjen maksimointiin. He varoittavat tässä yhteydessä sosiaalisen pääoman kääntymisestä Troijan puuhavosen kaltaiseksi käsitteeksi, jolla taloustiede kolonisoi yhä uusia yhteiskuntatieteiden tutkimusalueita, sen sijaan että yhteiskuntatieteet voisivat käsitteen avulla laajentaa taloustieteiden näkökulmaa. (Mt., 79.)

Tutkimukseni pääongelmaa eli sosiaalisten verkostojen eriytymistä ajattelun on mielekkäintä katsoa sosiaalisen ja taloudellisen pääoman olevan toisistaan erillisiä pääoman lajeja, jotka väistämättä kytkeytyvät toisiinsa. Mukaan tarkasteluun voidaan tuoda – omaksutusta teoriakehyksestä riippuen – lukuisia muita pääoman lajeja kuten kulttuurinen (Bourdieu 1986), inhimillinen (Cole-

man 1988), järjestöllinen (Siisiäinen 1988) tai vaikkapa emotionaalinen pääoma (Reay 2004). Sosiaalisen pääoman tutkimuksen haaste on siinä, että sitä ehdollistavat muut edellä mainitut pääoman lajit. Yhtäältä muiden pääoman lajien hyödyntäminen sosiaalisten suhteiden muodostamisessa ja ylläpidossa voi tuottaa sosiaalista pääomaa; toisaalta sosiaaliset suhteet ovat välttämättömiä muiden pääoman lajien kasaamisessa. Coleman (1988) korosti sosiaalisen pääoman merkitystä inhimillisen pääoman eli kykyjen, tietojen ja taitojen muodostumisessa tutkittuaan laajalla otoksella koululaisten perhetaustaa ja koulumenestystä. Hän havaitsi, että vanhempien inhimillinen pääoma koituu lasten hyväksi vain, jos perheissä lasten ja vanhempien välillä on vahvat sosiaaliset siteet. Myös vanhempien sosiaaliset verkostot perheen ulkopuolella edesauttavat lasten valmiuksia kerryttää muita pääoman lajeja. Sosiaalinen pääoma voi näin ollen moninkertaistaa taloudellisen ja inhimillisen pääoman vaikutuksen. (Mt., 109-113.)

Sosiaalisen pääoman ja muiden pääomien yhteen kietoutuneisuus herättää kysymyksen, onko sosiaalisen pääoman perusta sen lähteissä vai tuotoksissa. Kysymys liittyy sosiaalisen pääoman käsitteessä piilevään tautologiaongelmaan. Usein on vaikea tehdä eroa sosiaalisen pääoman lähteiden ja tuotoksien välille, ja sosiaalisen pääoman käsitettä hyödynnettäessä saatetaan selittää vaikutuksia syillä, jotka todentuvat vain vaikutuksen ilmetessä (Lin 2007, 11; Ruuskanen 2007). Esimerkkinä olkoon sosiaalisten suhteiden hyödyntäminen työpaikan saannissa. Jos henkilö X saa sukulaissuhteiden välityksellä työpaikan ja henkilö Y ei, voidaanko väittää että X:lle sukulaissuhteet ovat sosiaalista pääomaa ja Y:lle eivät? Linin (2007, 11) mukaan tämä olisi virheellistä, koska tuotoksilla määriteltäisiin selittävää muuttujaa. Sosiaalisiin suhteisiin investointi tuotosten kuten paremman työpaikan toivossa on syytekijä, jolla voi olla erilaisia, muista taustatekijöistä johtuvia vaikutuksia. Tautologiaongelman ratkaisussa voidaan käyttää tieteenfilosofisen realismin mukaista mallia, jossa sosiaalisen pääoman lähteiden (esimerkiksi verkostot, yhdistykset) ja tuotosten välissä ovat sosiaaliset mekanismit ja olosuhteet. Näin esimerkiksi luottamus tai kommunikaatiotavat voidaan nähdä mekanismeina, jotka aktivoituvat olosuhteista riippuen. Mekanismin ja olosuhteiden yhteisvaikutuksesta riippuu se, mitä tuotoksia esimerkiksi verkostokontakteilla on. (Ruuskanen 2007, 33-34.)

Verkostokeskeistä lähestymistapaa sosiaaliseen pääoman tutkimuksessa puoltaa se, että sosiaalinen pääoma on käsitteellisen moninaisuutensa ja kirjaviene tulkintojen takia ollut vaikeasti mitattavissa. Sosiaalisen pääoman laajamittaisen tutkimusohjelman 2000-luvulla tutkimusryhmänsä kanssa toteuttanut Henk Flap (2004, 16) toteaa, että sosiaalisen pääoman mittaaminen on ollut jokseenkin *ad hoc* -tyyppistä, pragmaattista ja epäsystemaattista. Voidaan kysyä aiheellisesti, onko sosiaalinen pääoma ylipäänsä pätevä käsite yhteiskuntatieteissä, jos sen mittaustavat ja indikaattorit ovat näinkin kirjavia ja vaikeasti keskenään vertailtavia. Linin (2007, 12) mukaan sosiaalisen pääoman on oltava mitattavissa ja tämä on mahdollista, jos pysyttäydytään käsitteellisessä perustassa eli sosiaalisissa verkostoissa ja suhteissa sosiaalisen pääoman mittareina. Omas-

sa tutkimuksessani vastaan tähän haasteeseen ja sovellan paikallisen sosiaalisen pääoman tutkimukseen verkostanalyttisiä mittaustapoja.

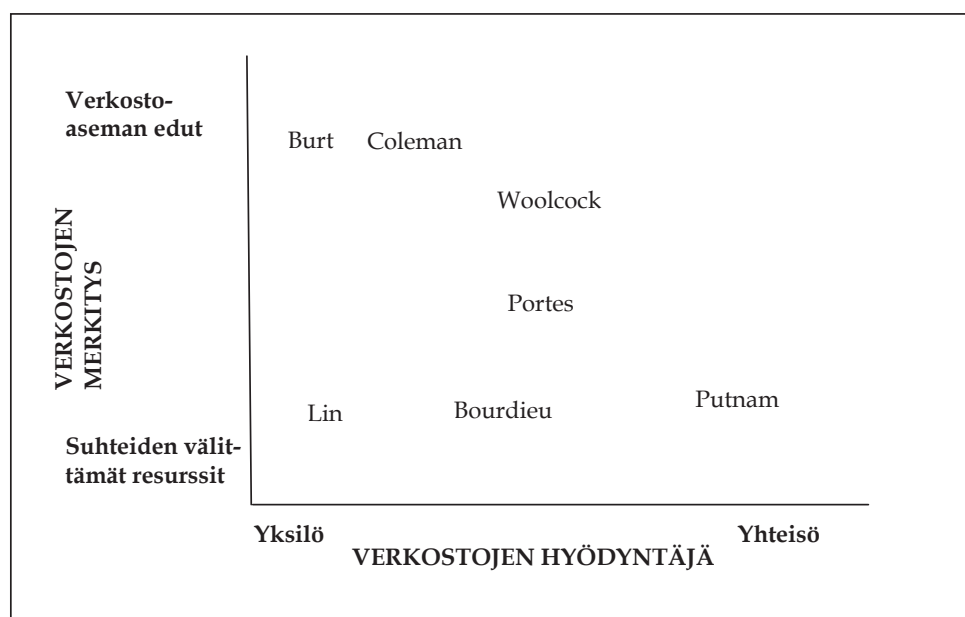
2.1 Verkostot ja sosiaalisen pääoman tutkimus

Verkostojen kautta määriteltynä sosiaalisella pääomalla on kolme elementtiä: rakenteellinen aspekti (kiinnittyneisyys), mahdollisuudet eli pääsy verkostojen resursseihin sekä sosiaalisten kontaktien kautta saavutettavien resurssien hyödyntäminen ja mobilisointi (Lin 2007, 12). Sosiaalisen pääoman kannalta verkostoissa on kyse yhtäältä resurssien jakamisesta ja toisaalta toimijoiden asemoitumisesta verkstorakenteessa. Havainnollistan tätä kuviossa 1, jossa sosiaalista pääomaa verkostonäkökulmasta käsitelleet teoreetikot on sijoitettu kartalle sen mukaan, mikä on verkostojen merkitys (pystyakseli) ja onko sosiaalinen pääoma ensisijaisesti yksilö- vai yhteisötason hyödyke (vaaka-akseli).

Sosiaalisiin verkostoihin kiinnittyä aina erilaisia resursseja. Sosiaalisten resurssien teorian mukaisesti verkostokontaktien arvo piilee niissä ominaisuuksissa, hyödykkeissä ja resursseissa, joita kontaktit voivat tarjota. Tutkimuksen kohteena on tällöin resurssien saavutettavuus verkostokontaktien kautta. Sosiaalisen pääoman teoreetikoista Lin profiloituu selkeimmin verkostosuhteiden välittämien resurssien tutkijaksi yksilön näkökulmasta. Hänen tutkimuksissaan arvokkaimmat verkostosuhteissa välittyvät resurssit liittyvät varallisuuteen, valtaan ja statusasemaan (Lin 1982); hyödyt ilmenevät esimerkiksi verkostosuhteiden edistäessä työn saantia tai työssä etenemistä (Lin 1999). Putnamin tutkimuksissa, joiden painopiste ei tosin ole niinkään verkostoissa vaan kansalaisaktiivisuudessa, sosiaalisen pääoman katsotaan kertyvän yhteisölle esimerkiksi siten, että yhdistysten ja kansalaisosallistumisen tuottamat verkostot lisäävät luottamusta yhteiskunnassa. Tämä lisää myös demokratian ja talouden toimivuutta. (Putnam 1993; 2000.) Bourdieu ja Portes taas sijoittuvat yksilö- ja yhteisönäkökulman väliin esittäen sosiaalisen pääoman ”sisäpiirin” hyödykkeenä, joskaan Bourdieun viitekehys ei täysin asetu tähän jaotteluun. Siinä sosiaalinen pääoma nimittäin realisoituu kentillä, joilla myös sen arvo määräytyy. Bourdieun teoriassa yksilöt tavoittelevat sosiaalisen pääoman hyötyjä, mutta sosiaalisella pääomalla on myös laajemmin yhteiskuntaluokkia erotteleva funktio (Bourdieu 1985). Portesin kiinnostus sosiaalisen pääoman sisäpiiriläisyyteen taas liittyy yhteiskunnassa marginalisoitujen ryhmien sisäiseen solidaarisuuteen, joka edesauttaa ryhmien jäsenten yhteisten intressien ajamista mutta samalla eristää tällaisia ryhmiä muusta yhteiskunnasta (Portes & Sensenbrenner 1993).

Toinen tapa tutkia verkostoja on keskittyä verkostojen rakenteeseen ja toimijoiden sijaintiin verkstorakenteessa. Verkostojen tuottamat hyödyt avautuvat tällöin sen kautta, missä asemassa toimija on verkostossa. Samoin kiinnitetään huomiota esimerkiksi verkoston avoimuuteen tai verkostositeiden vahvuuteen. (Lin 2007, 12-13; Borgatti & Foster 2003, 1004.) Tämän lähestymistavan tutkijoista Burt on vahvasti yksilökeskeinen. Hänelle sosiaaliset verkostot pääomana merkitsevät sitä, että keskeisissä verkostoasemissa olevat yksilöt hyöty-

vät asemastaan, jos se mahdollistaa välittäjänä toimimisen ja informaation kulun kontrollin (Burt 1992). Coleman (1988) tutki rationaalisen valinnan teoreettikkona myös yksilötoimijoiden hyötyjä, mutta siltä osin kuin hän sivuaa tutkimuksissaan verkostoja, niissä korostuu verkoston suljettu rakenne ja sen kautta laajemman yhteisötason hyötyjen näkökulma: tiiviit sosiaaliset verkostot voivat tuottaa yhteisölle yhtenäisiä normeja ja luottamusta. Woolcockin teorioissa taas tuodaan esiin horisontaalisten verkostojen lisäksi eritasoisia toimijoita ja organisaatioita yhdistävät vertikaaliset verkostot. Jos nämä yhdistävät erilaisissa hierarkia- ja valta-asemassa olevat toimijat, voidaan puhua linkittävästä sosiaalisesta pääomasta (Woolcock 1998). Omassa tutkimuksessani tulen hyödyntämään resursseihin keskittyvää lähestymistapaa yksilökeskeisten verkostojen tutkimuksessa ennen kaikkea Linin ja Bourdieun teorioiden pohjalta. Verkostoaseman etuihin keskittyvää lähestymistapaa sovellan paikallisyhdistysten verkostojen analysoinnissa tukeutuen lähinnä Burtin ja Woolcockin käsitteellisiin työkaluihin.

KUVIO 1 Sosiaalisen pääoman teoretikot verkostotutkimuksen kartalla

Verkostokeskeinen sosiaalinen pääoma on kiinnittynyt sosiaaliseen rakenteeseen resursseina, jotka saavutetaan ja/tai mobilisoidaan tarkoituksellisesti eli tiettyjä tuotoksia odottaen (Lin 1999, 28-35; Flap 2004, 5-6). Tällainen päämäärätietoinen investointi sosiaalisiin suhteisiin sosiaalisen pääoman olemassaolon ehtona viittaa siihen, että sosiaalisen pääoman verkostonäkökulma on melko vahvasti kytköksissä rationaalisen valinnan teoriaan. Se ei kuitenkaan ole verkostotutkimuksen ydin. Verkostotutkimusta voidaan lähestyä John Goldthorpen (2007, 139) kehittämän yleisen toiminnan teorian kautta. Toiminnan teorit

ovat teorioita, joiden avulla sosiaalisen tason ilmiöitä selitetään yksilöiden käyttäytymisellä. Goldthorpe katsoo sosiologian perustehtäväksi erilaisten yhteisöissä vallitsevien sosiaalisten säännönmukaisuuksien selittämisen tutkimalla sitä, miten säännönmukaisuuksia luodaan, ylläpidetään, muokataan tai puretaan yksilöiden toiminnassa ja vuorovaikutuksessa. Rationaalisen toiminnan teorian soveltaminen ei merkitse Goldthorpen mukaan sitä, että kaikkien toimijoiden oletetaan toimivan täysin rationaalisella tavalla, vaan että rationaalisesti toimiminen on keskeinen tendenssi, jolla on merkitystä toiminnan selittämisen kannalta. (Mt., 140-141.) Rationaalisen toiminnan teorioiden mukaan sosiaalisen tason ilmiöt syntyvät yksilöiden enemmän tai vähemmän rationaalisesta käyttäytymisestä ja vakiintuvat sitten rakenteiksi, jotka voivat sekä rajoittaa että mahdollistaa yksilöiden toimintaa. Tästä on johdettavissa monia toiminnan selitysmalleja, joiden ääripäinä ovat rakenteiden selitysvoimaan uskova metodologinen kollektivismi ja yksilöiden valintoja korostava metodologinen individualismi. (Moisio 2005, 260; Goldthorpe 2007, 168.)

Sosiaalisen pääoman verkostoteorioissa piilee vaara kallistua metodologiseen kollektivismiin, jos selitetään verkostorakenteilla toimijoiden mahdollisuuksia, tai toisaalta individualismiin, jos selitetään verkostosuhteiden olemassaoloa vain rationaalisten kustannus-hyöty -laskelmointien perusteella. Näiden kärjistyksien välttämiseksi yleinen ymmärrys rationaalisuuden osuudesta toiminnassa on tarpeen. Jos toimijoiden tavoitteita pidetään vahvasti rationaalisina, myös tavoitteisiin liittyvien uskomusten ja niihin perustuvan toiminnan pitäisi olla pohjimmiltaan rationaalisia. Tämä on ongelmallista sosiaalisen toiminnan tutkimuksen kannalta. Luontevampaa on soveltaa ajatusta ”keskivahvasta” subjektiivisesta rationaalisuudesta. Toimijoilla voi siis olla rationaalisesta päämäärästään huolimatta ei-rationaalisia uskomuksia ja he voivat ryhtyä toimintaan, joka ei ole rationaalista, jos siihen on vallitsevien olosuhteiden takia perusteltavat syyt. (Goldthorpe 2007, 142-143.) Myös Bourdieu (1974) viittasi todennäköisen kausaalisuutta käsitellessään tähän erottaessaan rationaalisen toiminnan järkevästä toiminnasta eli sellaisesta, johon toimija päätyy, jos se olosuhteet huomioon ottaen johtaa todennäköisemmin hyviin tai ainakin siedettäviiin lopputuloksiin.

Voi myös olla niin, että toimijoilla on kaikki tarvittava tieto päämääristä, mutta tilanteen monimutkaisuuden takia he valitsevat ”riittävän hyvän” toimintavaihtoehdon maksimaalisen hyödyn sijasta. Tällainen subjektiivinen rationaalisuus on siis tilannesidonnaista eikä sillä voida selittää suurinta osaa tavoitteellisesta toiminnasta. (Goldthorpe 2007, 143; Moisio 2005, 263.) Yksilöiden voidaan tällöin ajatella tekevän verkostosuhteissa rationaalisia arvioita valittavina olevista vaihtoehdoista, vaikka tavoitteisiin ja keinoihin liittyvät uskomukset olisivatkin ”irrationaalisia”. Verkostosuhteiden tutkimuksessa on otettava huomioon, että kaikki ei ole tietoisien investoinnin tulosta, vaan osa sosiaalisesta pääomasta voi olla vaikkapa kodin kautta perittyä tai johonkin ryhmään kuuluminen sivutuote. Sosiaalista pääomaa voi kehittyä myös vuorovaikutuksessa, jonka alkuperäinen tavoite ei ole ollut saavuttaa etuja sosiaalisista suhteista si-

nänsä. Sosiaalinen pääoma on tällöin ennemminkin sosiaalisen toiminnan ennakoinnaton ja ei-tarkoitettu seuraus. (Flap 2004, 12; Coleman 1988.)

2.1.1 Verkostosuhteissa saavutettavat resurssit sosiaalisena pääomana

Verkostosuhteiden tarjoamalle tuelle on useita selitysmalleja. Relationaalisen selitysmallin mukaan henkilöiden välisten suhteiden tarjoama sosiaalinen tuki riippuu joko suhteen vahvuudesta tai keskinäisestä saavutettavuudesta. Positionaaliset selitykset taas korostavat verkoston jäsenten yhteiskunnallista asemaa ja sen takaamia resursseja. Positionaalisen ja relationaalisen yhdistelmiä ovat samankaltaisuutta ja erilaisuutta tuen selittäjinä pitävät mallit. (Wellman & Wortley 1990, 560.) Omassa tutkimuksessani verkostoissa saavutettavien resurssien tarkastelu ankkuroituu Linin (2007, 14-15) jaottelemiin kahteen tapaan tutkia verkostoihin kiinnittyneitä resursseja: verkostoresurssien tai verkostokontaktien arvon näkökulmasta. Ensin mainitussa tavassa sosiaalisen pääoman indikaattoreina ovat esimerkiksi verkostosuhteiden välittämien resurssien kattavuus, parhaat saavutettavissa olevat resurssit, resurssien heterogeenisyys sekä niiden koostumus keskimääräisten tai tyyppillisimpien resurssien mukaan mitattuna. Verkostokontaktien arvoa tutkittaessa puolestaan ollaan kiinnostuneita kontaktien varallisuudesta, valta-asemasta tai statuksesta, joista muut verkostotoimijat voivat hyötyä eri tilanteissa. Tällöin siis oletetaan, että sosiaalinen rakenne on hierarkkinen ja siinä asemoituminen on sidoksissa juuri edellä mainittuihin ominaisuuksiin (Lin 1982, 132). Kumpaakin näkökulmaa varten on kehitetty mittaustekniikoita sosiaalisen pääoman empiiristä tutkimusta varten. Käytän tutkimuksessani näistä menetelmistä positiogeneraattoria ja resurssi-generaattoria.

Positiogeneraattorin¹ taustaideana on se, että kartoitetaan yksilöiden henkilökohtaisia yhteyksiä erilaisiin ammattiasemiin, työyhteisöihin tai luokkiin, joiden arvostusaste yhteiskunnassa tunnetaan. Näiden yhteyksien katsotaan kuvaavan osallisuutta mahdollisesti arvokkaista voimavaroista, joita eri ammattiryhmillä on. Tämä perustuu yksinkertaisesti siihen, että korkeassa sosioekonomisessa asemassa olevilla on yleensä enemmän mahdollisuuksia kasata resursseja ja yhteys tällaisiin henkilöihin voi näin ollen tuottaa enemmän resurssi- ja informaatiohyötyjä alemmassa asemassa oleville. (Lin 1982; Lin & Dumin 1986; Van der Gaag & Snijders 2004; Janhonen, Johanson & Nikkilä 2005, 230-231.) Kun tiedetään, onko yksilön verkostoissa ihmisiä samanlaisissa tai erilaisissa sosioekonomisissa asemissa kuin hän itse, voidaan arvioida sosiaalisten verkostojen eriytyneisyyttä ja sitä, miten paljon yksilöiden verkostot ulottuvat yhteiskunnallisten luokkarajojen yli (Li, Savage & Warde 2008, 393-394). Kriittikinä positiogeneraattoria kohtaan on tosin syytä mainita, että verkostokontaktien tarjoamat resurssit ja muut hyödyt jäävät vielä hämärän peittoon. Eri ammattiryhmiin luotujen kontaktien olemassaolo ei vielä kerro siitä, onko kontakteista olennaista hyötyä ja turvaudutaanko niihin missään tilanteissa. Itse

¹ Käytetty myös käänöstä "asematuottajatekniikka" (Janhonen, Johanson & Nikkilä 2005).

asiassa menetelmänä positiogeneraattori mittaa paremminkin yksilön verkostojen sosiaalista koostumusta kuin aktuaalista sosiaalista pääomaa, mutta rinnakkain käytettynä muiden sosiaalisten pääoman mittareiden kanssa positiogeneraattorilla saadaan kuitenkin täydentävää tietoa sosiaalisista verkostosuhteista.

Resurssigeneraattori² on menetelmänä uusi; hieman vastaavaa verkostanalyyttistä tutkimusta ovat tehneet aikaisemmin Wellman (1979) sekä Wellman ja Wortley (1990) tutkimuskohteenaan Kanadan itäisen Yorkin alueen asukkaiden sosiaalisen tuen verkostot. Nykyisessä muodossaan menetelmää ovat vieneet eteenpäin empiirisen tutkimuksen tasolla erityisesti hollantilaiset tutkijat van der Gaag ja Snijders (2004; 2005). Lisäksi resurssigeneraattoria ovat soveltaneet muutamia muut eurooppalaiset tutkijat (esim. Webber & Huxley 2007; Häuberer 2008; Lannoo 2009). Suomessa on Ajankäyttötutkimuksessa (Tilastokeskus 2011) kartoitettu kotitalouksien saamaa apua, mutta käytetyssä kysymyspatterissa tiedustellut resurssit liittyvät pelkästään kotitalouden piiriin eikä avun tarjoajia ole eroteltu.

Resurssigeneraattori on kyselymuotona samanlainen kuin positiogeneraattori, mutta menetelmällä tavoitetaan positiogeneraattoria paremmin yksilön verkostosuhteiden välittämät aktuaaliset resurssit. Yksilöiden sosiaalisen pääoman kannalta hyödyllisten resurssien kokonaisuus resurssigeneraattorissa perustuu Linin (2007) listaamiin yleisesti arvostettuihin resursseihin, joita ovat valta, varallisuus ja status. Lisäksi mittariston muodostamisessa on hyödynnetty sosiaalisen tuotannon funktion (*social production function*, SPF) teoriaa. Psykologian ja taloustieteiden piirissä sovelletun SPF-teorian mukaan ihmisillä on yleisenä päämääränä fyysinen ja sosiaalinen hyvinvointi. He tuottavat sen tavoittelemalla yleisiä päämääriä omien resurssiensa ja rajoitteidensa puitteissa. Kullakin yksilöllä on yleisten päämäärien saavuttamiseen omat keinonsa, instrumentaaliset tavoitteet. Sosiaalisen hyvinvoinnin tavoittelussa nämä instrumentaaliset tavoitteet ovat arvoasema suhteessa muihin (*status*), omalle toiminnalle saatu hyväksyntä muilta (*behavioral confirmation*) sekä affektiivinen huolenpito läheisissä suhteissa (*affection*). Sosiaalinen vuorovaikutus voi tuottaa yhtä tai kaikkia edellä mainituista. (Ormel, Lindenberg, Steverink & Verbrugge 1999, 66-71.) Sosiaalisen tuotannon funktio osoittaa, kuinka instrumentaaliset tavoitteet yhdistyvät yleisen hyvinvoinnin rakentamisessa ja kuinka instrumentaalisten tavoitteiden saavuttaminen riippuu resurssien valikoimasta (van der Gaag & Snijders 2004, 208).

Resurssigeneraattorin tarkoituksena on kartoittaa suoraan erilaisia arkielämän resursseja ja niiden saavutettavuutta verkostojen kautta. Tutkimuksen kohteena ovat siis yksilöiden verkostokontaktien kautta saatavilla oleva materiaallinen ja henkinen apu, neuvot ja tieto-taito. Näiden resurssien jakautuessa eri tavoin eri yksilöille voidaan myös erottaa keskeisiä ja merkityksellisiä sosiaalisen pääoman osa-alueita, jotka ovat aina populaatiosta ja ympäristöstä riippuvaisia. (Van der Gaag & Snijders 2005, 4-6.) Kritiikkinä menetelmää kohtaan voidaan esittää yleinen havainto, että yleensä vain pieni osa verkostossa olevis-

² Käytetty myös nimitystä "voimavaratuottajatekniikka" (Janhonen, Johanson & Nikkilä 2005).

ta potentiaalisista resursseista mobilisoidaan. Avun ja tuen tarve vaihtelee suuresti esimerkiksi yksilöllisten terveyserojen ja yhteisössä vallitsevien avun tarjoamisen konventioiden suhteen. Toiseksi ihmisillä on eri tavoin saavutettavissaan henkilökohtaisia tai julkisesti saatavilla olevia resursseja, jotka ovat vaihtoehtoja verkostoresurssien hyödyntämiselle. Verkostokontaktiin tukeutuminen nimittäin aiheuttaa yleensä myös vastapalveluksen tarpeen, joten jos mahdollista, käytetään ”ilmaista” resurssia. (Van der Gaag 2005, 16; van der Gaag & Snijders 2004, 203.) Tavat ja perinteet, jotka liittyvät avun tarjoamiseen ja pyytämiseen, sukusiiteiden merkitykseen ja tuen vastavuoroisuuteen, vaihtelevat kontekstista riippuen ja määrittävät merkittävästi sitä, miten paljon verkostokontakteja mihinkin tarkoitukseen hyödynnetään. Tämä on tärkeä näkökohta varsinkin omassa tutkimuksessani, joka kohdistuu kahteen erilaiseen yhteiskuntaan. Liettuassa epämuodollisten verkostojen merkitys suhteessa muodollisiin verkostoihin ja julkiseen sektoriin tuen ja resurssien välittäjinä on ollut huomattavasti suurempi kuin Suomessa. Näin ollen maiden kulttuuriset erityispiirteet myös ehdollistavat verkostoresurssien saavuttamista. Tämä on tuotu esille esimerkiksi eurooppalaisten kaupunkien asukkaiden verkostosuhteita kartoittaneeseen laajaan tutkimushankkeeseen liittyvissä Lonkilan (1999) ja Castrénin (2001) tutkimuksissa. Castrénin tutkimus helsinkiläisten ja pietarilaisten opettajien verkostoista korostaa kulttuurisia ja kontekstisidonnaisia eroja muun muassa havainnossaan koskien aviosuhteen merkitystä eri ympäristöissä. Pietarissa suhteiden avulla voitiin saavuttaa tietoa, hyödykkeitä ja neuvotteluasemia, kun taas Helsingissä verkostojäsenten edustamat arvostetut yhteiskunnalliset asemat osoittautuivat tärkeiksi.

Mittaamistapoina positio- ja resurssigeneraattorit eivät varsinaisesti edusta perinteistä verkostoaalyyysiä vaan ovat sen ”väljempi” sovellus. Verkostosuhteet nähdään tällöin resursseja välittävinä kanavina pikemmin kuin voimavaroina sinällään, ja verkostojen muodostamien välityskanavien olemassaolo tulkitaan verkostosuhteiksi. Pelkkä pääsy resursseihin ei kuitenkaan välttämättä takaa mahdollisuutta niiden käyttöön. Itse verkoston tulkinta siis hämärtyy tässä tarkastelutavassa, kun ei ole tarkempaa tietoa yksilön verkostoon kuuluvista toisista eikä näiden keskinäisistä suhteista. Toisaalta yksilökeskeinen verkostojen tarkastelu mahdollistaa yksilötoimijoiden ominaisuuksien eli ei-relationaalisten piirteiden tutkimisen, joka on välttämätöntä myös verkostojen kokonaisrakenteita hahmottavalle tutkimukselle. (Janhonen, Johanson & Nikkilä 2005, 228-232.)

Verkostojen välityksellä saatavat resurssit voidaan tyypitellä Linin (1982) esittelemän jaon mukaan instrumentaalisen ja ekspressiivisen toiminnan resursseihin. Myös edellä mainitut hollantilaistutkijat hahmottivat oman aineistonsa analyysissä kyseisen jaon verkostoresurssien välillä. *Instrumentaalinen* toiminta tuottaa etuja tai voittoa toimijalle esimerkiksi taloudellisena, poliittisena tai sosiaalisena menestymisenä. Se mahdollistaa toimijan menestyksen kannalta tärkeiden resurssien hankkimisen. Toki on huomattava, että instrumentaalisen toiminnan välittäjinä käytetään usein muitakin kuin henkilökohtaisia suhteita. (Mt., 131.) Pääseminen arvostettuun työpaikkaan strategisesti tärkeän henkilön

tuntemisen kautta on yleinen esimerkki instrumentaalisen sosiaalisen pääoman hyödyntämisestä. *Ekspressiivinen* toiminta taas liittyy omien resurssien ja toimintakyvyn ylläpitämiseen: sen ”tuotoksina” ovat fyysinen ja psyykinen hyvinvointi sekä elämänhallinta (van der Gaag 2005, 15). Tyypillinen esimerkki ekspressiivisen toiminnan verkostoresursseista voisi olla vaikkapa mahdollisuus keskustella elämän ongelmatilanteista jonkun läheisen ihmisen kanssa. Tiivistäen siis ekspressiivisen toiminnan verkostoresurssit voivat tuottaa sosiaalista pääomaa, jonka avulla ”selvitään” (*get by*), kun taas instrumentaalisen toiminnan verkostoresurssit tuottavat sosiaalista pääomaa, jolla ”edetään” (*get ahead*) (ks. esim. Leonard & Onyx 2003; Lowndes 2004).

Instrumentaalisen ja ekspressiivisen toiminnan jaottelusta huolimatta on tärkeää, että kumpaankin toiminnan tyyppiin liittyvät verkostoresurssit tunnustetaan sosiaalisen pääoman osaksi. Lin korostaa omassa sosiaalisen pääoman lähestymistavassaan kenties liiaksi instrumentaalisen toiminnan resurssia ja näin ollen yksilön verkostosuhteiden arvo määräytyy vain sen kannalta, voiko hän edetä tai menestyä niiden avulla. Lin tosin tunnustaa tämän itsekin todetessaan, että liiallisen instrumentaalisen toiminnan ilmapiiri on riskialtis, koska siinä voidaan menettää ryhmäidentiteetti ja solidaarisuus. Näiden ylläpidossa ja ylipäänsä stabiilin arkipäiväisen elämän tukemisessa ekspressiivisen toiminnan resurssilla on keskeinen merkitys. Riskinä ekspressiivisen toiminnan korostumisessa on puolestaan sosiaalinen segmentoituminen. Niinpä sosiaalisen verkoston säilyvyyden tai jatkuvuuden voidaan sanoa riippuvan ekspressiivisen ja instrumentaalisen vuorovaikutuksen määrästä verkoston jäsenten välillä. (Lin 1982, 145.)

Verkostoresurssien tyypittelyssä tullaan siis ottaneeksi kantaa myös siihen, minkälaiset verkostokontaktit ovat soveltuvimpia eri resurssien saavuttamiseen. Coleman (1988) katsoo tiheiden ja suljettujen verkostojen olevan sosiaalisen pääoman kannalta hyödyllisimpiä. Verkostotutkijat kuten Granovetter (1973) taas korostavat verkostojen avoimuutta. Voidaan kuitenkin todeta, että tiheiden ja suljettujen verkostojen hyödyntäminen edesauttaa erilaisten resurssien hankkimista ja ylläpitämistä kuin löyhempien ja avoimien verkostojen hyödyntäminen. Tiheä ja suljettu verkosto on hyvä erityisesti ekspressiivisten resurssien välittymisen kannalta, kun taas instrumentaalisen toiminnan kannalta hyödyllisempi voi olla avoin ja löyhä verkosto. (Lin 1999, 34; 2007, 10-11). Tämän väitteen pohjana ovat aiempien teoreetikkojen havainnot alkaen Granovetteristä (1973), joka jakoi sosiaaliset suhteet vahvoihin (esimerkiksi perheenjäsenet, läheiset ystävät) ja heikkoihin (esimerkiksi työtoverit, kaukaiset tutut) ja havaitsi heikkojen siteiden olevan avainasemassa esimerkiksi työpaikan saamisessa. Putnamin (2000) esittelemä jako sitovaan (*bonding*) ja yhdistävään tai silloittavaan (*bridging*) sosiaaliseen pääomaan liittyy tähän samaan jatkumoon. Sitova viittaa ennen kaikkea homogeenisten ryhmien sisäistä koheesiota ylläpitävään sosiaaliseen pääomaan, kun taas silloittavaa sosiaalista pääomaa syntyy ihmisten liittyessä heterogeenisiin ja joustavampiin verkostoihin. Tätä tyypittelyä voidaan tarkastella toisinkin tavoin. Bærenholdt ja Aarsæther (2002, 162-163) kritisoivat Putnamin tapaa arvottaa verkostokontakteja sosiaalisen pääoman

määrittäjinä ja esittävät, että sitominen ja silloittaminen ovat sosiaalisen pääoman käytön seurauksia eivätkä sosiaalisen pääoman muotoja sinänsä. Samoja resursseja voidaan hyödyntää sekä ryhmän sisäisten siteiden että yksilöiden ja ryhmien välisten siltojen tuottamiseen (mt., 162).

On järkeenkäypää, että ihmisille on luontevampaa pyytää esimerkiksi keskustelutukea perheenjäseneltä tai läheiseltä ystävältä ja työsuhteeseen tai koulutukseen liittyviä neuvoja puolestaan lähipiirinsä ulkopuolelta. Blokland ja Noordhoff (2008) asettavat kuitenkin kyseenalaiseksi sen, onko juuri heikkojen siteiden hyödyntäminen ratkaisevaa uralla etenemisen tai sosiaalisen liikkuvuuden kannalta. Yhteiskunnan eliitin tai keskiluokan hyödyntäessä vahvoja verkostositeitä tähän tarkoitukseen asiaa ei useinkaan nähdä ongelmana. Vahvojen siteiden haitallinen vaikutus nostetaan esille usein köyhyydestä ja alemmasta sosioekonomisesta asemasta nousemisen esteinä. (Mt., 107-108.) Vastaavasti Putnamin (2000) esittämä huoli *bonding*-tyyppisen sosiaalisen pääoman vahvistumisesta kohdistuu ennen kaikkea konfliktihakuisten ryhmien olemassaoloon ja yhteiskunnallisten luokkajakojen sekä syrjäytymisen pysyvyyteen. Omassa tutkimuksessaan Leonard ja Onyx (2003) ovat puolestaan todenneet, että ihmisillä on yleensä tarve "silloittua" vahvojen siteiden kautta. Jos niillä ei tavoiteta haluttuja resursseja, on tarve heikoille siteille. Ei voida kuitenkaan tehdä *a priori* -oletusta, että heikot siteet takaisivat enemmän resursseja, sillä lähinnä ne ulottuvat kauemmas tai etäisempiin tahoihin kuin vahvat siteet. Keskeinen argumentti tätä normatiivista jaottelua vastaan onkin se, että verkostositeet voivat olla heikkoja tai vahvoja, mutta niiden ei tarvitse määrittää sosiaalisen pääoman tyyppiä. Toisin sanoen heikot siteet eivät ole "siltöjen" eivätkä vahvat siteet "sitomisen" synonyymejä. (Blokland & Noordhoff 2008, 109-112.)

2.1.2 Asema verkostorakenteessa sosiaalisena pääomana

Verkostosuhteiden välittämiä resursseja korostavassa lähestymistavassa ei tiukassa mielessä ollut kyse verkostoista vaan ennemmin suhteiden kokonaisuudesta, joita voidaan mallintaa verkostoina. Verkostoasemaa painottavassa lähestymistavassa sen sijaan keskeiseksi nousee verkoston rakenne. Tutkimuksen kohteina voivat olla esimerkiksi verkostositeen vahvuus (läheisyys, intensiteetti, vuorovaikutus ja vastavuoroisuus), silloittavien kontaktien saatavuus, verkoston koko, tiheys, koheesio tai sulkeutuneisuus (Lin 2007, 14-15). Rakenteellisen tutkimussuuntauksen motivaationa on selvittää, millainen sosiaalinen rakenne tukee sosiaalisen pääoman muodostumista. Sosiaalisella rakenteella tarkoitetaan tässä tapauksessa toimijoista ja niiden välisistä suhteista tai siteistä muodostuvaa verkostoa. (Siivonen 2005, 222.) Toimijat voivat olla yhtä hyvin yksilöitä kuin yhteisöjä – siis myös vapaaehtoisia yhdistyksiä, joiden verkostojen rakentumista tulen käsittelemään tässä tutkimuksessa.

Toimijan asemaa verkostorakenteessa tarkastellaan yleensä rakenteellisen koheesion tai rakenteellisten aukkojen näkökulmasta. Koheesionäkökulma on johdettavissa Colemanin (1988, 105-107) teoriasta, jonka mukaan tiivis sosiaalinen rakenne helpottaa toimijoiden välistä yhteistyötä luodessaan edellytyksiä luottamukselle sekä normien ja sosiaalisten sanktioiden muodostumiselle. Ra-

kenteellisten aukkojen näkökulmasta taas kiinnostavia ovat puuttuvat suhteet sosiaalisessa rakenteessa, eli sosiaalisen pääoman lähteenä onkin koheesion puute. (Siivonen 2005, 223.) Tämän näkökulman keskeinen teoreetikko on Ronald Burt (1992), jonka lähtökohdista on ajatus sosiaalisesta toiminnasta kilpailuna. Toimijoiden välillä on kilpailua informaatio- ja kontrollihyödyistä, jotka ovat aina epätasaisesti jakautuneet. Toimijoilla on käytettävissään taloudellisen ja inhimillisen pääoman ohella sosiaalista pääomaa, joka realisoituu verkostoina: tärkeää on se, keitä verkostoon kuuluu, mutta ennen kaikkea se, missä verkostoasemassa toimija sijaitsee suhteessa verkoston kokonaisrakenteeseen. Mitä keskeisempi toimijan rakenteellinen verkostoasema on, sitä paremmin hän kykenee hyödyntämään verkostojaan. (Ruuskanen 2001, 19.) Rakenteellinen aukko syntyy, kun toimijalla on yhteys vähintään kahteen muuhun toimijaan, jotka eivät ole keskenään vuorovaikutuksessa. Näin toimija voi pyrkiä hyödyntämään välittäjäasemaansa liittyviä etuja ja esimerkiksi kontrolloida tiedonvälitystä hallitsemansa rakenteellisen aukon yli. Toisin sanoen esimerkiksi yritysjohtajalla, joka luo sillan kahden muutoin toisistaan erillään olevan alaisen välille, on valtaa määrittää, kenen intressejä silta palvelee (Burt 1997, 342).

Sosiaalisten verkostojen on mahdollista rakentua myös niin, että niissä esiintyy sekä vahvaa koheesiota että rakenteellisia aukkoja. Watts (1999) kuvaa tällaista verkstorakennetta ”pieni maailma” -malliksi, jollaista noudattavat esimerkiksi tuttavuusverkostot. Toisin sanoen verkstorakenteessa on tällöin paljon toisensa tuntevia toimijoita, minkä johdosta verkostot ovat klusteroituneet. Samalla pieni joukko toimijoita yhdistää kaukaisetkin toimijat toisiinsa halliten siten keskeisiä rakenteellisia aukkoja. Luokkatutkimuksen näkökulmasta pieni maailma kuvaa esimerkiksi yhteiskunnallisen eliitin verkostoja, jotka ovat suljettuja ja pieniä, mutta tämä ei estä eliittiä samalla muodostamasta verkostositeitä oman ryhmän ulkopuolelle (Siisiäinen 1986). Rakenteellisen sosiaalisen pääoman näkökulmasta monet erilaiset sosiaaliset verkostot pyrkivät toimimaan juuri mainitun kaltaisen tasapainomallin mukaan, jossa tavoitellaan samanaikaisesti sekä ekspressiivisiä että instrumentaalisia hyötyjä. Tasapainomallissa myöskään toimijoilla ei ole tarvetta muokata verkoston rakennetta tavoitteidensa muuttuessa, jos verkosto ruokkii samalla kertaa useampia tavoitteita. Lisäksi koheesion ja rakenteellisten aukkojen tasapainotilassa sekä sosiaalisen pääoman kielteiset seuraukset että rakenteellisen aseman hyväksikäytön riskit ovat vähäisemmät, kun yhtäältä välittäjäasemassa olevia toimijoita voidaan koheesion ansiosta valvoa ja toisaalta vähäiset väliportaavat toimijoiden välillä minimoivat alaryhmien eristäytymisen riskin. (Siivonen 2005, 230-232.)

Rakenteellisten aukkojen tutkimussuuntaus ja tasapainomalli soveltuvat hyvin esimerkiksi työ- ja talouselämän tutkimukseen, mutta sosiaalisen toiminnan dynamiikka ja verkostojen kulttuurinen konteksti jäävät siinä vähemmälle huomiolle. Ensiksikin verkstorakenne voi muuttua ja rakenteelliset aukot purkautua, mikä saattaa verkostossa menestyvän toimijan epäedulliseen asemaan. Toiseksi välittäjäaseman hyödyllisyys voi vaihdella kulttuurisesta kontekstista riippuen. (Ruuskanen 2001, 21.) Esimerkiksi paikallinen urheiluseura voi olla välittäjäasemassa, jos jonkin liikuntapaikan käyttö on rajattu vain seuran jäse-

nille. Tämä voi kuitenkin muuttua, jos seuralle ilmaantuu kilpailija tai jos liikuntapaikan käyttö ei enää edellytä formaalia jäsenyyttä seurassa.

Rakenteellista verkostoasemaa painottavassa suuntauksessa tavoitetaan verkostojen kaksisuuntainen luonne, mikä on sosiaalisen pääoman tutkimuksen kannalta tarpeellista. Vastavuoroisuus ja jakaminen toteutuvat parhaiten *horisontaalisissa* verkostoissa. Sosiaaliin verkostoihin liittyy kuitenkin väistämättä erilaisia valta-asemia ja hierarkioita, joten on otettava huomioon myös *vertikaalinen* verkostoituminen. Tältä pohjalta verkostoja on tutkinut esimerkiksi Mario Cinalli (2007) analysoidessaan brittiläisten hyväntekeväisyysyhdistysten verkostoja. Hän määritteli yhdistysten suhteet toisiinsa ja laajemmin muihin kansalaisyhteiskuntatoimijoihin horisontaaliseksi verkostoiksi, joissa on kyse resurssien jakamisesta eli sitovan ja silloittavan sosiaalisen pääoman kanavina toimimisesta. Vertikaaliset verkostot puolestaan muotoutuvat yhdistysten vuorovaikutuksessa poliittisen hallinnon ja päätöksentekojen kanssa. Tässä vuorovaikutuksessa korostuvat mahdollisuudet ja rajoitteet erilaisissa hallinnan (*governance*) muodoissa. Yhdistykset eivät kuitenkaan ole vain hallinnan kohteina, vaan myös ne voivat valvoa ja kontrolloida valtion ja markkinoiden toimintaa. (Mt., 89.)

Vertikaalisten verkostojen tarkastelu tuo sitovan ja silloittavan sosiaalisen pääoman ohelle kolmannen ulottuvuuden, jonka Woolcock (1998) nimeää linkittäväksi (*linking*). Paikallisyhdistyksille keskeinen sijainti horisontaalisissa verkostoissa on tärkeää paikallisen vertaistuen ja keskinäisen tiedonvaihdon kannalta. Vertikaaliin verkostoihin mukaan pääseminen voi taata lisäksi yhteisten intressien tunnistamisen ja niiden edistämisen tehokkaammin ja uskottavammin. Tätä varten myös alueellisiin ja valtakunnallisiin keskusjärjestöihin kuulumisen on suomalaisille yhdistyksille olennaista. (Ruuskanen 2007, 29.) Suomessa yhdistysten pitkälinen kumppanuus julkisen sektorin kanssa näkyy edelleen siinä, että yhdistysten kyky ajaa kollektiivisia etujaan on vahvasti sidoksissa niiden vertikaaliin yhteyksiin esimerkiksi kuntien poliittisiin päättäjiin tai hallinnon organisaatioihin. Erilaista hyvinvointiregimiä edustavassa Liettuassa yhdistysten ja julkisen sektorin kytkös taas on hyvin heikko, ja yhdistysten mahdollisuudet luoda tätä kautta linkittävää sosiaalista pääomaa edistäviä verkostoja ovat vähäiset.

2.2 Sosiaalisen pääoman differentioituminen

Sosiaalisen pääoman eriarvoista jakautumista yhteiskuntaluokkien välillä on tutkittu melko laajasti. Yhdistystoiminnan eriytyminen on ollut pitkään käsitelty teema varsinkin Yhdysvalloissa sosiaalisen pääoman pluralistista suuntausta edustavissa tutkimuksissa. Se oli yhtenä aiheena myös Iso-Britanniassa vuosina 2003-2004 toteutetussa *Cultural Capital and Social Exclusion* -kyselytutkimuksessa (Li, Savage & Pickles 2003; Li, Savage & Warde 2008). Suomessa 1980-luvulla toteutettu Luokkaprojekti (1984) nosti esiin varsinkin poliittisten, mutta myös muiden yhdistysten jäsenyyksien luokkaperustaisen eriytymisen. Aiheen tut-

kimista jatkettiin muun muassa *Lama ja luottamus* -tutkimusprojektissa (ks. Ilmonen, Kovalainen & Siisiäinen 2002). Kyseisen projektin aineistolla yhdistystoiminnan ja luottamuksen eriytymistä tutkinut Sanaksenaho (2006) analysoi eriarvoisuutta "bourdieulaisesti" ryhmittelemällä vastaajat erilaisiin pääomaryhmiin. Näin hahmottuivat erillisinä ryhminä esimerkiksi pääomaeliitti ja pääomaköyhät sekä myös ne, joilla oli paljon yhdistys- ja luottamustoimintaan liittyvää sosiaalista pääomaa, mutta vähäisesti muita pääomia.

Epämuodollisten verkostojen eriytymistä on tutkittu monenlaisissa konteksteissa. Esimerkiksi Fischerin (1982) tutkimus kohdistui erikokoisiin urbaaneihin ympäristöihin Kaliforniassa. Hän havaitsi työssäkäyvillä korkeasti koulutetuilla olevan suurin joukko verkostokontakteja ja erityisesti suurempi osuus ei-sukulaisia verkostoissaan. Samantyyppisen huomion tekivät kotitalouksien tukiverkostojen eriarvoisuutta Ranskassa tutkineet Degenne, Lebeaux ja Lemel (2004). Suomalaisen Ajankäyttötutkimuksen sosiaalista tukea käsittelevässä osiossa ei ole varsinaisesti tutkittu verkostoja, mutta viitteitä verkostojen eriytymisestä antaa esimerkiksi havainto, että korkeasti koulutetut suomalaiset tarjoavat eniten apuaan naapureille ja myös tekevät eniten vapaaehtoistyötä (Pääkkönen 2010, 73-75).

Sosiaalisen pääoman hyötyjen epätasainen jakautuminen yhteiskunnassa on tunnustettu käytännössä kaikissa käsitteen keskeisimmässä tutkimussuuntauksissa. Kansalaistoiminnan, luottamuksen ja normien noudattamisen merkitystä korostavat Putnam (1993) ja Coleman (1988) katsovat yksilön sosiaalisen toiminnan voivan hyödyttää yhteiskuntaa laajemmin. Niinpä putnamilaisessa, integraatiota korostavassa lähestymistavassa sosiaalisen pääoman differentioituminen ja tiiviisti organisoituneiden ryhmien välisten konfliktien esiintyminen nähdään sosiaalisen pääoman "pimeänä puolena" (Putnam 2000, 21-22). Putnamin tutkimusten synnyttämä keskustelu sosiaalisen pääoman rapautumisesta esimerkiksi yhteisöllisyyden tai kansalaisaktiivisuuden vähenemisenä on luonteeltaan ennen kaikkea normatiivinen ja soveltuu ehkä paremmin Yhdysvaltain kuin Suomen tilanteen kuvaamiseen. Voidaan kuitenkin ajatella tämän rapautumisen takana olevan suomalaisessakin yhteiskunnassa akuutti yhteiskunnallisten erojen ja eriarvoisuuksien olemassaolo ja syveneminen (Kajanoja 2002). Jos yhteiskunnan hyväosaiset verkostoituvat laajemmin, luottavat enemmän ja osallistuvat yhdistystoimintaan (ks. esim. Kankainen 2007), myös sosiaalisen pääoman differentiaatio kärjistää ja uusintaa eriarvoisuutta yhteiskunnassa.

Bourdieu (1986) korostaa sosiaalisen pääoman konseptiossaan yksilötason hyötyjen näkökulmaa, mutta näkee laajemmin sosiaalisen pääoman yhtenä funktiona myös yhteiskuntaluokkien välisten erojen ylläpitämisen ja siten eliittiryhmien vahvistumisen, joka vaikeuttaa alemmissä asemassa olevien ryhmien sosiaalista liikkuvuutta. Sosiaalinen pääoma on siis luokkaerojen uusintamisen väline, jonka hallintaan kaikilla ei ole samanlaisia mahdollisuuksia (Bourdieu 1986, 15; Kivelä & Siisiäinen 2007, 152). Yhteiskunnan eri ryhmien sisäisen koheesion ja solidaarisuuden vahvistuminen on aina enemmän tai vähemmän ongelmallista koko yhteiskunnan avoimuuden ja sosiaalisen liikkuvuuden kannalta. Esimerkiksi Portes ja Sensenbrenner (1993) ovat etnisten vähemmistöjen

tutkimuksissaan todenneet sosiaalisen pääoman vaikuttavan myös negatiivisesti ryhmän toimintaan: se voi rajoittaa yksilönvapautta ja ryhmän ulkopuolisia kontakteja, aiheuttaa vapaamatkustajuutta yhteisön säännöillä sekä estää liikkuvuutta yhteiskuntaluokkien välillä. Monet muut tutkijat, kuten esimerkiksi verkostoihin keskittyneet Granovetter ja Burt, ottavat yhtä lailla verkostojen eriytymisen huomioon, mutta se ei ole heidän tutkimuksensa varsinainen kohde. Sosiaalisen pääoman eriarvoisuuden ja eriytymisen tarkastelu riippuu siis tutkimuskysymyksestä ja siitä, suuntaudutaanko integraation vai konfliktien tutkimukseen (Siisiäinen 2003, 215). Yhteiskunnalliseen eriarvoisuuteen perustuva sosiaalisten resurssien tutkimus ei rajoitu vain sosiaalista pääomaa käsittelevään kirjallisuuteen, vaan sosiaalisten resurssien jakautumisen eriarvoisuutta (ja sen vahvistumista sosiaalisten suhteiden kautta) voidaan tutkia myös koko käsitteestä erillään. Sosiaalinen pääoma käsitteenä tarjoaa kuitenkin tavan jäsentää sitä laajaa resurssien kokonaisuutta, jolla ajatellaan olevan yhteyttä myös yhteiskunnalliseen eriarvoisuuteen. (Kouvo 2010, 167-168.)

Yhteiskuntaluokan ohella muutkin tekijät luonnollisesti vaikuttavat yksinään tai yhdessä sosiaalisen pääoman jakautumiseen. Esimerkiksi ekspressiivisten verkostoresurssien on todettu kasaantuvan yleensä naisille, kun miehet hyödyntävät todennäköisemmin verkostojen instrumentaalisia resursseja (Lowndes 2004). Myös ikä on tärkeä taustatekijä: ikääntyneiden informaaliset verkostot ovat yleensä suppeammat kuin nuorempien, kun taas esimerkiksi yhdistysten jäsenyyksiä heillä saattaa olla enemmän. Tässä tutkimuksessa selvitän lisäksi paikallisen kiinnittymisen yhteyttä sosiaalisiin verkostoihin. Tutkiesaan ihmisten paikallista kiinnittymistä Britanniassa Kasarda ja Janowitz (1974) huomasivat, että ensinnäkin korkeammassa yhteiskunnallisissa asemassa olevien verkostot ulottuivat paikallisyhteisöä laajemmalle ja heillä oli myös enemmän yhdistysjäsenyyksiä. Toiseksi heillä oli vähemmän lähellä asuvia sukulaisia. Jos hyväosaisten liikkuvuus on suurempaa ja he suuntautuvat kohti löyhää ja avoimia verkostoja, voimakas kiinnittyminen paikkakuntaan on olennaisen tärkeää alemmissa asemassa olevien verkostoitumisen kannalta. (Mt., 333.)

2.2.1 Sosiaalinen pääoma Bourdieun sosiologiassa

Bourdieuin sosiaalisen pääoman konseptio esitetään usein vastakkaisena tai vaihtoehtoisena Putnamin käsitykselle (esim. Siisiäinen 2003). Bourdieun sosiaalista pääomaa koskeva teoria erkanee paljolti myös esimerkiksi Linin ja Burtin teorioista, sillä Bourdieu kritisoi jyrkästi rationaalisen valinnan teoriaa. Rationaalisen valinnan sijaan yksilöiden liittymistä ja kuulumista erilaisiin verkostoihin ja ryhmäkokonaisuuksiin ohjaa habituksen välityksellä omaksuttu ja sisäistetty käsitys omasta asemasta yhteiskunnassa. Bourdieun mukaan sosiaalinen pääoma rakentuu kahdelle perustalle: ryhmään (tai sisäpiiriin) kuulumiselle sekä oman kenttäposition tunnistamiselle ja tunnustetuksi tulemiselle symbolien välityksellä (Bourdieu 1986, 21-22). Bourdieun sosiaalista pääomaa koskevassa tutkimuksessa on aina olennaisesti mukana symbolinen pääoma. Ajatus sosiaalisen pääoman symbolisesta luonteesta valottaa sosiaalisten verkostojen

arvon määrittymistä relationaalisesti: se on olemassa ”vain toisten silmissä”. (Kivelä & Siisiäinen 2007, 155-156.)

Sosiaalisen pääoman käsite on Bourdieulla osa laajempaa konfliktiteoreettista luokkatutkimusta ja avautuu siten yhteiskuntaluokan ja siihen liittyvien ryhmänmuodostuksien kautta. Eriarvoisuuden tutkijana Bourdieu otti vaikutteita sekä Marxista että Weberistä. Ensin mainitulta hän lainasi pääoman käsitteen laajentaakseen sitä muihinkin kuin vain taloudellisiin tuotantosuhteisiin. Weberin status-ryhmät taas muistuttavat luokan ilmenemismuotoina sitä, mihin Bourdieu viittasi elämäntyylin ja habituksen käsitteillä. Bourdieun mukaan marxilainen luokkateoria on riittämätön määrittäessään sosiaalisen position vain suhteessa taloudellisiin tuotantosuhteisiin. Tämän seurauksena esimerkiksi positiot kulttuurisen tuotannon suhteissa ja sosiaalista kenttää muotoilevat vastakohtaisuudet jäivät huomiotta. (Bourdieu 1985, 736.) Bourdieun kokonaisnäkemys sosiaalisesta todellisuudesta ei siis ole substantiaalinen vaan relationaalinen. Hän määrittelee luokan yleisesti sosiaalisten suhteiden kontekstissa; näin ollen luokka ei ole hänelle eksplisiittinen käsite eikä hän typologisoi luokkia (Crompton 2008, 100; Grenfell 2008). Esimerkiksi ammattiryhmien mukaan hahmotetut yhteiskuntaluokat tarkoittivat Bourdieulle vain ”luokkia paperilla” (Bourdieu 1985, 725). Luokka viittaa tällöin sosiaaliin ryhmiin, joita erottelevat niiden olemassaolon ehdot, kuten kulttuurinen ja taloudellinen pääoma. Luokat muodostuvat kentillä sosiaalisen eriarvoistumisen prosesseissa ja käytännöissä. (Crompton 2008, 101.)

Bourdieun käsitys luokkien muodostumisesta lähtee liikkeelle sosiaalisesta tilasta. Se on moniulotteinen, avoin joukko kenttiä, jotka ovat enemmän tai vähemmän autonomisia suhteessa talouden kenttään. Sosiaalinen tila rakentuu pääomien erottelujen perusteella, ja nämä erottelut määrittävät toimijoiden tai toimijaryhmien position sosiaalisessa tilassa. (Bourdieu 1985, 723-724.) Toisin sanoen jokainen toimija sijoittuu tilaan ”sosiaaliselle kartalle” sen mukaan, mikä on heidän kulttuurisen ja taloudellisen pääomansa volyyymi ja koostumus suhteessa arvokkaiksi määriteltyihin pääoman lajeihin. Tämä sijainti sosiaalisella kartalla muokkaa elämäntyyliä ja habitusta. Habituksen käsitteessä on kyse sosiaalisen rakenteen sisäistämisestä ja toimijan sopeutumisesta asemaansa eli ”oman paikan tajusta”, mutta samalla myös ”toisten paikan tajusta” (Bourdieu 1989, 17-19). Positioiden ja dispositioiden syntyminen ja niiden vakiintuminen ovat pohjana prosesseille tai käytännöille, jotka tekevät luokkien muodostumisen ja mahdolliseksi. Luokka-asemien uusintuminen (reproduktio) ja luokkien erottautuminen (distinktio) ovat prosesseja, joissa sosiaalisella pääomalla on keskeinen tehtävä. (Grenfell 2008.)

Kriitikoiden mukaan Bourdieun teoriassa luokka-asemien reproduktio ja pysyvyys on liian voimakkaasti painottunut. Vaikka Bourdieu painottaa teoreettisten toimija-rakenne ja subjektivismi-objektivismi -jakolinjojen ylittämistä, hänen analyysinsä vaikuttaa kuitenkin yleensä palaavan materiaalisesta ja kulttuurisesta eriarvoisuuden sisäistettyihin rakenteisiin. (Crompton 2008, 102.) Toisaalta Bourdieu itse katsoo sosiaalisen todellisuuden muodostuvan paitsi rakenteista, jotka näyttävät objektiivisilta (esimerkiksi kulttuuriset arvostukset),

myös epävarmuudesta ja näkemysten monimuotoisuudesta, jotka taas ovat pohjana symbolisille kamppailuille. Ihmiset siis pyrkivät aktiivisesti määrittelemään omaa asemaansa yhteiskunnassa itselleen suotuisasti, ja symboliset kamppailut ovat kamppailuja oman aseman tai yhteiskunnallisten valtasuhteiden legitimoinnista. (Bourdieu 1989, 20-21.)

Bourdieun määritelmässä keskeisiä sosiaalisen pääoman muotoja ovat verkostot ja ryhmäjäsenyydet, jotka voivat olla enemmän tai vähemmän institutionalisoituneita. Tältä osin lähestytään "putnamilaista" yhdistys- ja järjestöjäsenyyksiin keskittyvää sosiaalisen pääoman konseptiä. Mutta Bourdieun mukaan kyseessä on pääoma vasta silloin, kun verkostot perustuvat keskinäiselle tunnistamiselle ja tunnustamiselle. Toimijan sosiaalisen pääoman volyyymi riippuu siis siitä, kuinka laajan yhteyksien verkoston hän pystyy mobilisoimaan, mutta myös siitä, minkälainen pääomakompositio (taloudellinen, kulttuurinen tai symbolinen) hänellä on eri kentillä saavutettavissaan omien yhteyksiensä kautta. (Bourdieu 1986, 18, 21.) Taloudellinen pääoma realisoituu rahana ja osakkeina ja se voidaan institutionalisoida omistusoikeuksiksi. Kulttuurinen pääoma puolestaan voi olla olemassa ruumiillistuneessa (sisäistetyt ja/tai perityt tavat ja tottumukset), esineellistyneessä (kulttuuriset esineet kuten kirjat, taideteokset, sävellykset) tai institutionalisoituneessa muodossa (erityisesti kasvatusinstituutiot ja niiden piirissä hankittavat tutkinnot). Kulttuurisen pääoman siirtämisen ja hankkimisen sosiaaliset ehdot ovat peitellymmät kuin taloudellisen pääoman, joten se voi helposti toimia symbolisen vallan välineenä. Objektiviiset valtasuhteet uusintavat itseään juuri symbolisissa valtasuhteissa. (Bourdieu 1985, 731.)

Bourdieun yleisenä pyrkimyksenä on osoittaa, että sosiaalisen pääoman tutkimuksessa ei voida sivuuttaa muita pääoman lajeja eikä toimijoiden suhteellisia positioita. Bourdieu toteaaikin aiheellisesti, että henkilöiden väliset suhteet eivät ole koskaan puhtaasti yksilötoimijoiden välisiä suhteita kuin päällisin puolin eikä vuorovaikutuksen totuus paljastu vuorovaikutuksesta itsestään, toisin kuin esimerkiksi interaktionismissa tai etnometodologiassa saatetaan väittää. Vuorovaikutuksen muoto on ehdollinen objektiivisille rakenteille, jotka ovat tuottaneet vuorovaikutuksessa olevien toimijoiden toimintataipumukset. (Bourdieu 1977, 81.) Vuorovaikutukseen hakeutuessaan – oli se sitten yhteydenpitoa naapureiden kanssa, yhdistyksessä toimimista tai vapaaehtoistyötä – toimija kantaa habituksessaan mukanaan omaa historiaansa ja sisäistämäänsä asemaa yhteiskunnassa. Niinpä useimmat sosiaaliset verkostot eivät näyttäyty yhdenvertaisina mahdollisuuksina kaikille, vaan vain tiettyjen toimijoiden kannalta luontevina ja toisten kannalta välteltävinä. Tässä toteutuu Bourdieun termin *todennäköisen kausaalisuus*. Sen mukaan toimijat valitsevat sellaisia vaihtoehtoja, jotka vaikuttavat luontevilta ja järkeviltä siihen nähden, missä asemassa he kulloinkin ovat ja minkälaisia pääomia heillä on hallussaan. Ne, joilla tarpeellisia pääomia on vähemmän tai joiden pääomilla ei ole käyttöä tietyissä verkostoissa, esimerkiksi vapaaehtoistoiminnan piirissä, tekevät todennäköisesti viisaammin jättäytymällä pois vapaaehtoistoiminnasta ja hakeutumalla toisenlaisiin verkostoihin. (Siisiäinen 2010, 30-31.)

Bourdieuun teoria asettaa kompleksisuudellaan haasteen sosiaalisen pääoman empiiriselle tutkimukselle. Lisäksi käsitteiden ”sisäänrakennettu” relationaalisuus asettaa lisähaasteita: sosiaalinen pääoma ei ole vain sidoksissa taloudelliseen ja kulttuuriseen pääomaan, vaan pääoman lajit ovat myös aina suhteessa kenttiin, joilla niiden arvo realisoituu ja joilla niistä kamppaillaan. Luokkapositiota ja kentille sijoittumista taas tarkastellaan habituksen käsitteen kautta, sillä habitus kytkee yksilön yhteiskunnallisiin rakenteisiin. (Bourdieu 1977, 80-81.) Käsitteet ovat siis suhteessa toisiinsa, ja sosiaalisen pääoman empiirinen tutkimus tiukassa mielessä vaatisi käytäntöjen, habitusten ja kenttien tarkkaa identifiointia ja analysointia. Oma lähtökohtani on tässä tutkimuksessa kuitenkin soveltaa muutamia keskeisiä käsitteitä välineinä sosiaalisen pääoman differentiaation tutkimuksessa siinä määrin kuin ne täydentävät tutkimukseni teoreettista viitekehystä. Näen Bourdieuun sosiaalisen pääoman konseptin olevan sovellettavissa Linin ja Burtin verkostokeskeisten lähestymistapojen rinnalla. Todennäköisen kausaalisuus vastaa siihen verkostosuhteisiin liittyvään ongelmakohtaan, jota rationaalisen toiminnan teoria ei selitä: miksi toimija ei verkostosuhteissa aina tee rationaalisia valintoja, vaan joskus lähinnä itsensä kannalta järkeviä tai luontevia. Kokonaisvaltaisena luokkateorian Bourdieuun lähestymistapa auttaa myös ymmärtämään ennen kaikkea eriarvoisuutta ylläpitäviä mekanismeja, jotka verkostosuhteissa toteutuvat. Luokkayhteiskunnassa kaikki toimijan aikaansaannokset – myös verkostot, joihin hän kuuluu – kertovat hänen asemastaan sosiaalisessa rakenteesta ja toimija on väistämättä sosiaalisesti tunnistettu, merkitty ja määritelty (mt., 85-87).

2.3 Yhdistykset ja sosiaalinen pääoma

Yhdistyksiin liittyvä kansalaisosallistuminen (*civic engagement*) on helppo mieltää osaksi sosiaalista pääomaa. Analyttisesti nämä kaksi pidetään kuitenkin toisistaan erillään, sillä kansalaisosallistuminen edustaa yhteiskunnan normatiivista hyveellisyyttä ja ”yleistä hyvää”, kun taas sen tuottama sosiaalinen pääoma on rajattu lähinnä eri verkostoihin kuuluville. Kansalaisosallistuminen ja sosiaalinen pääoma voivat toki olla yhtäaikaaisesti läsnä yhdistystoiminnassa, mutta ne eivät läheskään aina ole toisiinsa yhteydessä. Toimijat voivat kuulua samaan yhdistykseen solmimatta keskinäisiä suhteita, ja toisaalta sosiaaliset suhteet yhdistyksen sisällä eivät välttämättä lisää yleistä solidaarisuutta tai osallistumishalukkuutta. (Schneider 2008, 75-79.) Vaikka sosiaalisen pääoman ja yhdistystoiminnan välille ei voida asettaa yhtäläisyysmerkkiä, on yhdistystoiminta joka tapauksessa nähtävissä alueena, jolla sosiaalisen pääoman problematiikka tulee väistämättä pohdinnan alle. Yhdistykseen kuulumisen jäsenyyden kautta ja yhdistyksessä piilevät verkostoitumisen mahdollisuudet ovat potentiaalisia sosiaalisen pääoman lähteitä. Yhtä lailla ihmisten motivaatio liittyä yhdistyksiin ja toisaalta yhdistysten intressit pitää yllä toimintaansa ja ajaa kollektiivina tärkeiksi katsomiaan asioita herättävät tutkimuksellista kiinnostusta pohtia esimerkiksi yhdistysten funktiota tai hyödyllisyyttä yhteiskunnan kannalta.

Alexis de Tocqueville (2006) esitti 1830-luvulla amerikkalaista demokrati-aa tutkiessaan ajatuksen yhdistyksistä välittävänä yhteenliittymänä yksilöiden ja valtion välillä. Tocqueville piti yhdistyksiä kansalaistoiminnan ja demokratian edistäjinä ja moraalisinä yhteisöinä, jotka kouluttavat jäsenensä ottamaan huomioon myös muut, ajatustavoiltaan ja mielipiteiltään erilaiset ihmiset. Tämän hän katsoi edistävän kansalaismoraalia ja demokratiaa. Toiseksi yhdistykset voivat synnyttää luottamusta yhdistyksen jäsenissä ja siten vahvistaa luottamusta tuntemattomiin yhdistyksen ulkopuolella, minkä taas on katsottu edistävän ennen kaikkea talouden toimivuutta. Näitä yhdistysten hyviä vaikutuksia on kuitenkin mahdotonta yleistää, sillä on olemassa hyvin monenlaisia yhdistyksiä, joiden toiminnassa moraaliset elementit painottuvat varsin eri tavoin. Siinä missä toiset yhdistykset voivat ylläpitää demokraattisia ideoita ja solidarisuutta, toiset voivat olla asian suhteen neutraaleja tai jopa haitallisia. (Ilmonen 2007, 3-4.) Yhdistysten ja luottamuksen välistä yhteyttä on sittemmin tarkennettu varsinkin pohjoismaisissa tutkimuksissa (Stolle 2001; Ilmonen 2007; Kankainen 2007).

Yhdistysten merkitys sosiaalisen pääoman kannalta voidaan nähdä hyvin eri tavoin. Putnamin kehittelemässä sosiaalisen pääoman teoriassa yhdistykset nähdään integratiivisina luottamuksen synnyttäjinä ja myös luottamuksen tuloksina ("ruusuinen kehä"). Bourdieun teoriassa taas yhdistykset ovat kamppailun kenttiä, erilaisten intressien toteuttamisen välineitä, ja toisaalta myös toimijoita eri kentillä. (Siisiäinen 2003.) Tämä on hyödyllinen näkökulma pohdittaessa vaikkapa yhteiskunnan marginaaliryhmien vähäistä yhdistysosallistumista tai sitä, miksi jotkin yhdistykset eivät ole integratiivisia. Hieman kärjistäen voitaisiin sanoa, että integraationäkökulmasta katsottaessa saatetaan painottaa liikaa yhdistysten merkitystä horisontaalisessa verkostoitumisessa, kun taas konfliktinäkökulmassa horisontaalinen ulottuvuus saattaa puuttua täysin. Jos palataan Tocquevillen (2006) ajatuksiin, yhdistysten tärkein tehtävä demokratian kannalta määrittyi historiallisesti. Kun feodaalijärjestelmä ja aristokraattinen hallinto purettiin, valtio jäi ainoaksi julkiseksi toimijaksi. Yhdistyksiä tarvittiin tällöin välittäjiksi ehkäisemään uhkaavaa kehityskulkua, jossa yksilöt eristäytyisivät omiin piireihinsä – Tocquevillen mukaan lähinnä perheen ja ystävien pariin – ja samalla julkinen valta keskittyisi yhä harvemmille. Horisontaalinen verkostoituminen on välttämätöntä, jotta yksilöt voivat muodostaa vaikkapa erilaisia intressiryhmittymiä, ja tähän yhdistykset tarjoavat keinon. Ne voivat myös luoda vakautta yhteiskuntaan, kun ihmiset eri ryhmistä ja yhteiskuntaluokista liittyvät yhteen luokkarajat ylittävissä ristikkäisissä verkostoissa (ks. Simmel 1890).

Varsinkin viime vuosikymmeninä suositaan kasvattaneissa harrastus- ja elämäntyyliyhdistyksissä ajatus yhdistyksistä "demokratian ja kansalaistoiminnan kouluina" kuitenkin hämärtyy. Ne ovat jäsenilleen enemmänkin individualismia ja oman minän rakentamista edesauttavia yhteisöjä kuin kollektiivisten intressien ilmaisukanavia. Tämä ei tosin sulje pois sitä mahdollisuutta, että harrastus- ja elämäntyyliyhdistyksissä monet aiemmin ei-poliittiset asiat voivat myös politisoitua (Ilmonen 2007, 6). Nykyajan näkökulmasta katsottuna Toc-

queville ylikorosti yhdistysten vaikutuksia demokratialle rinnastaessaan kaikki valtiolle vaihtoehtoiset organisaatiomuodot yhdistystoiminnan kaltaiseksi vapaaehtoiseksi sosiaalisesti toiminnaksi. Näin ollen hän ei ottanut huomioon sitä, että sosiaaliset suhteet esimerkiksi markkinoilla voivat muodostaa hierarkioita ja valtajärjestelmiä. (Warren 2001, 42-43.)

Yhdistysten funktio voi siis olla integraatio- tai konfliktipainotteinen tai molempia. Verkostoanalyttisen lähestymistavan vahvuus on nähdäkseni tässä tapauksessa se, että yhdistysjäsenyyttä voidaan tarkastella verkostoitumisen muotona, johon johdattavana intressinä voi olla yhtä lailla ajanviete, hyväntekeväisyys, vaikutusvaltaisten kontaktien muodostaminen tai omien etujen ajaminen. Yksilölle yhdistysjäsenyydet ovat potentiaalisia verkostokontakteja, jotka tosin voivat ilmetä monella eri tavalla. Jäsenyyden kautta voi muodostua uusia kontakteja muihin, se voi myös merkitä lähinnä olemassa olevien kontaktien ylläpitämistä yhdistyksen avulla tai se voi olla passiivista kuulumista ilman yhteydenpitoa muihin jäseniin. Jäsenyys ei siis ole niinkään verkostokontaktin solmimisen tae vaan potentiaalinen verkostoitumisen lähde. Vastaavalla tavalla resurssiverkostojen tutkimuksessa kartoitetaan ennen kaikkea potentiaalisia resursseja eli pääsymahdollisuuksia resursseihin (ks. van der Gaag 2005, 20). Toisaalta yhdistysten toiminta ei ole vain niiden jäsenistön sisäistä vuorovaikutusta, vaan niiden on yleensä toimittava vuorovaikutuksessa toisten organisaatioiden kanssa taatakseen yhtäältä jäsenistönsä tavoitteiden edistämisen ja toisaalta oman toimintansa jatkuvuuden (Helander 2001, 30). Verkostoanalyttisessä lähestymistavassa tarkastelutasoa voidaan myös nostaa siten, että yhdistyksiä tutkitaan toimijoina, jotka luovat kontakteja esimerkiksi toisiin yhdistyksiin tai hallinnollisiin organisaatioihin.

Katsaus jäsenyyksiin erityyppisissä yhdistyksissä valottaa yhdistystoiminnan luonnetta suomalaisessa ja liettualaisessa yhteiskunnassa. Erot maiden välillä ovat suuret, koska koko järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan ja niin muotoin myös yhdistyssektorin kehitys on Liettuassa alkanut nykymuodossaan vasta noin kaksikymmentä vuotta sitten. Suomessa taas yhdistyssektori on ollut vahva jo ennen maan itsenäistymistä, ja uusien yhdistysten perustamisen osalta vilkkain vuosikymmen oli 1990-luku³ (Helander 2001; Siisiäinen 2002b). Keskeinen ero Suomen ja Liettuan yhdistyssektorien välillä on valtion rooli kansalaisyhteiskuntaan nähden. Poliittisten regiimien tutkijat lähestyvät tätä *statism*in käsitteellä, joka kuvaa valtion määräysvaltaa poliittiseen toimijuuteen nähden yhteiskunnassa. Mitä enemmän poliittinen valta on keskittynyt valtiolle ja mitä vähemmän kansalaisyhteiskunnan organisaatioilla on mahdollisuuksia käyttää poliittista valtaa, sitä korkeampi on statismien aste. (Schofer & Fourcade-Gourinchas 2001, 811-817.) Suomen järjestelmän voidaan katsoa edustavan vähäistä statismia ja korkeaa korporatismia. Toisin sanoen valtio on mahdollistanut kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden osallistumisen päätöksentekoon ja myös tukenut yhdistysten toimintaedellytyksiä (Helander 2001). Liettuassa on

³ Toistaiseksi vilkkain yhdistysten rekisteröintijakso Suomessa osui 1990-luvun lopulle, jonka jälkeen yhdistysten rekisteröintien vuosittainen määrä on kääntynyt laskuun jääden silti korkeammaksi kuin mitä se oli lamavuosien aikana (Siisiäinen & Kankainen 2009).

neuvostojärjestelmän ja myös sitä edeltäneen keisarivallan jäljiltä vahvan statismien perinne, ja regiimien typologiassa se sijoittuu jotakuinkin Keski- ja Itä-Euroopan maiden tavoin korkean statismien valtioiden joukkoon (Schofer & Fourcade-Gourinchas 2001, 817; Jepperson 1992). Toisaalta valtion keskusjohtoisuus Liettuassa on purkautunut samalla kun maata on ohjattu liberalistisen hyvinvointivaltiomallin suuntaan, kohti vähäistä statismia ja vähäistä korporatismia. Tämä kehitys on kuitenkin vahvistanut lähinnä markkinoita, mutta ei kansalaisyhteiskuntaa.

Liettuan kansalaisyhteiskunnan katsotaan olevan perustaltaan erilainen kuin muiden Baltian maiden Viron ja Latvian, joilla on ollut paremmat edellytykset kehittyä pohjoismaisen demokratiamallin suuntaan. Liettuan hallinto oli myös neuvostovallan aikaan autoritaarisempi kuin Viron ja Latvian. (Ruutsoo 2003, 249.) Maa on siirtynyt neuvostojärjestelmän autoritaarisesta valtiojohtoisuudesta eli korkeasta statismista kohti valtion vähäistä kontrollia, mutta historia heijastuu edelleen liettualaiseen yhdistyskenttään. Esimerkiksi ”uusien” yhteiskunnallisten liikkeiden ja yhdistysten jäsenyys on todetusti vähäistä maissa, joissa vallitsee korkea statismi (Schofer & Fourcade-Gourinchas 2001, 820). Näin oli Liettuassa vielä 1990-luvulla, jolloin ihmisoikeus- ja ympäristöjärjestöjä ei ollut lainkaan olemassa (Žiliukaitė ym. 2006). Sittenkin kyseisiä yhdistyksiä on perustettu, mutta edelleenkin hyvin harvat ovat niissä jäseninä. Ruutsoon (2003, 251) mukaan valtiojärjestelmän muutoksen jälkeen kansalaisyhteiskunnan rakentamisen haasteet Baltian maissa ovat ilmenneet täysin uudenaikaisina verrattuna transitiokauden alkuun. Ylimenokausi on ollut eräänlainen erillispolitiikan aikakausi, joka ei ole suosinut kansalaisyhteiskunnan kehitystä.

Yhdistystoimintaa käsittelevissä kansallisissa ja kansainvälisissä survey-tutkimuksissa on yleensä kartoitettu jäsenyyttä yhdistystyypeittäin. Tällöin ei siis saada tietoa yhdistysjäsenyyksien absoluuttisesta määrästä, sillä ihmiset voivat kuulua useampaan saman tyyppin yhdistykseen. Kuvaus antaa kuitenkin tietoa yhdistystoiminnan painotuksista yleisellä tasolla. Liettuan aineisto (N=1500) on kerätty yli 18-vuotiailta maan kansalaisilta osana kansainvälistä European Values Survey (EVS) -tutkimusta vuonna 2008. Suomea koskeva aineisto (N=1000) on kerätty 16–79-vuotiailta suomalaisilta vuonna 2005 Suomen Akatemian *Yhdistykset ja luottamus instituutioihin* -tutkimushankkeessa (keskeisistä tuloksista ks. Kankainen 2007). Päädyin tähän aineistoon, koska EVS-aineiston Suomea koskevat tiedot ovat varsin epäuskottavia osoittaessaan hyvin vähäistä osallistumista varsinkin suosituimpien yhdistysten kuten ammattijärjestöjen, urheiluseurojen ja harrastus- ja kulttuuriyhdistysten kohdalla. Kysytyjen yhdistysten valikoima on suomalaisessa kyselyssä hieman laajempi kuin kansainvälisissä tutkimuksissa, mutta se myös kuvaa paremmin suomalaisten yhdistystoiminnan tilannetta. Yhdistysjäsenyyksien jakaumat Suomessa ja Liettuassa on esitetty taulukossa 1.

Suomalaisten yhdistysjäsenyydet keskittyvät, kuten huomataan, ammattijärjestöjen ohella harrastuskerhoihin ja kulttuurialan yhdistyksiin sekä urheiluseuroihin. Jo pitkään suositaan menettäneet poliittiset ja ideologiset yhdistykset ovat väistyneet yksilöllistyvään elämäntyyliin soveltuvien harrastusyhd-

tysten tieltä. Liettuassa nämä yhdistykset ovat myös suosituimpia, mutta poliittiset järjestöt ovat lähes yhtä suosittuja suhteellisten erojen ollessa hyvin pieniä. Liettuassa myös nuorisjärjestöihin sekä uskonnollisiin yhdistyksiin (muihin kuin kirkkoon tai seurakuntaan) kuulutaan suunnilleen yhtä aktiivisesti kuin muihinkin yhdistyksiin, kun taas Suomessa kyseiset yhdistykset ovat vähiten suosittujen joukossa. On kylläkin todennäköistä, että Suomessa hyvin suosittu partioliikkeen jäsenyys näkyy harrastuskerhojen eikä nuorisjärjestöjen sarakkeessa. Liettuassa osallistutaan vähiten ympäristöjärjestöjen, humanitaarisen avun yhdistysten ja vaihtoehtoliikkeiden toimintaan, jotka edustavat edellä mainittua ”uutta” yhteiskunnallista liikehdintää.

TAULUKKO 1 Jäsenyydet erityyppisissä yhdistyksissä, Suomi ja Liettua

Yhdistyksen tyyppi ⁴	SUOMI (2005) % jäsenenä	LIETTUA (2008) % jäsenenä
Poliittinen puolue tai järjestö	10	4
Ammattiyhdistys tai työnantajajärjestö	54	3
Muu taloudellinen tai ammatillinen yhdistys	21	2
Yrittäjäjärjestö	6	-
Nuorisjärjestö	6	5
Urheiluseura	30	7
Uskonnollinen yhdistys (muu kuin kirkko tai seurakunta)	3	5
Harrastuskerho tai kulttuurialan yhdistys	36	4
Vammais-, sosiaali- tai terveysalan yhdistys ⁵	12	3
Opiskeluun liittyvä yhdistys	10	-
Kotiseutujärjestö	8	-
Kylätoimikunta tai asukasyhdistys	19	3
Luonnonsuojelu- tai ympäristöjärjestö	8	1
Jokin vaihtoehtoliike	2	0
Kansainvälinen ystävyysseura	6	-
Humanitaarisen avun / hyväntekeväisyyden yhdistys	19	1
Eläkeläisjärjestö tai -yhdistys	8	-
Muu	11	2

Suomen yhdistyskentässä 2000-luvulla lisää jäseniä ovat saaneet harrastus- ja kulttuuriyhdistysten ohella erityisesti kylätoimikunnat tai asukasyhdistykset sekä hyväntekeväisyysyhdistykset (Kankainen 2007, 71-72). Asukastoimintaan liittyvien yhdistysten suosiota selittänevät ainakin muuttoliike kasvukeskuksiin ja kuntaliitokset, joiden myötä tarve turvata esimerkiksi asuinalueiden elinvoimaisuus ja paikalliset palvelut ovat voineet kanavoitua kylätoimikuntien ja asukasyhdistyksien kautta (Ilmonen 2007, 7). Humanitaaristen ja hyväntekeväi-

⁴ Yhdistykset, joiden jäsenyyttä ei tiedusteltu EVS:ssa, on merkitty Liettuan sarakkeessa viivalla.

⁵ EVS:n osalta laskettu yhteen ”sosiaalipalveluihin liittyvät yhdistykset” sekä ”terveyteen liittyvät vapaaehtoisjärjestöt”

syysyhdistysten jäsenyydet puolestaan ovat lisääntyneet muun muassa aktiivisemmin markkinoitujen lahjoituskampanjoiden (kuten ”feissauksen”) myötä, mutta nousussa lienee osansa myös sillä, että hyväntekeväisyys on tullut imagollisessa mielessä suosittumaksi.

Yhdistysaktiivisuutta voidaan tarkastella maittain myös yhdistysjäsenyyksien kokonaismäärällä. Suomalaisista noin 80 prosenttia on jäsenenä vähintään yhdessä yhdistyksessä; luku vaihtelee esimerkiksi EVS: n antaman 73 prosentin ja Yhdistykset ja luottamus instituutioihin -projektin 86 prosentin välillä. Yhdistyksiin kuuluvien osuus on lisääntynyt muutaman vuosikymmenen aikana huomattavasti (Kankainen 2007, 73). Yhdistystoiminta ei Suomessa siis jäsenyyksien kokonaismäärällä mitattuna ole kriisissä, mutta tämä ei ole koko totuus. Yhdistysten suosion painopiste vaihtelee, ja vanhojen yhdistysten menettäessä suosiotaan kokonaiskuva pirstoutuu: ihmisten jäsenyydet jakautuvat yhä useampiin yhdistyksiin yhä vähäisemmällä aktiivisuuden ja sitoutumisen asteella (mt., 27).

Liettuassa yhdistysaktiivisuus on myös hieman lisääntynyt 2000-luvulla. EVS-aineiston mukaan vuonna 2008 väestöstä reilu neljännes kuului johonkin yhdistykseen. Saman kyselyn mukaan 1990-luvun lopussa vastaava osuus oli 19 prosenttia. Luku ei ole kuitenkaan noussut kovinkaan merkittävästi siihen nähden, että maassa on perustettu huomattavan paljon uusia yhdistyksiä varsinkin 2000-luvulla. Pysyvän passiivisuuden syistä mainittakoon esimerkiksi yleinen asenne (kansalaisosallistumisen normina on osallistumattomuus), epäluottamuksen kulttuuri, yleinen yhteiskunnallisen tietoisuuden vähäisyys sekä julkisen keskustelun heikkous. Liettuan kansalaisyhteiskuntaan perehtyneiden tutkijoiden mukaan poliittinen julkisuus ei ole avointa, ja julkiseen keskusteluun osallistumista heikentää ylipäänsä kansalaisosallistumisen tilojen ja medioiden vähäisyys. (Žiliukaitė ym. 2006, 276-279.)

Yhdistystoiminnalla on kiistämätön paikkansa sosiaalisen verkostoitumisen osana, vaikka yhdistysjäsenyyden ei voida olettaa aina tuottavan efektiivisiä verkostosuhteita. Yhdistystoimintaan osallistumisen motiiveista Kankaisen (2007, 74) tutkimuksessa tärkeimpinä nousivat esiin tiedon saanti sekä se, että yhdistystoiminnan kautta tapaa ihmisiä, joihin voi luottaa ja joilta saa tarvittaessa apua. Molemmat motivaatiotekijät ovat linjassa verkostokeskeisen sosiaalisen pääoman teorioiden kanssa. Suomessa yhdistysten osuus sosiaalisten verkostojen rakentumisessa on erityisen merkittävä, sillä varsinkin vahvojen verkostositeiden (esim. sukulaiset, läheiset ystävät) määrä ja intensiteetti vaikuttavat olevan Suomessa vähäisempiä kuin muualla Euroopassa. Lehtonen ja Kääriäinen (2005, 300-301) havaitsivat kansainvälisen ISSP-aineiston analyysissä tällaisen sitovan sosiaalisen pääoman olevan Suomessa erityisen vähäistä ja päättelivät sen selittyvän hyvinvointivaltion kehittyneisyydellä, jota siis mitattiin virallisen sosiaalisen tuen järjestelmän kattavuudella. Ylipäänsä suomalaisilla on melko vähän käytettävissään yhdistyksille vaihtoehtoisia mahdollisuuksia edistää omia intressejä. (Kankainen 2007, 27; Siisiäinen & Kankainen 2009.) Tilanne on perustavasti erilainen Liettuassa, jossa epäviralliset verkostot ovat vuosikymmenien ajan muodostaneet kaiken verkostoitumisen perustan.

Neuvostojärjestelmän vallitessa Baltian maissa sukulais- ja ystävöverkostot nousivat tärkeään asemaan sekä materiaalisen avun että henkisen tuen välittämisessä. Lisäksi kaikenlaisten kulutustavaroiden ja hyödykkeiden puute synnytti myös välineellisiä tuotteiden välitysverkostoja. (Hansson 2001, 51-53.) Järjestelmän kaaduttua epävirallisten vaihdon verkostojen katsotaan entisissä neuvostovaltioissa yhä säilyttäneen merkityksensä. Kyseessä ei ole pelkästään vanhan järjestelmän perintö vaan myös tarve ylläpitää vaihtoverkostoja jatkuvan yhteiskunnallisen epävarmuuden takia (ks. Lonkila 1999, 15-16). Varsinkin pienillä paikkakunnilla ja maaseudulla verkostot ovat olleet tiheitä ja vahvoja ja perustuneet vahvalle keskinäiselle solidaarisuudelle. Samalla ne eivät ole kuitenkaan mahdollistaneet laajempaa kollektiivista toimintaa, koska verkostot ovat jokseenkin suljettuja. Vapaamuotoisten verkostojen kehittymistä formaaleiksi yhdistyksiksi hidastaa varsin korkea yleinen epäluottamus yhdistyksiin ja niiden vaikuttamismahdollisuuksiin. (Žiliukaitė ym. 2006, 281.) Epäluottamuksen kulttuurista kertoo havainto, että yli puolet liettualaisista pelkää kansalaisosallistumisen johtavan esimerkiksi työpaikan menettämiseen tai uhkailuihin (Degutis, Ramonaitė & Žiliukaitė 2008, 38).

2.4 Paikallisuus ja paikallinen kiinnittyminen

Esittelen tässä luvussa paikallisuuteen ja paikalliseen kiinnittymiseen liittyviä teoretisoineja siltä osin kuin ne palvelevat sosiaalisten verkostojen tutkimusta. Paikka ja tila käsitteinä ovat olleet useiden yhteiskuntatieteilijöiden huomion kohteena tutkittaessa yhteiskunnallisia tai yhteisöllisiä prosesseja ja ilmiöitä: esimerkiksi kaupunkisuunnittelun ja kapitalismin suhdetta (Harvey 1973), alueellisten intressien politisointia (Cox 1998), traditionalistisen yhteisön käytäntöjä (Bourdieu 1977) tai kaupungin ja maaseudun eriytymistä (Lefebvre 1991). Maantieteessä erityisesti kaksi suuntausta on keskittynyt paikan ja tilan tutkimukseen. Kriittisessä yhteiskuntamaantieteessä tilaa tarkastellaan työnjakoon ja tuotantoon liittyvien prosessien tapahtumapaikkana, jolloin tutkimuksen kohteena on näiden prosessien paikallinen kohdentuminen. Humanistinen maantiede puolestaan tarkastelee tuotannon sijasta yksilöiden ja yhteisöjen aluesuhdetta ja alueidentiteettiä, johon vaikuttavat paikan subjektiivinen kokemus sekä siihen liitetyt merkitykset. (Knuuttila ym. 1996, 26-27.)

Sosiaalisten verkostojen eriytymisen tutkiminen paikallisella tasolla voi edesauttaa tällaisen koko yhteiskunnan tasolla havaitun ilmiön mekanismien löytymistä. Paikkakunta tarjoaa kontekstin tutkia myös sosiaalisten suhteiden rakentumista (Stacey 1969, 138). Oma tutkimukseni ei operoi erityisesti paikan ja tilan käsitteillä, joten niiden tarkka läpikäynti ei ole tässä tapauksessa oleellista. Sen sijaan keskeistä on paikallisuuden merkitys sosiaalisten suhteiden muodostumiselle ja yhtä lailla paikallisuuden rakentuminen sosiaalisten suhteiden

avulla. Tämä vuorovaikutuksellisuus tiivistyy yhdyskunnan tai yhteisön⁶ (*community*) ulottuvuuksien kuvauksessa. Yhdyskunnan käsite on määritelty melko laavasti: toiset ovat painottaneet sosiaalisia suhteita määrättyllä maantieteellisellä alueella, toiset kuulumista ryhmään jonka katsotaan sisältyvän yhteisöön (Stacey 1969, 135). Cnaan, Milofsky ja Hunter (2008, 6) hahmottavat yhdyskunnan kokonaisuuden kolmen tekijän perusteella. Näistä ensimmäinen eli *jaettu ekologia* liittyy siihen, kuinka paljon tila ja sijainti määrittävät tai rajaavat sosiaalista elämää. Toinen elementti, *sosiaalinen organisoituminen*, käsittää mobilisoinnin, uusien verkostojen muodostumisen sekä sosiaalisen pääoman hallinnan tai sen puuttumisen. Kolmanneksi yhdyskuntaa luonnehtivat jaetut *kulttuuriset ja symboliset merkitykset*, jotka luovat yhteisön tunteen ja yhteisöön identifioitumisen.

Sosiaaliset suhteet ja verkostot ovat siis olennainen osa paikallisten yhdyskuntien muodostumista ja kehittymistä. Bærenholdt ja Aarsæther (2002) toteavatkin, että sosiaaliset ja spatiaaliset tekijät liittyvät väistämättä yhteen paikallisessa ympäristössä. Verkostoituminen on heidän mukaansa tärkeä muutoksenhallinnan (*coping*) strategia, jolla on kaksi spatiaalista ulottuvuutta: se on joko tiettyyn alueeseen kiinnittynyt eli territoriaalinen tai siihen nähden autonominen eli liikkuva. Kun verkostoja ja sosiaalista pääomaa on Putnamin jäljissä eroteltu sitovaan ja silloittavaan, Bærenholdt ja Aarsæther esittävät, että sitominen ja siltojen rakentaminen ovatkin sosiaalisen pääoman käytön seurauksia eivätkä sosiaalisen pääoman muotoja sinänsä. Toisin sanoen paikalliset muutoksenhallinnan strategiat voidaan jakaa neljään eri tyyppiin sen mukaan, ovatko ne yhtäältä territoriaalisia vai liikkuvia ja toisaalta sitovia vai silloittavia. (Mt., 156-162.)

Paikallisuus kytkeytyy tiiviisti sosiaalisiin suhteisiin ja verkostoihin, mutta sillä on ilmeistä merkitystä myös yhteiskunnallisen eriarvoisuuden kannalta. Paikallisyhteisön sosiaalisen rakenteen tunteminen on hyödyllistä siinä mielessä, että juuri sosiaalinen rakenne osaltaan luo paikalliset kulttuuriset normit ja vaikuttamisen tavat. Keskeinen tähän vaikuttava tekijä on se, että asuinpaikka ei useimmissa tapauksissa enää ole annettu tai peritty vaan se perustuu valintaan. Tämä valinta ei ole aina henkilökohtaisten preferenssien mukainen vaan kompromissi omien pyrkimysten ja mahdollisuuksien välillä. Näin ollen ihmiset päätyvät asumaan alueille, jotka uusintavat samalla heidän luokkasemaansa. (Cnaan, Milofsky & Hunter 2008, 15.) Tämä johtaa siihen, että useimmat asuinalueet uusintavat sosiaalista rakennetta ja eriarvoitumista. Kerrostalolähiöiden asukaspohtia eroaa pientaloalueiden vastaavasta, ja laajemmalla tasolla tarkasteltuna kasvukeskusten sosiaalinen rakenne on monipuolisempi kuin pienten paikkakuntien. Pienet paikkakunnat eivät toki lähtökohtaisesti ilmennä eriarvoisuutta, mutta siihen voivat johtaa esimerkiksi paikallisyhdyskunnan kasvu, sijainti kulkuväylien suhteen sekä erilaiset yhdyskunnassa val-

⁶ 'Communityn' käänös ei ole ongelmaton, koska se voi viitata myös löyhempään yhteisöön. 'Locality' voi olla yhtä hyvin paikallisyhteisö kuin paikkakunta. Suomen kielen 'yhdyskunnalle' taas ei ole kunnollista vastinetta. Yhteiskuntatieteissä 1900-luvulla harjoitettu *community studies* -tutkimusperinne liittyi ennen kaikkea paikallisyhdyskuntiin.

litsevat käsitykset vaikkapa "vanhoista" ja "uusista" asuinalueista tai "syntyperäisistä" ja "tulokkaista". (Swanson, Cohen & Swanson 1979, 82-94.) Doreen Massey (1995) puhuu tässä yhteydessä sosiaalisen eriytymisen maantieteestä: eri paikkoihin liittyy kullekin yhteiskuntaluokalle erilaisia sosiaalisia ja kulttuurisia funktioita.

Paikallisuustutkijat käyttävät "paikan tajun" käsitettä (*sense of place*) osoittamaan sitä, että yksilöiden kokemukset paikasta liittyvät aina laajempaan yhteyteen. Nämä laajemmat ilmiöt suuntaavat kokemusmaailmaa samansuuntaiseksi eri paikkakunnilla ja toisaalta liittävät paikalliset tulkinnat ja käytännöt osaksi paikallisuuden ylittäviä rakenteita. (Rannikko 1996, 47.) Paikallisessa kiinnittymisessä on kysymys paikan tajusta sekä omaksutun tai rakennetun (mahdollisesti kollektiivisen) identiteetin että aktiivisen paikallisympäristöön samaistumisen kannalta. Asiaa koskevissa tutkimuksissa paikkakiinnittymisen temaattisia aihealueita ovat esimerkiksi samaistuminen, yhteisöllisyyden kokeminen, sosiaalisten suhteiden monipuolisuus, paikallisyhteisyys sekä kiinnittyminen koulutus- tai työmarkkinoille. Suomessa tehdyt aiheeseen liittyvät empiiriset tutkimukset ovat käsitelleet erityisesti samaistumista, osallisuutta, sosiaalistumista ja syrjäytymistä. Suomalaisista tutkimuksista mainittakoon esimerkiksi Tuhkusen (2007) tutkimus liikkuvuudesta ja muuttohalukkuudesta sekä Sinkkonen-Tolpin (2005) tutkimus, jossa aiheena oli nuorten kiintymys kotiseutuun ja paikkaan kuulumisen tunne suhteessa sosiaaliseen pääomaan.

Maarit Sireni (2000) on tutkinut itäsuomalaisessa maaseutukunnassa asuvia nuoria aikuisia sen kannalta, miten työ määrittää heidän suhtautumistaan kotiseutuunsa. Vaikka koulutusmahdollisuuksien tarjonta kasvukeskuksissa ja nuorten lisääntyvä valinnan vapaus ovatkin lisänneet reilusti nuorten aikuisten poismuuttoa pieniltä paikkakunnilta, maanviljely on Sirenin tutkimuksessa esimerkki elinkeinosta, jonka harjoittajat haluavat kaikesta huolimatta usein pysyä kotipaikkakunnallaan. (Mt., 47, 50-51.) Palkkatyön eetos näkyy sikäli voimakkaana, että työ on painavampi peruste paikkakunnalla asumiselle kuin kotiseutuun kuulumisen tunne tai siihen liittyvät mielikuvat. (Mt., 53.)

Paikallisella kiinnittymisellä on ilmiselvää, joskaan ei yksiselitteinen yhteys liikkuvuuteen. Liikkuvuus voidaan nähdä resurssina, jonka toteutumisen muodot ilmaisevat myös vallitsevia eriarvoisuuksia. Merton (1968) jaotteli paikkakuntien asukkaat tässä mielessä "paikallisiin" ja "kosmopoliitteihin". Paikalliset ovat muodostaneet tiiviin verkoston henkilökohtaisista suhteista ja joko pyyneet syntymäpaikkakunnallaan tai muuttaneet sinne myöhemmin takaisin. Kosmopoliitit taas ovat hankkineet yleensä strategisesti tärkeitä verkostosuhteita, ja heillä on vähäiset velvoitteet kotipaikkaa kohtaan. (Thomson & Taylor 2005.) Kummatkin edellä mainituista voivat silti olla monin eri tavoin paikallisesti kiinnittyneitä, eikä voida sanoa, kumman kiinnittymisen aste on korkeampi. "Paikallisilla" se liittyy syntyperään ja sukusiteisiin, "kosmopoliiteilla" taas aktiiviseen valintaan ja kenties toiminnalliseen osallistumiseen.

Liikkuvuus ei siis ole kaikissa tapauksissa paikallisen kiinnittymisen vastakohta, varsinkin kun otetaan huomioon, että pienten paikkakuntien tapaiset paikalliset ympäristötkään eivät ole muusta maailmasta irrallisia saarekkeita.

Toimija voi kulttuurisia, taloudellisia ja sosiaalisia resurssejaan hyödyntämällä edistää sekä liikkuvuutta että paikallista kiinnittymistä. Myös Sireni (2000) tekee tämänsuuntaisen huomion. Jos paikkakunnalla ei ole työmahdollisuuksia, varsinkin koulutetut naiset ovat valmiita muuttamaan pois. Poismuuttaminen paikkakunnalta ei kuitenkaan välttämättä tarkoita siteiden katkaisemista kotiseutuun eikä myöskään siihen liittyvän paikallisuuden mielikuvan häviämistä. (Mt., 52-53.) Sinkkonen-Tolppi (2005, 29) toteaa, että kiinnittyminen ilmenee haluna säilyttää siteet kotiseutuun ja kenties muuttaa joskus sinne takaisin, vaikka muuttaisikin muualle asumaan.

3 TUTKIMUSPAIKKAKUNTIEN ESITTELY

Tässä luvussa esittelen tutkimuspaikkakunnat, jotka ovat Lievestuore Suomessa ja Pabrade Liettuassa. Lievestuore valikoitui tutkimuksen kohteeksi vuosina 2002-2005 toteutettuun Euroopan Sosiaalirahaston työllistämiprojektiin liittyneen tutkimusyhteistyön seurauksena. *Resurssit, paikallisuus ja elämäntyyli* - tutkimusprojekti (2005-2009) toteutettiin ensisijaisesti Lievestuoreella. Tutkimusyhteistyössä Vilnan yliopiston sosiologian laitoksen kanssa päädyttiin keräämään rinnakkainen aineisto liettualaiselta maaseutupaikkakunnalta, ja tutkijaryhmä valitsi kohdepaikkakunnaksi Pabraden muun muassa sen erityislaatuisen lähihistorian sekä Lievestuoreen kanssa havaittujen yhtäläisyyksien perusteella. Tarkastelen paikkakuntia monista eri aineksista koostuvina paikallisyhteisöinä sekä niiden väestön ikä-, koulutus- ja ammattirakenteen että paikallishistorian näkökulmasta.

3.1 Tehdaspaikkakunnat resurssiyhdyskuntina

Yhden teollisuuslaitoksen ympärille kasvaneita paikkakuntia voidaan luonnehtia resurssiyhdyskunniksi (*resource communities*), joissa tuotantolaitos luo yhteisöä ylläpitävän taloudellisen perustan. Se voi samalla toimia paikkakuntaa yhtenäistävänä sosiaalisena siteenä. Esimerkkeinä tällaisista yhteisöistä ovat kaivos- ja metsäteollisuuspaikkakunnat, kalastajakylät, maatalousyhdyskunnat sekä yhtä lailla myös turismi- ja ulkoilukeskukset. Yhteisöt voivat rakentua myös ilman keskeistä tuotantoyksikköä. Tällaisia yhteisöjä (*non-resource communities*) ovat esimerkiksi asutusalueet maaseudulla, ”irrallisen” teollisuustuotannon varaan perustetut maaseutukaupungit tai kesäasuntoalueet. (Neil & Tykkyläinen 1997, 4-5.) Resurssiyhdyskunnan elinkaari muodostuu yleensä linjassa sen keskeisen tuotantolaitoksen perustamisen, kehityksen ja lopulta alasajon kanssa. Koko edellä mainitun kehityskulun läpikäyneet entiset yhden tuotannonalan yhdyskunnat herättävät kiinnostusta siihen, mitä yhteisöille tapahtuu tuotannon loppumisen jälkeen. Suomessa on monia esimerkkejä tällai-

sista paikkakunnista, jotka ovat olleet myös tutkimuksen kohteena: metsätalouden varassa kasvaneet Valtimon kylät Sivakka ja Rasimäki (Alanen ym. 1973; Knuuttila ym. 1996), paperitehdaspaikkakunta Tervakoski (Koskinen 1994) tai kaivosteollisuudesta elänyt Outokumpu (esim. Häyrynen 2010). Teollisuuden globalisoituminen ja tehostuminen synnyttävät jatkuvasti uusia tuotantolaitosten alasajoja. Tuorein suomalainen tutkimusesimerkki lienee Kuusankosken Voikkaa, jossa UPM vuonna 2006 sulki paperitehtaan (Melin & Mamia 2010).

Lievestuore ja Pabrade ovat suuren kaupungin lähetyvillä sijaitsevia pieniä asutuskeskuksia, joiden kehitykseen on vaikuttanut vahvasti paikallisen teollisuuslaitoksen toiminta. Viimeisten vuosikymmenien taloudellisten ja rakenteellisten murrosten aikana kummatkin paikkakunnat kohtasivat vaikeuksia ja kriisejä, jotka ajoivat myös paikallisen teollisuustuotannon syvään lamaan. Rakenteellisia muutoksia paikallisyhdyskunnissa aiheuttavat yleensä kansallisen tai laajemman tason prosessit, joista Neil ja Tykkyläinen (1997, 8) mainitsevat muun muassa kansallisen politiikan muutokset, julkisen sektorin vajeet ja puutteet, sektorien uudelleenjärjestelyt, talouden globalisaation, valtiojärjestelmän romahduksen sekä taloudelliset paineet tuotannon tehostamiseen. Lievestuoretta kohtasivat ennen kaikkea valtion tiukentunut ympäristöpolitiikka, joka koitui selluloosatehtaan kohtaloksi, sekä 1990-luvun alun taloudellinen lama, joka muun muassa heikensi julkisia palveluja paikkakunnalla. Pabraden kokeamat muutokset juontuvat lähinnä neuvostojärjestelmän romahduksesta, jonka kautta muutkin edellä mainitut muutosprosessit lähtivät käyntiin. Muutoksen nopeus on ollut tutkimuspaikkakunnilla varsin erilainen. Lievestuoreella rakenteellinen muutos 1960-luvulta 1990-luvulle oli hitaampaa ja jokainen paikallinen sopeutumisvaihe oli aiempien muutosten muokkaamaa, kun taas Pabradessa 1990-luvulla koettu muutos edusti ennemminkin äkillistä kriisiä, ja muutosta ohjasivat valtiojärjestelmän transition aiheuttamat ulkoiset paineet (Neil & Tykkyläinen 1997, 16).

Paikkakunnat selvisivät omilla tavoillaan kriiseistä eteenpäin joko julkisen sektorin kehitystoimien (Lievestuore) tai yksityisten investointien (Pabrade) aktiivisella avustuksella. Teollisuus ei sinänsä ole hävinnyt kummastakaan: Lievestuoreella vaikuttanut selluloosatehdas on ajettu lopullisesti alas, mutta useat teollisuusyritykset jatkavat menestyksekkäästi toimintaansa. Pabradessa taas teollisuustuotanto jatkuu täysin uudelleen organisoituna. Vaikka kummallakin paikkakunnalla on aktiivista ja kasvavaa yritystoimintaa, varsinkin tehdasyhteisö niissä on kuitenkin murentunut. Tilanne vastaa Koskisen (1994, 40) kuvausta Tervakoskesta, jossa ”tehdasvetoisuuden aika” yhdyskunnassa on päättynyt ja tehtaasta on tullut vain eräs työpaikka muiden joukossa. Tuotteita voidaan valmistaa ilman yhteisöäkin, ja toisaalta yhteisöllisyys ei edellytä teollisuustuotantoa perustakseen. Tässä tilanteessa yhdyskunnat muuttuvat yksilötehtaisemmin asuinalueiksi, mutta samalla irtautuessaan tehdasperustastaan ne muuttuvat moniaineisemmiksi (mt., 43).

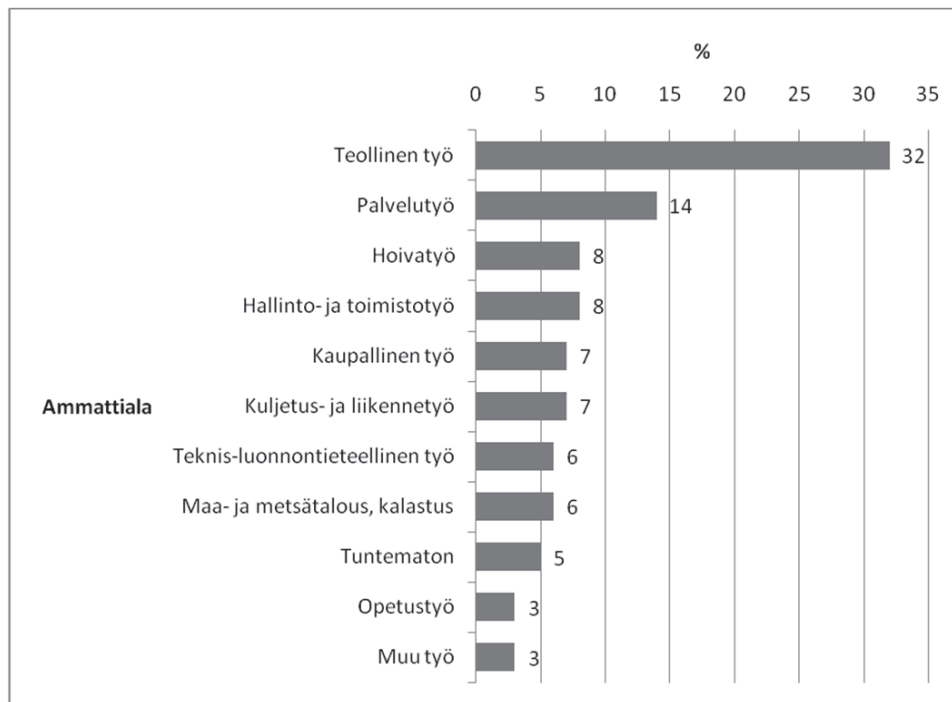
3.2 Lievestuore tilastojen ja historian valossa

Lievestuore on yksi keskisuomalaisen Laukaan kunnan taajamista, joka sijaitsee sekä rautatien että valtateiden varrella. Kunnan muista asutuskeskuksista poiketen kulkuyhteydet Lievestuoreelta maakunnan keskukseen Jyväskylään ovat paremmat kuin Laukaan kirkonkylään. Tästä johtuen paikkakunta on edullinen asuinpaikka esimerkiksi Jyväskylässä työskenteleville, joita on noin viidennes työssäkäyvistä lievestuorelaisista. Lievestuoreen keskustassa ja sen välittömässä läheisyydessä on noin 2600 asukasta, mutta kun mukaan luetaan ympäröivät kylät Hoho, Metsolahti, Saarilampi ja Savio, jotka kuuluvat Lievestuoreen postinumeralueeseen⁷, koko alueen asukasluku on noin 3400. Ilman haja-asutusalueitakin Lievestuore olisi asuntokannaltaan varsin pientalovaltainen. Asukkaista valtaosa (64 %) asuu omakotitaloissa, ja koko asuntokannasta kolme neljäsosaa on omistusasuntoja. Pientaloasumisen suosiota selittävät muun muassa suuret perhekoot. Neljäsosa kotitalouksista on perheitä, joissa on alle 18-vuotiaita lapsia, ja niiden keskimääräinen henkilömäärä on noin 4,5 eli korkeampi kuin Suomessa keskimäärin. Lapsiperheiden ohella Lievestuore on myös seniori-ikäisten paikkakunta: eläkeikäisten talouksia on lähes kolmannes. Ikärakennetta tarkasteltaessa painottuvat pienille paikkakunnille melko tyypilliset ikäryhmät eli varsinkin keski-ikäiset (45-54-vuotiaat, 17 %) ja yli 65-vuotiaat (26 %). Koko Suomeen verrattuna alle 18-vuotiaita on suhteellisesti hieman enemmän (22 %), mutta selvästi aliedustetumpi ikäryhmä Lievestuoreella ovat liikkuvassa vaiheessa olevat 18-24-vuotiaat nuoret aikuiset ja 25-34-vuotiaat ”vakiintumisikäiset”. Vaino ikärakenne näkyy osaltaan siinä, että Lievestuoreella työvoiman ulkopuolella on 55 prosenttia väestöstä; heistä suurin osa on eläkeläisiä ja lapsia. (SuomiCD 2006; Wolff 2009, 18.)

Emokunta Laukaan tavoin Lievestuoreella yleisin suoritettu koulutus on ammatillinen koulutus, jonka on suorittanut lähes puolet väestöstä. Koko Suomeen verrattuna ammattikoulututkinnon suorittaneiden osuus on suurempi. Ylioppilaita (4 %) ja korkeakoulututkinnon suorittaneita (7 %) on puolestaan huomattavasti vähemmän kuin Suomessa keskimäärin. Pelkästään perusasteen koulutuksen saaneita (42%) on merkittävästi muuta Suomea enemmän, mitä selittää se, että suurimmalla osalla runsaslukuisesta seniori-ikäisestä väestöstä kansakoulu on ollut ainoa formaali koulutus. Sosioekonomisessa rakenteessa ammatti- ja peruskoulutuksen suorittaneiden enemmistö näkyy muun muassa työntekijä- ja palveluammateissa toimivien määrän suurena osuutena. Vastavasti ylempinä toimihenkilöinä ja johtajina työskenteleviä on silmiinpistävästi vähän. Teollisuuden perinne elää Lievestuoreella, sillä keskeisin ammattiala on teollisuus, jossa työskentelee lähes kolmannes ammatissa toimivista, seuraavien ammattiryhmien edustaessa palvelutyötä, hoivatyötä, hallinto- ja toimistotyötä, kaupallista työtä sekä kuljetus- ja liikennetyötä (ks. Kuvio 2). Maa- ja metsätalouden työllistää vain kuusi prosenttia työvoimasta. Varsinaisia maatalousyrittäjiä

⁷ Postinumerorajausta käytettiin myös tutkimuksessa tehdyn lomakekyselyn vastaajajoukon määrittelyssä.

Lievestuoreella on vielä tätä vähemmän. Työttömien osuus työvoimaan kuuluvista on 15 prosenttia. (SuomiCD 2006.)

KUVIO 2 Lievestuoreen työvoimaan kuuluvien (N=1286) asukkaiden ammattirakenne

Ammattirakennetta voidaan tarkastella myös paikallisten yritysten kannalta. Lievestuoreella toimivien noin 160 yrityksen toimialoista yleisin on rakentaminen, jota seuraavat liike-elämän palvelut, vähittäiskauppa ja kuljetus. Suurin osa paikallisista yrityksistä on varsin pieniä, enintään neljä henkilöä työllistäviä yrityksiä. (SuomiCD 2006.) Työllistämisaikutuksen kannalta katsottuna suurimmat yksityiset yritykset toimivat IT- ja voimalinjarakenteiden sekä voimalaitosrakenteiden valmistajana, kuumasinkityksessä, metalliteollisuuden alihankintatöissä ja maansiirtoalalla. Suurin yksityinen työnantaja on lähes 200 henkilöä työllistävä, aiemmin Puolustusvoimille kuulunut Lievestuoreen varikko, jonka toimialana on kenttätykkien ja erilaisten optisten laitteiden huolto. (Wolff 2009, 21.) Vuoden 2009 alusta valtaosa varikon työntekijöistä siirtyi Millog Oy:n palvelukseen, mikä tarkoitti samalla merkittävää työvoiman siirtoa julkiselta sektorilta yksityiselle.

Lievestuore oli alun perin haja-asutusalue, jonka pääelinkeino oli maa- ja metsätalous. Merkittäväksi asutuskeskukseksi kasvamista edesauttoivat vuonna 1918 valmistunut Jyväskylän ja Pieksämäen välinen junarata sekä vuonna 1926 toimintansa aloittanut Haاران selluloosatehdas. Jo 1930-luvun alussa Lievestuore oli Laukaan teollistunein ja jonkin aikaa myös väkirikkein kylä. Asu-

kasmäärän kasvu, asukkaiden järjestäytyminen erilaisiin yhdistyksiin ja koettu kollektiivinen identiteetti teollisuustajajamanaan olivat omiaan vauhdittamaan pyrkimyksiä erota Laukaan kunnasta. Nämä pyrkimykset eivät toteutuneet, mutta jäivät kytemään vielä vuosikymmenien ajaksi joidenkin asukkaiden mielessä. Lievestuoreen kasvu jatkui tasaisena 1960-luvulle asti, jolloin jätevesi- ja päästömääräysten tiukentuminen alkoi aiheuttaa sellutehtaalle ongelmia. Vuonna 1967 tuolloin 400 henkilöä työllistänyt tehdas suljettiin, koska määräksi ei kyetty täyttämään. Tehtaan toiminta käynnistyi uudella toimintakonseptilla uuden omistajan alaisuudessa 1970-luvun alussa, mutta lopulta yritys kaatui aiheuttamiinsa ympäristöongelmiin, joiden torjuntaan se ei osoittanut riittäviä keinoja. Tehdas suljettiin lopullisesti vuonna 1985, jolloin työttömäksi jäi noin 200 henkilöä. (Kaalikoski 1996; Kuokkanen 1983; Wolff 2009.)

Paikallisen talouselämän elvyttämiseksi ja työpaikkojen turvaamiseksi Laukaan kunta ja Lievestuoreen Teollisuuskylä Oy käynnistivät Lievestuore-projektin, jonka avulla onnistuttiin luomaan ennen kaikkea uusia teollisuusyrityksiä ja työpaikkoja (Wolff 2009, 17). Suomea 1990-luvun alussa ravisuttanut taloudellinen lama vaikutti kuitenkin myös Lievestuoreeseen muun muassa korkeana työttömyytenä. Vaikka työllisyystilanne yleisesti kohenikin laman jälkeen, pysyväksi ongelmaksi jäi pitkäaikaistyöttömyys. Sen ohella väestön ikääntyminen ja julkisten palvelujen supistamisepaineet kuormittavat Lievestuoretta samalla tavoin kuin monia muitakin suomalaisia maaseutupaikkakuntia. Lamavuosien jälkeiseen kehitykseen ovat vaikuttaneet myönteisesti ainakin edullisen asumisen vauhdittama tulevien asukkaiden muuttoliike ja vakaa paikallinen yritystoiminta.

Lievestuoreen kirjoitetuissa historiikeissa annetaan merkittävä rooli yhdistyksille, järjestöille ja kansanliikkeille paikallisten palveluiden luojina. Muun muassa koulu, vanhainkoti sekä vesi- ja viemärilaitos on käynnistetty vapaaehtoisvoimin ennen kuin Laukaan kunta otti tehtävät hoitaakseen. Lievestuoreella vanhuspalveluita Männikön palvelukeskuksessa tuottaa nykyäänkin palvelukeskusyhdistys. Lievestuoreen keskustan ja ympäristön kunnostamisessa, kehittämisessä ja suunnittelussa puolestaan merkittävää työtä on tehnyt Lievestuore-seura, jolle myös Laukaan kunta antoi varsinkin 1990-luvulla vastuuta paikallisen tason kehittämistyössä. Malliesimerkki paikallisesta yhdistysvetoisesta toiminnasta on myös Lievestuoreen kansalaisopisto, jonka taustaorganisaationa toimii Lievestuoreen settlementtilyhdistys.

Yhdistystoiminta on toki näytellyt osaansa myös Lievestuoreella vallinneissa vastakkainasetteluissa. Sellutehdas jakoi aikoinaan paikallisen työväestön kahtia, kun poliittiseen oikeistoon kuuluneet tehtaan johtohenkilöt rajoittivat työntekijöidensä osallistumista työväenyhdistyksen toimintaan ja ylipäättään työväestön suosimiin yhteisöihin. Lievestuoreella oli pitkään myös kaksi eri urheiluseuraa, tehtaalla perustettu Kisa sekä Työväen Urheiluliittoon kuulunut Lievestuoreen Toive. Nämä sulautettiin vasta vuonna 1995 yhdeksi urheiluseuraksi, joka tunnetaan nykyään Lievestuoreen Kisan nimellä. (Wolff 2009, 22; Kuokkanen 1983.) Tehtaan kahtia jakava vaikutus Lievestuoreen asukkaiden keskuudessa korostui ympäristöongelmien noustessa ajankohtaisiksi. Tehtaa-

seen jo muutenkin kriittisesti suhtautuneet asukkaat saivat ilmenneistä ympäristöhaitoista lisää pontta tehtaan toiminnan vastustamiselle, ja tehtaan lakkautus näyttäytyi heille erityisesti luonnon ja vesistön voittona. Toisaalta tehtaan jälkeensä jättämän lietealtaan eli Lipeälammen puhdistus on projektina ollut eräänlainen paikallisia asukkaita yhdistävä suuri kertomus, jolla on ”onnellinen loppu”. Kun suurempi osa Lievestuoreen asukkaista alkaa olla niitä, joiden elämään sellutehtaalla ei ole ollut mitään erityisempää vaikutusta, paikallisyhteisöllisyyttä voivat synnyttää esimerkiksi ympäristönsuojelun kaltaiset asiat. Kollektiivisina projekteina esiintyvät nykyään esimerkiksi rauhallisen ja luonnonkauniin asuin ympäristön – erityisesti puhtaan vesistön – turvaaminen sekä paikallisten perinteiden vaaliminen.

Sijainti ja takavuosien tehdaspaikkakunnan identiteetti ovat myötävaikuttaneet voimakkaasti siihen, että Lievestuoreen asukkaat ovat mieltäneet paikkakuntansa erilliseksi muusta Laukaasta. Eristyneisyys emokunnasta ruokkii myös lievestuorelaisten keskinäistä yhtenäisyyttä. Tietynlainen ”omillaan pärjäämisen” eetos vallitsee ja vahvistuu esimerkiksi asukkaiden tulkitessa kunnan tukevan muita asutuskeskuksia Lievestuoreen kustannuksella. Lisäksi kuntatalouden kiristymisen aiheuttamat supistukset julkisissa palveluissa nostattavat tunteita. 1980-luvulla perustettu Lievestuoreen yhteispalvelupiste, joka tarjosi keskitetyksi muun muassa työvoima- ja eläkeasioiden neuvontapalveluja, on supistunut siten, että paikalla päivystää kunnan palvelusihteeri yhtenä päivänä viikossa. 2000-luvulla paikkakunnalta on lakkautettu lukio, ja ensimmäisen vuosikymmenen lopulla alkoi terveyspalveluiden seutukuntamallinen uudistus, joka on vienyt lääkäripalvelut Lievestuoreelta kokonaan ja supistanut myös sairaanhoitajapalveluiden tarjontaa. Tämän tyyppiset muutokset antavat luonnollisesti aihetta kollektiivisille paikallisyhteisön puolustushankkeille (ks. Wolff 2009, 22-23).

3.3 Pabrade tilastojen ja historian valossa

Pabrade sijaitsee 50 kilometrin päässä maan pääkaupungista Vilnasta, ja sen kautta kulkee Vilnasta Latvian Daugavpilsiin johtava rautatie. Taajama on yksi Švenčionysin kunnallispiiriin⁸ kolmesta kuntakeskuksesta. Lisäksi piiriin kuuluu 11 kylää. Pabraden väkiluku oli korkeimmillaan 1980-luvun lopulla juuri ennen Neuvostoliiton hajoamista, jonka jälkeen se kääntyi laskuun erityisesti venäläisen väestön muuttaessa alueelta pois. Nykyiset noin 6100 asukasta edustavat monia eri kansallisuuksia, minkä taustalla on Liettuan lähihistoria: maa on ollut vuoroin osa Puolaa ja Venäjää tai Neuvostoliittoa. Vuoden 2001 tilastotietojen mukaan puolalaiset (47 %) ovat Pabraden suurin etninen ryhmä. Liettualaisia on noin neljännes asukkaista, ja venäläisten osuus (17 %) on myös edel-

⁸ Kunnallispiirit Liettuaassa ovat kaupunkeja ja maaseutualueita sisältäviä suurehkoja yksiköitä, jotka järjestävät paikallistason palvelut vastaavasti kuin kunnat Suomessa. (Lähde: Wikipedia, <http://fi.wikipedia.org/wiki/Kunnallispiiri>, luettu 31.5.2011.)

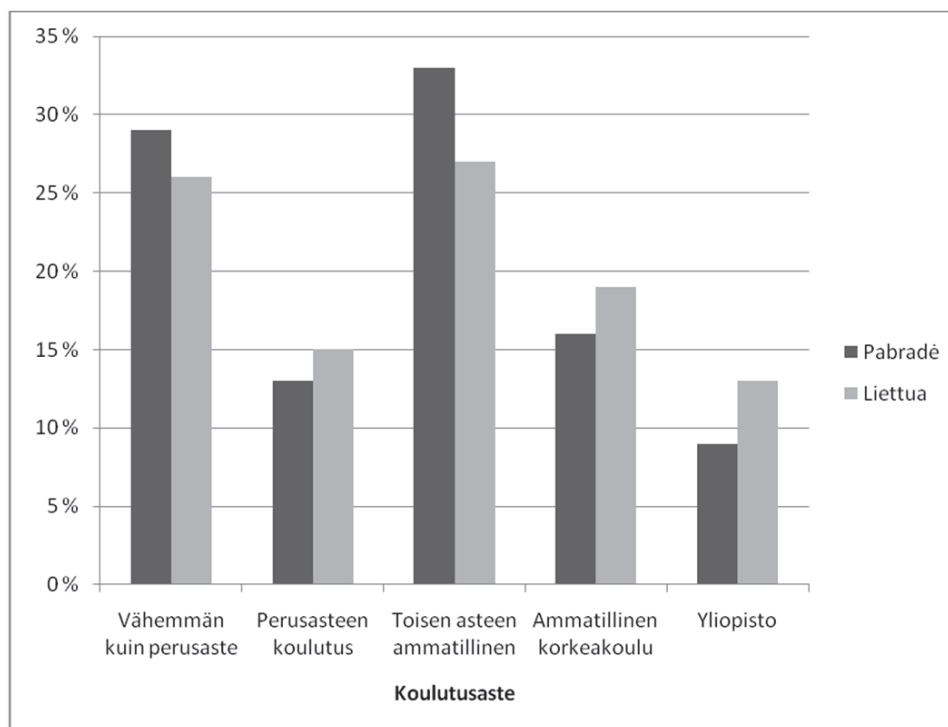
leen melko suuri. Lisäksi paikkakunnalla asuu valkovenäläisiä ja ukrainalaisia. (Saviciute 2007.) Paikkakunnan etninen koostumus on hyvin erilainen verrattuna emokuntaan tai koko maahan; varsinkin puolalaisten merkittävä osuus tekee paikkakunnasta poikkeavan. Venäläisten osuus Liettuan väestöstä on vähentynyt jatkuvasti ja on nykyään hieman alle viisi prosenttia, kun taas puolalaisten osuus on pysytellyt kuudessa prosentissa, mitä se oli myös vuoden 2001 väestönlaskennan aikaan. (Statistikos Departamentas 2010.)

Pabraden ikärakenteessa huomio kiinnittyy nuorten huomattavaan osuuteen. 15-24-vuotiaita on Pabradessa suhteellisesti enemmän kuin Švenčionysin kunnassa tai Liettuassa, ja he ovat myös suurimmat ikäryhmät paikkakunnalla. Kaikkiaan Pabraden ikärakenne on painottunut työikäisiin. Koko kunnassa yli 65-vuotiaiden osuus on maaseutukunnille tyypillisesti varsin korkea, mutta he näyttävät sijoittuneen enenevästi muihin asutuskeskuksiin kuin Pabradeen, jossa iäkkäimpiä ryhmiä on selkeästi vähiten. Työelämässä aktiivisten osuus on näin ollen Pabradessa korkeampi kuin alueella muutoin. Vuoden 2001 tietojen mukaan yli 15-vuotiaista pabradelaisista työvoimaan kuuluvia oli 56 prosenttia työttömyysasteen ollessa 12 prosenttia (Saviciute 2007). Tuoreita työllisyystilastoja on saatavilla vain kuntakohtaisesti, mutta ei eritellysti Pabraden osalta. Švenčionysin työttömyysaste on vuosikymmenen keskivaiheessa käynyt alimmillaan viidessä prosentissa, mutta lähtenyt laman myötä nousuun ja oli vuonna 2010 lähes 16 prosenttia. Kuntatason työllisyystilanne on ollut kuitenkin parempi kuin esimerkiksi koko Vilnan maakunnassa, joten voidaan olettaa, että Pabrade ei ole kärsinyt työttömyydestä samalla tavoin kuin monet muut maaseutualueet. Pabradelaisten koulutustaso (ks. Kuvio 3) eroaa koko Liettuan koulutustasosta siten, että ilman peruskoulutusta olevia on enemmän ja ammatillisen korkea-asteen tai korkeakoulututkinnon suorittaneita vähemmän. (Statistikos Departamentas 2010.) Pabraden erona alueeseen ja koko maahan nähden on toisen asteen ammattikoulutuksen saaneiden merkittävä osuus. Tämä näkyy osaltaan paikkakunnan ammattirakenteessa teollisuustyöläisten suurena määränä. Vaikka Suomen ja Liettuan ammatilliset tutkinnot eivät ole yhteismitallisia, voidaan Pabradea ja Lievestuoretta verrattaessa silti todeta, että pabradelaisilla ammatillinen erikoistumiskoulutus ja myös korkeakoulutus on yleisempää kuin lievestuorelaisilla, vaikka perusasteen tai sitä lyhyemmän koulutuksen saaneiden osuus on samaa luokkaa.

Pabraden kasvu asutuskeskukseksi alkoi 1860-luvulta, jolloin Varsovasta Pietariin kulkeva rautatie valmistui ja teki sen varrelle sijoittuneesta paikkakunnasta strategisesti tärkeän. Liettuan kuuluessa Venäjän keisarikunnalle Pabradessa oli ollut koko 1800-luvun ajan sotilaallista toimintaa, jonka maan itsenäistyminen päätti. Švenčionysin alue ei ollut tosin maailmansotienkaan välisenä aikana osa itsenäistä Liettuaa, vaan se kuului Puolalle, joka miehittänyt Vilnan alueen⁹. Seuraava käännekohta oli toisen maailmansodan alku vuonna 1939, jolloin Liettuan miehityksen yhteydessä Neuvostoliiton armeija perusti

⁹ Koko nykyisen kunnallispiirin aluetta ei liitetty Puolaan, mutta voidaan päätellä, että Pabrade oli osa miehitettyä aluetta. (Lähde: Švenčionysin internet-sivut, <http://www.svencionys.lt>, luettu 31.5.2011.)

Pabradeen sotilastukikohdan. Tämän johdosta Pabradessa asui koko miehityksen ajan sotilashenkilökuntaa ja erityisesti korkeasti koulutettuja upseereita, joita tukikohdassa myös koulutettiin. Pabraden väestön ja elinkeinoelämän kasvaessa paikkakunnalle rakennettiin kirkkoja ja kouluja. Vuonna 1957 avatun peruskoulun lisäksi puolalaiselle ja venäläiselle väestölle perustettiin vuonna 1963 oma koulu, joka tarjosi opetusta lukiotasolle asti. Pabrade oli itsenäinen kunta vuoteen 1962 asti, jolloin se liitettiin osaksi Švenčionysin kuntaa. (Poviliunas 2008; Saviciute 2007.)

KUVIO 3 Pabraden koulutusrakenne verrattuna koko Liettuuan

Merkittävä askel Pabraden teollistumiselle ja taloudelliselle kehitymiselle oli laskentalaitteita valmistavan Modulis-yrityksen tehtaan käynnistäminen vuonna 1964. Tehtaan toiminta oli osittain salaista, sillä oletettavasti se valmisti tuotteita myös sotilaalliseen käyttöön. Tehtaasta tuli paikkakunnan tärkein työllistäjä, ja sen toiminta jatkui Neuvostoliiton hajoamiseen asti. Liettu julistautui ensimmäisenä neuvostotasavaltana itsenäiseksi vuonna 1990, ja tuolloin myös Modulin toiminta organisoitiin uudelleen osana markkinatalousuudistusta. Siirtymävaihe merkitsi ilmeistä taloudellista ja sosiaalista kriisiä koko Pabradelle. Tehtaan liiketoiminta jaettiin 11 eri yritykselle, mutta se ajautui lopullisesti konkurssiin vuonna 1994. (Poviliunas 2008.) Samana vuonna sairaalateknologian alan monikansallinen yritys Intersurgical perusti hengityslaitteita valmistavan tehtaan Pabradeen. Tehdas aloitti muutamalla kymmenellä työntekijällä ja

työllistää nykyään yli tuhat henkilöä ollen siten paikallisesti erittäin merkittävä työllistäjä. Suurin osa tehtaan tuotteista valmistetaan vientiin.

Menestyvä teollisuus tekee Pabradesta poikkeuksellisen taajaman keskellä muutoin maatalousvaltaista aluetta. Pabraden poliittisella eliitillä onkin ollut vahva pyrkimys juurruttaa teollinen perinne osaksi paikallista identiteettiä ja häivyttää maaseutuidentiteetti (Poviliunas 2008). Näin oli etenkin neuvostohallinnon aikaan, mutta paikallisen teollisuuden uudelleen organisointi transition myötä aiheutti katkoksen teollisuustaajaman identiteetin rakentamisessa. Yleinen mielikuva paikkakunnasta vaikuttaakin liittyvän ensisijaisesti sotilastukikohdan toimintaan ja vasta toissijaisesti tehdasyhteisöön. Huolimatta paikallispoliitikkojen intresseistä luoda Pabradesta kaupunkimainen teollisuuskeskus Švenčionysin alueelle paikalliset asukkaat kokevat Pabraden enemmän vain pikkukaupungiksi, jossa sattuu sijaitsemaan tehdas.¹⁰

Yhtenäisen paikallisidentiteetin kehittyminen Pabradessa olisi muutoinkin melko haastavaa johtuen väestön etnisestä moninaisuudesta. Puolalaiset ovat perustaneet paikkakunnalle omat yhdistyksensä ja venäläisillä on myös oma luterilainen seurakunta. Lähihistoria ylläpitää kansallisuuksien välisiä jakolinjoja. Lisäväriä Pabraden kansallisuuksien kirjoon tuo paikkakunnalla sijaitseva pakolaisten vastaanotto- ja rekisteröintikeskus, joka perustettiin uudelleenistymisen jälkeen laittomien maahanmuuttajien määrän radikaalisti lisääntyessä. Pabrade oli luontainen sijoituspaikka vastaanottokeskukselle, koska matka sekä Venäjän että Valko-Venäjän rajalle on lyhyt ja laittomat maahanmuuttajat ovat tulleet pääosin näiden maiden kautta. Vastaanottokeskuksen on tarkoitus toimia paikkana, jossa maahan saapuvien tilanne kartoitetaan ja päätetään muun muassa siitä, ohjataan heidät turvapaikanhakijoiksi. Pabraden keskus sai paljon negatiivista julkisuutta varsinkin 1990-luvun lopulla pidettyään päätöstä odottavia asukkaita vankilanomaisissa olosuhteissa. Paikallisten suhtautuminen vastaanottokeskukseen on siten vähintäänkin ristiriitainen.

¹⁰ Henkilökohtainen tiedonanto: Ruta Žiliukaitė 24.9.2009

4 TUTKIMUSTEHTÄVÄ, AINEISTOT JA MENETELMÄT

Tutkimukseni tarkoituksena on selvittää ensin Lievestuoreen ja Pabraden asukkaiden yksilökeskeisten verkostojen koostumusta ja sitä erottelevia taustatekijöitä. Tämän jälkeen kuvaan paikkakunnilla toimivien yhdistyksien verkostosuhteita ja verkostoasemien rakentumista niiden perusteella. Kootusti tutkimustehtäväni ovat seuraavat:

- i. Minkälaisia mahdollisuuksia paikkakuntien asukkailla on saavutettavissaan verkostokontaktien kautta?
 - a. Minkä ammattiryhmien edustajia verkostoissa on?
 - b. Minkälaisia resursseja yksilöt saavat verkostokontaktiansa välityksellä?
 - c. Minkälaisiin yhdistyksiin yksilöt kuuluvat ja onko yhdistyksiin kuulumisen yhteydessä epämuodollisten verkostokontaktien määrään?
- ii. Miten yksilökeskeiset verkostot ovat eriytyneet?
 - a. Miten yhteiskunnallinen luokka-asema ja paikallinen kiinnittyminen selittävät verkostokontaktien koostumusta ja yhdistystoimintaan osallistumista?
 - b. Minkälaisia verkostoitumistyyppisiä Lievestuoreen ja Pabraden asukkaista voidaan tämän perusteella hahmottaa?
- iii. Miten paikkakuntien yhdistykset asemoituvat verkostosuhteidensa perusteella?
 - a. Minkä paikallisten toimijoiden kanssa yhdistykset ovat vuorovaikutuksessa?
 - b. Selittävätkö yhdistyksen koko tai budjetti niiden verkostoitumista?
 - c. Miten yhdistykset eroavat toisistaan horisontaalisten ja vertikaalisten verkostojensa perusteella?

Hyödynnän tutkimuksessani yksilöiltä ja yhdistyksiltä kerättyjä kyselyaineistoja ja näin ollen pääosin kvantitatiivisia analyysimenetelmiä. Sekä yksilö- että yhdistysaineistot kerättiin strukturoidulla lomakekyselyillä, joiden tulokset voidaan esittää numeerisessa muodossa. Kokonaisuudessaan tutkimus on nähdäkseni kuitenkin luonteeltaan sellaista, että se sisältää sekä kvantitatiivisia että

kvalitatiivisia ulottuvuuksia, mikä lienee väistämätöntä empiirisessä sosiaali-tutkimuksessa (ks. esim. Toivonen 1999, 98-99). Kun esimerkiksi kysyn, miten eri-ikäiset ja erilaisissa sosioekonomisissa asemissa olevat lievestuorelaiset tai pabradelaiset eroavat toisistaan tukiverkostojensa osalta, vastaan kysymykseen ”kvantitatiivisesti” kuvaamalla erityyppisten verkostokontaktien määrällisiä eroja ryhmien välillä ja voin ottaa kantaa siihen, ovatko erot suuria vai pieniä. Kun näiden erottelujen perustalta luodaan typologioita tai ryhmittelyjä, numeeristen kriteerien rinnalla pyritään tavoittamaan myös ryhmien laadullisia eroja, joita typologioiden avulla voidaan tuoda esiin. Lisäksi tässä tapauksessa aineistojen koko ja tutkittavat kysymykset mahdollistavat pienten yksityiskoh-tien tai yksittäisten tapausten tarkastelun laajemman analyysin ohessa. Yhdis-tysten verkostoja tutkittaessa puolestaan verkostokontaktien määrä on eräs tar-kastelun kohde, mutta lisäksi huomio kiinnittyy verkostojen rakenteeseen ja yhdistysten asemointiin muodostetussa verkostossa. Tässä mielessä verkosto-analyysi madaltaa vielä erityisesti kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen tutkimuk-sen väliin vedettyä rajaviivaa.

4.1 Yksilötasoinen kyselyaineisto

Tutkimuspaikkakuntien asukkaille suunnattu lomakekysely toteutettiin *Resurs-sit, paikallisuus ja elämänkulku* -tutkimusprojektin toimesta Lievestuoreella ke-väällä 2006 postikyselynä (N=194) ja Pabradessa kesällä 2007 Vilnan yliopiston opiskelijoiden suorittamina strukturoituina haastatteluina (N=264)¹¹. Lomak-keen kysymykset käsittelivät monimuotoisesti ihmisten arkielämän taloudelli-sia, kulttuurisia ja sosiaalisia resursseja. Lisäksi lomakkeessa oli useita kysy-myksiä koskien vastaajan suhdetta asuinpaikkakuntaansa sekä Lievestuoreen lomakkeessa myös mielipiteitä paikkakunnasta asuinpaikkana. Lomakkeet oli-vat pääosin samansisältöisiä, mutta osa kysymyksistä oli muokattu paikalliseen kontekstiin paremmin soveltuviksi; tällaisia olivat vaikkapa koulutusta tai omaisuutta ja varallisuutta kartoittavat kysymykset.

Kerätyt aineistot eivät ole otoksia paikkakuntien koko väestöstä, vaan niissä on edustettuina kolme ikäkohorttia: nuoret aikuiset, keski-ikäiset ja ikääntyneet. Tämän jaottelun taustalla on tutkimusprojektin intressi tarkastella ihmisten elämänkulun eri vaiheita suhteessa esimerkiksi työelämään, perhee-seen tai koulutukseen. Ikäkohortit ajallisena poikkileikkauksena ovat näin ollen ryhmiä, jotka kohtaavat työn, perheen ja ympäröivän yhteiskunnan haasteet ja mahdollisuudet erilaisista näkökulmista (ks. Marin 2007, 55).

Lievestuoreella ikäkohorteiksi valittiin 34-36-vuotiaat (n=59), 50-52-vuotiaat (n=100) ja 70-71-vuotiaat (n=35)¹². Lomake lähetettiin postinumerora-

¹¹ Pabradessa käytetty lomake oli käännetty liettuaksi suomenkielisen lomakkeen eng-lanninkielisestä käännöksestä.

¹² Tutkimusprojektin toteuttamaan kyselyyn vastasivat myös Lievestuoreella asuvat 14-15-vuotiaat nuoret sekä 5-7-vuotiaiden lasten vanhemmat, mutta nämä ikäryhmät jäivät oman tutkimukseni ulkopuolelle, koska tarkoitus on käsitellä nimenomaan ai-

jauksen perusteella kaikille 35- ja 50-vuotiaille, mutta 70-vuotiaat haastateltiin, koska kyselylomakkeen pituuden takia haluttiin varmistaa, että myös seniori-ikäisiltä saadaan riittävä määrä vastauksia. Tämän johdosta 70-vuotiaiden ikäluokka on valikoituneempi siinä suhteessa, että tutkimukseen ovat osallistuneet vain ne, jotka on tavoitettu kotoaan. Koko aineiston vastanneiden osuus oli kohtalainen 58 prosenttia, jota siis laski jonkin verran vanhimman ikäkohortin valikointi. Jos tarkastellaan vain postikyselyyn osallistuneita, vastanneiden osuus nousee harvinaisen suureksi (72 %). Ikäryhmistä 50-vuotiaita on aineistossa eniten, ja sama pätee myös koko Lievestuoreen väestöön, josta 45-54-vuotiaat muodostavat suhteellisesti toiseksi suurimman ikäryhmän. Toisaalta 70-vuotiaiden vastaajien vähäinen osuus aineistossa ei vastaa paikkakunnan väestön 65-74-vuotiaiden suurta osuutta.

Lievestuoreen aineiston vastaajien keskeisimmät taustatiedot on kuvattu taulukossa 2. Vastaajien lukumäärä vaihtelee hieman sarakkeittain, koska varsinakin ammattia ja koulutusta koskevia tietoja ei ole saatu kaikilta vastaajilta. Tutkittujen ikäryhmien tulojakaumat ovat melko samansuuntaiset koko Lievestuoreen työikäisen väestön tulorakenteen kanssa. Ainoastaan tutkimuksen 35-vuotiaiden ikäryhmän tulorakenne eroaa paikkakunnalla asuvien "vakiintumisikäisten" (25-34-vuotiaat) tuloista merkittävästi siten, että aineistossa on väestöön nähden vähemmän alle 1000 euroa kuukaudessa ansaitsevia ja selvästi enemmän 1000-2000 euroa ansaitsevia. Tutkimukseen valikoituneet 70-vuotiaat taas ovat hieman hyvätuloisempia kuin kaikki yli 65-vuotiaat paikkakunnan asukkaat. Ammattirakenne tutkimusaineistossa painottuu tasavahvasti työntekijöihin ja alempiin toimihenkilöihin, kun koko Lievestuoreen väestössä työntekijöiden osuus on suurempi. Alempien toimihenkilöiden yliedustusta aineistossa aiheuttaa naisten suurempi vastausprosentti, sillä kyseisissä ammateissa toimivat ovat valtaosin naisia. Maatalousyrittäjien ja muiden yrittäjien vähäinen osuus aineistossa on linjassa väestötietojen kanssa; poikkeuksen muodostaa 70-vuotiaiden ikäryhmä, jossa maatalousyrittäjiä on huomattavasti enemmän. Jonkin verran vinoumaa kyselyaineistossa kaikkiin lievestuorelaisiin verrattuna on myös koulutusrakenteessa: ammattikoulu- ja opistoasteen tutkinnot painottuvat enemmän ja korkeakoulututkinnon suorittaneita on taas suhteellisesti vähemmän kyselyaineiston vastaajien joukossa. Ilman ammatillista koulutusta olevia on aineistossa kuitenkin vähemmän kuin koko väestössä. (SuomiCD 2006.) Kyselyaineistossa ilman ammatillista koulutusta olevat keskittyvät 70-vuotiaiden ikäryhmään, josta valtaosa (59%) on hankkinut ammatitaitonsa työn ohella ilman muodollista koulutusta.

kuisikäisten verkostoja. Nuorten vastausten raportoinnista ks. Volanen (2009) ja lasten osalta Lehtinen & Vuorisalo (2009).

TAULUKKO 2 Lievestuoreella kyselyyn vastanneiden taustatiedot

Sukupuoli	%	Kuukausitulot (EUR/kk)	%	Sosioekonominen asema	%	Ammatillinen koulutus	%
Nainen	59	alle 1000 e	22	Työntekijä	43	Ei tutkintoa	10
Mies	41	1000-1999 e	47	Maatalousyrittäjä	4	Työssä opittu ammattitaito	21
		2000-3000 e	25	Yrittäjä	6	Toisen asteen ammatillinen koulutus	43
		yli 3000 e	6	Alempi toimihenkilö	40	Opistoaste tai AMK	23
				Ylempi toimihenkilö	7	Ylempi korkea-kouluaste	3
Yhteensä (N=194)	100	Yhteensä (N=189)	100	Yhteensä (N=171)	100	Yhteensä (N=182)	100

Pabradessa tutkimukseen osallistuivat 25-29-vuotiaat (n=85), 40-44-vuotiaat (n=89) sekä 60-64-vuotiaat (n=90) paikkakunnan asukkaat. Kaikki kyselyt toteutettiin käyntihaastatteluilla. Vastaajien taustatiedot on esitelty taulukossa 3. Osa vastaajista ei ilmoittanut ammattiaan, joten sosioekonomista asemaa koskeva tieto puuttuu varsin monelta. Pabradesta käytettävissä ei ole ikäkohorttikohotaisia tietoja, joten tarkkoja vastausprosentteja ja tutkimukseen osallistuneiden edustavuutta koko ikäryhmiin nähden ei voida arvioida. Vuoden 2001 väestötietojen perusteella kuitenkin tiedetään, että Pabradessa suurimman ikäryhmän muodostavat 15-24-vuotiaat, joten ikärakenne ei ole samalla tavalla painottunut eläkeikäisiin kuin Lievestuoreella. Yli 60-vuotiaat ovat näin ollen Pabraden kyselyaineistossa lievästi ylliedustettuina, koska koko väestössä heitä on vähemmän kuin keski-ikäisiä ja nuoria aikuisia.

Tutkimukseen osallistuneet ovat pienituloisia: 1000 litan (290 euroa) kuukausitulojen alle jää 60 prosenttia vastaajista. Poikkeuksena liettualaisiin maaseututaajamiin nähden Pabradessa on hyvin vähän maatalousyrittäjiä, mikä liittyy osaltaan maatalouden nopeaan supistumiseen Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen. Kyselyaineistossa maatalousyrittäjiä ei ole lainkaan. Tutkimukseen osallistuneet ovat korkeammin koulutettuja kuin Pabraden asukkaat yleisesti, sillä kaikissa ikäryhmissä alemman korkea-asteen (opisto, *Aukštesnioji mokykla*) tai korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus on suurempi kuin väestössä keskimäärin ja vastaavasti ilman formaalia koulutusta olevia on hyvin vähän. Tätä saattaa selittää osaltaan liettualaisten ylliedustus aineistossa – Pabradessa asuvien venäläisten ja puolalaisten osuus on huomattava, mutta aineistoon heitä on valikoitunut vähän arvatenkin kielellisistä syistä, koska kyselylomake on ollut liettuaankielinen¹³.

¹³ Lomakkeessa ei kysytty vastaajan äidinkieltä eikä kansallisuutta.

TAULUKKO 3 Pabradessa kyselyyn vastanneiden taustatiedot

Sukupuoli	%	Kuukausitulot (Lt/kk) *)	%	Sosioekonominen asema	%	Ammatillinen koulutus	%
Nainen	64	Alle 599 Lt	26	Työntekijä	45	Opiskelee parhaillaan	3
Mies	36	600-999 Lt	34	Maatalousyrittäjä	0	Ei tutkintoa	13
		1000-1499 Lt	24	Yrittäjä	3	Työssä opittu ammattitaito	13
		1500-2000 Lt	9	Alempi toimihenkilö	33	Toisen asteen ammatillinen koulutus	25
		Yli 2000 Lt	7	Ylempi toimihenkilö	18	Opistoaste	25
						Ylempi korkea-kouluaste	21
Yhteensä (N=264)	100	Yhteensä (N=254)	100	Yhteensä (N=235)	100	Yhteensä (N=252)	100

*) Litan kurssi kyselyn aikaan (2007): 1 Lt = 0,29 EUR

4.1.1 Kyselyaineiston analyysi

Yksilöiden verkostosuhteiden analyysi perustuu siihen, että yksilön eli egon verkostoja kuvataan egoon yhteydessä olevien henkilöiden eli altereiden lukumäärällä ja heterogeenisyydellä: mitä enemmän egolla on suhteita, siitä suuremmalla todennäköisyydellä suhteisiin sisältyy hänen tarvitsemiaan resursseja, ja mitä heterogeenisempi on altereiden joukko, sitä laajempi resurssien valikoima egolla on saavutettavissaan (Borgatti, Jones & Everett 1998). Tältä pohjalta kokosin yksilöiden verkostokontakteja kartoittavia muuttujia faktorianalyysin avulla (pääakselifaktorointi ja promax-rotatio) summamuuttujiksi, jotka läpäisivät reliabiliteettitestin mutta olivat myös tutkimusteorian ja muiden sosiaalisen pääoman tutkimuksissa saatujen tulosten kannalta mielekkäitä (sosiaalisen pääoman operationalisoinnista enemmän luvussa 5.) Käyttämäni muuttujat kuvaavat vastaajien tuttavapiirissä tunnettujen ammattien määrää, sukulaisten ja tuttavien välittämien resurssien määrää sekä yhdistysjäsenyyksien määrää. Tutkin ensin yksittäisten taustamuuttujien vaikutusta kuhunkin sosiaalisen pääoman osa-alueeseen luokiteltujen muuttujien (yhdistysjäsenyydet) tapauksessa ristiintaulukoimalla ja jatkuvien muuttujien (positiiviset verkostot, resurssi- verkostot) tapauksessa keskiarvovertailulla. Lopuksi tutkin useamman taustamuuttujan yhteyttä sosiaalisen pääoman osa-alueisiin kaksisuuntaisella varianssianalyysillä. Tällöin voitiin ottaa analyysiin mukaan kaikki olennaisiksi katsotut selittävät muuttujat ja tarkastella niiden vaikutusta useampaan riippuvaan muuttujaan (Jokivuori & Hietala 2007, 154).

Monen muuttujan varianssianalyysissä luonnollisesti pienten aineistojen rajoitteet tulevat selkeimmin esiin, ja tulosten tulkinnassa vaaditaan kriittisyyttä. Monimuuttujamenetelmien soveltaminen pieniin aineistoihin on aina enemmän tai vähemmän ongelmallista, joten merkitsevyyksille ja mallien selitysteil-

le ei voida antaa liian suurta painoarvoa¹⁴. Selkeyden vuoksi esitän tuloksissa tilastolliset merkitsevyysasteet ja tietyissä tapauksissa mallien selitysasteet, mutta tulkinnassa en ole ensisijaisesti katsonut niinkään tarkkaan p-arvoja tai selitysasteita, koska kyseisten lukujen käytön ehdot eivät varsinaisesti täyty (ks. Toivonen 1999, 254). Lisäksi tilastollisiin malleihin pätee se, että selittävien muuttujien lisääminen nostaa yleensä selitysasetta. Tilastollisessa ”hyvässä” mallissa saattaa lisäksi olla mukana sellaisia selittäjiä, jotka korreloivat vahvasti toisensa kanssa ja käsitteellisellä tasolla ovat myös toisiinsa nähden päällekkäisiä. Ilmiön sosiologisen selittämisen kannalta tämä ei nähdäkseni ole mielekästä, koska ollaan yleensä kiinnostuneita jonkin tietyn selittävän tekijän (kuten esimerkiksi paikallisen kiinnittymisen) vaikutuksesta ja yhtä lailla myös siitä, jos vaikutusta ei näytä olevan (ks. Jokivuori & Hietala 2007, 37-38). Verkostoja määrittävien tekijöiden erottelussa keskeistä oli se, että riittävä määrä taustatekijöitä oli kontrolloitu. Tässä tutkimuksessa huomioni kohteena oli erityisesti havaittujen erojen suuruus ja suunta eli se, oliko jokin esimerkiksi tuloluokkien tai sukupuolten välillä havaittu ero mielekäs ja muuhun tutkimukseen nähden kiinnostava. Yhteiskuntaluokka ja paikallinen kiinnittyminen voivat yhdessä selittää verkostokontaktien eriytymistä, vaikka kaiken kaikkiaan verkostojen vaihtelun selitysasteet jäivät melko pieniksi. Mallin selitysasteen sijasta olinkin enemmän kiinnostunut siitä, ovatko luokka-asema ja paikallinen kiinnittyminen vahvempia selittäjiä verkostojen eriytymiselle kuin ikä ja sukupuoli.

Aineistojen koko sekä rajaukset ikäryhmien osalta asettivat analyysille haasteita. On selvää, että esimerkiksi tulo- ja koulutusluokkien vinoumien takia suurimmassa osassa analyysitapauksista muutamien ryhmien edustus jää hyvin pieneksi eikä tällöin tilastollisten testien soveltaminen tule kyseeseen ainkaan niin, että ryhmien välisiä eroja voitaisiin tulkita ilman suuria varauksia. Havainnot ja mitattavat ominaisuudet eivät ole myöskään yleensä normaalisti jakautuneita, joten on käytettävä esimerkiksi parametrittömiä keskiarvovertailuita ja korrelaatioita. Tekemäni analyysit eivät siten ole välttämättä tilastotieteellisesti robusteja, mutta olen silti etsinyt ja löytänytkin aineistoista sellaisia säännönmukaisuuksia, joita voidaan havaita myös laajemmissa, systemaattisesti kerätyissä kansallisissa ja kansainvälisissä aineistoissa. Esimerkiksi verkostokontaktien tarjoamien resurssien ryhmittäminen tai sosioekonomisen aseman yhteys yhdistystoimintaan osoittautuivat tutkimusaineistoissa vastaavanlaisiksi kuin laajemmissa tutkimuksissa (esim. van der Gaag & Snijders 2005; Li, Savage & Warde 2008).

¹⁴ Pidän tosin merkitsevyydestienkin antamaa informaatiota hyödyllisenä, koska ne valottavat myös kokonaistutkimuksissa sitä, onko jokin havaittu ero sattumanvarainen vai systemaattinen eli voisiko se esiintyä, vaikka kokonaisaineisto jaettaisiin satunnaisesti ryhmiin (ks. Valkonen 1974, 108-109).

4.2 Yhdistyksille suunnatut kyselyt

Toinen tutkimuksessani hyödynnettävä aineisto kerättiin niin ikään *Resurssit, paikallisuus ja elämänkulku* -projektin puitteissa vuonna 2008 lomakekyselyllä Lievestuoreella ja Pabradessa toiminnassa olevilta yhdistyksiltä. Yhdistyskyselyn pohjana oli *Kolmas sektori ja innovaatiot Jyväskylässä* -tutkimushankkeen vuonna 2002 toteuttama kysely jyväskyläläisille yhdistyksille (ks. Siisiäinen 2002a), jota muokattiin tähän tarkoitukseen paremmin sopivaksi. Jyväskylä-tutkimuksesta valikoitiin kyselyyn mukaan mahdollisimman samantyyppisinä yhdistysten taustaa, toimintaa ja yhdistysten tärkeinä pitämiä asioita sekä vuorovaikutusta koskevat kysymykset, jotta tulokset olisivat myös vertailukelpoisia. Kyselyssä tiedusteltiin myös tiedonkulkua ja yhdistysten tärkeitä informaatiokanavia sekä mielipiteitä kotipaikkakunnasta yhdistysten toimintaympäristönä.

Lievestuoreella toimivien yhdistysten nimet ja osoitetiedot paikannettiin pääosin Yhdistysrekisterin avulla. Osa yhdistyksistä löytyi lisäksi Laukaan kunnan www-sivujen avulla. Näin muodostunut perusjoukko koostui 41 yhdistyksestä, joiden toimintapaikkana oli Lievestuore tai joiden osoite oli merkitty Lievestuoreelle. Postissa lähetetyn kyselylomakkeen palautti täytettynä 23 yhdistystä eli 56 prosenttia kaikista paikkakunnalla rekisterissä olevista yhdistyksistä. Vastausprosenttia laski muun muassa se, että varsinkin poliittiset yhdistykset olivat jo kyselyn aikaan häviämässä Lievestuoreelta ja sulautumassa Laukaan paikallisyhdistykseen. Aktuaalisesti toiminnassa oleviin yhdistyksiin suhteutettuna aineiston edustavuus on kuitenkin parempi. Monien rekisterissä olleiden yhdistysten toiminta oli nimittäin kyselyn tekohetkellä ”jäissä” eikä kyselyyn vastaamista katsottu mielekkääksi.

Pabradessa strukturoituna haastatteluna toteutettua kyselyä¹⁵ varten tavoitettiin lähes kaikki paikalliset yhdistykset, mutta osa kieltäytyi vastaamasta kyselyyn. Otoksessa on kymmenen yhdistystä, mikä on melko lähellä paikkakunnalla toimivien yhdistysten kokonaismäärää. Lievestuoreen ja Pabraden yhdistyksiä vertailtaessa on toki otettava huomioon Suomen ja Liettuan hyvin erilaiset yhdistystoiminnan perinteet, Liettuassa vielä puutteellinen yhdistysten standardirekisteri sekä yhdistysaineistojen rakenteelliset erot.

Tutkimukseen osallistuneet yhdistykset jakautuvat tyypeittäin taulukon 4 mukaisesti. Lievestuoreen osalta voidaan tarkastella myös vastaajajoukon rakennetta kaikkiin paikkakunnan yhdistykseen nähden. Varsinkin urheilu- ja liikuntayhdistykset sekä kulttuuriyhdistykset ovat vahvemmin edustettuina aineistossa kuin perusjoukossa. Sama pätee poliittiseksi luettavien yhdistysten osuuteen, joskin tässä tapauksessa mukana olevat poliittiset yhdistykset eivät ole puolueiden paikallisyhdistyksiä vaan eläkeläisyhdistyksiä, joilla on poliittinen perusta. Ammatillis-taloudellisia ja maanpuolustusyhdistyksiä taas on aineistossa huomattavasti vähemmän kuin Lievestuoreen yhdistyskentässä kaikkiaan. Lievestuoreen yhdistysotos on jonkin verran vinoutunut myös yhdistys-

¹⁵ Kuten yksilökyselyn tapauksessa, myös Pabraden yhdistyskysely käännettiin englanniksi käännetyn lomakkeen pohjalta liettuaaksi.

ten iän osalta. Vuosina 1927-49 rekisteröidyt tai perustetut yhdistykset olivat innokkaimpia vastaajia ja siten myös ylliedustettuina tutkimusaineistossa, kun taas määrältään muutenkin vähäiset, vuoden 1990 jälkeen perustetut yhdistykset jäivät aineistossa marginaaliseen osaan.

Pabraden yhdistysotoksen edustavuutta ei voida arvioida, koska tiedossa ei rekisterien puuttumisen takia ole paikkakunnan kaikkien yhdistysten tietoja. Taulukosta 4 nähdään kuitenkin, että paikkakunnan harvat yhdistykset ovat vahvasti orientoituneita kulttuuri- ja harrastustoimintaan. Pabraden yhdistykset on yhtä lukuun ottamatta perustettu Liettuan uudelleenitsemäistymisen jälkeen ja pääosin vielä 2000-luvulla, jolloin uusien yhdistysten painopiste oli kansainvälisestäkin siirtynyt selvästi harrastuksiin ja kuluttamiseen (ks. esim. Maloney, van Deth & Rossteuttscher 2007). Paikkakunnan ainoa uskonnollinen yhdistys on itse asiassa evankelinen seurakunta, joka toimii yhdistysperustaisesti.

TAULUKKO 4 Lievestuoreen ja Pabraden yhdistykset tyypeittäin

LIEVESTUORE: Lähetetyt ja palautetut kyselyt yhdistystyypeittäin		
TYYPPI	LÄHETETYT N	VASTANNEET N
Poliittinen	2	2
Harrastus & vapaa-aika	7	4
Kulttuuri	7	5
Uskonnollinen	1	1
Urheilu/liikunta	4	4
Sosiaali- ja terveysalan yhd.	6	4
Ammatilliset ja taloudelliset	6	1
Maanpuolustus	2	0
Muut yhdistykset	6	2
YHTEENSÄ	41	23
PABRADE: Kyselyyn vastanneet yhdistykset yhdistystyypeittäin		
TYYPPI	VASTANNEET N	
Harrastus & vapaa-aika	1	
Kulttuuri	4	
Uskonnollinen	1	
Urheilu/liikunta	2	
Sosiaali- ja terveysalan yhd.	2	
YHTEENSÄ	10	

Lisämateriaaliksi Lievestuoreen yhdistystoiminnan tutkimiseen hyödynsin aineistoja, joiden käyttöön yhdistysten vastuuhenkilöt antoivat kyselyn yhteydessä suostumuksensa. Nämä aineistot olivat arkistomateriaaleja kuten vuosikertomuksia, toimintasuunnitelmia ja muuta yhdistyksen toimintaan liittyvää oheismateriaalia. Lisäksi haastattelin muutamaa paikallista yhdistystoimijaa,

jotka olivat eri tilanteissa tekemisissä tutkimusprojektin kanssa ja halukkaita yhteistyöhön. Haastatteluihin osallistui Lievestuoreen Kisan, Lievestuoreen Eläkkeensaajien sekä Mannerheimin Lastensuojeluliiton paikallisyhdistyksen aktiivijäseniä. Näiden ohella Lievestuoreen Settlementiltä saatiin myös paljon täydentävää tietoa. Haastattelu- ja arkistoaineistojen avulla oli mahdollista tarkentaa kuvaa yksittäisistä yhdistyksistä paikallisina toimijoina sekä saada lisätietoa niiden muodostamista verkostoista ja erityisesti verkostojen välityksellä jaettavista resursseista, joita kyselyssä ei suoraan tiedusteltu.

Sovelsin yhdistysten verkostosuhteiden tutkimiseen graafista verkostomallinnusta. Verkostoaalyysin ydinajatus on siinä, että toimijoiden välisiä suhteita voidaan tarkastella ominaisuuksina siinä missä muitakin yksilöllisiä ominaisuuksia. Tutkimuksen kohteena ovat siis yksilö- tai yhteisötoimijoiden verkostosuhteet ja niiden muodostamat rakenteet, ja huomio voidaan kiinnittää joko yksittäisen verkostotoimijan suhteisiin tai suhteista muodostuvan kokonaisen verkoston rakentumiseen ja säännönmukaisuuksiin (ks. Knox, Savage & Harvey 2005; Wasserman & Faust 1994). Sosiaalisen pääoman tutkimuksen kannalta verkostoaalyysi on hyödyllinen väline juuri siinä mielessä, että tavoitteena ei ole pelkästään kuvata toimijoiden linkittymistä toisiinsa vaan analysoida myös verkostoon kuulumisen seurauksia. Tällöin tutkitaan erityisesti verkostosuhteiden rajoittavia ja mahdollistavia ulottuvuuksia.

Yhdistysten paikallisten vuorovaikutus- ja yhteistyöverkostojen aalyysi liittyy verkstorakennetta korostavaan sosiaalisen pääoman tutkimussuuntaukseen: yhtäältä tarkastellaan, onko yhdistyksellä verkostossa keskeinen asema, josta se voi hyötyä, toisaalta selitetään yhdistysten samanlaisten käytäntöjen tai toimintatapojen ilmenemistä niiden verkostojen rakenteellisen vastaavuuden avulla. Toisin sanoen yhdistysten yhteistyö- ja vuorovaikutuskumppanien määrän ja tyyppin perusteella muodostin kuvan siitä, miten yhdistysten verkostosuhteet ovat jakautuneet. Tämän lisäksi havainnollistin verkostomallinnuksella yhdistysten asettumista erilaisiin positioihin sen suhteen, mitkä paikalliset toimijat kuuluvat niiden verkostoon ja mitkä eivät. Tämän pohjalta tyypittelin yhdistykset erilaisiksi verkostotoimijoiksi.

5 YKSILÖIDEN VERKOSTOSUHTEIDEN KOOSTUMUS

Käytännöt sosiaalisen pääoman operationalisoinnissa ovat empiirisessä sosiaalitutkimuksessa varsin kirjavia, kuten käsite itsekkin. Kansainvälisissä survey-tutkimuksissa (esimerkiksi International Social Survey Program, European Social Survey ja European Values Survey) on tosin käytetty jokseenkin standardoituja kysymysaiheita, joista sosiaalisen pääoman indikaattoreiksi ovat luetuissa ainakin vapaaehtoisten yhdistyksien jäsenyys, äänestäminen ja osallistuminen kansalaistoimintaan sekä ystävien määrä. Lisäksi luottamus toisiin ihmisiin ja instituutioihin on pitkään kuulunut kansainvälisten survey-tutkimusten perusmittareihin. Näissä mittareissa korostuu vahvasti kansalaisosallistuminen ja sosiaalisen pääoman formaali ulottuvuus. Tämän ohella käsitteeseen on empiirisellä tasolla luettava myös informaali ulottuvuus. Voidaan olettaa, että sosiaaliset verkostosuhteet kasautuvat tietyille ihmisille samalla kun toisilla niitä on kauttaaltaan vähän, mutta toisaalta ne voivat myös olla toisilleen vaihtoehtoisia (ks. Kankainen & Siisiäinen 2009). De Hart ja Dekker (2003) tarjoavat tutkimuksellaan hyvän esimerkin siitä, että sosiaalinen pääoma ei ole todellisuudessa yhtenäinen ja yksipuolisesti kasautuva hyödyke. He tutkivat paikallisen sosiaalisen pääoman muotoja kahdessa kaupungissa ja erottivat analyysiensä perusteella yhdistys- ja kansalaistoiminnan sekä vapaamuotoisten naapuriverkostojen ulottuvuudet. Näihin ulottuvuuksiin vaikuttivat eri taustatekijät eri tavoin kaupungista riippuen.

Omassa tutkimuksessani käytän kolmea sosiaalisen pääoman indikaattoria, joista yksi liittyy formaaliin ja kaksi informaaliin verkostoitumiseen. Kansalaistoiminnan osalta on käyttämässäni tutkimuslomakkeessa kartoitettu vastaajien yhdistysjäsenyyksiä, luottamustehtäviä ja osallistumista esimerkiksi yhdistysten kokouksiin, vapaaehtoistyöhön, kampanjoihin tai tapahtumien järjestämiseen. Epämuodollisia sosiaalisia verkostoja puolestaan on lähestytty tiedustelemalla kanssakäymistä sukulaisten, naapureiden ja tuttavien kanssa. Sosiaalisten verkostojen erityisenä tutkimussovelluksena on käytetty positiogeneraattoria (vastaajan tuntemien henkilöiden ammatit tai ammattiryhmät) ja resurssi-generaattoria (vastaajan tuntemien henkilöiden avulla saavutettavat resurssit).

Seuraavassa esitän näiden indikaattorien avulla kuvailevan kartoituksen Lievestuoreen ja Pabraden eri-ikäisten asukkaiden sosiaalisten verkostojen kokonaisuudesta.

5.1 Positiogeneraattori: ammatit ystävä- ja tuttavaverkostoissa

Positiogeneraattoria sovellettiin kyselylomakkeessa luettelemalla 27 erilaista ammattia ja pyytämällä vastaajia ilmoittamaan ne ammatit, joissa toimi heidän perheenjäseniään tai sukulaisiaan ja toisaalta ystäviään tai tuttaviaan. Luetellut ammatit jakautuivat melko tasaisesti sosioekonomisiin ryhmiin. Lievestuoreella ja Pabradessa käytetyt ammattien listat olivat pääosin yhteneväisiä, mutta niitä mukautettiin jonkin verran paikalliseen ympäristöön sopiviksi. Diakoni, kouluavustaja, maatalouslomittaja ja metallityöntekijä mainittiin vain Lievestuoreen kyselylomakkeessa ja kunnanvaltuutettu, upseeri, suntio ja ”sekatyöläinen”¹⁶ vain Pabraden lomakkeessa. Upseerin liittäminen ammattien listaan selittynee sillä, että paikkakunnalla on ollut pitkään sotilastukikohta. Perheen ja suvun sekä ystävien ja tuttavien piirissä tunnettujen ammattien suorat jakaumat on listattu taulukkoon 5. Kummankin paikkakunnan asukkailla jokseenkin yleisiä ammatteja sekä suku- että tuttavaverkostoissa ovat autonkuljettaja, kirvesmies, maanviljelijä ja opettaja; Pabradessa edellisten lisäksi myös sekatyöläinen. Vain Lievestuoreella yleisiä ovat puolestaan insinööri, metallityöntekijä, myyjä, pienyrittäjä ja sairaanhoitaja. Muutoinkin harvinaiset kansanedustajan ja pankinjohtajan ammatit ovat harvassa myös lievestuorelaisten ja pabradelaisten verkostoissa. Kirkolliset ammatit ovat hyvin harvinaisia varsinkin vastaajien perheen ja suvun piirissä. Koska ystävien ja tuttavien verkostot ovat yleensä laajemmat kuin perheen ja suvun, on myös heidän kauttaan saavutettavien ammattien valikoima hieman laajempi.

Positiogeneraattoria hyödyntävissä tutkimuksissa ammatit on yleensä luokiteltu standardoitujen arvonanto- tai statusindeksien mukaan; tällaisia ovat esimerkiksi Sixman ja Ulteen prestige-mittari tai kansainvälinen sosioekonominen indeksi ISEI (Gaag & Snijders 2004; Ganzeboom, De Graaf & Treiman 1992). Kyseisten indeksien avulla voidaan vertailla statusten keskiarvoja, korkeinta saavutettavaa statusarvoa (*highest accessed prestige*) tai vaihteluvälejä. Omassa tutkimuksessani keskityn sen sijaan vastaajien tuttavien ammasteista muodostettuihin ryhmiin (summamuuttajat), jotka on muodostettu faktorianalyysin latauksien perusteella. Kukin summamuuttaja kuvaa tiettyyn sosioekonomiseen asemaan kuuluvien ammattien määrää vastaajien tuttavaverkostoissa: mitä useampia tietyn ryhmän ammatteja vastaaja tuntee, sitä korkeampi on summamuuttujan arvo. Tässä tapauksessa ei siis tiedetä, kuinka monta kunkin ammatin edustajaa vastaajat tuntevat, vaan ainoastaan erilaisten ammattinimikkeiden määrä. Verkostokontaktien keskiarvojen vertailu antaa mahdollisuuden

¹⁶ Lähin vastaava käänös liettuan kielen sanasta *darbininkas*, joka tarkoittaa työläistä tai työmiestä.

tutkia verkostojen mahdollista painottumista tiettyihin ammatteihin ja myös yhteyksien määrää muihin sosioekonomisiin ryhmiin kuin mitä vastaaja itse edustaa.

TAULUKKO 5 Perheenjäsenten tai sukulaisten sekä ystävien tai tuttavien piirissä edustettuina olevien ammattien suhteelliset frekvenssit

Toimiiko ammatissa...	LIEVESTUORE (N=181)		PABRADE (N=262)	
	Perheenjäsen tai sukulainen %	Ystävä tai tuttava %	Perheenjäsen tai sukulainen %	Ystävä tai tuttava %
1. Autonkuljettaja	33	40	36	41
2a. Diakoni (LVT)	5	9	-	-
2b. Suntio (Pabrade)	-	-	0	7
3. Insinööri	37	38	23	21
4. Johtava virkamies	11	14	3	11
5. Kansanedustaja	2	9	2	7
6. Kirvesmies	31	40	39	37
7a. Kouluavustaja (LVT)	11	27	-	-
7b. Kunnanvaltuutettu (Pabrade)	-	-	6	19
8. Lakimies	11	19	12	11
9. Lääkäri	11	20	19	31
10. Maanviljelijä	40	38	31	27
11. Maatalouslommittaja (LVT)	8	14	-	-
11. Upseeri (Pabrade)	-	-	21	26
12a. Metallityöntekijä (LVT)	39	41	-	-
12b. Sekatyöläinen (Pabra- de)	-	-	54	57
13. Muusikko, taiteilija tai kirjailija	16	24	15	19
14. Myyjä	35	40	21	20
15. Nuoriso-ohjaaja	6	11	3	5
16. Opettaja	29	35	37	38
17. Pankinjohtaja	3	12	7	7
18. Pappi	8	19	2	14
19. Parturi-kampaaja	17	39	11	36
20. Pienyrittäjä	38	32	22	29
21. Poliisi	10	28	20	26
22. Sairaanhoitaja	37	35	15	16
23. Siivooja	21	31	10	29
24. Tarjoilija	11	18	8	21
25. Toimistosihtheeri	26	25	5	20
26. Työnjohtaja	25	28	19	24
27. Yritysjohdaja	17	21	14	13

Sekä Lievestuoreen että Pabraden tapauksessa vain ystävien ja tuttavien ammattiasemat osoittautuivat jatkoanalyysissä käyttökelpoisiksi, sillä ne ryhmityivät faktorianalyysissä melko selvästi sosioekonomisten ryhmien mukaan (ammattien faktorilataukset ks. Liite 1). Ryhmien mukaisten summamuuttujien luomista tuki reliabiliteettitestin antama konsistenssikerroin, joka oli jokaisen käytetyn summamuuttujan tapauksessa yli 0,6. Vastaavia ryhmityksiä ei ollut löydettävissä perheenjäsenten ja sukulaisten ammateista – faktoreita muodostui suuri määrä, ja jokaisen selitysosuus varianssista jäi melko pieneksi. Käsittelen näin ollen positiogeneraattorilla saatuja tuloksia vain ystävä- ja tuttavakontaktien osalta.

Lievestuoreen asukkaiden ystävien ja tuttavien ammateista oli muodostettavissa kaksi selkeätä ryhmittymää, joista kumpaankin sisältyy viisi ammattia (ks. Taulukko 6). Ensimmäinen ryhmä muodostui ylempiin toimihenkilöihin luettavista ammateista, joiden statusarvo voidaan myös katsoa korkeaksi. Näistä insinööri tosin latautui myös toiselle faktorille, mutta soveltuvi liitettäväksi tähän ryhmään ammatin sosioekonomisen aseman puolesta. Se myös korreloi muiden ryhmän ammattien kanssa merkitsevästi. Toinen ammattiryhmä muodostui alempiin toimihenkilöihin tai työntekijöihin luettavista palveluammateista. Kyseiset ammatit ovat myös pääsääntöisesti naisvaltaisia, mutta siitä huolimatta miesten ja naisten välillä ei ole eroa siinä, kummat tuntevat enemmän kyseiseen ammattiryhmään kuuluvia henkilöitä. Ainoastaan vanhimpien eli 70-vuotiaiden ikäryhmässä miehet tuntevat enemmän ylempiä toimihenkilöitä ja naiset taas enemmän palveluammateissa toimivia. Yleisesti ottaen eri ammattiryhmien tavoitettavuus vastaajien verkostoissa mukailee heidän omien sosioekonomisten asemiansa jakaumaa: ylempät toimihenkilöt ovat myös ystäväverkostoissa harvinaisempia.

Pabradelaisten ystävä- ja tuttavaverkostojen ammatit olivat ryhmiteltävissä hieman vastaavalla tavalla kuin lievestuorelaisten, mutta kontekstisidonnaisia eroja paikkakuntien välillä toki on. Ylempien toimihenkilöiden ryhmään sijoittui Lievestuoreesta poiketen ammatteja kuten pappi ja opettaja, jotka ovat Suomessa ”perinteisiä” arvostettuja ammatteja, mutta eivät kuitenkaan yhtä korkealla arvoasteikossa kuin esimerkiksi lääkärit ja johtavat virkamiehet. Liettuassa pappien ja opettajien arvostus saattaa juontua kyseisten ammattiryhmien tärkeään rooliin maan itsenäistymisessä. Toinen pabradelaisten verkostoissa saavutettava ammattien ryhmä muodostui työntekijäammateista. Kuten Lievestuoreella, myös Pabraden asukkaiden verkostoissa alemmat toimihenkilöt ja työntekijät ovat yleisempiä. Vaikka molemmat ammattiryhmät näyttävät painottuvan miesvaltaisiin ammatteihin, naisten ja miesten verkostot eivät eroa toisistaan heidän tuntemiensa ylempien toimihenkilöammattien osalta. Työntekijäammatteja sen sijaan on enemmän miesten kuin naisten verkostokontakteissa, mutta vanhimmilla eli 60-65-vuotiailla ei sukupuolten välillä ole eroa.

TAULUKKO 6 Positio-summamuuttujien sisältämät ammattinimikkeet

LIEVESTUORE (N=181)	
<i>Ylempi toimihenkilö -ammatit (5):</i>	<i>Palveluammatit (5):</i>
- johtava virkamies	- parturi-kampaaja
- lakimies	- sairaanhoitaja
- lääkäri	- siivooja
- insinööri	- tarjoilija
- muusikko/taiteilija/kirjailija	- toimistos sihteeri
PABRADE (N=262)	
<i>Ylempi toimihenkilö -ammatit (5):</i>	<i>Työntekijäammatit (5):</i>
- lakimies	- autonkuljettaja
- lääkäri	- siivooja
- opettaja	- tarjoilija
- pappi	- rakennustyöntekijä
- upseeri	- sekatyöläinen

5.2 Resurssigeneraattori: sukulaisten, ystävien ja tuttavien välityksellä saatavat resurssit

Resurssit, paikallisuus ja elämänkulku -tutkimusprojektin kyselylomakkeessa luettiin 15 erilaista resurssia tai tuen muotoa ja kysyttiin, onko vastaajan sukulaisissa tai tuttavapiirissä henkilöitä, joilta voi tarvittaessa pyytää apua mainituissa asioissa. Vastausten jakaumista (ks. Taulukko 7) voidaan tehdä ainakin kaksi havaintoa, jotka ovat yhteneväisiä van der Gaagin (2005) Hollannissa tekemän tutkimuksen kanssa. Ensinnäkin arkisiin askareisiin ja henkiseen tukeen liittyvät resurssit ovat verkostoissa yleisempiä kuin taloudelliseen tukeen tai koulutukseen ja työuraan liittyvät resurssit. Toiseksi näitä yleisimpiä resursseja saavutetaan selkeästi enemmän lähisuhteiden eli perheen tai suvun kuin ystävien tai tuttavien kautta. (Mt., 159.) Sekä Lievestuoreen että Pabraden asukkaat tukeutuvat varsinkin kotitalouden hoitoon ja kunnossapitoon liittyvissä tehtävissä korostuneesti perheenjäseniin tai sukulaisiin. Toisaalta myös luottamussellisissa raha-asioissa kuten sijoitusneuvonnassa tai lainan takaamisessa tukeudutaan enemmän sukulaisiin kuin tuttaviin. Työelämään ja poliittiseen vaikutusvaltaan liittyvissä asioissa etäisempien kontaktien merkitys sen sijaan kasvaa, joskin liettualaiseen yhteiskuntaan pesiytynyt epäluottamus muihin ihmisiin näkyy myös tässä tapauksessa: pabradelaiset luottavat myös esimerkiksi koulutus- tai työuraan liittyvässä opastuksessa selvästi enemmän sukulaisiin kuin tuttaviin. Suosittelijana toimiminen työhaussa on ainoa tehtävä, jossa kummankin paikkakunnan asukkaat hyödyntävät enemmän ystäviä tai tuttavien. Lisäksi poliittisessa luottamustehtävässä toimii todennäköisemmin tuttava kuin sukulainen. Lievestuorelaisille myös työpaikan ristiriitojen ratkaiseminen ja

julkisuuden saaminen tärkeälle asialle ovat asioita, joissa apua saadaan hieman useammin tuttavilta kuin sukulaisilta.

TAULUKKO 7 Perheenjäsenten tai sukulaisten sekä ystävien tai tuttavien verkostoissa saatavien resurssien suhteelliset frekvenssit

Onko tuttavapiirissä henkilö/henkilöitä...	LIEVESTUORE (N=186)		PABRADE (N=263)	
	Perheenjäsen tai sukulaisten %	Ystävä tai tuttava %	Perheenjäsen tai sukulaisten %	Ystävä tai tuttava %
1. joka tarjoaa kyydin, kun Teidän täytyy päästä asioille?	76	41	73	44
2. joka antaa omaisuuden hoitoon tai sijoittamiseen liittyviä luotettavia neuvoja?	30	17	54	24
3. joka neuvoo, miten ratkaista ristiriitatilanteita työpaikalla?	22	26	39	34
4. joka auttaa kotitöissä tai käy puolestanne kaupassa, kun olette sairaana?	77	22	88	21
5. joka opastaa Teitä koulutukseen tai työhönsä liittyvissä kysymyksissä?	22	21	43	22
6. joka toimii suosittelijana hakiessanne työtä?	14	27	28	48
7. joka suostuu toimimaan takajana huomattavaa lainaa varten (yli 50 000 euroa/litaa)?	36	6	43	13
8. jonka kanssa osallistutte kulttuuri- tai taidetapahtumiin?	45	38	56	49
9. joka toimii poliittisessa luottamustehtävässä tai puoluepolitiikassa?	12	36	12	14
10. jonka kanssa keskustellette elämäntapaolosuhteista asioista?	54	49	63	46
11. joka auttaa Teitä lomakkeiden ja/tai virallisten papereiden täyttämässä tai tulkitsemässä?	55	20	56	28
12. joka auttaa Teitä asentamaan uuden tietokoneen, atk-ohjelmiston tai laajakaistayhteyden?	59	32	42	33
13. joka tukee tai neuvoo Teitä perheeseen tai muihin ihmissuhteisiin liittyvissä asioissa?	43	32	60	25
14. joka auttaa kodin kunnostus- tai asennustöissä (esim. uuden kodinkoneen käyttöönotossa)?	65	35	69	35
15. joka auttaa Teitä saamaan itsellenne tärkeälle asialle julkisuutta (esim. tiedotusvälineissä)?	13	17	24	21

Raha-asioissa ja työelämään liittyvissä kysymyksissä saadaan harvemmin tukea verrattuna muihin resursseihin. Varsinkin lievestuorelaisilla nämä resurssit ovat selvästi harvinaisempia verkostotuen muotoja kuin esimerkiksi elämänkatsomuksellisista asioista tai perhe- ja ihmissuhdeasioista keskustelu, joka vaatii yleensä korkeaa luottamusta keskustelukumppaneihin. Yksi mahdollinen selitys työsuhde- ja talousneuvontaan liittyvien verkostojen erolle lievestuorelaisten ja pabradelaisten välillä on institutionaalisten ratkaisujen saatavuus (van der Gaag 2005, 16). Suomessa sekä sijoitusneuvontaa että työsuhdeongelmien selvittämistä varten on esimerkiksi ammattijärjestöjen välityksellä saatavilla runsaasti asiantuntijoita, joihin luotetaan. Heitä ei kuitenkaan lueta lähiverkostoniin kuuluviksi. Liettuassa taas luottamus muita kuin lähisukulaisia kohtaan kyseisissä asioissa on jokseenkin vähäistä.

Faktorianalyyseissä Lievestuoreen asukkaille hahmottui kolme identtistä resurssien ryhmää sekä perheenjäsenten ja sukulaisten että ystävien ja tuttavien verkostoissa (muuttujien faktorilataukset ja konsistenssikertoimet, ks. Liite 2). Faktorit todentavat melko hyvin erityyppisten resurssien teoreettistakin ryhmittymistä: osa resursseista liittyy arkipäiväisiin kodin askareisiin, osa henkisiin voimavaroihin ja hyvinvointiin (ekspressiivinen toiminta) ja osa työuralla menestymiseen¹⁷ (instrumentaalinen toiminta) (ks. Lin 1982). Näiden kolmen ulottuvuuden perusteella muodostin summamuuttujat laskemalla yhteen resurssikontaktien määrän kunkin resurssikokonaisuuden osalta. Kuten positio-generaattorin tapauksessa edellä, tässäkin summamuuttujat kertovat siitä, kuinka monia erilaisia resursseja vastaajat saavuttavat kontaktiensa kautta, mutta eivät siitä, kuinka moni heidän perhe- tai tuttavapiirissään tarjoaa mitään resurssia. Summamuuttujien sisältämät resurssit ovat taulukossa 8.

Resurssisummamuuttujat korreloivat vahvasti keskenään, kun tarkastellaan erikseen perheen ja suvun sekä ystävien ja tuttavien verkostoja. Toisin sanoen samojen henkilöiden kautta voidaan saada useita erityyppisiä resursseja. Jos siis yksilö saa sukulaisiltaan apua vaikkapa kotitalouden hoidossa, hän todennäköisemmin tukeutuu heihin myös perhe- ja ihmissuhdeasioissa. Vastaavasti matalat tai negatiiviset korrelaatiot samojen resurssikokonaisuuksien välillä eri verkostoja vertailtaessa todentavat sen, että resurssiverkostot ovat toisensa poissulkevia: apua saadaan joko sukulaisilta tai tuttavilta, mutta harvoin molemmilta. Warrenin (2001, 98-100) mukaan perittyjen ”ei-vapaaehtoisten” ja hankittujen ”vapaaehtoisten” verkostokontaktien välillä onkin merkityksellinen ero, joka perustuu siihen, miten helppoa tai vaikeaa näistä kontakteista on irtautua. Tämä erottelu vahvistuu tarkasteltaessa resurssiverkostojen yhteyttä siihen, miten usein vastaajat ovat yhteyksissä ystäviin, sukulaisiin tai naapureihin. Useasti sukulaisiin yhteyttä pitävillä on myös paljon resursseja tarjoavia kontakteja perheen ja suvun parissa, mutta vähäiset ystävien ja tuttavien resurssiverkostot. Vastaavasti tiiviimpi yhteydenpito ystäviin ja työtovereihin sekä myös naapureiden tapaami-

¹⁷ 70-vuotiaiden ikäryhmä koostuu lähes täysin eläkeläisistä, joten työelämään liittyvät resurssit eivät ole heille relevantteja. 70-vuotiaiden pois jäämisen takia myös kyseisen resurssisummamuuttujan keskiarvo on olennaisesti pienempi.

nen korreloi ystävä- ja tuttavakontaktien tarjoamien resurssien mutta ei perheen ja suvun tarjoamien resurssien määrän kanssa.

TAULUKKO 8 Lievestuore: resurssi-summamuuttujien sisältämät resurssikokonaisuudet

LIEVESTUORE (N=186)	
Perhe/suku: <i>Kotitalousapu</i> - tarjoaa kyydin asioille - auttaa kotitöissä/käy kaupassa kun olette sairaana - auttaa kodin kunnostus-/asennustöissä	Ystävät/tuttavat: <i>Kotitalousapu</i> (samat resurssit)
Perhe/suku: <i>Ekspressiivisen toiminnan resurssit</i> - osallistuu kanssanne kulttuuri- ja taidetapahtumiin - keskustelee kanssanne elämäntasomuksellisista asioista - tukee tai neuvoo perheeseen tai ihmissuhteisiin liittyvissä asioissa	Ystävät/tuttavat: <i>Ekspressiivisen toiminnan resurssit</i> (samat resurssit)
Perhe/suku: <i>Instrumentaalisen toiminnan resurssit (työura)</i> - neuvoo ristiriitatilanteissa työpäikällä - opastaa koulutukseen tai työuraan liittyvissä kysymyksissä - toimii suosittelijana työnhaussa	Ystävät/tuttavat: <i>Instrumentaalisen toiminnan resurssit (työura)</i> (samat resurssit)

Verkostoresurssien ryhmittely osoittaa sekä yhtäläisyyksiä että eroja Lievestuoreen ja Pabraden asukkaiden verkostoissa jaettavien resurssien koostumuksessa (ks. Taulukko 9). Yhtäläisyyksiä ilmenee avunsaannissa arkisten kotitaloustöiden kanssa, kun taas esimerkiksi taloudelliseen tukeen tai työelämään liittyvien resurssien osalta asukkaiden verkostot rakentuvat eri tavalla. Pabradessa resurssikokonaisuudet eivät ole täysin samansisältöisiä sukulaisten ja tuttavien verkostoissa. Kotitalouden hoitoon liittyvät resurssit latautuivat sukulaiskontaktissa itsenäiselle faktorille, mutta ystävien ja tuttavien verkostoissa hahmotui yksi yhteinen tekijä niistä kuudesta resurssista, jotka muodostivat Lievestuoreen tapauksessa kotitalousavun ja ekspressiivisen toiminnan resurssimuuttajat. Tämä antoi kuitenkin mahdollisuuden hajottaa kyseinen tekijä osiin ja tarkastella myös pabradelaisten osalta erikseen kotitalousapuun ja ekspressiiviseen toimintaan liittyviä resursseja ystäväverkostoissa.

Työhön ja taloudelliseen tukeen liittyvät resurssit ryhmittäytyivät pabradelaisilla sekä suvun että ystävien verkostoissa erillisiksi tekijöiksi, jotka olivat myös hieman erisältöisiä. Instrumentaalisen toiminnan resurssiksi nimettyyn ryhmään liittyy perheen ja suvun verkostoissa työuran tukemisen ohella lainan takaaminen ja poliittisessa luottamustehtävässä toimiminen. Ystävien ja tuttavien verkostoissa vastaavaan resurssikokonaisuuteen ei liity suoraa taloudellista

tukea eikä poliittista vaikutusvaltaa, vaan enemmän työelämään liittyviä resursseja. Resurssikokonaisuuksien erilaisuus eri verkostoissa vahvistaa havaintoa, että pabradelaiset eivät luota etäisempiin kontakteihin esimerkiksi lainan takaajina samalla tavoin kuin perheenjäseniin ja sukulaisiin. Resurssimuuttujien väliset korrelaatiot taas kertovat samasta ilmiöstä kuin Lievestuoreen asukkailla: erityyppiset verkostokontaktit sulkevat toisensa pois resurssien hyödyntämisessä, kun resurssit kasautuvat joko sukulais- tai ystäväverkostoihin. Resurssi-verkostojen volyymi on myös vastaavalla tavalla sitä suurempi, mitä tiheämmin sukulaisten tai ystävien kanssa ollaan yhteydessä.

TAULUKKO 9 Pabrade: resurssi-summamuuttujien sisältämät resurssikokonaisuudet

PABRADE (N=245)	
Perhe/suku: <i>Kotitalousapu</i> - tarjoaa kyydin asioille - auttaa kotiöissä/käy kaupassa kun olette sairaana - auttaa kodin kunnostus-/asennustöissä	Ystävät/tuttavat: <i>Kotitalousapu</i> (samat resurssit)
	Ystävät/tuttavat: <i>Ekspressiivisen toiminnan resurssit</i> - osallistuu kanssanne kulttuuri- ja taidetapahtumiin - keskustelee kanssanne elämäntarkoituksellisista asioista - tukee tai neuvoo perheeseen tai ihmissuhteisiin liittyvissä asioissa
Perhe/suku: <i>Instrumentaalisen toiminnan resurssit (taloudellinen, työura)</i> - neuvoo ristiriitatilanteissa työpaikalla - toimii suosittelijana työhaussa - suostuu toimimaan takaajananne huomattavaa lainaa varten (yli 50 000 litaa) - toimii poliittisessa luottamustehtävässä tai puoluepolitiikassa - auttaa saamaan itsellenne tärkeälle asialle julkisuutta	Ystävät/tuttavat: <i>Instrumentaalisen toiminnan resurssit (työura, "yhteyskanavat")</i> - neuvoo ristiriitatilanteissa työpaikalla - opastaa koulutukseen tai työuraan liittyvissä kysymyksissä - toimii suosittelijana työhaussa - auttaa lomakkeiden ja/ tai virallisten papereiden täyttämässä tai tulkitsemisessä - auttaa saamaan itsellenne tärkeälle asialle julkisuutta

Verkostoresurssit kasautuivat tässä tutkimuksessa hieman eri tavoin kuin van der Gaagin ja Snijdersin (2005) tutkimuksessa, mikä osoittaa käytettyjen kysymyspattereiden erilaisuuden ohella resurssigeneraattorin kontekstisidonnaisuuden¹⁸. Hollantilaiset päätyivät neljään sosiaalisen pääoman kokonaisuuteen,

¹⁸ Van der Gaag ja Snijders (2005) eivät muodostaneet verkostoresurssien ryhmiä faktorianalyysillä vaan Mokkenin skaalausmenetelmällä, joka perustuu parametrittömään IRT-malliin (*Item Response Theory*).

jotka he nimesivät 1) arvontaan ja koulutukseen liittyväksi, 2) poliittisiin ja taloudellisiin taitoihin liittyväksi, 3) henkilökohtaisiin taitoihin liittyväksi ja 4) henkilökohtaiseen tukeen liittyväksi sosiaalisiksi pääomaksi. Näistä toinen ryhmä muistuttaa joiltakin osin Pabraden asukkailla havaittua instrumentaalisen toiminnan resurssikokonaisuutta. Ensimmäiseen ja kolmanteen ryhmään kuuluvia resursseja ei tiedusteltu Lievestuoreen ja Pabraden kyselylomakkeissa. Sen sijaan van der Gaagin ja Snijdersin löytämä neljäs ryhmittymä, henkilökohtaisen tuen sosiaalinen pääoma, liittyy yhteen sellaisia resursseja, jotka Lievestuoreen ja Pabraden asukkailla taas jakautuivat selkeästi eri ryhmiin (työuran tukeminen ja kotitalousapu).

5.3 Yhdistystoiminta ja muu kansalaistoiminta

Yhdistystoiminta on edellä nimetty formaaliksi verkostoitumiseksi, joskin on selvää, että yhdistyksissä toimiminen voi tarkoittaa yhtä lailla epävirallista verkostoitumista ja kanssakäymistä. Tässä yhteydessä kuitenkin esittelen lähinnä yhdistystoiminnan formaalin puolen: jäsenyydet erityyppisissä yhdistyksissä ja osallistumisen vapaaehtoistoimintaan sekä yhdistyksissä että niiden ulkopuolella. Näissä kysymyksissä suurimmat kontekstisidonnaiset erot Lievestuoreen ja Pabraden välillä tulevat esille. Yhdistyksillä ja niissä toimimisella on Pabradessakin oma osansa ihmisten sosiaalisessa verkostoitumisessa, mutta sen merkitys on edelleen hyvin vähäinen verrattuna siihen, mitä se on Lievestuoreella ja koko Suomessa. Poliittisten regiimien kannalta katsottuna Suomen ja Liettuan yhdistyselämää erottaa korporatismiin tyypin, joka Suomessa on perustunut julkisen ja yhdistyssektorin kumppanuuteen ja yhdistysten laajaan poliittiseen osallisuuteen. Liettuassa taas korporatismia on maan uudelleen itsenäistymiseen asti ja sen jälkeenkin leimannut valtion määräysvalta, ja vain tietyt yhdistykset on otettu valikoidusti mukaan päätöksentekoon. (Schofer & Fourcade-Gourinchas 2001, 814.)

Kyselylomakkeessa lueteltiin 17 erityyppistä yhdistystä ja vastaajia pyydettiin ilmoittamaan, missä niistä he ovat tällä hetkellä jäseninä (ks. Taulukko 10). Lievestuoreella suosituimpia yhdistyksiä ovat ikäryhmästä riippumatta urheiluseurat, harrastuskerhot ja kulttuurialan yhdistykset. Ammattiyhdistyksiin kuuluvien osuus olisi suurempi, jos tarkastelussa ei olisi mukana työelämästä pois jääneitä 70-vuotiaita, jotka taas ovat muutoin aktiivisimpia yhdistystoimijoita. Heistä melko moni kuuluu myös poliittiseen puolueeseen tai yhdistykseen, mikä taas on harvinaista nuoremmille lievestuorelaisille. Lievestuoreen suppeassa vastaajajoukossakin havaitaan koko Suomessa ilmenevä trendi: poliittisten ja ideologisten yhdistysten suosio on vähentynyt samalla kun kulttuurialan ja muiden vapaa-ajan harrastusyhdistysten suosio on kasvanut (Siisiäinen 2002b; Siisiäinen & Kankainen 2009). Pabraden harvalukuiset yhdistysaktiivit kuuluvat lähinnä poliittisiin puolueisiin tai yhdistyksiin, muihin yhdistyksiin, urheiluseuroihin, ammattiyhdistyksiin sekä sosiaali- ja terveysalan

yhdistyksiin. Kaiken kaikkiaan vastaajien yhdistystoiminta on kummallakin paikkakunnalla passiivisempaa valtakunnalliseen tasoon verrattuna.

TAULUKKO 10 Lievestuorelaisten ja pabradelaisten jäsenyydet eri yhdistyksissä

YHDISTYKSEN TYYPI	LIEVESTUORE (N=194) % jäsenenä	PABRADE (N=264) % jäsenenä
Urheiluseura	17	2
Ammattiyhdistys tai työnantajajärjestö	35	2
Muu taloudellinen tai ammatillinen yhdistys	3	0
Yrittäjäjärjestö	5	0
Nuorisojärjestö	1	1
Poliittinen puolue tai yhdistys	6	4
Uskonnollinen yhdistys (muu kuin kirkko tai seurakunta)	3	1
Harrastuskerho tai kulttuurialan yhdistys	19	1
Vammais-, sosiaali- tai terveysalan yhdistys	8	2
Opiskeluun liittyvä yhdistys	1	0
Kotiseutujärjestö	3	0
Kylätoimikunta tai asukasyhdistys	9	1
Osuustoiminta	3	1
Luonnonsuojelu-, ympäristö- tai vaihtoehtoliike	2	1
Kansainvälinen ystävyysseura	2	0
Humanitaarisen avun tai hyväntekeväisyyden yhdistys	3	0
Muu	4	3

Kartoittaakseni yhdistysohallistumisen laajuutta yksinkertaisella tavalla muodostin yhdistysjäsenyyksien määrää kuvaavan summamuuttujan laskemalla yhteen jäsenyydet kaikissa yhdistyksissä jättäen kuitenkin pois osuustoiminnan, koska esimerkiksi osuuskunnan jäsenyyttä ei voida pitää samassa mielessä yhdistystoimintaan osallistumisena. Taulukosta 11 on havaittavissa lievestuorelaisten jakautuvan yhdistysohallistumisen osalta karkeasti kolmeen yhtä suureen ryhmään: ei-jäsenet, vain yhden yhdistyksen jäsenet ja kahden tai useamman yhdistyksen jäsenet. Tämä mukailee Keski-Suomen väestön havaittua yhdistysohallistumista vuonna 1999, jolloin kaksi kolmasosaa keskisuomalaisista oli jäsenenä ainakin yhdessä yhdistyksessä tai osallistunut sen toimintaan. Uudempi tieto maakunnan väestön yhdistysjäsenyyksistä ei ole vertailukelpoista, sillä vuonna 2005 samassa kyselyssä tiedusteltiin vain konkreettista osallistumista, joka oli harvinaisempaa. (Siltaniemi, Perälähti, Eronen & Londén 2007, 79-80.)

Pabradelaisista yhdistyksiin kuuluu vain reilu kymmenesosa, ja heistäkin enemmistö kuuluu vain yhteen yhdistykseen. Vähiten yhdistystoimintaan osallistuvat paikkakunnan 40–45-vuotiaat. Pabradelaisten yhdistysaktiivisuus on

selvästi vähäisempää kuin Liettuassa yleisesti – European Values Surveyn (EVS) mukaan vuonna 2008 liettualaisista 26 prosenttia kuului vähintään yhteen yhdistykseen, kun mukaan oli luettu myös uskonnolliset yhteisöt.

TAULUKKO 11 Yhdistysjäsenyyksien määrä luokiteltuna

Yhdistysjäsenyyksien määrä	LIEVESTUORE %	PABRADE %
Ei jäsenyyksiä	37	88
1	32	9
2	18	1
3 tai enemmän	13	2
YHTEENSÄ	100 (N=194)	100 (N=264)

Toisessa kysymyksessä tiedusteltiin, mihin kansalaistoimintaan vastaajat olivat osallistuneet kuluneen vuoden aikana. Toiminnan muotoja olivat esimerkiksi päätöksentekoon osallistuminen yhdistyksen kokouksessa, rahan tai tavaroiden lahjoittaminen, tapahtuman järjestäminen ja vapaaehtoistyöntekijänä toimiminen. Lahjoittaminen, joka kansainvälisissä tutkimuksissa on useasti todettu ”helpoimmaksi” eli vähiten osallistumista vaativaksi toiminnaksi (esim. Putnam 2000; Maloney, van Deth & Rossteutscher 2007), on myös tässä tapauksessa yleisin osallistumisen muodoista Lievestuoreella ja yksi yleisimmistä Pabradessa. Vaikka yhdistykseen kuulumisen on Pabradessa vähäistä, yli kymmenesosa asukkaista kuitenkin on osallistunut yhdistyksen kokouksiin tai käyttänyt puheenvuoron kokouksessa. Yhdistykseen kuuluvista kaksi kolmasosaa on osallistunut kokoukseen ja noin puolet käyttänyt siellä puheenvuoron. Toisin sanoen pabradelaisille yhdistykseen kuulumisen merkitsee melko suurella todennäköisyydellä sen kokouksiin osallistumista. Lievestuorelaisten yhdistysjäsenyyteen ei aina liity yhdistyksen toimintaan osallistumista: yli 60 prosenttia kuuluu vähintään yhteen yhdistykseen, mutta alle kolmasosa on osallistunut yhdistyksen kokoukseen tai käyttänyt siellä puheenvuoron. Lievestuoreella kokouksiin ja niiden päätöksentekoon osallistumisen ohella kuitenkin vapaaehtoistyö on melko yleinen osallistumisen muoto.

Kun tarkastellaan yhdistysjäsenyyksien määrää suhteessa kaikkiin osallistumisen muotoihin, Pabraden tapauksessa ei-jäsenet osallistuvat huomattavasti harvemmin kuin vähintään yhteen yhdistykseen kuuluvat, kuten sopii olettaakin. Ainoastaan vapaaehtoistyöhön osallistumisessa ei-jäsenten ja jäsenten välillä ei ole merkittävää eroa. Lievestuoreella osallistumisaktiivisuus lisääntyy myös huomattavasti yhdistysjäsenyyden myötä, mutta lisäksi muodostuu jakolinja vain yhdessä yhdistyksessä ja kahdessa tai useammassa yhdistyksessä jäseninä olevien välille. Vain yhden yhdistyksen jäsenistä valtaosa (yleensä yli 80 %) ei ole osallistunut mihinkään kansalaistoimintaan, poikkeuksena ainoastaan rahan tai tavaroiden lahjoittaminen, johon heistä on osallistunut lähes 40 prosenttia. Suomalaisten yhdistystoimijoiden suhteellinen passiivisuus tulee näin ollen esille myös Lievestuoreella. Yhdistykseen kuulumisen implikoi yhteiskunnallista osallistumista vasta, kun yhdistysjäsenyyksiä on kaksi tai enemmän. Vain yhden yhdistyksen jäseninä olevista lievestuorelaisista valtaosa

kuuluu ammattiyhdistykseen, jonka jäsenyyteen ei yleensä liitykään erityisen aktiivista osallistumista. 70-vuotiaiden ikäryhmässä yhden yhdistyksen jäsenet ovat jakautuneet pääasiassa harrastus- ja kulttuuriyhdistyksiin sekä poliittisiin yhdistyksiin.

Tutkin yhdistysjäsenyyksien yhteyttä positio- ja resurssiverkoston laajuuteen korrelaatiokertoimien (Spearmanin järjestyskorrelaatio) perusteella ja havaitsin, että yhdistysaktiiveilla ei ole kummallakaan paikkakunnalla merkittävästi enempää verkostokontakteja kuin yhdistyksiin osallistumattomilla. Yhdistysjäsenyyksien määrä korreloi Lievestuoreella heikosti ainoastaan ystävä- ja tuttavapiirissä olevien ylempien toimihenkilöiden määrän ($r = 0,233$) sekä ystävien tai tuttavien kautta saavutettavien ekspressiivisten resurssien ($r = 0,171$) kanssa. Pabraden asukkailla puolestaan yhteyttä yhdistysjäsenyyksien ja resurssiverkoston välillä ei ole käytännössä lainkaan. Tuttavapiirissä olevien ylempien toimihenkilöiden määrän kanssa yhdistysjäsenyydet korreloivat heikosti ($r = 0,135$), joten yhdistystoimijoiden verkostoissa on enemmän korkeissa ammattiasemissa olevia henkilöitä. Tämä kertonee enemmän yhdistystoiminnan sosiaalisesta eriytymisestä kuin ystäväverkoston laajuuden ja yhdistystoiminnan yhteydestä. Jotakin yhdistystoiminnan erillisyydestä muihin sosiaalisiin verkostoihin kertoo lisäksi se, että Lievestuoreella yhdistysjäsenyyksien määrä ja yhteydenpito sukulaisten kanssa eivät korreloi keskenään.

On syytä ottaa huomioon, että korrelaatiot kertovat lineaarisesta yhteydestä muuttujien välillä. Keskiarvovertailussa havaitsin, että lievestuorelaisten ystävä- ja tuttavapiirissä positio- ja resurssiverkostot saattavat olla laajimpia esimerkiksi niillä, joilla on yksi tai kaksi yhdistysjäsenyyttä. Lisäksi Lievestuoreen vastaajajoukossa on aktiivisia yhdistysjäseniä, joilla muut verkostot ovat suppeammat. On siis niitä, joille kasautuu runsaasti sekä verkostokontakteja että yhdistysjäsenyyksiä ja niitä, joilla on pelkästään resurssikontakteja tai pelkästään yhdistysjäsenyyksiä. Lisäksi on tietysti heikosti verkostoituneiden joukko, jotka jäävät kummastakin verkostotyypistä paitsi. Sosiaalisen pääoman osana yhdistystoiminta näyttää siis enako-oletusten mukaisesti olevan erillinen kokonaisuus tuttavapiirin positio- ja resurssiverkostoihin nähden. Käsittelem näitä osa-alueita edelleen erillisinä myös tutkiessani sosiaalisten verkostojen differentioitumista.

6 YKSILÖKESKEISTEN VERKOSTOJEN ERIYTYMINEN

Puhuttaessa sosiaalisesta pääomasta yksilön hyödynnettävissä olevina verkostoina oletetaan jo käsitteellisellä tasolla verkostot eriytyneiksi: henkilökohtaiset ominaisuudet ja avut vaikuttavat myös siihen, minkä tyyppisiä verkostoja kukin yksilö kykenee mobilisoimaan. Lisäksi verkostojen hyödynnettävyyttä määrittää olennaisesti konteksti eli elinympäristö ja elämäntilanne (van der Gaag 2005). Yhteiskuntaluokan vaikutus tuttavaverkostossa olevien arvostettujen ammattien määrään ja tunnettujen ammattiasemien sosioekonomisen skaalan laajuuteen on havaittu esimerkiksi Iso-Britanniassa laajalla survey-tutkimuksella, joka selvitti myös yhdistysoosallistumisen luokkasidonnaisuutta ja erityisesti yhdistystoiminnan ”keskiluokkaista leimaa” (Li, Savage & Warde 2008). Tässä luvussa tarkoituksenani on kartoittaa Lievestuoreen ja Pabraden asukkaiden sosiaalisten verkostojen eriytymistä luokka-aseman, paikkakuntaan kiinnittymisen, ikäryhmän ja sukupuolen suhteen. Pyrin analyysini avulla vastaamaan siihen, mitkä tekijät määrittävät tuttavaverkostojen sosioekonomista koostumusta, hyödynnettävien verkostokontaktien tyyppiä (perhe ja suku vai ystävät ja tuttavat), verkostojen välityksellä saavutettavia resursseja sekä yhdistystoimintaan osallistumista. Samalla voidaan selvittää sitä, selittävätkö luokka-asema, paikallinen kiinnittyminen vai muut tekijät erikseen verkostojen tyyppiä ja laajuutta vai ovatko verkostot mahdollisesti riippuvaisia useammista taustatekijöistä.

Yhteiskuntaluokka ei ole käsitteenä eikä empiirisen tutkimuksen kohteena ongelmaton. Lisäksi 1970-luvulta 1990-luvulle sosiologista luokkatutkimusta horjuttivat keskustelut jälkimodernista ja jälkiteollisesta yhteiskunnasta, mikä johti myös teeseihin yhteiskuntaluokkien merkityksen vähenemisestä ja jopa luokkien häviämisestä. Nämä eivät kuitenkaan osoittautuneet erityisen päteviksi teeseiksi. Perinteisesti luokkatutkimus on ankkuroitunut joko Marxin tai Weberin teorioihin¹⁹. Marxilaisessa lähestymistavassa luokka-asema viittaa ul-

¹⁹ Vastakkainasettelu ”marxilaisen” ja ”weberiläisen” suuntauksen välillä on lieventynyt, ja nyttemmin on tunnustettu, että suuntaukset eivät ole toisensa poissulkevia vaan kumpaakin seuraten voidaan muodostaa varsin samankaltainen luokkajakko (Erola 2010, 29).

koa määräytyvään, potentiaaliseen luokkaan eli "luokkaan sinänsä". Luokkien perusta on kapitalismissa vallitsevassa taloudellisten suhteiden organisointitavassa, joka asettaa tuotantovälineiden omistajat ja palkkatyöläiset perustavasti erilaiseen asemaan tuotantorakenteessa. Vasta asemansa tiedostavat luokat ovat aktuaalisia "luokkia itseään varten". Weberiläisessä traditiossa luokka-asema perustuu taloudellisen menestymisen mahdollisuuksiin markkinoilla. Menestyksen ehtona on hyödykkeiden, ulkoisen aseman ja erilaisten kvalifikaatioiden hallintavalta ja kontrolli. Weber ei kuitenkaan tarkastellut yhteiskuntaluokkia vain markkinaperusteisesti vaan myös sosiaalisesti vakiintuneina statusryhminä, joita määrittävät esimerkiksi ammatti ja koulutus. (Blom 1992, 18-20, 24; Crompton 2008, 56-62; Erola 2010, 27-28.) Weberiläiseen suuntaukseen linkittyä myös kansainvälisessä luokkatutkimuksessa nykyisin paljolti sovellettu Eriksonin ja Goldthorpen (1992) ammattiasemiin pohjautuva luokittelu, joka on osoittautunut edelleen käyttökelpoiseksi. Luokka-asemia erottelee tällöin yleinen asema työmarkkinoilla, asema omassa tuotantoyksikössä ja työsuhteen laatu (mt., 35-37). Eriksonin ja Goldthorpen luokitusta kutsutaan "suurten luokkien näkökulmaksi", mutta se mahdollistaa sekä hienojakoisemman että karkeamman jaottelun ammattiluokkien välillä (Erola 2010, 32).

Käytin analyysissäni yhteiskuntaluokan ensimmäisenä indikaattorina sosioekonomista asemaa, joka siis määrittyi vastaajien ilmoittaman tämänhetkisen tai (ennen eläkkeelle jäämistä) viimeisimmän ammatin mukaan. Luokittelu on viisiportainen ja se perustuu Tilastokeskuksen kategorisointiin, joka taas mukaillee Eriksonin ja Goldthorpen luokitusta. Tässä tapauksessa sosioekonomiset ryhmät ovat: ylemmät toimihenkilöt (EG-luokituksessa I ja II, ylemmät ja alemmat professioammatit), alemmat toimihenkilöt (EG-luokitus IIIa ja IIIb, toimisto- ja asiakaspalvelutyöntekijät), yrittäjät (EG-luokitus IVa ja IVb), maanviljelijät (EG-luokitus IVc) sekä työntekijät (EG-luokitus V, VI ja VIIa eli ammattitaitoinen sekä muu työväestö). (Erikson & Goldthorpe 1992, 38-39.) Otin toiseksi yhteiskuntaluokkaan liittyväksi taustatekijäksi mukaan analyysiin vastaajien kuukausitulot. Tuloidindikaattori on tässä tapauksessa muodostettu siten, että se kuvaa vastaajan osuutta kotitalouden yhteenlasketuista tuloista. Parisuhteessa (avio- tai avoliitto tai rekisteröity parisuhde) eläville on siis laskettu yhteen omat ja puolison tulot ja jaettu summa kahdella. Yksin elävillä (naimaton, eronnut tai leski) kuukausitulot ovat yhtä kuin heidän omat tulonsa. Tällä tavoin tulojakauma eroaa hieman luvussa 4 esitetyistä henkilökohtaisista tuloista, mutta se kuvaa todenmukaisemmin käytettävissä olevia tuloja ja vähentää naisten ja miesten tuloerojen aiheuttamaa harhaa tulojen vaikutusten tulkinnassa.

Kolmanneksi luokkaa indikoivaksi muuttujaksi analyysiin voitaisiin liittää koulutus, mutta ongelmana on tällöin se, että koulutus sisältyy käsitteellisesti sosioekonomiseen asemaan. Koska koulutus on yleensä väylä ammattiin ja se myös vaikuttaa tuloihin ammatin kautta (Erola 2010, 23-24), kaikkia kolmea indikaattoria ei voida käyttää rinnakkain taustatekijöinä. Koulutus ja sosioekonominen asema keskenään korreloivina taustatekijöinä vaikuttavat samalla tavoin tutkittaviin verkostokontakteihin, joten on tarkoituksenmukaisempaa

käyttää näistä vain toista taustamuuttujana²⁰. Olen analysoinut aiemmin positiio- ja resurssiverkoston sekä yhdistysjäsenyyksien sosiaalista differentioitumista käyttämällä luokka-aseman indikaattorina sukupolvien välisen sosiaalisen liikkuvuuden tyyppiä (Salminen 2012), mutta kyseinen mittari mahdollisti lähinnä ammatillisesti liikkuvien ja stabiilien vertailun keskenään häivyttäen muita kiinnostavia eroja. Tulkinnallisesti tulokset eivät kuitenkaan juuri muutu, vaikka luokka-asemaa indikoivatkin tulot ja sosioekonominen asema. Lisäksi tällä tavoin voidaan tuoda paremmin esiin taloudellisen ja kulttuurisen pääoman mahdolliset erilliset vaikutukset sosiaalisiin verkostoihin.

Paikallista kiinnittymistä ja paikallisuuden kokemista on tutkittu yleensä laajasti käsitettynä, jolloin myös sitä mittaavia muuttujia tarvitaan useampia. Omassa tutkimuksessani halusin kartoittaa vastaajien suhdetta kotipaikkakuntaan yhtäältä juurruttavien tekijöiden ja toisaalta toiminnallisen osallistumisen näkökulmasta. Analyysissä käyttämäni paikkakuntasuhdetta ilmaiseva muuttuja perustuu typologisointiin, jonka olen tehnyt kahden ulottuvuuden perusteella: syntyperäisyys ja paikallinen osallistuminen. Ensimmäinen ulottuvuus erottelee siten käsitteellisesti kaksi perustaltaan erilaista paikkakuntaan kiinnittymisen tapaa, jotka ovat sukujuuret ja muutto esimerkiksi oman, vanhempien tai puolison työn perässä. Syntyperäisiksi määrittelin sekä ne, jotka ovat asuneet paikkakunnalla koko ikänsä että ne, joiden vanhemmista tai isovanhemmista joku on syntynyt paikkakunnalta. Ei-syntyperäiset ovat tällöin niitä, jotka ovat muuttaneet paikkakunnalle ja joilla ei myöskään ole sukujuuria paikkakunnalla.

Paikallinen osallistuminen liittyy paikkakunnalla olevissa tapahtumissa ja paikoissa käymiseen. Osallistumista paikalliseen, mahdollisesti perinteikkääseen tapahtumaan voidaan pitää käytäntönä, jolla liitetään yhteen toimijan sosiaaliset suhteet, aiemmat kokemukset tapahtumista sekä tapahtuman kantamat kulttuuriset ja sosiaaliset merkitykset. Mikäli vastaajat olivat ilmoittaneet käyvänsä joko paikallisissa tapahtumissa tai itselleen tärkeissä paikoissa tai molemmissa, kategorisoin heidät osallistujiksi, kun taas kieltävä vastaus kumpaankin kysymykseen tarkoitti ei-osallistumista. Näin muodostui neljä ryhmää kuvaamaan suhdetta paikkakuntaan (ks. Taulukko 12). Ryhmien erillisyyttä puoltaa se, että osallistuminen ei ole kummallakaan paikkakunnalla riippuvainen paikallisista juurista, eli yhtä suuri osa syntyperäisistä ja ei-syntyperäisistä osallistuu. Paikkasuhteen yhteys ikään ja sukupuoleen on mainitsemisen arvoisen muutamassa tapauksessa. Tämä tarkoittaa lievää multikollineaarisuutta analyysimallissa, jossa sekä paikkasuhde, ikäryhmä että sukupuoli ovat selittäjinä. Lievestuoreella 50-vuotiaista ei-syntyperäisistä huomattavasti harvempi osallistuu paikallisesti kuin muiden ikäryhmien ei-syntyperäisistä. Sukupuolten välillä osallistumisen ja ei-osallistumisen suhteelliset osuudet ovat samat, mutta miehet ovat useammin syntyperäisiä asukkaita kuin naiset. Pabradessa poikkeuksellinen ikäryhmä ovat 60–65-vuotiaat, joista suurin osa on ei-syntyperäisiä osallistujia, kun muissa ikäryhmissä enemmistö on syntyperäisiä ja paikallisesti

²⁰ Sosioekonomisen aseman ja koulutuksen päällekkäisyys aiheutti myös ongelmia monimuuttujamalleissa, joissa nämä kumpikin olivat selittävinä muuttujina.

osallistuvia. Viimeksi mainittuun ryhmään kuuluu enemmistö miehistä, kun taas naisten joukossa on lähes yhtä paljon ei-syntyperäisiä ja syntyperäisiä paikallisesti osallistuvia.

TAULUKKO 12 Paikallinen kiinnittyminen ryhmittelyn mukaan

Suhde paikkakuntaan	LIEVESTUORE %	PABRADE %
Ei-syntyperäinen, ei osallistu	24	9
Syntyperäinen, ei osallistu	11	15
Ei-syntyperäinen, osallistuu	44	32
Syntyperäinen, osallistuu	21	44
YHTEENSÄ	100 (N=183)	100 (N=262)

Tutkin taustatekijöiden vaikutusta verkostokontaktien ja yhdistysjäsenyyksien määrään kaksisuuntaisella varianssianalyysillä. Verkostokontaktien määrää kuvaava parametri tässä MANOVA-mallissa on parametriestimaatti (B) kullekin selittävän muuttujan ryhmälle. Estimaatissa on otettu huomioon muiden mukana olevien selittävien muuttujien vaikutus. Oletuksena referenssikategoriaksi on otettu aina kunkin selittäjän viimeinen kategoria. Selittävien muuttujien kohdalla ilmoitettujen tunnuslukujen avulla voidaan vertailla niiden tilastollista merkitsevyyttä (F-arvot) ja kunkin selittävän muuttujan efektikokoa eli selitysosuutta selitettävän muuttujan vaihtelusta (*partial eta*²). Tällöin voidaan vertailla erityisesti luokka-asemaa kuvaavien taustatekijöiden selitysosuutta verkostokontaktien määrästä suhteessa muihin tekijöihin. Toki aineiston rajoittuneisuus on huomioitava tässä tapauksessa, ja varsinkaan pienten ryhmien kuten suurituloisimpien tai yrittäjien kohdalla tilastollisiin merkitsevyyysteihin ei voida tukeutua.

6.1 Positioverkostojen eriytyminen

Tulot ja ammattiasema selittävät Lievestuoreella vahvimmin ystävä- ja tuttavapiirissä tunnettujen ammattien määrää. Taulukosta 13 nähdään, että ylempiin toimihenkilöihin kuuluvia ammatteja tuntevat verkostoissaan eniten melko hyvätuloiset (2000-3000 e/kk), ylempät toimihenkilöt sekä yrittäjät. Paikallisella kiinnittymisellä, iällä ja sukupuolella ei ole mainittavaa vaikutusta ystäväpiirin ylempien toimihenkilöiden määrään. Alempiin sosioekonomisiin ryhmiin kuuluvia palveluammattajeja tuntevat samoin ylempät toimihenkilöt, mutta lähes yhtä paljon myös maatalousyrittäjät. Tulorakenteesta katsoen palveluammattajeja tuntevat eniten keskituloiset. Näyttää myös siltä, että kyseisiä ammattiryhmiä tuntevat hieman enemmän nuoret aikuiset sekä paikallisesti osallistuvat asukkaat. Lievestuoreella siis ylempien toimihenkilöiden tunteminen on varsin selkeästi luokkasidonnaista, mutta samalla huomataan, että korkeampi tulotaso ja ammat-

tiasema laajentavat yleensä myös tuttavapiirin sosioekonomista skaalaa. Pienituloisten, työntekijöiden ja alempien toimihenkilöiden tuttavapiiri muodostuu suppeammasta joukosta erilaisia ammatteja. Alempien toimihenkilöiden ja työntekijöiden osuuteen tuttavaverkostoissa vaikuttaa lisäksi luokka-aseman ohella ikä ja suhde paikkakuntaan. Se, että paikallisesti osallistuvat lievestuorelaiset myös tuntevat enemmän palveluammateissa toimivia kuin ei-osallistujat, antaa kyseisille ammattiteille mielenkiintoisen paikallisen leiman. Kontaktit korkeammassa ammattiasemassa oleviin ylittävät todennäköisemmin paikalliset rajat.

TAULUKKO 13 Lievestuorelaisten ystävä- ja tuttavapiirissä tavoitettavat ammattiryhmät selittävien muuttujien mukaan

Selittävä muuttuja	Ystävä- tai tuttavapiirissä Ylempi toimihenkilö- ammatteja Estimaatti (B)	Ystävä- tai tuttava- piirissä <i>Palvelu- ammatteja</i> (alempi toimihlö/työntek.) Estimaatti (B)
<i>Kuukausitulot</i> ref: yli 3000 e (n=5) alle 1000 e (n=19) 1000-1999 e (n=79) 2000-3000 e (n=48)	F=1,805 (nfs) Partial eta ² =,038 0,315 0,743 1,102	F=2,178 (*) Partial eta ² =0,046 0,246 1,097 1,219
<i>Sosioekonominen asema</i> ref: Ylempi toimihenkilö (n=10) Työntekijä (n=66) Maatalousyrittäjä (n=5) Yrittäjä (n=11) Alempi toimihenkilö (n=59)	F=1,264 (nfs) Partial eta ² =,036 -0,942 -1,080 -0,431 -0,937	F=1,105 (nfs) Partial eta ² =,031 -0,675 -0,079 -0,395 -0,956
<i>Suhde paikkakuntaan</i>	F=0,064 (nfs) Partial eta ² =,001 -	F=0,375 (nfs) Partial eta ² =,008 -
<i>Ikäryhmä</i> ref: 70-vuotiaat (n=27) 35-vuotiaat (n=46) 50-vuotiaat (n=78)	F=0,235 (nfs) Partial eta ² =,003 -	F=0,733 (nfs) Partial eta ² =,011 0,477 0,394
<i>Sukupuoli</i>	F=1,113 (nfs) Partial eta ² =,008 -	F=0,204 (nfs) Partial eta ² =,001 -
Selitysaste (R ²)	,106	,095

Pabradessa ylempillä ja alemmilla toimihenkilöillä on selvästi enemmän ylempiä toimihenkilöitä verkostoissaan kuin työntekijöillä ja yrittäjillä, kuten taulukosta 14 havaitaan. Toimihenkilöiden lisäksi keski- tai suurituloisilla on muita enemmän ylempiin toimihenkilöihin kuuluvia henkilöitä verkostoissaan. Verkostokontaktien määrää erottelee lisäksi syntyperäisyys, kun taas sukupuolella ja iällä ei ole merkitystä. Pabradessa syntyneet tai siellä sukujuuria omaavat tavoittavat verkostoissaan enemmän kumpiakin ammattiryhmiä kuin ei-

syntyperäiset huolimatta siitä, osallistuvatko he paikallisesti vai eivät²¹. Tämän perusteella paikkakunnalle sukujuuriensa kautta kytköksissä olevat pabradelaiset ovat verkostoituneet laajasti erilaisiin ammattiryhmiin, joihin muualta muuttaneilla ei ole samanlaisia mahdollisuuksia verkostoitua. Alempien toimihenkilöiden ja työntekijöiden tunteminen ei ole juuri lainkaan luokkasidonnaista, vaan ennen kaikkea sukupuolisidonnaista: miehet tavoittavat verkostoissaan sosioekonomisesti alempia ammattiryhmiä huomattavasti enemmän kuin naiset. Lisäksi kahdella nuoremmalla ikäryhmällä on yli 60-vuotiaisiin nähden enemmän näitä ammattiryhmiä verkostokontakteissaan. Mielenkiintoinen yhdysvaikutus, jota ei esitetä taulukossa, liittyy sosioekonomiseen asemaan ja sukupuoleen, sillä miesten verkostokontaktien määrä kumpaankin ammattiryhmään kasvaa oman sosioekonomisen aseman noustessa, kun taas naisten tuntemien ammattien määrä ei ole samalla tavoin riippuvainen heidän omasta ammatiasemastaan.

TAULUKKO 14 Pabradelaisten ystävä- ja tuttavapiirissä tavoitettavat ammattiryhmät selittävien muuttujien mukaan

Selittävä muuttuja	Ystävä- tai tuttavapiirissä Ylempi toimihenkilö- ammattiteja Estimaatti (B)	Ystävä- tai tuttavapiirissä Alempi toimihenkilö/ työntekijä- ammattiteja Estimaatti (B)
<i>Kuukausitulot</i> ref: 2000 Lt tai enemmän (n=9) 599 Lt tai vähemmän (n=33) 600-999 Lt (n=80) 1000-1999 Lt (n=91)	F=0,683 (nfs) Partial eta ² =,010 -0,339 -0,306 -0,035	F=0,129 (nfs) Partial eta ² =0,002 -
<i>Sosioekonominen asema</i> ref: Ylempi toimihenkilö (n=38) Työntekijä (n=94) Yrittäjä (n=8) Alempi toimihenkilö (n=72)	F=3,596 (**) Partial eta ² =,067 -0,809 -1,063 -0,217	F=0,091 (nfs) Partial eta ² =,002 -
<i>Suhde paikkakuntaan</i> ref: Syntyperäinen, osallistuu (n=95) Ei-syntyperäinen, ei osallistu (n=17) Syntyperäinen, ei osallistu (n=25) Ei-syntyperäinen, osallistuu (n=76)	F=1,508 (nfs) Partial eta ² =,022 -0,641 -0,160 -0,386	F=0,689 (nfs) Partial eta ² =,010 -0,341 -0,020 -0,358
<i>Ikäryhmä</i> ref: 60-64-vuotiaat (n=79) 25-29-vuotiaat (n=63) 40-44-vuotiaat (n=71)	F=0,832 (nfs) Partial eta ² =,008 -	F=1,461 (nfs) Partial eta ² =,014 0,509 0,415
<i>Sukupuoli</i> ref: Mies (n=81) Nainen (n=132)	F=1,531 (nfs) Partial eta ² =,008 -	F=9,659 (**) Partial eta ² =,046 -0,705
Selitysaste (R ²)	,156	,121

²¹ Yhteys ei ole selitettävissä sosioekonomisen aseman avulla, sillä sen ja paikkakuntasuhteen yhdysvaikutus ammattikontaktien määrään oli vähäinen.

6.2 Resurssiverkostojen eriytyminen

Verkostokontaktien välityksellä saatavat resurssit ovat hyvin monimuotoisia ja liittyvät erilaisiin elämän osa-alueisiin. Tämä on huomattavissa myös siitä, mitkä tekijät selittävät eri resurssiverkostojen laajuutta. Yhteiskuntaluokan merkitys on vähäisempi muiden tekijöiden rinnalla, mutta tietyiltä osin voidaan havaita myös resurssiverkostojen eriytyneen luokkaperustaisesti. Tarkastelen seuraavassa resurssiverkostoja tyypeittäin käsitellen samalla sekä perheen ja suvun että ystävien ja tuttavien kautta saavutettavat resurssit. Analyysien keskeisimmät tulokset on tiivistetty taulukoihin; tarkat tunnusluvut vertailukategorioitain ovat luettavissa liitteestä 3.

6.2.1 Kotitalouden hoitoon liittyvät resurssit

Koska kotiaskareiden hoitamiseen liittyvä apu on arkipäiväisintä ja yleisimmin saavutettavissa verkostojen kautta, on ymmärrettävää, että tällaiset resurssiverkostot ovat vähiten tulotasosta tai sosioekonomisesta asemasta riippuvaisia. Varsinkin Lievestuoreen asukkailla asia on juuri näin; sukupuoli ja paikkasuhte ovat keskeisimpiä taustatekijöitä. Sosioekonominen asema vaikuttaa kuitenkin siten, että yrittäjät ja alemmat toimihenkilöt tavoittavat eniten kotitalousavun resursseja perheen ja suvun piirissä, kun taas ylemmät toimihenkilöt saavat eniten apua kotitöihin ystävä- ja tuttavapiiristään (ks. Taulukko 15). Ranskalaisia kotitalouksia tutkineet Degenne, Lebeaux ja Lemel (2004) havaitsivat samoin, että koulutettujen ja hyvin toimeentulevien tukiverkostoissa juuri ei-sukulaisten määrä oli merkittävästi suurempi kuin muilla. Kun aiemmin on todettu, että kunkin resurssikokonaisuuden kohdalla hyödynnettävät verkostokontaktit ovat toisensa poissulkevia, sosioekonomisten ryhmien välinen ero Lievestuoreella vahvistaa havaittua jakoa erilaisten verkostositeiden välillä.

Syntyperäiset lievestuorelaiset saavat ei-syntyperäisiä enemmän apuja kotitalouden hoitoon perheen ja suvun piiristä, mihin varmasti liittyy se, että sukulaiset asuvat lähempänä ja heiltä on siten luontevaa pyytää apua arkisiin kotitöihin. Ei ole kuitenkaan niin, että muualta muuttaneet tukeutuisivat selkeästi enemmän ystäviin ja tuttaviin, joten syntyperä vaikuttaa pääasiassa lähisuhteiden hyödyntämismahdollisuuksiin. Keskeisin ero kotitalousavun verkostoissa on kuitenkin se, että naiset saavat selkeästi enemmän apua näihin töihin perheenjäsenten ja sukulaisten kautta, kun taas miehet tukeutuvat useammin ystäviin ja tuttaviin. Ero saattaa selittyä sillä, että lomakkeessa kysytyt kotityöt voidaan vielä eritellä miesten ja naisten töiksi. Kyydin tarjoaminen asioille tai avustaminen kodin kunnostus- ja asennustöissä ovat asioita, joissa monet naisista voivat hyödyntää puolisoaan, kun taas miehet ottavat kyseisissä asioissa mieluummin yhteyttä tuttaviinsa. Kotitaloustöitä tutkittaessa onkin havaittu, että pariskunnat tekevät niitä pääosin yhdessä ja miesten tekemä kotityö on usein naisen apuna tehtyä kotityötä (Oinas 2010, 158).

TAULUKKO 15 Lievestuoreen ja Pabraden asukkaiden kotitalousavun resurssikontaktit taustatekijöiden mukaan

	LIEVESTUORE		PABRADE	
Selittävä muuttuja	Kotitalousavun resurssikontaktit: <i>Perheenjäsenet/ sukulaiset</i> <i>Ystävät / tuttavat</i>		Kotitalousavun resurssikontaktit: <i>Perheenjäsenet/ sukulaiset</i> <i>Ystävät / tuttavat</i>	
<i>Kuukausitulot</i>	Ei vaikutusta	2000-3000 e ansaitsevilla eniten ($F=0,713$ $Partial\ eta^2=,015$)	Määrä nousee tulo- tason mukaan ($F=2,134$ $Partial\ eta^2=,031$)	Korkeatuloisilla eniten ($F=4,877^{**}$ $Partial\ eta^2=,068$)
<i>Sosioekonominen asema</i>	Yrittäjillä ja alemmilla toimihenkilöillä eniten ($F=1,063$ $Partial\ eta^2=,029$)	Ylemmillä toimihenkilöillä eniten ($F=0,680$ $Partial\ eta^2=,019$)	Ei vaikutusta	Ei vaikutusta
<i>Suhde paikkakuntaan</i>	Syntyperäisillä eniten ($F=1,174$ $Partial\ eta^2=,025$)	Ei vaikutusta	Syntyperäisillä osallistujilla eniten ($F=4,739^{**}$ $Partial\ eta^2=,066$)	Osallistujilla eniten ($F=2,151$ $Partial\ eta^2=,031$)
<i>Ikäryhmä</i>	Ei vaikutusta	Ei vaikutusta	Ei vaikutusta	60-64-vuotiailla vähiten ($F=3,961^*$ $Partial\ eta^2=,038$)
<i>Sukupuoli</i>	Naisilla enemmän ($F=13,549^{***}$ $Partial\ eta^2=,088$)	Miehillä enemmän ($F=3,947^*$ $Partial\ eta^2=,027$)	Naisilla enemmän ($F=23,714^{***}$ $Partial\ eta^2=,106$)	Miehillä enemmän ($F=8,401^{**}$ $Partial\ eta^2=,040$)
Selitysaste (R^2)	,149	,086	,170	,191

Vastaava miesten ja naisten ero löytyy myös Pabraden asukkailta: naiset saavat kotitöihin enemmän apua perheenjäseniltä ja sukulaisilta, miehet taas ystäviltä ja tuttavilta. Paikallisesti osallistuvat ovat kotitalousavun osalta laajemmin verkostoituneita kuin ei-osallistujat sekä suku- että tuttavapiirissä. Sosioekonominen asema ei vaikuta kotitalousavun verkostoihin, mutta yllättäen tulotason nousu lisää myös verkostokontaktien määrää. Näin on siitä huolimatta, että kyse ei suoranaisesti ole sellaisista resursseista, joiden hankkiminen edellyttäisi taloudellista pääomaa. Pabradelaisten kotitalousavun kontaktit ystävä- ja tuttavaverkostoissa eivät kuitenkaan lisäännä lineaarisesti tulojen mukaan. Sen sijaan pienituloisimmilla on tässä suhteessa laajemmat tuttavaverkostot kuin keskituloisilla, mutta kuitenkin pienemmät kuin suurituloisimpien ryhmällä. Ystäviltä ja tuttavilta saatava kotitalousapu on muutenkin eriarvoistuneempaa kuin perheenjäsenien ja sukulaisten apu, sillä myös iällä on merkitystä: yli 60-vuotiailla on suppeammat tuttavaverkostot kuin nuoremmilla ikäryhmillä.

6.2.2 Ekspressiivisen toiminnan resurssit

Ekspressiivisen toiminnan eli oman hyvinvoinnin ylläpidon ja henkisten voimavarojen piiriin lukeutui tässä tutkimuksessa keskustelutuen ohella myös yhdessä osallistuminen kulttuuri- ja taidetapahtumiin. Tämä näkyy kyseisten resurssiverkoston jakautumisessa, sillä kulttuuritapahtumiin osallistuminen sinänsä edellyttää kulttuurin harrastamisen intressiä, joka taas on tunnetusti differentioitunut (ks. esim. Alasuutari 1997; Sanaksenaho 2006). Lievestuorelaisien ystävien ja tuttavien verkostoista havaitaan (Taulukko 16), että yli 2000 euroa kuukaudessa ansaitsevat sekä alemmat ja ylemmät toimihenkilöt saavuttavat enemmän ekspressiivisiä resursseja kuin muut. Myös perheenjäsenten ja suvun välityksellä saataviin resursseihin näillä taustatekijöillä on vaikutusta, mutta hieman eri tavalla: keskituloiset ja yrittäjät sekä maanviljelijät saavat ekspressiivisiä resursseja eniten lähisuvun kautta.

TAULUKKO 16 Lievestuoreen ja Pabraden asukkaiden ekspressiiviset resurssikontaktit taustatekijöiden mukaan

	LIEVESTUORE		PABRADE
Selittävä muuttuja	Ekspressiiviset resurssikontaktit: <i>Perheenjäsenet/ sukulaiset</i> <i>Ystävät / tuttavat</i>		Ekspressiiviset resurssikontaktit: <i>Ystävät / tuttavat</i>
<i>Kuukausitulot</i>	1000-3000 e ansaitsevilla eniten ($F=1,411$ $Partial\ eta^2=,029$)	Yli 2000 e ansaitsevilla eniten ($F=1,164$ $Partial\ eta^2=,024$)	Ei vaikutusta
<i>Sosioekonominen asema</i>	Yrittäjillä eniten ($F=0,660$ $Partial\ eta^2=,019$)	Ylemmillä toimihenkilöillä eniten ($F=0,732$ $Partial\ eta^2=,020$)	Yrittäjillä eniten ($F=0,656$ $Partial\ eta^2=,013$)
<i>Suhde paikkakuntaan</i>	Paikallisesti osallistuvilla eniten ($F=2,274^*$ $Partial\ eta^2=,046$)	Paikallisesti osallistuvilla eniten ($F=1,247$ $Partial\ eta^2=,026$)	Paikallisesti osallistuvilla eniten ($F=2,100$ $Partial\ eta^2=,031$)
<i>Ikäryhmä</i>	50-vuotiailla vähiten ($F=1,357$ $Partial\ eta^2=,019$)	35-vuotiailla eniten ($F=1,690$ $Partial\ eta^2=,024$)	60-64-vuotiailla vähiten ($F=2,212$ $Partial\ eta^2=,022$)
<i>Sukupuoli</i>	Naisilla enemmän ($F=3,268^*$ $Partial\ eta^2=,023$)	Naisilla enemmän ($F=4,049^*$ $Partial\ eta^2=,028$)	Ei vaikutusta
Selitysaste (R^2)	,151	,139	,096

Merkittävämmän ekspressiivisen toiminnan verkostokontaktien määrään on kuitenkin yhteydessä paikallinen kiinnittyminen. Paikallisesti osallistuvilla – sekä syntyperäisillä että muualta muuttaneilla – on näitä verkostokontakteja enemmän kuin ei-osallistujilla. Tähän on osasyynä se, että kulttuuriharrastuksiin osallistuminen on yksi osa-alue ekspressiivisen toiminnan resurssien sum-

mamuuttujassa. Osallistuminen paikalliseen tapahtumaan taas tarkoittaa useimmiten yhdessä jonkun toisen kanssa osallistumista. Ekspressiivisten resurssien verkostot eriytyvät myös sukupuolen mukaan samalla tavoin kuin aiemman tutkimuksen perusteella oli ennakoitavissa: naisilla on kontakteja sekä perheen ja suvun että ystävien ja tuttavien piirissä huomattavasti enemmän kuin miehillä.

Pabraden asukkaiden saamia ekspressiivisiä resursseja voidaan tarkastella vain ystävien ja tuttavien verkostojen osalta. Niissä selviää eroja ei löydy tulo- luokkien eikä sukupuolten välillä käytännössä lainkaan. Yrittäjillä on muita enemmän ekspressiivisiä verkostokontakteja ystävien ja tuttavien joukossa. Yhteiskuntaluokan sijaan verkostokontaktien määrää erotteleekin Lievestuoreen tapaan paikallinen osallistuminen ja ikä. Yli 60-vuotiaat jäävät myös ekspressiivisten resurssiverkostojen osalta heikompaan asemaan kuin nuoremmat. Pabradessa ikääntyneet tukeutuvatkin kaikkien resurssien osalta yksipuolisemmin perheen ja suvun verkostoihin, kun taas nuoremmat hyödyntävät yhtä lailla kontakteja ystäviin ja tuttaviin.

6.2.3 Instrumentaalisen toiminnan resurssit

Vahvin selittäjä lievestuorelaisten työelämään liittyvien resurssien verkostojen eriytymiselle näyttäisi olevan ikä, minkä taustalla on tietenkin vanhimman, 70-vuotiaiden ikäryhmän jääminen lähes kokonaan pois työelämästä. Jos jätetään kyseisen ikäryhmän vastaukset tältä osin huomiotta, havaitaan silti, että myös 35-vuotiaat eroavat 50-vuotiaista laajemmilla verkostoillaan sekä suku- että tuttavapiirissä (ks. Taulukko 17). Suurituloisimpien ohella laajimmat työelämäresurssien verkostot ovat yrittäjillä (suvun ja perheen piirissä) ja ylemmillä toimihenkilöillä (ystävien ja tuttavien piirissä). Yrittäjät ovat tutkimusaineistossa lähes poikkeuksetta perheyrittäjiä, joiden tukiverkostot työelämässä muotoutunevat luontevammin perheenjäsenten ja sukulaisten kuin tuttavien välityksellä. Paikallisesti osallistuvat saavat ystävien ja tuttavien välityksellä enemmän instrumentaalisen toiminnan resursseja, mutta ero ei-osallistujiin on huomattavasti pienempi kuin ekspressiivisen toiminnan resurssien osalta. Naiset saavuttavat edelleen instrumentaalisenkin toiminnan resursseja miehiä enemmän sekä suvun että tuttavien välityksellä. Tässä tapauksessa ei siis voida leimata ekspressiivisiä verkostoresursseja naisille tyypillisiksi ja instrumentaalisia miehille tyypillisiksi, kuten esimerkiksi Lowndesin (2004) tutkimuksessa tehtiin. Lukuun ottamatta kotitalousapua lievestuorelaisilla naisilla on kaiken kaikkiaan enemmän verkostokontakteja, jotka tarjoavat heille erityyppisiä resursseja.

Pabradelaisten instrumentaalisen toiminnan resurssiverkostoja analysoitaessa on syytä huomioida paitsi se, että resurssikokonaisuudet ovat erilaiset Lievestuoreeseen verrattuina, myös se, että resurssisummamuuttajat ovat osittain erisisältöisiä suvun ja tuttavien verkostoissa. Koska Pabradessa 60-65-vuotiaista merkittävä osa on eläkeläisiä, heidänkin osaltaan työelämään liittyvien verkostokontaktien puuttuminen laskee ikäryhmän keskiarvoa. Sosioekonominen asema selittää instrumentaaliseen toimintaan liittyvien kontaktien määrää perheen ja suvun verkostoissa samalla tavoin kuin Lievestuoreella, eli

laajimmat verkostot ovat yrittäjillä. Muiden sosioekonomisten ryhmien väliset erot ovat kuitenkin vähäisiä, joten sosioekonomisen aseman kokonaisvaikutus perheen ja suvun instrumentaalisiin resurssikontakteihin jää pieneksi. Vaikka erot ovat tilastollisesti katsoen merkityksettömiä, havaittu ero kertoo silti lähisuhteiden merkityksestä taloudellisen ja työuraan liittyvän tuen saamisessa. Alemmissa ammattiasemissa toimivat pyytävät esimerkiksi lainan takaajaksi tai työhakemuksen suositelijaksi todennäköisemmin perheenjäsenen tai sukulaisen eivätkä niinkään tukeudu näissä tehtävissä ystäviin tai tuttaviiin. Muutoin perheen ja suvun instrumentaalisen tuen resurssiverkostot ovat laajimmat paikallisesti osallistuvilla, 25-29-vuotiailla sekä naisilla.

TAULUKKO 17 Lievestuoreen ja Pabraden asukkaiden instrumentaaliset resurssikontaktit taustatekijöiden mukaan

	LIEVESTUORE		PABRADE	
Selittävä muuttuja	Instrumentaaliset resurssikontaktit (työelämä): <i>Perheenjäsenet/ sukulaiset</i> <i>Ystävät / tuttavat</i>		Instrumentaaliset resurssikontaktit (työura, taloudellinen tuki): <i>Perheenjäsenet/ sukulaiset</i> <i>Ystävät / tuttavat</i>	
<i>Kuukausitulot</i>	Ei vaikutusta	Yli 3000 e ansaitsevilla eniten ($F=0,555$ $Partial\ eta^2=,012$)	Ei vaikutusta	Yli 2000 Lt ansaitsevilla eniten ($F=0,652$ $Partial\ eta^2=,010$)
<i>Sosioekonominen asema</i>	Yrittäjillä eniten ($F=1,398$ $Partial\ eta^2=,038$)	Ylemmillä toimihenkilöillä eniten ($F=0,581$ $Partial\ eta^2=,016$)	Ei vaikutusta	Ylemmillä toimihenkilöillä ja yrittäjillä eniten ($F=1,438$ $Partial\ eta^2=,028$)
<i>Suhde paikkakuntaan</i>	Ei vaikutusta	Syntyperäisillä osallistujilla eniten ($F=0,682$ $Partial\ eta^2=,014$)	Paikallisesti osallistuvilla eniten ($F=1,758$ $Partial\ eta^2=,026$)	Ei vaikutusta
<i>Ikäryhmä</i>	35-vuotiailla eniten ($F=8,562^{***}$ $Partial\ eta^2=,109$)	35-vuotiailla eniten ($F=9,323^{***}$ $Partial\ eta^2=,118$)	25-29-vuotiailla eniten ($F=3,145^*$ $Partial\ eta^2=,030$)	40-44-vuotiailla eniten ($F=5,878^{**}$ $Partial\ eta^2=,056$)
<i>Sukupuoli</i>	Naisilla enemmän ($F=3,050^*$ $Partial\ eta^2=,021$)	Naisilla enemmän ($F=4,323^*$ $Partial\ eta^2=,030$)	Naisilla enemmän ($F=4,962^*$ $Partial\ eta^2=,024$)	Ei vaikutusta
Selitysaste (R^2)	,199	,200	,114	,158

Ystävien ja tuttavien tarjoamia resursseja kuvaava summamuuttuja käsittää Pabraden tapauksessa lähinnä työelämään ja tärkeiden asioiden edistämiseen liittyviä resursseja. Niitä tarjoavia kontakteja on eniten suurituloisimmilla sekä yrittäjillä ja ylemmillä toimihenkilöillä, mikä vahvistaa käsitystä siitä, että työelämään ja taloudelliseen tukeen liittyvissä asioissa pabradelaisista vain ylem-

missä ammattiasemissa olevilla on saatavilla tukea löyhemmissä tuttavaverkostoisissa. Jos työelämän ulkopuolella osittain olevan 60-65-vuotiaiden ikäryhmän alhaista verkostokontaktien määrää ei huomioida, ikäryhmien välillä ei juuri ole eroa. Myöskään naisten ja miesten verkostokontaktien määrällä ei tältä osin juuri ole eroa.

6.3 Yhdistysjäsenyyksien eriytyminen

Yhdistysjäsenyyksien määrä on differentioitunut selkeästi useampien tekijöiden suhteen kuin informaalit verkostokontaktit. Lievestuorelaisista eniten yhdistysjäsenyyksiä on maatalousyrittäjillä ja ylemmillä toimihenkilöillä, kun taas yrittäjät ovat passiivisimpia yhdistystoimijoita (ks. Taulukko 18). Vaikka sekä maatalousyrittäjien että yrittäjien joukko Lievestuoreen aineistossa on pieni, heidän yhdistysosallistumisensa mukailee koko Suomen väestön vastaavaa, sillä juuri pienyrittäjät on havaittu vähiten aktiivisiksi ja maatalousyrittäjät aktiivisimmiksi yhdistystoimijoiksi sosioekonomisia ryhmiä vertailtaessa (Kouvo 2010, 177). Toki Lievestuoreen tapauksessa myös todentuu yhdistystoiminnan keski-
luokkaisuus, sillä työntekijäammateissa toimivat kuuluvat harvemmin yhdistykseen kuin toimihenkilöammateissa toimivat. Yhdistysten jäsenmäärien lisäksi tarkastelin eri sosioekonomisten ryhmien jäsenyyksiä erityyppisissä yhdistyksissä. Lievestuoreella maatalousyrittäjät osallistuvat aktiivisimmin erityisesti harrastus- tai kulttuuriyhdistykseen, poliittisiin yhdistykseen ja kylätoimikuntiin sekä asukasyhdistykseen, kun taas ylempien toimihenkilöiden aktiivisuus kohdistuu urheiluseuroihin sekä harrastus- ja kulttuuriyhdistykseen. Ammattiyhdistysten jäsenyydet puolestaan keskittyvät sekä työntekijöille että toimihenkilöille yrittäjien ja maanviljelijöiden osallistuessa kyseisiin yhdistykseen huomattavasti harvemmin, mikä on havaittu myös koko Suomen tasolla (mt., 178).

Yhdistykseen kuuluminen on Lievestuoreella erityisesti keskituloisille tyyppistä. Pienituloiset ovat muita passiivisempia yhdistystoimijoita kaikissa ikäryhmissä – myös eläkeläisistä koostuva 70-vuotiaiden ikäryhmässä, joka kaiken kaikkiaan osallistuu muita ikäryhmiä enemmän yhdistystoimintaan. Lievestuorelaiset 50-vuotiaat osoittautuvat lisäksi sosioekonomisesta asemasta ja tulo-
tasosta riippumatta passiivisemmiksi yhdistystoimijoiksi kuin kaksi muuta ikäryhmää, mikä on yllättävää siihen nähden, että suomalaisessa yhdistyselämässä yleensä juuri keski-ikäiset ovat merkittävä osallistujaryhmä. 50-vuotiaiden ikäkohortti on ylipäänsä muita ikäryhmiä vähäisemmin verkostoitunut perheen ja suvun ulkopuolelle, joten vähäisempi yhdistysosallistuminen vahvistaa heidän verkostojensa painottumista lähipiiriin.

Lievestuoreella paikallisesti osallistuvat kuuluvat useampiin yhdistykseen kuin ei-osallistujat. Kyse on samasta ilmiöstä, jonka esimerkiksi Hanifi (2006) on suomalaisten vapaa-aikaa tutkiessaan havainnut: muun muassa kulttuuritapah-
tumiin osallistuminen korreloi vahvasti yhdistystoimintaan ja muuhun kansalaistoimintaan osallistumisen kanssa. Korkea koulutus ja sosioekonominen asema ennustavat kumpaakin osallistumisen muotoa.

TAULUKKO 18 Yhdistysjäsenyyksien määrä Lievestuoreella ja Pabradessa selittävien muuttujien mukaan (ANOVA)

LIEVESTUORE		PABRADE	
Selittävä muuttuja	Jäsenyyksiä yhdistyksissä (keskiarvo)	Selittävä muuttuja	Jäsenyyksiä yhdistyksissä (keskiarvo)
<i>Kuukausitulot</i>	$F=2,371$ (*) $Partial\ eta^2=,047$	<i>Kuukausitulot</i>	$F=0,394$ $Partial\ eta^2=,006$
alle 1000 e (n=20)	0,94	599 Lt tai alle	0,06
1000-1999 e (n=81)	1,70	600-999 Lt (n=82)	0,17
2000-3000 e (n=52)	1,99	1000-1999 Lt	0,17
yli 3000 e (n=6)	1,65	2000 Lt tai yli	0,08
<i>Sosioekonominen asema</i>	$F=2,621$ * $Partial\ eta^2=,067$	<i>Sosioekonominen asema</i>	$F=2,235$ * $Partial\ eta^2=,043$
Työntekijä (n=69)	1,10	Työntekijä (n=95)	0,02
Maatalousyrittäjä (n=5)	2,31	Yrittäjä (n=8)	0,02
Yrittäjä (n=11)	0,90	Alempi toimihenkilö (n=73)	0,22
Alempi toimihenkilö	1,31	Ylempi toimihenkilö (n=38)	0,32
Ylempi toimihenkilö (n=11)	2,23		
<i>Suhde paikkakuntaan</i>	$F=2,655$ * $Partial\ eta^2=,052$	<i>Suhde paikkakuntaan</i>	$F=0,149$ $Partial\ eta^2=,002$
Ei-syntyperäinen, ei osallistu (n=35)	1,28	Ei-syntyperäinen, ei osallistu (n=19)	0,17
Syntyperäinen, ei osallistu (n=16)	1,31	Syntyperäinen, ei osallistu (n=25)	0,06
Ei-syntyperäinen, osallistuu (n=73)	1,95	Ei-syntyperäinen, osallistuu (n=76)	0,12
Syntyperäinen, osallistuu (n=35)	1,74	Syntyperäinen, osallistuu (n=95)	0,14
<i>Ikäryhmä</i>	$F=4,729$ * $Partial\ eta^2=,061$	<i>Ikäryhmä</i>	$F=0,108$ $Partial\ eta^2=,001$
35-vuotiaat (n=46)	1,48	25-29-vuotiaat (n=63)	0,11
50-vuotiaat (n=85)	1,17	40-44-vuotiaat (n=72)	0,10
70-vuotiaat (n=28)	2,06	60-64-vuotiaat (n=80)	0,15
<i>Sukupuoli</i>	$F=3,941$ * $Partial\ eta^2=,026$	<i>Sukupuoli</i>	$F=0,766$ $Partial\ eta^2=,004$
Nainen (n=96)	1,36	Nainen (n=134)	0,08
Mies (n=63)	1,79	Mies (n=81)	0,16
Selitysaste (R ²)	,258	Selitysaste (R ²)	,059

Pabraden osalta yhdistysaktiivisuuden erot ovat vaikeammin havaittavissa, koska yhdistyksiin kuuluu siellä vain kymmenes vastaajista, ja keskiarvoilla mitattuna erot ryhmien välillä jäävät hyvin pieniksi (ks. Taulukko 18). Suhteellisesti suurimmat erot yhdistysjäsenyyksien määrässä löytyvät silti Pabradenkin tapauksessa sosioekonomisten ryhmien väliltä. Alempina ja ylempinä toimihenkilöinä työskentelevät kuuluvat selkeästi useammin yhdistyksiin kuin yrittäjät ja työntekijäammateissa toimivat. On todennäköistä, että paikkakunnalla toimivat vähäiset yhdistykset ovat ylipäättään kohderyhmänsä suhteen rajautuneempia, ja tässä tapauksessa niin, että yhdistykset vetävät pääosin keski- luokkaista väestöä mukaansa. Tarkasteltaessa erityyppisten yhdistysten jäsenyyksiä ilmeneekin, että yhdistyksiin osallistuvat käytännössä yhdistystyyppistä riippumatta lähinnä alemmat ja ylempät toimihenkilöt. Toisin kuin Lievestuoreella, paikallinen osallistuminen ja ikä eivät erottele käytännössä lainkaan yhdistyksiin kuulumista, ei myöskään sukupuoli, joskin miehillä on lievästi enemmän yhdistysjäsenyyksiä kuin naisilla. Jos vastaajien kansallisuus olisi tiedossa, se voisi ilmentää mielenkiintoisia eroja yhdistysosallistumisessa. Liettualaisille on Pabradessa eniten yhdistystarjontaa, joten heillä on todennäköisesti eniten yhdistysjäsenyyksiä. Toisaalta paikkakunnan puolalaisten ja venäläisten sisäinen koheesio on vahvaa ja heidän sitoutumisensa paikallisyhdistyksiin on todennäköisesti vahvempaa kuin liettualaisten.

6.4 Yhteenveto sosiaalisten verkostojen eriytymisestä

Lievestuoreen ja Pabraden asukkaiden sosiaaliset verkostot eriytyvät tietyiltä osin melko yleisten trendien mukaisesti. Korkeammassa ammattiasemassa olevilla tuttavapiirin ammattien valikoima on sosioekonomisesti laajempi kuin työväestöllä (vrt. Li, Savage & Warde 2008). Heillä on myös saavutettavissaan enemmän sekundaarisia kontakteja eli ystäviä tai tuttavien erilaisten resurssien hankkimiseen, ja edelleen he osallistuvat useammin yhdistystoimintaan. Työntekijäammattissa toimivien ja pienituloisten resurssiverkostot keskittyvät lähinnä perheen ja suvun piiriin, ja yhdistyksillä on heidän verkostokontakteissaan vähäisempi osuus. Samoin voidaan luonnehtia myös Lievestuoreella asuvia yrittäjiä. Erot resurssiverkostojen laajuudessa perustuvat siis erityisesti ystävien ja tuttavien osuuteen verkostokontakteissa. Tämä voisi selittyä sillä, että alemmilla sosiaaliryhmillä olisi enemmän paikallisia sukujuuria ja lähellä asuvia sukulaisia paikkakunnalla. Lievestuoreella ja Pabradessa kuitenkin työväestöllä ei ole merkitsevästi muita enempää paikallisia juuria eikä paikkakunnalla asuvia lähisukulaisia, joten resurssiverkostojen koostumuksessa näyttää olevan kummallakin paikkakunnalla sosioekonomiseen asemaan perustuva ero. Tältä osin tulokset ovat erisuuntaiset kahta pikkukaupunkia Hollannissa tutkineiden de Hartin ja Dekkerin (2003) tuloksiin nähden. He havaitsivat esimerkiksi koulutuksen ja tulojen selittävän heikosti vapaamuotoisiin (naapuri)verkostoihin liittyvää sosiaalista pääomaa. Paikkakunnalla sinänsä oli verkostoitumisen kannalta vaikutusta, joka ei hävinnyt, vaikka vastaajien henkilökohtaiset omi-

naisuudet vakioitiin. Sen sijaan yhdistystoimintaa ja kansalaisosallistumista selittivät ennen kaikkea sosioekonomiset ja koettuihin voimavaroihin liittyvät taustatekijät. (Mt., 161-162.) Tämän havaitsin myös Lievestuoreen ja Pabraden aineistoissa.

Sosiaalinen pääoma on siis taipuvaista kasautumaan niille, joilla muitakin pääoman lajeja on runsaasti, mutta tulee muistaa, että sosiaalisesti pääomaksi luettavat verkostot ovat hyvin erityyppisiä. Tulokseni osoittavat, että erilaiset verkostokontaktit kasautuvat eri ihmisille, ja yhdistysjäsenyyksiä lukuun ottamatta ne eriytyvät usein muiden kuin sosioekonomisten tekijöiden suhteen. Sosiaalinen pääoma ei määräydy kovinkaan yksiselitteisesti taloudellisen tai kulttuurisen pääoman perusteella, minkä myös Sanaksenaho (2006, 61) omassa tutkimuksessaan huomasi. Sosiaalisen pääoman bourdieuläisessä kehyksessä, jossa kaikki pääoman lajit osittain limittyvät toisiinsa, syy-yhteydet voidaan avata myös toisella tavalla. On aiheellista kysyä, ovatko arvokkaat verkostosuhteet ja niiden hyödyntäminen tuottaneet joillekin ihmisille paremman sosiaalisen aseman tai vaikkapa vankemman kiinnittymisen asuinpaikkakuntaan. Sosiaaliset verkostokontaktit voidaan tällöin nähdä sosiaalisen aseman ilmenemisen eräänä muotona, eli verkostot ja niiden taustatekijät voivat myös selittää toisiinsa vastavuoroisesti.

Vaikka syntyperäisyys paikkakunnalla ei olekaan yhteydessä resurssikontaktien määrään, suhde kotipaikkakuntaan vaikuttaa muihin sosiaalisiin verkostoihin. Pabradessa syntyperäiset paikkakuntalaiset tavoittavat tuttavaverkostoissaan useampia ammattiryhmiä kuin ei-syntyperäiset, Lievestuoreella taas verkostoituminen on laajasti yhteydessä paikalliseen osallistumiseen. Paikallisesti aktiiviset ovat samalla niitä, jotka tavoittavat tuttavapiirissään useampia palveluammattaita, tuntevat enemmän ekspressiivisiä resursseja tarjoavia ihmisiä ja osallistuvat useammin yhdistystoimintaan. Niinpä yhdistystoiminnan hyvien myötävaikutusten julkituksen ohessa on syytä kiinnittää huomiota siihen, että kansalaistoiminnassa aktiivisia ovat useimmiten ne, joilla resursseja on muutenkin enemmän. Samalla yhdistystoiminta profiloituu vahvemmin keskiluokan toiminnaksi, johon työväenluokalla ei ole yhtäläisiä pääsymahdollisuuksia eikä välttämättä intressiäkään.

Sukupuoli määrittää kummallakin paikkakunnalla ihmisten verkostoitumista. Naisilla on enemmän resursseja tarjoavia verkostokontakteja, vaikka miehet tuntevatkin enemmän erilaisia ammatteja suvun ja tuttavien piirissä. Lievestuorelaisten yhdistystoiminta näyttää myös eriytyvän sukupuolen mukaan. Kun informaalit resurssiverkostot olivat naisilla varsinkin perheen ja suvun piirissä laajemmat, on yhdistyksiin kuulumisen puolestaan yleisempää miehille. Pabradelaiset miehet vaikuttavat myös olevan aavistuksen naisia aktiivisempia yhdistystoimijoita. Jos siis miesten tukiverkostot suku- ja tuttavapiirissä ovat suppeammat kuin naisilla, yhdistyksiin kuulumisella on heille verkostoitumisen muotona entistäkin suurempi merkitys, kun muut verkostoitumisen vaihtoehdot ovat vähäisemmät.

Ikääntyneet verkostoituvat tutkimuspaikkakunnalla varsin eri tavoin. Siinä missä Lievestuoreella asuvilla 70-vuotiailla on eniten yhdistysjäsenyyksiä ja

muutoin jokseenkin samanlaajuiset informaaliset verkostot (poislukien työelämä-resurssit) kuin nuoremmilla, Pabradessa asuvat yli 60-vuotiaat ovat verkostoituneet yksipuolisemmin, ja lähisukulaiset muodostavat heille tärkeimmän resurssien verkoston. Pabraden tilannetta vastaavan havainnon verkostoitumisen ikäsidonmaisista eroista on tehnyt muun muassa Fischer (1982, 251-253). Ikään-tymisen tuottamaa riippuvuutta lähiomaisista korostaa luonnollisesti myös sosiaaliturvan ja julkisten hyvinvointipalveluiden niukkuus Liettuassa. Lähisuh-teiden tarjoama tuki on tällöin tärkeässä roolissa. Vanhemmista ja isovanhem-mista huolehtiminen on leimallisesti sukulaisten tehtävä, kun Suomessa saman roolin voivat ottaa usein muutkin kuin sukulaiset.

Tiivistän lopuksi lievestuorelaisten ja pabradelaisten verkostoitumisen eri muotojen ulottuvuudet typologiaan, jossa vastaajat on ryhmitelty nelikenttään heidän yhdistysjäsenyyksiensä sekä ystävien ja tuttavien resurssikontaktien määrän mukaan. Yhdistysaktiivisuuden jakolinja muodostui katkaisemalla jä-senyyksien määrän asteikko sen mukaan, minkälainen yhteys jäsenyyksien ja muun kansalaistoiminnan yleisyyden välillä oli todettu. Näin Lievestuoreella yhdistysaktiiveiksi luokiteltiin kahdessa tai useammassa yhdistyksessä ja Pab-radessa yhdessä tai useammassa yhdistyksessä jäsenenä olevat. Resurssikontak-tien indikaattoria varten laskin yhteen ystävien ja tuttavien tarjoaman kotitalo-usavun sekä ekspressiivisen toiminnan resurssisummamuuttajat. Instrumentaa-lisen toiminnan resurssit jätin tästä typologiasta pois. Katkaisin kontaktien summaa kuvaavan asteikon (vaihteluväli 0-6) siten, että ensimmäiseen ryhmään lukeutuivat ne, joilla kontakteja on kaksi tai vähemmän, ja toiseen ne, joilla kon-takteja on kolme tai enemmän. Muodostuneita verkostotyyppisiä voidaan tar-kastella sen mukaan, mitä muita sosiaalisten verkostojen osa-alueita eri ryhmil-le mahdollisesti kasautuu. Lisäksi nelikenttä havainnollistaa edellä esitettyä sosiaalisten verkostojen differentioitumista taustatekijöiden suhteen esittämällä kussakin verkostotyyppissä tyypillisimmät tai yliedustetut ryhmät.

Lievestuoreen asukkaiden verkostotypologiassa (Taulukko 19) suppeim-mat verkostot ovat ryhmällä 1, joita myös luonnehtivat muita todennäköisem-min niukemmat tulot ja vähäisemmät ekspressiiviset resurssit perheen tai su-vun välityksellä. He eivät osallistu paikallisiin tapahtumiin Lievestuoreella, mi-kä yhdessä vähäisempien ystäväkontaktien kanssa kertoo elämän kotikeskei-syydestä. Perheen ja suvun kautta he saavat kuitenkin kotitalouden hoitoon liittyviä resursseja saman verran kuin muut ryhmät. Vain yhdistystoimintaan osallistuvien ryhmä 2 on miesvaltainen. Aiemmissä tuloksissa jo totesin, että Lievestuoreella miehillä on enemmän yhdistysjäsenyyksiä, mutta he ovat yksi-puolisemmin verkostoituneita kuin naiset. Yhdistystoiminnan yhteys paikalli-seen osallistumiseen ja sosioekonomiseen asemaan tuli niin ikään esille aiem-min, mutta typologia tarkentaa erottelua. Yhdistykset ilman laajempia resurssi-kontakteja ovat luontevampi verkostoitumisväylä syntyperäisille osallistujille, kun muualta muuttaneet osallistujat hakeutuvat todennäköisemmin sekä yhdis-tystoiminnan että ystäväkontaktien pariin (ryhmä 4). Lisäksi alemmat toimi-henkilöt kuuluvat useammin vain yhdistykseen eikä heillä ole yhtä paljon re-sursseja tarjoavia kontakteja kuin ylemmillä toimihenkilöillä, jotka ovat pa-

remmin edustettuina laajasti verkostoituneiden ryhmässä. Niillä, joilla ystävien ja tuttavien resurssikontaktien määrä on suurempi, myös ystävä/tuttavapiirissä tunnettuja ammatteja on enemmän, kuten nelikenttä osoittaa. Vähäisesti yhdistystoimintaan osallistuvien ryhmässä 3 ei kuitenkaan tunneta ammatteja yhtä laajalla sosioekonomisella skaalalla kuin laajasti verkostoituneiden ryhmässä 4. Tätä selittää myös se, että puolet kolmanteen ryhmään kuuluvista toimii työntekijäammateissa.

TAULUKKO 19 Verkostoitumisen nelikenttä Lievestuoreella ja ryhmiä luonnehtivat taustatekijät

LIEVESTUORE	Ystävien/tuttavien resurssikontaktit	
	Vähän (0-2)	Paljon (3-6)
Yhdistys- jäsenyydet	Ryhmä 1 (N=85) - matalatuloiset: alle 1000 e/kk - ei-syntyperäiset, eivät osallistu paikallisesti - ystävä/tuttavapiirissä ylempiä toimihlöämme vähän - perheen/suvun kautta ekspressiiviset resurssit vähäiset	Ryhmä 3 (N=41) - 35-vuotiaat - työntekijät - ystävä/tuttavapiirissä paljon palveluammattaja
	Ryhmä 2 (N=31) - miehet - alemmat toimihenkilöt - syntyperäiset paikallisesti osallistuvat	Ryhmä 4 (N=29) - korkeatuloiset: yli 2000 e/kk - ylemmät toimihenkilöt - ei-syntyperäiset paikallisesti osallistuvat - ystävä/tuttavapiirissä paljon ylempiä toimihlöämme - perheen/suvun kautta ekspressiiviset resurssit runsaat

Pabradessa vastaajien jakautuminen ryhmiin on epätasaisempaa yhdistystoiminnan vähäisyyden johdosta (ks. Taulukko 20). Yhdistysten jäseninä olevien ryhmät 2 ja 4 jäävät siten melko pieniksi. Niukasti verkostoituneiden ryhmää 1 luonnehtii Lievestuoreen tapaan kotikeskeisyys. Pabradessa tämä korostuu vielä siinä, että kyseiseen ryhmään kuuluvat saavat muita enemmän kotityöresursseja perheen ja suvun välityksellä. Yhdistystoiminnan sosiaalinen differentioituminen korostuu nelikenttää tarkasteltaessa. Lievestuoreen tavoin yhdistystoimintaan osallistuvia ryhmiä 2 ja 4 yhdistää toimihenkilöasemassa työskentelevien merkittävä osuus ja nimenomaan niin, että alemmat toimihenkilöt kuuluvat todennäköisemmin vain yhdistyksiin, kun taas ylemmät toimihenkilöt verkostoituvat tämän lisäksi laajasti ystävien ja tuttavien kautta. Lisäksi Lievestuoreesta poiketen Pabradessa yhdistysosallistujat tuntevat ystävä/tuttavapiirissään enemmän ylempiä toimihenkilöitä riippumatta siitä, miten paljon he saavat resursseja ystävien ja tuttavien välityksellä.

TAULUKKO 20 Verkostoitumisen nelikenttä Pabradessa ja ryhmiä luonnehtivat taustatekijät

PABRADE		Ystävien/tuttavien resurssikontaktit	
		Vähän (0-2)	Paljon (3-6)
Yhdistys- jäsenyydet	Ei yhtään	Ryhmä 1 (N=139) - naiset - ystävä/tuttavapiirissä ylempiä toimihenkilöammattaje vähän - perheen/suvun kautta koti-työresursseja paljon	Ryhmä 3 (N=93) - 25-30-vuotiaat - ystävä/tuttavapiirissä työntekijäammattaje paljon
	1 tai useampi	Ryhmä 2 (N=17) - pienituloiset: alle 1000 Lt/kk - alemmat toimihenkilöt - 60-65-vuotiaat - ystävä/tuttavapiirissä ylempiä toimihenkilöammattaje paljon	Ryhmä 4 (N=13) - keskituloiset: yli 1000 Lt/kk - ylemmät toimihenkilöt - syntyperäiset paikallisesti osallistuvat - ystävä/tuttavapiirissä ylempiä toimihenkilöammattaje paljon

Vaikka verkostojä onkin tässä luvussa tutkittu eriytymisen ja eriarvoisuuden näkökulmasta, verkostojen niukkuus ei sinänsä kerro huono-osaisuudesta. Yksilökeskeisten verkostojen eriytyminen kertoo yhtä lailla erilaisista sosiaalisista piireistä ja elämäntyyleistä, jotka niihin kytkeytyvät. Resurssiverkostojen ulottuminen oman perheen ja suvun piirin ulkopuolelle toki lisää todennäköisyyttä, että verkostokontaktit olisivat heterogeenisempiä ja niiden välityksellä voitaisiin saavuttaa laajempi valikoima resursseja. Ei ole kuitenkaan yksiselitteistä, että löyhemmät verkostositeet sinänsä tuottaisivat enempää hyötyjä. Blokland ja Savage (2008) ovat tutkineet myös "heikkojen siteiden heikkoutta" ja todeneet samalla, että verkostositeen tyyppi ei määrää sen välityksellä saatavia etuja. Vahvojen siteiden - eli tässä tapauksessa perheenjäsenten ja suvun kontaktien - välityksellä voivat edetä yhtä lailla yhteiskunnan eliitti kuin alemmissa asemisissä olevat (mt., 13). Sekä Lievestuoreella että Pabradessa keskiluokasta tulevilla on työväenluokkaan nähden laajemmat ystävien ja tuttavien verkostot, mutta analyysi ei kerro sitä, tuottavatko nämä verkostot aktuaalisesti enemmän hyödyllisiä resursseja kuin perheen ja suvun verkostot.

Verkostojen hyöty yksilöille ei siis piile vain verkostokontaktien volyymissä. Wellman (1982) muistuttaa, että vaikka yksilöllä olisi paljonkin verkostositeitä, niiden tarjoama tuki on usein rajallinen. Osa verkostosuhteista on "pakotettuja" ja rakenteellisesti kiinnittyneitä (kuten esimerkiksi jotkut sukulaissuhteet). Niistä voi silti olla yksilölle muuta - välillistäkin - hyötyä, minäkä vuoksi niitä ylläpidetään. Joskus samoihin resursseihin on myös pääsymahdollisuus useamman verkostojäsenen kautta (van der Gaag 2005, 16). Vastavasti hyvin suppeakin määrä verkostokontakteja voi tarjota yhdelle saman määrän resursseja kuin laajempi kontaktien joukko toiselle.

7 YHDISTYSTEN PAIKALLINEN VERKOSTOITUMINEN

Yhdistystoiminnan tutkiminen sosiaalisen pääoman näkökulmasta perustuu tässä tutkimuksessa ajatukseen, että yhdistysten toimintaan osallistuvat yksilöt liittyvät yhdistysten välityksellä uusiin, mahdollisesti heterogeenisiin verkostoihin. Verkostojen välityksellä mobilisoidaan kulttuurisia, taloudellisia ja sosiaalisia resursseja sekä yksilötasolla (kun verkostot muodostuvat yhdistysten sisälle) että yhdistyksen tasolla (kun yhdistykset itse muodostavat välittäviä verkostoja). Jos yhdistyksistä puhutaan kollektiivisina toimijoina, ne tulisi ymmärtää myös vallan kenttinä ja valtahierarkioiden toimintaympäristöinä. (Siisiäinen, Kankainen & Salminen 2011, 171-172.) Tässä luvussa tarkastelen Lievestuoreen ja Pabraden yhdistyksiä toimijoina paikallisissa verkostoissa. Huomioni kiinnittyy niihin verkostosuhteisiin, joita yhdistykset muodostavat vuorovaikutuksessa paikallisten toimijoiden, kuten asukkaiden, koulun, seurakunnan tai tiedotusvälineiden kanssa, sekä erityisesti kunnan hallintoorganisaatioiden ja päätöksentekoelementtien kanssa. Esitän seuraavassa paikkakuntien yhdistysten yleiskuvauksen ennen etenemistä paikallisyhdistysten verkostojen rakenteelliseen analyysiin. Lopuksi kuvailen vielä kahden lievestuorelaisyhdistyksen esimerkin avulla, mitä vuorovaikutusverkostot voivat pitää sisällään.

7.1 Yleiskuva Lievestuoreen ja Pabraden yhdistyksistä

Lievestuoreella vanhimpien, ennen vuotta 1950 rekisteröityjen yhdistysten osuus on huomattava. Tarkasteltaessa uusien yhdistysten rekisteröintejä paikkakunnalla onkin havaittavissa kaksi vilkkaan rekisteröitymisen aikajaksoa, toinen 1940-luvun lopussa ja toinen 1970-luvun alkupuolella (ks. Kankainen & Siisiäinen 2009, 253). Näinä ajankohtina rekisteröidyt yhdistykset ovat myös tutkimusaineistossa hyvin edustettuina (ks. Taulukko 21). Vastaavasti vuoden 1990 jälkeen rekisteröityjä yhdistyksiä on Lievestuoreella varsin vähän verrat-

tuna Suomeen keskimäärin. Luonteva selitys tälle on maakunnan keskuspaikan Jyväskylän läheisyys. Jyväskylässä perustettiin 1990- ja 2000-luvuilla huomattavan paljon uusia yhdistyksiä, ja näiden tarjonta palvelee myös Lievestuoreen asukkaita. Uusien yhdistysten perustamisen tarve on ollut paikkakunnalla viime vuosikymmeninä vähäinen, kun asukkaiden liikkuvuus varsinkin Jyväskylää kohti on samalla kasvanut. (Siisiäinen 2002a; Kankainen & Siisiäinen 2009, 256.)

Pabradessa yhdistykset eivät yhtä lukuun ottamatta ole rekisteröityjä, joten taulukossa 21 on listattu yhdistysten perustamisvuodet. Puolet yhdistyksistä on perustettu vuoden 2005 jälkeen. Suurten muutosten varittamalla 1990-luvulla Liettuan itsenäistyminen ja Pabraden tärkeimmän työllistäjän ajautuminen kriisiin eivät purkautuneet ainakaan kansalais- tai yhdistystoiminnaksi vaan pikemminkin aiheuttivat yhdistystoiminnan passivoitumista. 1990-luvulla on Pabradessa perustettu kaksi yhdistystä, mutta nekin vasta vuosikymmenen jälkipuoliskolla. Pabradessa asuvat etniset vähemmistöt ovat myös perustaneet paikkakunnalle yhdistyksiä ja näin ollen paikkakunnan yhdistyksissä käytetään – toisin kuin Lievestuoreella – useampaa kuin vain yhtä kieltä. Yhdistyksistä kuusi on liettuankielisiä; lisäksi kahden yhdistyksen pääkieli on venäjä ja kahden puola. Yhtä lukuun ottamatta liettuankielisten yhdistysten jäsenistö koostuu monesta etnisestä ryhmästä, samoin toisen venäjänkielisen yhdistyksen jäsenistö. Molemmat puolankieliset yhdistykset sen sijaan muodostuvat yksinomaan puolalaisista jäsenistä.

TAULUKKO 21 Yhdistysten rekisteröintivuodet (Lievestuore) ja perustamisvuodet (Pabrade)

LIEVESTUORE		PABRADE	
Rekisteröintivuosi	N	Perustamisvuosi	N
1927-1949	6	1980-1989	1
1950-1969	4	1990-1999	2
1970-1989	8	2000-2004	2
1990-2005	2	2005-2008	5
YHTEENSÄ	20	YHTEENSÄ	10

Kyselyyn vastanneiden yhdistysten vuosibudjetit²² ovat Lievestuoreella volyymiltaan pääosin melko pieniä. Reilu kolmannes toimii alle 1500 euron kokonaistuloilla, hieman pienempi osa 1500-3000 euron suuruisilla tuloilla. Yli 3000 euron vuosibudjetin yhdistyksistä vain muutamalla kokonaistulot ylittävät 6000 euroa. Rahoituslähteeksi mainitaan useimmiten varsinainen toiminta sekä jäsenmaksut. Julkisia avustuksia saa harvempi lievestuorelainen yhdistys, mutta avustussummat ovat yleensä huomattavia vuosibudjetteihin nähden. Harvinaisin tulonlähde on sijoitus- ja rahoitustoiminta, joten lievestuorelaisten yhdistysten taloudellisten resurssien voidaan sanoa perustuvan jokseenkin vahvasti talokootyölle ja jäsenmaksuille.

²² Sekä Lievestuoreella että Pabradessa tiedusteltiin viimeisimmän eli vuoden 2007 tilinpäätöksen mukaisia tulo- ja menokertymiä.

Pabradessa vuosibudjettinsa julkistaneet yhdistykset toimivat hyvin vaihtelevilla taloudellisilla resursseilla. Suurimmalla osalla yhdistyksistä on käytävissä alle 10000 litaa (2900 euroa) vuodessa, näistä kolmen yhdistyksen vuositulot jäävät alle 3000 litan (870 euroa). Yhdistykset vaikuttavat kuitenkin melko vaurailta, kun niiden budjetit suhteutetaan paikkakunnan asukkaiden yleiseen tulotasoon. Kolmen yhdistyksen vuosibudjetti ylittää 10000 litaa. Lievestuoreen tavoin muutama yhdistys erottuu joukosta poikkeuksellisen suurella budjetilla. Jäsenmääriltään nämä eivät kuitenkaan poikkea pienituloisemmista yhdistyksistä.

Lievestuoreen muutamia yli 200 jäsenen yhdistykset nostavat yhdistysten jäsenmäärän keskiarvon 128:aan, mikä on melko lähellä Suomessa mitattua pienten (alle 10 000 asukkaan) paikkakuntien keskiarvoa 144 (Helander 2001, 53). Alle sadan jäsenen yhdistykset ovat Lievestuoreella yleisempiä tyypillisimmän jäsenmäärän ollessa 50 ja 99 henkilön välillä. Samaisen kokoluokan yhdistyksissä tosin myös jäsenmäärä on todennäköisimmin vähentynyt viimeisten viiden vuoden aikana. Jäsenmäärän väheneminen on yleinen ongelma pienten paikkakuntien yhdistyksille, mutta sitäkin enemmän lievestuorelaisia yhdistyksiä askarruttaa toimintaan aktuaalisesti osallistuvien jäsenten sekä vapaaehtoistyöntekijöiden määrä, joka on vähentynyt lähes puolessa yhdistyksistä. Yhdistyksen toimintaan osallistuvien jäsenten keskiarvo on 38, mikä tarkoittaa jäsenmäärän keskiarvoon suhteutettuna noin 30 prosentin osallistumissuhdetta. Osallistuvien osuus jäsenmaksunsa maksaneista on Lievestuoreella siten hieman korkeampi kuin Jyväskylässä, jossa osuus oli noin neljäsosa (Siisiäinen 2002a, 33). Kun laskin jokaiselle yhdistykselle osallistumissuhdeluvun erikseen, huomasin jäsenten osallistumisen yhdistysten toimintaan olevan hyvin vaihtelevaa, sillä yhdistyskohtainen osallistumisprosentti vaihtelee seitsemän ja 71 prosentin välillä. Vanhoihin, ennen vuotta 1950 rekisteröityihin yhdistyksiin osallistutaan eniten, kun taas vuosina 1950-69 rekisteröityjen yhdistysten osallistujamäärät ovat vähäisimpiä. Uudempien yhdistysten osallistumisluvut ovat keskimäärin samat kuin kaikkien yhdistysten keskiarvo. Jäsenmäärän mukaan tarkasteltaessa (ks. Taulukko 22) alhaisin osallistuvien jäsenten osuus on jäsenkadosta kärsivien 50-99 jäsenen sekä 100-249 jäsenen yhdistyksissä. Näiden tietojen perusteella passiivisimmat jäsenet Lievestuoreella ovat siis keskisuurissa, 1950- ja 1960-luvuilla perustetuissa yhdistyksissä.

Pabradessa toimivia yhdistyksiä luonnehtii jäsenmäärän pienuus: lähes kaikissa yhdistyksissä jäseniä on alle 50. Suuremmat yhdistykset nostavat jäsenmäärän keskiarvon 78:aan, joka sekin on pieni luku koko paikkakunnan asukasluokan suhteutettuna. Toisaalta tällaiset jäsenmäärät ovat odotettuja, kun tiedetään että hyvin harvat asukkaista ovat jäseninä yhdistyksissä. Missään yhdistyksistä ei kuitenkaan ole havaittu jäsenmäärän eikä toimintaan osallistuvien jäsenten vähenemistä viimeisten viiden vuoden aikana. Pabradelaiset yhdistysjäsenet osallistuvat yhdistysten toimintaan innokkaammin kuin lievestuorelaiset, minkä toin esille jo edellisessä luvussa. Yhdistysten näkökulmasta toimintaan osallistuvien suhde jäsenmäärään on korkea, keskimäärin 69 prosenttia. Korkein osallistumisprosentti on uusissa, vuoden 2005 jälkeen peruste-

tuissa yhdistyksissä, joista osassa koko jäsenistö osallistuu yhdistyksen tapahtumiin – ainakin yhdistyksen puheenjohtajan ilmoituksen mukaan. Toki muiden tekijöiden ohella myös yhdistyksen koko vaikuttaa siten, että pienimpiin alle 25 jäsenen yhdistykseen osallistutaan eniten (ks. Taulukko 22). Ainoan poikkeuksen aktiivisen osallistumisen yhdistykseen tekee puolalaisten liitto, joka on Pabraden ainoa 1980-luvulla perustettu yhdistys ja samalla jäsenmäärältään suurin.

TAULUKKO 22 Osallistuvien jäsenten osuuksien keskiarvot yhdistysten jäsenmäärän mukaan Lievestuoreella ja Pabradessa

LIEVESTUORE			PABRADE		
Yhdistyksen jäsenmäärä	Toimintaan osallistuvien jäsenten osuus jäsenmäärästä (keskiarvo)		Yhdistyksen jäsenmäärä	Toimintaan osallistuvien jäsenten osuus jäsenmäärästä (keskiarvo)	
Hlöä	%	N	Hlöä	%	N
1-24	71	1	1-24	79	4
25-49	52	4	25-49	71	4
50-99	20	7	50-99	75	1
100-249	22	4	100-249	-	0
250 tai enemmän	40	3	250 tai enemmän	20	1
KAIKKI	33	19	KAIKKI	69	10

Yhdistysten verkostoituminen varsinkin pienellä paikkakunnalla saattaa usein perustua aktiivijäsenten muihin kytköksiin esimerkiksi yritysten, julkishallinnon tai muiden yhdistysten suuntaan. Suomessa julkisen sektorin keskeinen rooli on näkynyt yhdistyslaitoksen historiassa myös siten, että yhdistysten johtopaikat ovat olleet monille väliportaita niin kunnallispolitiikkaan kuin myös eduskuntaan (Siisiäinen 2009, 283). Kiinteä vuorovaikutus paikallisyhdistysten ja kuntien välillä on tutkimusten mukaan usein henkilöitynyt juuri siten, että kunnalliset luottamushenkilöt toimivat paikallisyhdistysten johtotehtävissä (Helander 2001, 33). Paikallistasolla yhdistysten hallitusjäsenyyksillä voi edelleen olla tärkeä asema poliittisten luottamustehtävien ”jatkeena”. Tosin nykytilanteessa varsin usein yhdistysten vastuutehtävät kasautuvat tietyille henkilöille enemmän velvollisuudentunnon sanelemana kuin heidän valtaintressiensä johdosta.

Pohjustukseksi seuraavassa luvussa käsiteltäviin yhdistysten verkostoihin taulukossa 23 on esitetty, kuinka monilla Lievestuoreen ja Pabraden yhdistyksistä on hallituksessa tai johtokunnassa jäsenenä kunnan viranhaltijoita tai luottamushenkilöitä. Lievestuoreella erityisesti luottamustehtävissä toimivat eli kunnanvaltuutetut ja lautakuntien jäsenet istuvat myös yhdistysten hallituksissa; lisäksi kuntaan työsuhteessa olevat näyttävät olevan kohtuullisen usein myös yhdistysten vastuutehtävissä. Sen sijaan kunnan johtavia viranhaltijoita tai kunnanhallituksen jäseniä ei juurikaan löydy lievestuorelaisten yhdistysten hallituksista. Tätä selittää toki jo sekin, että suurin osa Laukaan kunnanhallituksessa ja kunnan johtavissa viroissa toimivista asuu muualla kuin Lievestuoreel-

la. Kaiken kaikkiaan Lievestuoreen yhdistyksissä hallitusjäsenillä on Jyväskylään verrattuna vähemmän yhteyksiä kuntaan ja sen hallintoon, mutta kytkökset jakautuvat samalla tavoin: myös Jyväskylässä yhdistysten hallituksessa oli todennäköisimmin lautakuntien jäseniä sekä muita kaupunkiin työsuhteessa olevia henkilöitä. Johtavia viranhaltijoita ja kaupunginhallituksen jäseniä oli hyvin harvassa yhdistyksessä. (Siisiäinen 2002a, 31-32.) Pabraden yhdistyksissä hallitusjäseninä on useammin kunnan viranhaltijoita ja työntekijöitä kuin luottamushenkilöitä, joskin kunnanvaltuutettuja on kolmen yhdistyksen hallituksessa. Pabradelaisten yhdistysten verkostojen kannalta kiinnostavaa on, että kunnan johtavat viranhaltijat ja luottamushenkilöt keskittyvät pääosin samojen, melko harvojen yhdistysten hallitukseen.

TAULUKKO 23 Yhdistykset, joiden hallitukseen tai johtokuntaan kuuluu kunnan viranhaltijoita tai luottamushenkilöitä

Kuuluuko yhdistyksen hallitukseen/johtokuntaan...	LIEVESTUORE (N=20)	PABRADE (N=10)
Kunnan johtavia viranhaltijoita	1	3
Muita kunnan viranhaltijoita	3	2
Muita kuntaan työsuhteessa olevia henkilöitä	6	2
Kunnanvaltuutettuja	6	3
Kunnanhallituksen jäseniä	1	1
Lautakuntien jäseniä tai muita kunnan luottamushenkilöitä	6	1

7.2 Yhdistysten vuorovaikutusverkostojen rakenteet

Yhdistysten vuorovaikutus- ja yhteistyösuhteiden kuvaaminen verkostona antaa mahdollisuuden mallintaa yhdistysten verkostosuhteita rakenteellisesti. Näin saadaan tietoa paitsi verkostosuhteiden määrästä myös kunkin yhdistyksen asemoitumisesta tarkasteltuihin verkostotoimijoihin nähden: ovatko ne esimerkiksi keskeisiä, valikoidusti verkostoituneita vai marginaalisia. Samalla saadaan tietoa siitä, mitkä vuorovaikutus- ja yhteistyökumppanit ovat yhdistysten kannalta keskeisiä ja mitkä eivät. Yhdistysten verkostosuhteiden antamaa kuvaa voidaan sitten suhteuttaa niiden muihin taustatietoihin, esimerkiksi jäsenmääriin ja budjettien volyyymiin. Tällöin tulee myös esille se, ovatko verkostorakenteellisesti samankaltaiset yhdistykset muilta ominaisuuksiltaan yhteneväisiä.

Tekemäni verkostomallinnukset eivät ole kattavia siinä mielessä, että ne sisältäisivät mahdollisimman monipuolisesti kaikki verkostotoimijat. Tarkoituksena on enemmän selvittää yhdistysten kontakteja potentiaalsiin resurssien ja vallan keskittymiin kohdennetusti keskittyen erityisesti kunnan ja sen instituutioiden osuuteen yhdistysten verkostoissa. Kyselylomakkeessa kartoitettiin ensin yhdistysten säännöllistä vuorovaikutusta erilaisten paikallisten toimijoiden kanssa, mikä tuottaa yleisemmän tason kuvauksen verkostosuhteista. Tä-

män jälkeen kyselyssä tiedusteltiin yhdistysten säännöllistä yhteydenpitoa kunnan eri hallintoyksiköiden sekä kunnallisten luottamuselimiä kanssa. Tässä sovelletaan analyttistä jaottelua horisontaalisiin ja vertikaalisiin verkostoihin (Cinalli 2007).

Esitän yhdistysten suhdekokonaisuuksien kuvauksen verkostokaavioina, joissa erikokoiset, jäsenmäärän mukaan kooltaan vaihtelevat ympyrät kuvaavat yhdistyksiä (LY=Lievestuoreen yhdistykset ja PY=Pabraden yhdistykset) ja neliöt muita verkostotoimijoita. Nuolet, jotka tässä tapauksessa suuntautuvat aina yhdistyksistä muihin toimijoihin päin, indikoivat vuorovaikutussuhteen olemassaoloa. Toimijat on sijoitettu verkostoihin verkostanalyysiohjelman²³ piirto-ohjelmien avulla siten, että useiden tahojen kanssa vuorovaikutuksessa olevat toimijat ovat verkostorakenteessa keskellä ja harvempien tahojen kanssa vuorovaikutuksessa olevat kaavion reunoilla. Rakenteessa otetaan huomioon myös se, että samankaltaisten tahojen kanssa vuorovaikutuksessa olevat yhdistykset sijaitsevat verkostossa lähellä toisiaan. Ilman vuorovaikutus- ja yhteistyösuhteita olevat toimijat on listattu kaavioiden vasemmassa reunassa.

7.2.1 Vuorovaikutus erilaisten paikallisten toimijoiden kanssa

Yhteen vetäen kummankin paikkakunnan yhdistysten verkostoituminen mukailee pitkälti sitä, mitkä toiminta-alueet tai toimintakentät ovat niille itselleen tärkeitä. Yksi olennaisimmista vuorovaikutuksen motiiveista lievestuorelaisille yhdistyksille on tiedon hankinta ja välittäminen. Tiedon merkitys verkostoissa jaettavana resurssina havainnollistuu siten, että mitä useampia tietolähteitä yhdistyksillä on, sitä monipuolisemmin ne ovat yleensä verkostoituneet paikallisten toimijoiden kanssa. Jos Lievestuoreen yhdistysten vuorovaikutussuhteita tarkastellaan ensin vain määrällisesti yleisimpien vuorovaikutuskumppanien mukaan, melko odotetusti tärkeimpinä erottuvat paikalliset asukkaat sekä muut yhdistykset, joiden kanssa puolet paikkakunnan yhdistyksistä on vuorovaikutuksessa. Kategoriana ”muut yhdistykset” ei ole kysymyksessä sinänsä rajattu paikallisesti, joten se saattaa tässä tapauksessa sisältää paikallisia yhdistyksiä, joista osa on voinut vastata myös kyselyyn, tai muita tämän tutkimusaineiston otokseen kuulumattomia yhdistyksiä. Lähes yhtä keskeisiä ovat myös seurakunta ja kunnan viranhaltijat. Yhdistysten vuorovaikutuksen painopisteet ovat suurelta osin yhteneväiset sen kanssa, mitkä ovat oman toiminnan kannalta tärkeimpiä tietolähteitä. Yhdistysten oma jäsenistö on internetin ohella tärkein tietolähde, ja lähes yhtä tärkeitä ovat muut yhdistysten toiminnassa mukana olevat henkilöt, muut yhdistykset sekä kunnan viranhaltijat ja luottamushenkilöt.

Lievestuorelaisten yhdistysten vuorovaikutuksen rakenne on jokseenkin erilainen kuin Jyväskylän yhdistyksillä oli (Luomala & Pyykkönen 2002). Jyväskyläläiset yhdistykset olivat selvästi yleisemmin vuorovaikutuksessa muihin yhdistyksiin, mutta paikallisiin asukkaisiin harvemmin. Kunnan viranhalti-

²³ Käytin verkostosuhteiden mallintamiseen UCINET-ohjelman versiota 6.0 ja sen Net-Draw-ominaisuutta.

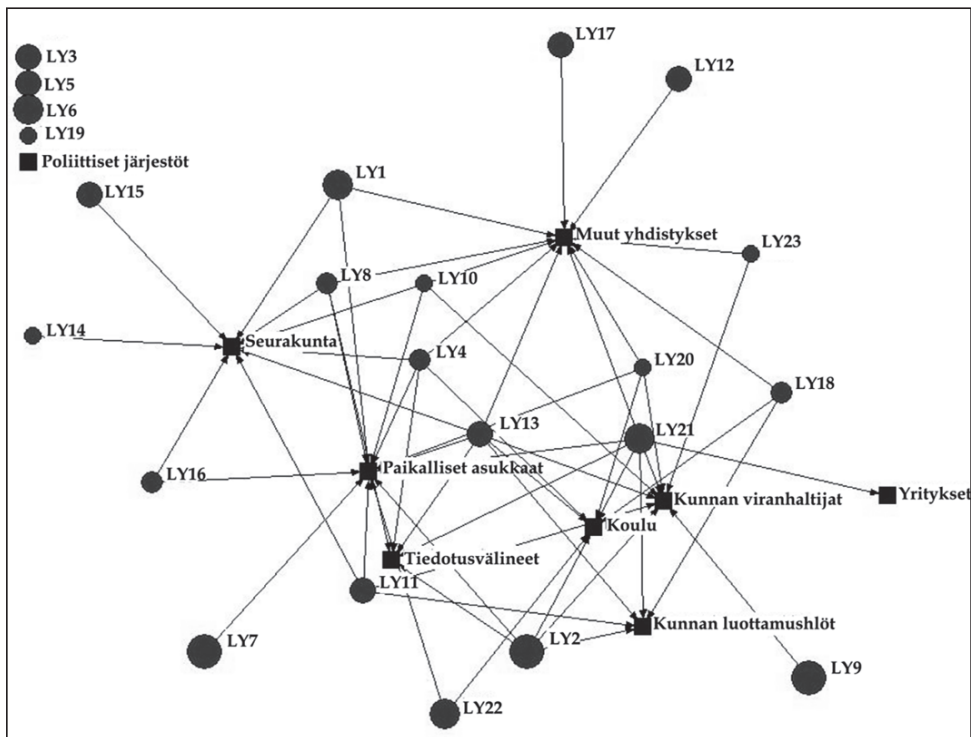
joiden osuus oli melko keskeinen, ja yrityksillä oli huomattavasti suurempi rooli kuin Lievestuoreella. Seurakunnan osuutta ei kartoitettu Jyväskylän tutkimuksessa. (Mt., 132-133.) Lievestuoreella (ks. Kuvio 4) juuri seurakunta on taho, jonka kanssa on vuorovaikutuksessa verkoston keskeisiä yhdistyksiä, kuten Lions Club (LY4), Martat (LY10) tai Settlementti (LY13), mutta myös verkoston marginaalissa olevia yhdistyksiä, kuten seurakuntakuoro (LY14) ja sotaveteraanien naisjaosto (LY15). Seurakuntaa voidaan tässä mielessä pitää silloittavana verkostotoimijana. Toisenlaisessa roolissa puolestaan ovat paikalliset yritykset, joiden kanssa ilmoittaa olevansa vuorovaikutuksessa ainoastaan Lievestuoreseura (LY21). Seuralla on näin ollen verkostoaseman suoma etu muihin yhdistyksiin nähden. Mitkään Lievestuoreen yhdistyksistä eivät ole tarkoituserittään puoluepoliittisia, mikä näkyy myös siinä, että yksikään niistä ei ole säännöllisessä vuorovaikutuksessa poliittisten järjestöjen kanssa.

Kaiken kaikkiaan lievestuorelaisten yhdistysten vuorovaikutusta erottelivat erityisesti julkisuus (tiedotusvälineet), koulutus, kunnallinen hallinto sekä yritystoiminta. Näihin toiminnan alueisiin suuntautuneet yhdistykset ovat verkostoissa keskeisiä. Kuvion 4 perusteella luen keskeisesti verkostoituneiksi yhdistyksiksi Lievestuoreella kahdeksan yhdistystä (LY2, LY4, LY8, LY10, LY11, LY13, LY20 ja LY21). Kyseisille yhdistyksille on yhteistä vuorovaikutus edellä mainittujen muiden yhdistysten, paikallisten asukkaiden, kunnan viranhaltijoiden ja seurakunnan kanssa. Tyyppiesimerkki näistä on marttayhdistys (LY10). Lisäksi osa näistä yhdistyksistä on vuorovaikutuksessa tiedotusvälineiden tai koulun kanssa. Yhdistyksissä on myös kaksi monipuolisesti verkostoitunutta eli 4H-yhdistys (LY2) ja palvelukeskusyhdistys (LY11), jotka eivät kuitenkaan ole säännöllisesti vuorovaikutuksessa muiden yhdistysten kanssa. Sen sijaan vuorovaikutus kunnan viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden kanssa on näille kahdelle tärkeää. Keskeisimmät yhdistykset vuorovaikutussuhteiden verkostossa ovat settlementtiyhdistys (LY13) sekä Lievestuoreseura (LY21). Molemmat ovat myös paikkakunnalla aktiivisia vaikuttajia. Settlementti organisoi kansalaisopistokoulutusta ja tarjoaa myös monipuolisesti harrastustoimintaa sekä nuorille että aikuisille. Lievestuoreseura edistää etenkin paikallista kulttuuria ja ympäristönsuojelua. Yhdessä urheiluseurojen ja yrittäjien yhdistyksen kanssa nämä yhdistykset ovat olleet viime vuosikymmeninä näkyvimpiä myös paikallislehden sivuilla (Siisiäinen, Kankainen & Salminen 2011, 191).

Lievestuoreen yhdistyksistä viisi voidaan katsoa niukasti tai kohtalaisesti verkostoituneiksi (LY1, LY16, LY18, LY22 ja LY 23). Kunkin vuorovaikutustahot ovat jokseenkin erityyppisiä. Esimerkiksi Eläkeliiton paikallisyhdistyksen (LY1) vuorovaikutussuhteet ovat samankaltaisia kuin keskeisesti verkostoituneiden yhdistysten, kun taas MLL:n paikallisyhdistys (LY22) mainitsee vuorovaikutustahoiksi vain paikalliset asukkaat ja koulun. Keskeisesti verkostoituneista nämä yhdistykset erottaa erityisesti se, että mikään yhdistys ei ole vuorovaikutuksessa tiedotusvälineiden kanssa.

Vuorovaikutusverkostojen marginaaliin voidaan lukea yhdistyksistä ne, joilla on vain yksi vuorovaikutustaho (LY7, LY9, LY12, LY14, LY15 ja LY17) sekä loput neljä, jotka eivät ole säännöllisessä vuorovaikutuksessa minkään tahon

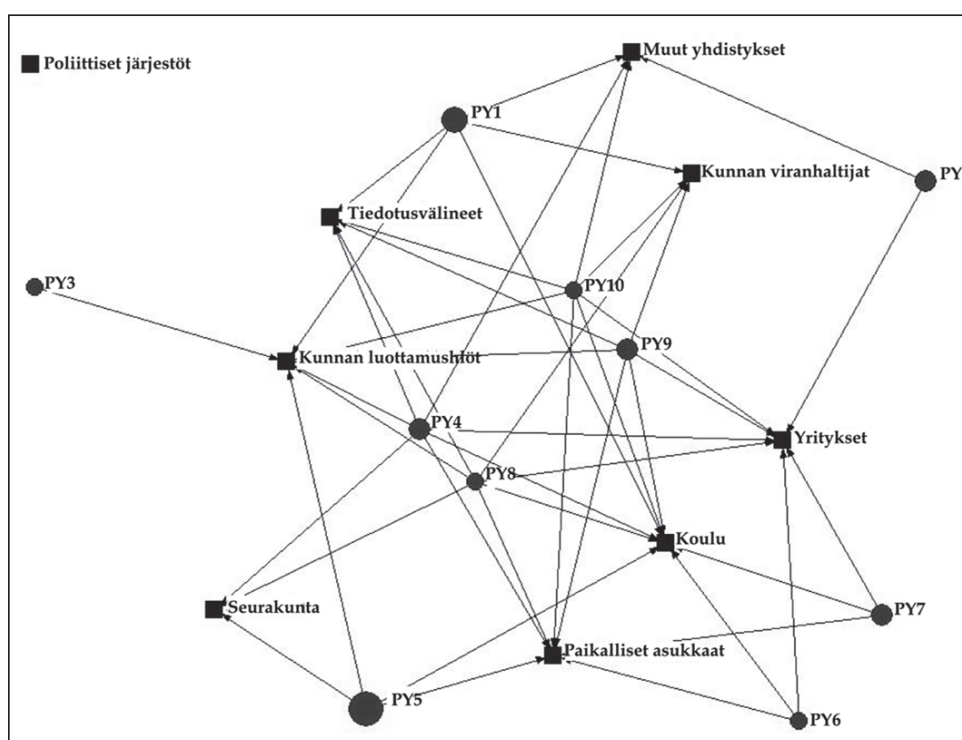
kanssa. Joukossa on niin suuren kuin pienen kokoluokan yhdistyksiä sekä jäsenmääränsä että budjettinsa osalta. Melko suuret yhdistykset, kuten paikallinen urheiluseura (LY9) ja Eläkkeensaajien paikallisjärjestö (LY6) ovat yllättäen melko harvojen toimijoiden kanssa vuorovaikutuksessa. Kaksi seurakunnan yhteydessä toimivaa kuoroa (LY14 ja LY19) eivät välttämättä tarvitse toiminnalleen laajoja vuorovaikutusverkostoja, kun esimerkiksi harjoitus- ja esiintymispuitteet järjestyvät pitkälti seurakunnan kautta. Osalla vuorovaikutusverkoston marginaaliin jäävistä yhdistyksistä myös riittävä jäsenpohja tai turvattu talous voivat olla osatekijänä sille, että verkostoihin tukeutumisen tarve on vähäisempi.

KUVIO 4 Lievestuoreen yhdistysten säännöllinen vuorovaikutus eri paikallisten tahojen kanssa

Kuten Lievestuoreella, myöskään Pabradessa yhdistykset eivät ole vuorovaikutuksessa poliittisten järjestöjen kanssa (ks. Kuvio 5). Muilta osin vuorovaikutusverkostot rakentuvat varsin eri tavoin. Tärkein vuorovaikutustaho on koulu, jonka kanssa kaikki paitsi evankelinen seurakunta (PY3) ja ikääntyvien yhdistys (PY2) ovat vuorovaikutuksessa. Näyttää siltä, että Pabradessa yhdistysten toiminnassa kasvatuksellinen ulottuvuus on ylipäänsä tärkeä: yhdistyksistä kolme pitää koulutuksen järjestämistä olennaisena ja viisi erittäin olennaisena toiminnassaan. Paikallinen koulu voi toimia myös fyysisesti vapaaehtoistoimijoiden kohtaamispaikkana. Lähes yhtä keskeisiä vuorovaikutustahoja ovat yritykset ja

paikalliset asukkaat. Yritysten osuus vuorovaikutusverkostoissa on Lievestuoreen yhdistyksiin verrattuna huomattavasti merkittävämpi. Pabradelaiset yhdistykset eivät pidä liiketoimintaa sinänsä olennaisena, sillä kyselyn perusteella taloudellisen voiton tekeminen tai palveluiden tuottaminen ja markkinointi ovat tärkeitä vain harvoille. Yhteistoiminta yritysten kanssa on kuitenkin tärkeää kaikkien yhdistysten mielestä. Seurakunta ei Pabradessa ole yhdistyksille yleinen vuorovaikutustaho kuten se on Lievestuoreella, mitä selittää osaltaan se, että paikkakunnan väestö on etnisen heterogeenisyytensä vuoksi jakautunut myös omiin seurakuntiinsa, eikä yhtäläistä käsitystä ”omasta” seurakunnasta ole.

KUVIO 5 Pabraden yhdistysten säännöllinen vuorovaikutus eri paikallisten tahojen kanssa

Keskeisiksi yhdistyksiksi määrittävät vuorovaikutussuhteiden verkostossa Pabraden orkesteri (PY4), hyväntekeväisyisyhdistys (PY8), kävelyurheilukerho (PY9) ja puolalaisten tanssi- ja musiikkiyhdistys (PY10), joiden verkostoitumisen yhtenä erityispiirteenä on vuorovaikutus sekä yritysten että tiedotusvälineiden kanssa. Keskeiseksi voidaan lukea vielä paikallinen kivääriyhdistys (PY1), joka tosin muista poiketen ei ole vuorovaikutuksessa yritysten eikä paikallisten asukkaiden kanssa. Kohtalaisesti verkostoituneita yhdistyksiä Pabradessa ovat puolalainen liitto (PY5), venäläinen liitto (PY6) sekä urheiluseura (PY7). Koulu vuorovaikutuskumppanina yhdistää näitäkin yhdistyksiä. Margi-

naaliin jää tässä verkostossa vain kaksi yhdistystä, ikääntyvien yhdistys (PY2) ja venäläinen evankelinen seurakunta (PY3).

Pabradelaisista yhdistyksistä suurin osa kuvaa vuorovaikutussuhteitaan varsin runsaiksi ja monipuolisiksi. Ero Lievestuoreen yhdistykseen nähden perustuu varmasti osittain siihen, että hyvin erilaisissa toimintaympäristöissä säännöllinen vuorovaikutus sinänsä ymmärretään eri tavalla. Lievestuorelaiset yhdistysaktiivit ovat varovaisempia määrittelemään jonkin yhteistyömuodon ”säännölliseksi vuorovaikutukseksi”. Toisaalta kysymys on myös aktuaalisista tarpeista: pienillä jäsenpohjilla ja ilman säännöllisiä jäsenmaksutuloja toimivat pabradelaiset yhdistykset ovat riippuvaisia verkostosuhteista ja erityisesti ristikkäisistä verkostoista.

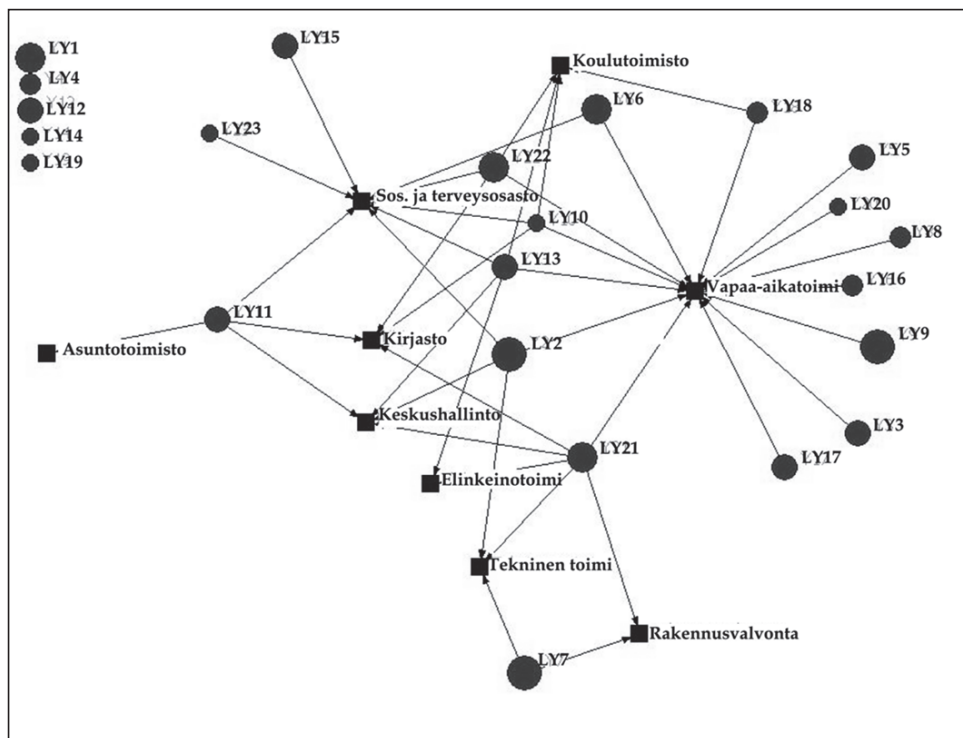
7.2.2 Yhteydenpito kunnan hallintoyksiköiden kanssa

Käsitys yhdistysten verkostosuhteista kunnalliseen hallintoon tarkentuu, kun siirrytään tarkastelemaan yhteydenpitoa kunnan hallinnollisiin yksiköihin ja luottamuselimiin. Läheskään kaikki yhdistykset eivät ole säännöllisesti vuorovaikutuksessa kunnan viranhaltijoiden tai luottamushenkilöiden kanssa, mutta huomattavasti useampi yhdistyksistä katsoo olevansa yhteydessä hallinnollisiin organisaatioihin, joissa viranhaltijat ja luottamushenkilöt toimivat. Tästä voidaan päätellä ainakin, että julkiseen hallintoon ylläpidettäviä verkostosuhteita ei kovinkaan usein nähdä henkilöityneenä vuorovaikutuksena vaan ennen kaikkea yhdistyksen ja hallinnollisen organisaation välisenä yhteydenpitoa, joka voi olla luonteeltaan esimerkiksi virastoasiointia tai neuvontapalveluiden käyttöä. Tässä mielessä verkostoitumisen analyttinen kahtiajako horisontaaliseen ja vertikaaliseen on perusteltua, ja vuorovaikutusta kunnan hallinnon suuntaan voidaan pitää juuri vertikaalisena verkostoitumisena (Cinalli 2007). On syytä myös selvittää, miten kunnan viranhaltijoiden tai luottamushenkilöiden jäsenyydet yhdistysten hallituksissa vaikuttavat yhdistysten suhteisiin hallinnollisten organisaatioiden kanssa.

Lievestuoreen yhdistysten yhteyksiä Laukaan kunnan toimijoihin vaikeuttaa taajaman erillisyys ja jo maantieteellinen etäisyys kuntakeskuksesta. Tärkein yhteydenpitoväylä kunnan hallintoon on luonnollisesti vapaa-aikatoimi, johon yli puolet yhdistyksistä on säännöllisesti yhteydessä (ks. Kuvio 6). Sen lisäksi, että vapaa-aikatoimen toiminta koskettaa useimmiten varsinkin harrastus- ja kulttuurialan yhdistyksiä, se on usein käytännössä välittäjäorganisaatio yhteydenpidossa kunnan muiden hallinnollisten organisaatioiden kanssa. Sosiaali- ja terveysosasto on toinen hallinnonala, johon linkittyy useita erityyppisiä lievestuorelaisia yhdistyksiä. Monipuolisesti verkostoituneet yhdistykset ovat lisäksi säännöllisesti yhteydessä ainakin keskushallintoon, kirjastoon ja koulutoimistoon.

Hallintoyksiköiden suuntaan keskeisesti verkostoituneiksi voidaan katsoa kuusi yhdistystä (LY2, LY10, LY11, LY13, LY21 ja LY22), joista palvelukeskusyhdistyksen (LY11) suhdeverkosto on muihin nähden erilainen. Sen verkostoihin ei kuulu vapaa-aikatoimi, mutta sen sijaan se on ainoana yhteydessä asuntotoimistoon, joka lienee välttämätön kontakti asumispalveluja tarjoavalle

yhdistykselle. Myös Lievestuore-seuralla (LY21) on tavoitettavissaan harvinaisempia verkostokontakteja, kuten rakennusvalvonta, tekninen toimi ja elinkeinotoimi. Vaikka kaikkien näiden kanssa on yhteyksissä joku toinenkin yhdistys, Lievestuore-seuran hallintokontaktien kokonaisuus on monipuolisempi kuin millään muulla yhdistyksellä. Tähän on muiden ohella historialliset syynsä. Lievestuore-seura on perustamisvuodestaan 1979 asti osallistunut aktiivisesti paikkakunnan kehittämistyöhön. Laukaan kunta otti seuran myös mukaan yhdyskuntasuunnittelutyöhön, mistä näkyvimpiä esimerkkejä oli 1990-luvun alussa toteutetun sosiaalisen ja fyysisen elinympäristön kehittämishankkeen (SOFY) rahojen jaosta päättäminen paikallisella tasolla. Hanke yhdisti näin julkishallinnon, yrittäjät ja yhdistystoimijat antaen Lievestuore-seuralle päätöksenteossa avainaseman. Tämä on samalla esimerkki suomalaisen paikallishallinnon korporatistisesta toiminnasta. (Siisiäinen, Kankainen & Salminen 2011, 200.)

KUVIO 6 Lievestuoreen yhdistysten säännöllinen yhteydenpito Laukaan kunnan hallintoyksiköihin

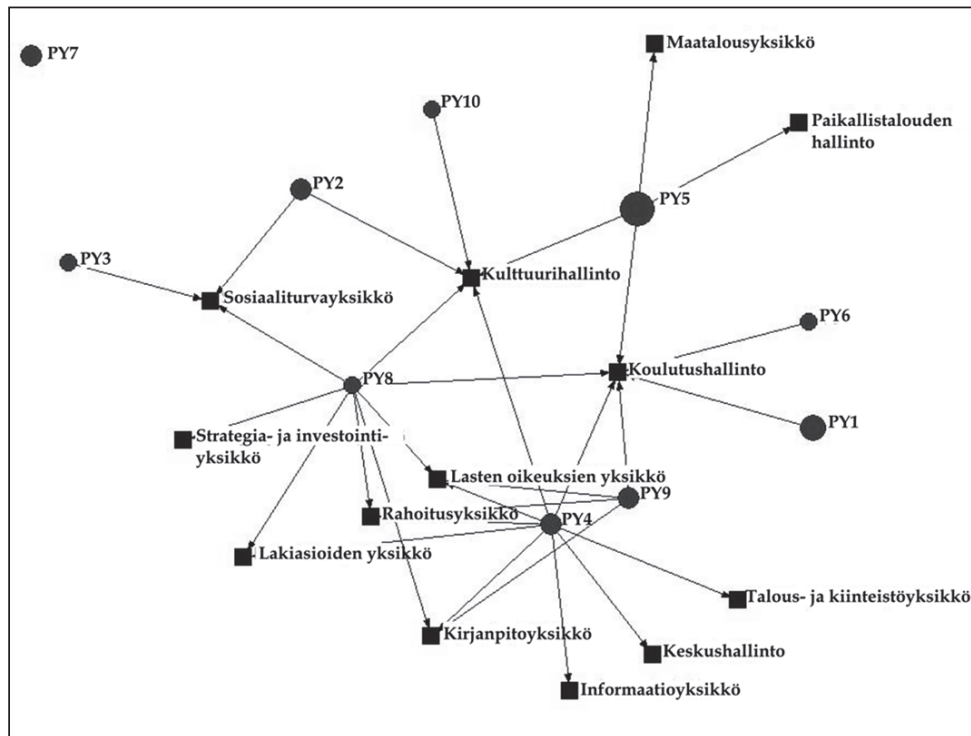
Niukasti tai kohtalaisesti verkostoituneista kolmesta yhdistyksestä Eläkkeensaajien paikallisyhdistys (LY6) on yhteydessä vapaa-aikatoimeen ja sosiaali- ja terveysosastoon, kalastus- ja metsästysseura (LY7) rakennusvalvontaan ja tekniseen toimeen sekä Varikon Urheilijat (LY18) vapaa-aikatoimeen ja koulutoimistoon. Loput yhdistyksistä ovat joko yhteydessä yhteen hallintoyksikköön eli

vapaa-aikatoimeen tai sosiaali- ja terveysosastoon tai eivät ilmoita säännöllistä yhteydenpitoa mihinkään hallintoyksikköön.

Kunnan virkamiesten läsnäolo lievestuorelaisten yhdistysten hallituksissa ei ennusta laajempaa yhteydenpitoa kunnan hallintoon, sillä johtavia viranhaltijoita on ainoastaan yhdessä ammatillisessa yhdistyksessä (LY12), joka jää tässä verkostossa marginaaliin. Muita viranhaltijoita puolestaan on vain kohtalaisesti verkostoituneiden (LY7) tai marginaalissa olevien yhdistysten (LY 5 ja LY8) hallituksissa. Muita kunnan työntekijöitä on hallitusjäsenenä kuudessa yhdistyksessä, joista neljä on keskeisesti verkostoituneita (LY2, LY10, LY13 ja LY21). Kunnan palveluksessa työskentelevien jäsenyys yhdistysten hallituksissa voi edesauttaa yhteydenpitoa kunnan hallintoon, mutta on kuitenkin melko epätodennäköistä, että neljän viimeksi mainitun yhdistyksen kohdalla tällä olisi mainittavaa merkitystä. Käänteisesti voidaan samalla todeta, että keskeisesti verkostoituneista yhdistyksistä MLL:n paikallisyhdistyksen (LY22) ja palvelukeskisyhdistyksen (LY11) yhteydenpito kunnan hallintoon on monipuolista, vaikka kukaan niiden hallitusjäsenistä ei työskentele kunnan palveluksessa.

Pabraden emokunta Švenčionys ei ole yhtä pieni yksikkö kuin kunnat Suomessa, vaan kunnallispiiri, joka hallinnoi suurta, monesta eri kuntakeskuksesta ja kylästä koostuvaa aluetta. Tästä syystä myös hallintoyksiköitä on suuri määrä, eivätkä pabradelaiset yhdistykset ole edes yhteydessä kaikkiin niistä. Säännöllisen yhteydenpidon ulkopuolelle jäävät väestörekisterin, henkilöstöhallinnon sekä aluesuunnittelun ja arkkitehtuurin yksiköt. Kun puolet yhdistyksistä on tyypiltään kulttuuri- tai harrastusyhdistyksiä, on melko selvää, että koulutus- ja kulttuurihallinto ovat niille tärkeimmät yhteistyökumppanit kunnassa (ks. Kuvio 7). Jompaankumpaan tai molempiin hallintoyksiköihin pitävät yhteyttä kaikki muut yhdistykset paitsi evankelinen seurakunta (PY3) ja Pabraden urheiluseura (PY7). Jo aiemmin kuviossa 5 tuli esille koulun keskeisyys pabradelaisten yhdistysten vuorovaikutusverkostoissa. Yhteydenpito koulutushallinnon kanssa vahvistaa tätä kuvaa. Sosiaaliturvayksikkö, kirjanpitoyksikkö ja lasten oikeuksien yksikkö ovat muutaman yhdistyksen yhteysverkostoissa.

Pabradelaisten yhdistysten yhteydenpito kunnan hallintoon on vahvasti eriytynyt siten, että keskeisesti verkostoituneet yhdistykset (PY4, PY5, PY8 ja PY9) pitävät yhteyttä hyvin monipuolisesti eri hallinnonaloihin, loput varsin yksipuolisesti ja urheiluseura (PY7) ei lainkaan. Vahvasti hallinnon suuntaan (vertikaalisesti) verkostoituneina erottuvat hyväntekeväisyysyhdistys (PY8) ja Pabraden orkesteri (PY4). Näistä ensin mainittu toimii lastensuojelutyössä, joten yhteydet koulutus- ja sosiaaliturvahallintoon sekä lasten oikeuksien yksikköön ovat tällöin tärkeitä. Strategia- ja investointiyksikkö taas on hallinnonala, johon se on ainoana yhdistyksenä yhteydessä. Vastaavasti Pabraden orkesterin yhteysverkostoissa on kolme hallintoyksikköä, joihin muut yhdistykset eivät ole yhteydessä. Hieman erilaisena keskeisesti verkostoituneena yhdistyksenä erottuu puolalainen liitto (PY5), joka muista poiketen on yhteydessä maatalouden ja paikallistalouden hallintoyksiköihin.

KUVIO 7 Pabraden yhdistysten säännöllinen yhteydenpito Švenčionysin kunnan hallintoyksiköihin

Kunnan palveluksessa työskentelevien jäsenyys yhdistyksen hallituksessa näyttää Pabradessa olevan merkittävä tekijä yhdistysten yhteydenpidossa kunnan hallintoon. Monipuolisimmin verkostoituneiden yhdistysten hallituksissa (PY4, PY8 ja PY9) on mukana kunnan johtavia viranhaltijoita. Lastensuojeluyhdistyksessä (PY8) ja puolalaisessa liitossa (PY5) on lisäksi hallituksen jäseninä kunnan muita työntekijöitä. Johtavissa asemissa olevat virkamiehet tuovat siis mainittujen yhdistysten saataville huomattavasti laajemmat vertikaaliset suhdeverkostot kuin muille yhdistyksille. Sen sijaan kunnan muiden viranhaltijoiden jäsenyys ikäänntyneiden yhdistyksen (PY2) ja urheiluseuran (PY7) hallituksissa ei lisää näiden yhdistysten verkostokontaktien määrää.

7.2.3 Yhteydenpito kunnan luottamushenkilöorganisaatioiden kanssa

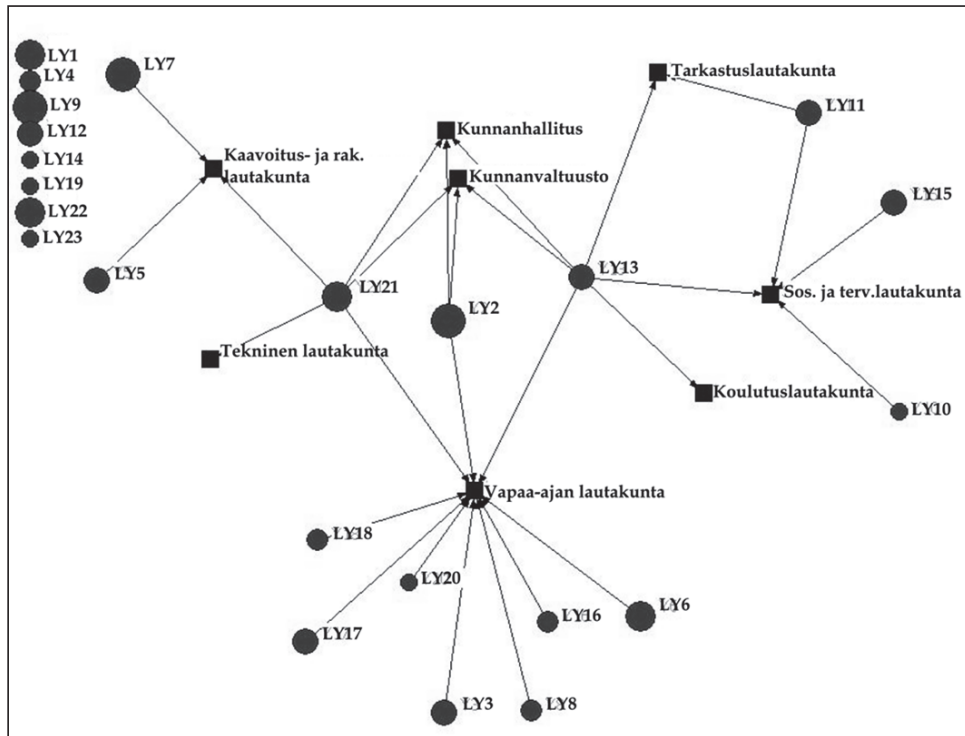
Kummankin paikkakunnan yhdistykset ovat huomattavasti vähemmän yhteydessä kunnan luottamushenkilöorganisaatioihin kuin hallintoyksiköihin. Luottamushenkilöiden ja yhdistysten välinen vuorovaikutus todettiin vähäiseksi myös Jyväskylän yhdistyksiä tutkittaessa (Luomala & Pyykkönen 2002, 161). Kun eri hallintoyksiköt hoitavat käytännön tasolla yhdistystenkin toimintaan vaikuttavia asioita ja lautakunnat taas ovat päätöksentekuelimiä, on ymmärrettävää, että säännöllinen yhteydenpito kunnanvaltuustoon ja lautakuntiin on harvinaisempaa. Lievestuoreella tämä oli ennustettavissa jo ilmoitetun vuoro-

vaikutuksen perusteella, sillä useampi yhdistys oli vuorovaikutuksessa kunnan viranhaltijoiden kuin luottamushenkilöiden kanssa. Pabradessa puolestaan yhdistykset ovat todennäköisemmin vuorovaikutuksessa luottamushenkilöiden kuin viranhaltijoiden kanssa, mutta silti ne pitävät varsinaisiin luottamuseliimiin vähemmän yhteyttä kuin hallintoyksiköihin. Yhtä kaikki, kun vähäisempi määrä yhdistyksiä on säännöllisesti yhteydessä luottamuseliimiin, tämä johtaa luonnollisesti verkostokontaktien keskittymiseen vain harvoille yhdistyksille.

Kuviosta 8 nähdään, että lievestuorelaisten yhdistysten yhteydenpito luottamuseliimiin painottuu vapaa-ajan lautakuntaan ja sosiaali- ja terveyslautakuntaan eli toisin sanoen samoihin palvelusektoreihin kuin yhteydenpito hallintoyksiköihin. Lähes kaikki lautakuntien kanssa tekemisissä olevat yhdistykset pitävät yhteyttä myös vastaavan toimialan hallintoyksikköön, joten yhteydenpito lautakuntiin vahvistaa siten kuvaa yhdistysten verkostoitumiskanavien suuntautumisesta toimialoittain. Yhteistyö lautakuntien kanssa voidaan katsoa myös osoitukseksi syvemmästä yhteistyöstä kunnan hallinnon kanssa.

Keskeisesti verkostoituneina erottuu vain kolme yhdistystä (LY2, LY13, LY21), jotka ovat yhteydessä sekä kunnanvaltuustoon että -hallitukseen. Settlementin (LY13) ja Lievestuore-seuran (LY21) kontaktien monipuolisuus oli enustettavissa jo aiempien verkostomallien perusteella. Kummallakin yhdistyksellä on verkostokontakteissaan yksi lautakunta, johon muut yhdistykset eivät ole yhteydessä. Settlementin ydintoiminta-alueita on vapaa sivistystyö, joten koulutuslautakunta on sille olennainen yhteistyökumppani. Lievestuore-seuran yhteydenpito tekniseen lautakuntaan samoin kuin myös kaavoitus- ja rakennuslautakuntaan liittyy sen toimintaan lievestuorelaisten edunvalvojana koskien esimerkiksi kunnallisteknisiä ja kaavoituksellisia ratkaisuja. Kolmannen keskeisesti verkostoituneen eli 4H-yhdistyksen (LY2) verkostosuhteiden kokonaisuus ei ole yhtä monipuolinen. Kohtalaisesti verkostoituneeksi voidaan lukea palvelukeskusyhdistys (LY11). Loput jäävät marginaaliin; näistä kahdeksalla ei ole minkäänlaista yhteydenpitoa kunnan luottamuseliimien kanssa.

Kunnan luottamushenkilöiden hallitusjäsenyyksien tarkastelu tarkentaa hieman kuvaa yhdistysten verkostoista. Lievestuore-seuran (LY21) hallitukseen kuuluu sekä kunnanvaltuutettuja että kunnanhallituksen jäseniä ja 4H-yhdistyksen (LY2) hallitukseen kunnanvaltuutettuja sekä lautakuntien jäseniä, joten näiden yhdistysten yhteydenpito kunnan tärkeimpiin päätöksentekijöihin nojaa ainakin osittain aktiivijäsenten hallinnollisiin kytköksiin. Toisaalta Settlementin (LY13) hallituksessa on vain lautakuntien jäseniä, mutta se on silti yhteydessä sekä valtuustoon että hallitukseen. Kohtalaisesti tai marginaalisesti verkostoituneista palvelukeskusyhdistyksen (LY11) ja eläkkeensaajien yhdistyksen (LY6) hallituksessa on sekä kunnanvaltuutettuja että lautakuntien jäseniä. Samojen luottamuseliimien jäseniä on myös Lions Clubin (LY4) ja ammatillisen yhdistyksen (LY12) hallituksissa. Tällä tavoin verkostoihin liittyy myös välillisesti yhdistyksiä, jotka eivät ole ilmoittaneet olevansa yhteydessä minkään luottamuseliimen kanssa.

KUVIO 8 Lievestuoreen yhdistysten säännöllinen yhteydenpito Laukaan kunnan luottamushenkilöorganisaatioihin

Pabraden emokunnassa Švenčionysissa luottamuselimiä on huomattavasti vähemmän kuin hallintoyksiköitä, ja yhdistysten yhteydenpito niiden kanssa on varsin vähäistä. Eettiseen ja lakiasiain lautakuntaan sekä yritysten ja maaseudun kehittämisen lautakuntaan ei mikään yhdistyksistä ole yhteydessä. Jäljelle jäävistä kunnanvaltuusto sekä monta eri toimialaa yhteen niputtava kulttuuri-, sivistys-, urheilu- ja nuorisosioiden lautakunta ovat viiden yhdistyksen (PY4, PY5, PY8, PY9 ja PY10) yhteysverkostoissa. Verkostokaavio ei tässä tapauksessa edesauta Pabraden yhdistysten yhteydenpidon hahmottamista, joten sitä ei ole piirretty. Yhdistysten vähäistä verkostoitumista kunnan luottamuselimiin suuntaan korostaa se, että neljä yhdistystä jää kokonaan näiden verkostojen ulkopuolelle. Niiden hallituksissa ei myöskään ole jäseninä kunnan luottamushenkilöitä. Edellisten verkostomallien tavoin myös tässä tapauksessa erityisesti orkesteriyhdistys (PY4) ja lastensuojeluyhdistys (PY8) sekä lisäksi käveluryhdistys (PY9) ovat keskeisiä. Evankelinen seurakunta (PY3) muodostaa erillisen ja samalla ainoan verkostositeensä terveys- ja ympäristönsuojelulautakuntaan päin. Kunnan luottamushenkilöitä istuu hallitusjäseninä vain sellaisissa yhdistyksissä, jotka myös ovat yhteydessä luottamuselimiin. Kunnanhallituksen jäseniä on vain orkesteriyhdistyksessä (PY4) ja lautakuntien jäseniä ainoastaan puolalaisessa tanssi- ja musiikkiyhdistyksessä (PY10). Lopuissa kolmessa (PY5, PY8, PY9) on hallituksen jäseninä kunnanvaltuutettuja.

Kunnan hallintoon suuntautuva yhteydenpito osoittautuu kummankin paikkakunnan yhdistyksillä kohdistuvan suurimmalta osin valikoidusti vain muutamaan hallinnonalaan: Lievestuoreella vapaa-ajan ja sosiaali- ja terveysalan osastoihin – joiden kanssa yhteydenpito on todennäköisemmin molemminpuolista – ja Pabradessa kulttuurin ja koulutuksen hallintoyksiköihin. Kummallakin paikkakunnalla muutamat yhdistykset nousevat keskeiseen asemaan laajojen hallinnollisten verkostokontaktinsa ansiosta. Pabradessa yhdistysten kontaktit ovat Lievestuoreeseen verrattuna enemmän riippuvaisia kunnan virkamiesten ja työntekijöiden sekä luottamushenkilöiden toiminnasta yhdistysten aktiivijäseninä. Näiden toimijoiden hakeutuminen jo ennestään laajasti verkostoituneiden yhdistysten johtotehtäviin myös vahvistaa paikkakunnan yhdistysten eriarvoisuutta.

7.3 Yhdistykset verkostotypologiassa

Edellä esitettyjen verkostomallinnuksien perusteella yhdistykset voidaan jaotella eri tavoin verkostoituneiksi, mitä tulee ensinnäkin verkostokontaktien monipuolisuuteen ja toiseksi kunnallishallinnon toimijoiden osuuteen verkostoissa. Tarkastelen tätä seuraavassa typologisoinnin pohjalta ja selvitän samalla sitä, onko verkostoituminen sidoksissa yhdistystyyppiin, jäsenmäärään tai budjettiin.

Muodostin verkostotypologian ensimmäisen jakolinjan yleisten vuorovaihtuskumppaneiden perustalta sijoittaen marginaalisesti tai kohtalaisesti verkostoituneet ensimmäiseen ja keskeisesti verkostoituneet toiseen ryhmään. Toinen jakolinja muodostui siten, että kunnan hallintoyksiköiden ja luottamuseliimien suuntaan marginaalisesti verkostoituneet yhdistykset sijoittuivat ensimmäiseen ja kohtalaisesti tai keskeisesti verkostoituneet toiseen ryhmään. Näin syntyneessä nelikentässä kummankin paikkakunnan yhdistykset on luokiteltu neljään eri verkostoitumistyyppiin (ks. taulukot 24 ja 25).

Kuten jo verkostokaavioista saatettiin havaita, yhdistyksen jäsenmäärä ei vaikuta sen verkostojen laajuuteen. Lievestuoreella kaikissa neljässä verkostokategoriassa on jäsenmäärältään sekä suuria että pieniä yhdistyksiä. Tilanne oli erilainen Jyväskylässä, jossa suuret yhdistykset loivat eniten verkostoja (Luomala & Pyykkönen 2002, 134). Yhdistysten verkostoitumispotentiaali ei ole kuitenkaan aivan riippumaton jäsenistöstä, sillä jäsenpohjan jatkuvuudella on merkitystä. Yli puolella vähäisesti verkostoituneista yhdistyksistä jäsenmäärä on vähentynyt, kun taas horisontaalisesti tai vertikaalisesti verkostoituneilla yhdistyksillä jäsenmäärä on pysynyt ennallaan tai lisääntynyt. Toimintaan osallistuvien jäsenten määrä on vielä ratkaisevampi tekijä, sillä se on pysynyt ennallaan kaikissa monipuolisesti verkostoituneissa yhdistyksissä, kun horisontaalisesti ja vähäisesti verkostoituneissa yhdistyksissä osallistuvien jäsenten osuus on pääsääntöisesti vähentynyt. Lievestuoreella yhdistysten verkostoitumisen kannalta ei siis ole niinkään olennaista se, kuinka paljon jäseniä on rekisterissä, vaan ennen kaikkea aktiivijäsenten pysyminen yhdistyksissä ja uusien jäsenten saaminen mukaan toimintaan.

TAULUKKO 24 Lievestuoreen yhdistykset verkostotypologiassa

	Verkostosuhteet kunnan hallintoon: vähäiset	Verkostosuhteet kunnan hallintoon: kohtalaiset tai runsaat
Yleiset vuorovaikutusverkostot: niukat tai kohtalaiset	<p>1. <i>Vähäisesti verkostoituneet</i></p> <p>(LY1) Eläkeliiton paikallisyhdistys (LY3) Kuvataideyhdistys (LY5) Ampumaurheiluseura (LY9) Urheiluseura (LY12) Ammatillinen yhdistys (LY14) Seurakuntakuoro (LY15) Sotaveteraanien naisjaosto (LY16) Tuulentytöt- partiolippukunta (LY17) Autourheiluyhdistys (LY19) Veteraanikuoro (LY23) Sotainvalidien paikallisosasto</p>	<p>3. <i>Vertikaalisesti verkostoituneet</i></p> <p>(LY6) Eläkkeensaajien yhdistys (LY7) Metsästysseura (LY18) Varikon Urheilijat (LY22) MLL paikallisyhdistys</p>
Yleiset vuorovaikutusverkostot: laajat	<p>2. <i>Horisontaalisesti verkostoituneet</i></p> <p>(LY4) Lions Club paikallisyhdistys (LY8) Karjalaisten yhdistys (LY20) Setlementin nuorisjärjestö</p>	<p>4. <i>Monipuolisesti verkostoituneet</i></p> <p>(LY2) 4H-yhdistys (LY10) Lievestuoreen Martat (LY11) Palvelukeskusyhdistys (LY13) Setlementtiyhdistys (LY21) Lievestuore-seura</p>

Lievestuorelaisten yhdistysten verkostoituminen ei ole suoraan yhteydessä niiden käytettävissä oleviin taloudellisiin resursseihin. Puuttuvia budjettitietoja tosin on eniten vähäisesti verkostoituneiden yhdistysten ryhmässä, mutta näistäkään kaikkien ei voida olettaa toimivan pienillä budjeteilla. Monipuolisesti verkostoituneiden yhdistysten joukossa on sekä suuren että pienen budjetin yhdistyksiä. Myös yhdistystyyppit jakautuvat melko tasaisesti eri verkostokategorioihin; ainoastaan urheilu- ja liikuntayhdistyksille on tyypillisempää vähäisen verkostoituminen.

Palveluiden tuottaminen on kuitenkin eräs keskeinen piirre, joka yhdistää monipuolisesti verkostoituneita yhdistyksiä. Näistä Lievestuore-seura ja Lievestuoreen Setlementti ovat myös lähiaikoina ottaneet hoitaakseen julkisen tai yksityisen sektorin aiemmin hoitamia tehtäviä. Loput monipuolisesti verkostoituneet ovat jo lähtökohtaisesti palvelutoimintaan keskittyviä yhdistyksiä: ne tarjoavat vapaa-ajan kerhotoimintaa (4H), pitopalvelua ja kursseja (Martat) sekä vanhusten asumispalveluja (Palvelukeskusyhdistys). Vertikaalisesti verkostoituneiden yhdistysten joukosta voidaan mainita myös Eläkkeensaajien ja MLL:n paikallisyhdistykset, joiden toimintaan kuuluu ”täydentävien” palveluiden tarjoaminen. Palvelutoiminta on siis keskeinen elementti kunnan hallintoon suuntautuvien verkostokontaktien taustalla.

TAULUKKO 25 Pabraden yhdistykset verkostotypologiassa

	Verkostosuhteet kunnan hallintoon: vähäiset	Verkostosuhteet kunnan hallintoon: kohtalaiset tai runsaat
Yleiset vuorovaikutusverkot: niukat tai kohtalaiset	1. <i>Vähäisesti verkostoituneet</i> (PY2) Ikääntyneiden yhdistys (PY3) Evankelinen seurakunta (PY6) Venäläinen liitto (PY7) Pabraden urheiluseura	3. <i>Vertikaalisesti verkostoituneet</i> (PY5) Puolalainen liitto
Yleiset vuorovaikutusverkot: laajat	2. <i>Horizontaalisesti verkostoituneet</i> (PY1) Kivääriyhdistys (PY10) Puolalainen tanssi- ja musiikkiseura	4. <i>Monipuolisesti verkostoituneet</i> (PY4) Pabraden orkesteri (PY8) Hyväntekeväisyysyhdistys (PY9) Kävelyurheiluseura

Pabradessa yhdistykset ovat pääsääntöisesti kooltaan pieniä, joten jäsenmäärä ei myöskään erottele yhdistyksiä verkostoitumisen osalta. Lievestuoreen tavoin jäsenmäärän muutoksella on merkitystä. Vähäisesti verkostoituneissa yhdistyksissä jäsenmäärä ja erityisesti toimintaan osallistuvien jäsenten määrä on todennäköisimmin pysynyt ennallaan, kun se on muissa yhdistyksissä kasvanut. Monipuolisesti verkostoitunut hyväntekeväisyysyhdistys (PY8) kylläkin toteaa vapaaehtoisten määrän olevan laskussa mutta ei usko sen haittaavan yhdistyksen tavoitteiden toteutumista.

Taloudelliset resurssit nousevat Pabradessa vahvasti esiin yhdistysten verkostoitumista määrittävänä tekijänä, sillä kaikki kolme monipuolisesti verkostoitunutta yhdistystä toimivat keskimääräistä suuremmilla vuosibudjeteilla (yli 10000 Lt). Kaiken kaikkiaan pabradelaiset yhdistykset näkevät rahoituksen olevan määräävä tekijä koko yhdistystoiminnassa. Varsinkin vähäisesti verkostoituneet yhdistykset mainitsevat keskeisimmäksi tulevaisuuden uhkaksi rahoituksen puutteen, mutta myös monipuolisesti verkostoituneet ovat samasta aiheesta huolissaan. Turvaton rahoituksen ja uusien jäsenten sekä osallistujien välillä nähdään suora yhteys, mikä kuvaa laajemminkin Liettuan yhdistyssektorin nykytilaa. Nopean rakennemuutoksen seurauksena markkinoiden rooli yhteiskunnassa on noussut korostuneeseen asemaan, ja kansalaisyhteiskunnan toiminta on näin ollen myös enemmän markkinoiden kuin valtion ja julkisen sektorin toiminnalle alisteista. Yhdistykset eivät Pabradessa ole ottaneet muille sektoreille kuuluvia tehtäviä hoitaakseen edes siinä määrin kuin Lievestuoreella, mihin vaikuttaa luonnollisesti myös yhdistysten lyhyt toiminta-aika paikkakunnalla. Kunnan hallinnon suuntaan verkostoitumiseen myötävaikuttaakin enemmän kunnan virkamiesten ja luottamushenkilöiden toiminta yhdistysten hallituksissa. Vaikutusvaltaiset aktiivijäsenet ja raha ovat näin ollen tärkeimmät taustatekijät pabradelaisten yhdistysten verkostoitumisessa.

7.3.1 Yhdistysten verkostosuhteiden sisältö: kaksi esimerkkiä Lievestuoreelta

Rakenteellisissa verkostomalleissa ei ilmaistu tarkemmin, mitä resursseja verkostosuhteiden välityksellä jaetaan. Kyselyn perusteella keskeisin resurssi yhdistyksille on tieto, jonka hankkimista ja välittämistä ne useimmin pitävät tärkeänä. Vuorovaikutus eri tahojen kanssa käsittää toki monien muidenkin resurssien välittämistä. Voidakseni perehtyä paikallisten verkostosuhteiden sisältöön ja vuorovaikutuksen luonteeseen käänän tässä luvussa tarkastelunäkökulman kokonaisverkoston sijasta yksittäisiin yhdistyksiin mallintaen suhteiden kokonaisuutta egokeskeisenä verkostona. Näiden tapausesimerkkien avulla voidaan osoittaa verkostosuhteiden heterogeenisyyttä ja monipuolisen verkoston merkitystä yhdistyksen toiminnalle. Verkostosuhteiden sisällöllinen kartoitus edesauttaa erilaisten suhteiden arvon hahmottamista yhdistykselle paikallisen sosiaalisen pääoman kannalta, jos ajatellaan, että sosiaalinen pääoma kehittyy ennen kaikkea toimijoiden välisissä suhteissa ja käytänteissä (Siisiäinen 2009, 282). Otan esimerkit vain Lievestuoreella toimivista yhdistyksistä, sillä Pabraden yhdistysten tavoittaminen kyselyn jälkeen ei ollut mahdollista eikä niiltä saatu myöskään dokumenttiaineistoja tutkimuskäyttöön. Tapausesimerkeistä Lievestuoreen Eläkkeensaajat edustaa vertikaalisesti verkostoitunutta ja Lievestuoreen Setlementti monipuolisesti verkostoitunutta yhdistystä.

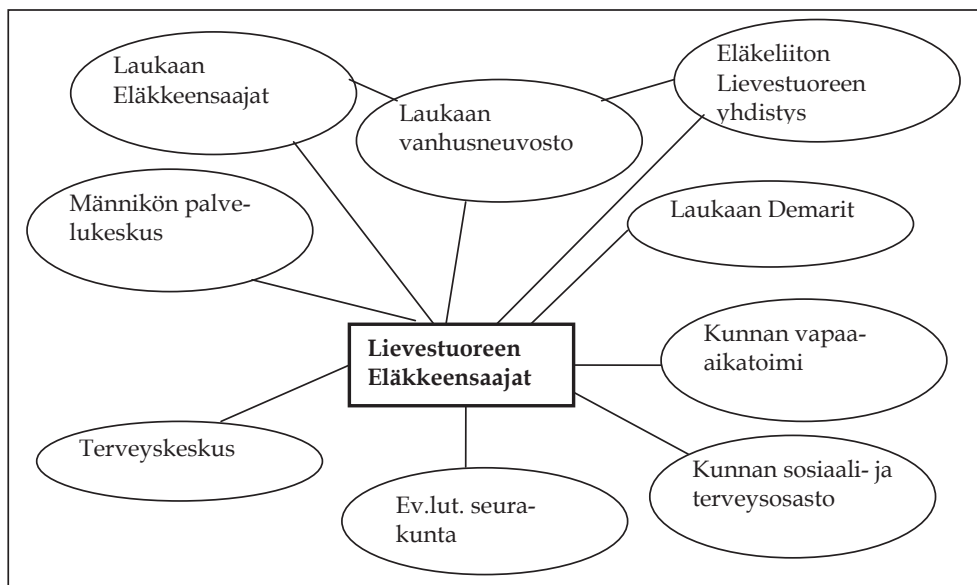
Tapaus 1: Lievestuoreen Eläkkeensaajien yhdistys

Lievestuoreella on kaksi eläkeläisten edunvalvontaan keskittyvää yhdistystä, joista Lievestuoreen Eläkkeensaajat kuuluu Eläkkeensaajien Keskusliittoon ja on – sitoutumattomuudestaan huolimatta – poliittisesti lähellä sosialidemokraatteja. Lievestuoreen yhdistys perustettiin vuonna 1979 ja sillä on 150 jäsentä, joista noin 40 osallistuu yhdistyksen toimintaan aktiivisesti. Yhdistys toimii eläkeläisten edunvalvojana ja tekee aloitteita kunnan hallinnolle. Tämän lisäksi se järjestää harrastus- ja kulttuuritoimintaa jäsenilleen ja kokoontuu kerran viikossa Lievestuoreen työväentalolla. Useimmat aktiviteeteista ovat vakiintuneita, kuten esimerkiksi käsityöpiiri ja lauluryhmä. Uutena ryhmänä on alkanut kokoontua *boccia* -peliporukka. Sekä jäsenten että osallistujien määrä yhdistyksessä on nousussa, mille luo hyvän perustan ikääntyvien osuuden kasvu Lievestuoreella. Toinen selittävä tekijä on jäsenten pitkäaikainen sitoutuminen yhdistykseen: yleensä ihmiset säilyttävät liittyttyään jäsenyytensä lähestulkoon elämänsä loppuun asti. Eläkkeensaajien vuosibudjetti on paikkakunnan yhdistysten keskiarvoa huomattavasti korkeampi. Suurin osa tuloista saadaan jäsenmaksujen ohella omasta toiminnasta. Lomakekyselyssä antamiensa tietojen perusteella Eläkkeensaajat on horisontaalisten verkostosuhteidensa osalta marginaalissa ja kunnan hallinnon suuntaan kohtalaisesti verkostoitunut. Haastattelussa yhdistyksen aluksi niukalta näyttäneille verkostosuhteille kuitenkin löytyi uutta sisältöä, ja samalla yhdistyksen aktiivit toivat myös esille toimijoita, jotka olivat lomakekyselyssä jääneet mainitsematta.

Eläkkeensaajille yhteistyö julkisen sektorin kanssa on hyvin olennaista, ja yhdistys katsoo myös kunnan luottamushenkilöt tärkeiksi tiedonvälityksen ka-

naviksi. Yhdistyksen kontaktit Laukaan kunnan luottamuselimiin henkilöityvät hallitusjäseniin, joita on sekä sosiaali- ja terveyslautakunnassa että kunnan vanhusneuvostossa. Laukaan vanhusneuvosto on perustettu paikallisten eläkeläisyhdistysten aloitteesta ja siinä on edustajia kaikista kunnan alueella toimivista eläkeläisten yhdistyksistä. Lievestuoreen Eläkkeensaajilla on neuvostossa kaksi edustajaa. Neuvosto saa kunnalta vuosittaista toiminta-avustusta. Se raportoi toiminnastaan suoraan kunnanhallitukselle, ja toistaiseksi jäsenet ovat kokeneet työn tuloksekkaaksi: kaikki aloitteet, joita vanhusneuvosto on tehnyt, ovat myös menneet läpi.

Vuorovaikutus Lievestuoreen muiden yhdistysten kanssa ulottuu myös toiseen eläkeläisyhdistykseen eli poliittista keskustaa lähellä olevan Eläkeliiton Lievestuoreen yhdistykseen. Ensi silmäyksellä poliittinen kahtiajako yhdistysten välillä ei näytä olevan merkittävä, mutta se ilmeni haastattelussa esimerkiksi jäsenten kertoessa aiemmin järjestämästään tapahtumasta. Siihen kutsuttiin muiden ohella myös Eläkeliiton paikallisyhdistys, josta ei saapunut ketään paikalle. Yhteistyön kynnyksen arveltiin olevan liian korkea. Toki yhdistyksessä oli kokemuksia myös kunnalliseen tapahtumaan osallistumisesta yhdessä ”kilpailevan” yhdistyksen kanssa.

KUVIO 9

Lievestuoreen Eläkkeensaajien yhteistyöverkosto

Kun tiedusteltiin Eläkkeensaajien tärkeimpiä paikallisia kumppaneita tai kontakteja sekä niiden välityksellä jaettavia resursseja, yhdistyksen puheenjohtaja ja sihteeri nimesivät seitsemän eri toimijaa. Yhdistämällä nämä tiedot lomaketykselyn vastauksiin hahmottelin Eläkkeensaajien yhteistyöverkoston (Kuvio 9). Laukaan vanhusneuvoston ja Eläkeliiton paikallisyhdistyksen lisäksi tärkeänä mainittiin Laukaan Eläkkeensaajat. Lievestuoreen yhdistys järjestää emokun-

nan yhdistyksen kanssa yhteistyössä tapahtumia, joista tärkeimpänä kesällä järjestettävät tanssit Savion lavalla. Eläkkeensaajien keskeisenä kokoontumispaikkana on työväentalo Toivola, jonka omistaa Laukaan Demarit. Eläkkeensaajat maksaa sopimushintaista tilavuokraa ja huolehtii pieneltä osin myös talon kunnossapidosta. Kunnallinen terveyskeskus tarjoaa yhdistykselle muutamia palveluja, kuten fysioterapeutin vetämään liikuntatuokioita. Lievestuoreen seurakunnan kanssa yhteistyö on satunnaisempaa: Eläkkeensaajat on osallistunut seurakunnan järjestämään ”vanhusten viikkoon”, jossa muun muassa yhdistyksen lauluryhmä on esiintynyt. Yhdistys tarjoaa ohjelmaa myös Palvelukeskus Männikön tapahtumiin ja tarjoilee vuosittain palvelutalon asukkaille joulukahvit.

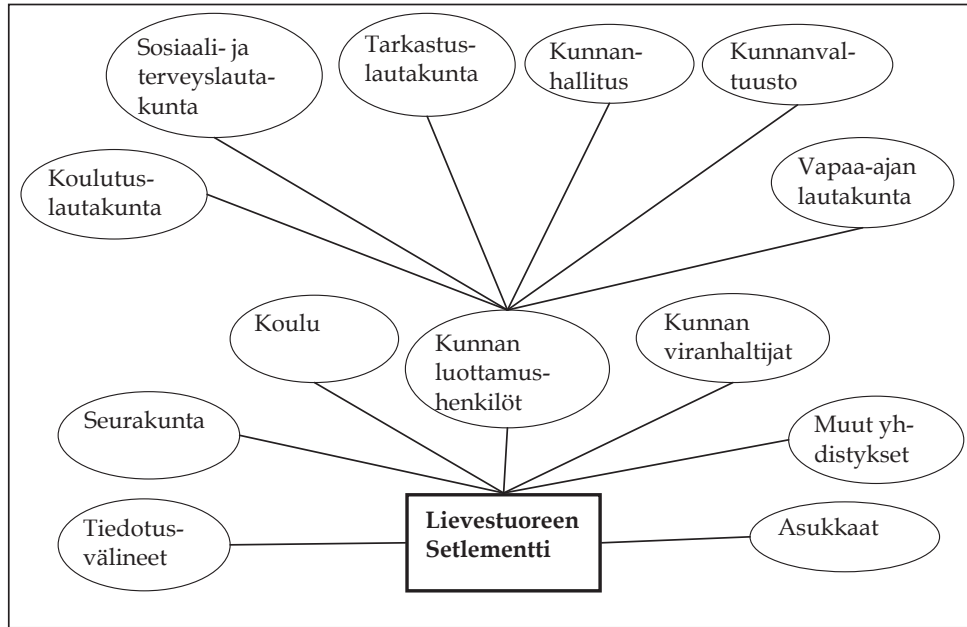
Eläkkeensaajien verkostot ovat tehdyn kartoituksen perusteella melko suppeat, mutta toisaalta yhdistys ei kärsi erityisemmin jäsenkadosta eikä sen tarvitse järjestää laajoja markkinointikampanjoita. Yhdistykseen otetaan tiheästi yhteyttä, ja puheenjohtajan mukaan toiminta tuo jäseniä. Yhdistys ei myöskään ole mukana paikkakunnan yhdistysten yhteistyössä toteuttaman LYHDE-projektin (*Lievestuoreen yhdistykset yhdessä*) toiminnassa. Eläkkeensaajien hallitus päätti jättäytyä projektin ulkopuolelle, koska yhdistyksen katsottiin ”pärjäävän hyvin omillaankin”. Kaiken kaikkiaan yhdistys on paikallisena toimijana poikkeuksellisen itsenäinen, eikä se näytä tarvitsevan laajaa verkostoa tuekseen. Se ei kuitenkaan ole missään määrin eristäytynyt paikallisen yhdistystoiminnan kentästä.

Tapaus 2: Lievestuoreen Setlementti

Vuodesta 1946 toiminut Lievestuoreen Setlementti on koulutusta ja harrastustoimintaa organisoiva yhdistys, jonka näkyvin toimintamuoto paikkakunnalla on kansalaisopisto. Monista muista paikkakunnan yhdistyksistä poiketen Setlementillä on käytössään oma opistotalo, johon sen paikallinen toiminta ankkuroituu. Samalla opistotalo ja sen yhteyteen laajenuksena 2000-luvun alussa rakennettu Yhteisöjen talo tarjoavat paikallisille yhdistyksille ja myös yrityksille kokoontumistilan. Setlementti on osallistunut vastuullisena organisaationa useisiin EU-rahoitteisiin hankkeisiin, jotka liittyivät muun muassa nuorten työllistymiseen ja naisten työelämävalmiuksien parantamiseen. Setlementti koordinoi myös vuonna 2009 käynnistynyttä ESR-osarahoitteista LYHDE-hanketta, johon osallistuu toistakymmentä lievestuorelaista yhdistystä. Setlementillä on näin ollen selkeä rooli Lievestuoreen yhdistyskentän yhtenä keskushahmona, jolla on myös mahdollisuuksia ja resursseja vaikuttaa paikallishallintoon alhaalta ylöspäin. Vertikaalisissa verkostokontakteissa siirtyy resursseja kumpaankin suuntaan, mikä tekee Setlementistä hyödyllisen verkostokontaktin muille paikallisille yhdistyksille.

Lievestuoreen Setlementin verkostosuhteiden sisällöllisessä tarkastelussa havaitaan suhteiden perustuvan pääosin henkilöjäsenyyksiin ja taloudellisten resurssien jakoon (ks. Kuvio 10). Esimerkiksi evankelis-luterilaisen seurakunnan papin jäsenyys yhdistyksen hallituksessa muodostaa verkostokontaktin seurakuntaan. Lisäksi seurakunta tukee yhdistystä taloudellisesti ja tarjoaa tilo-

ja. Vastaavasti paikallisen koulun rehtori on Setlementin hallituksessa, koulu tarjoaa tiloja ja opettajia kansalaisopiston käyttöön ja yhdistys taas järjestää ilta-päiväkerhotoimintaa koululaisille. (Siisiäinen, Kankainen & Salminen 2011, 194.)

KUVIO 10 Lievestuoreen Setlementin yhteistyöverkosto

Mitä tulee hallinnollisiin organisaatioihin, suhteet kunnanvaltuustoon rakentuvat tiettyjen paikallisten kunnanvaltuutettujen kautta. Myös kunnanhallituksen lievestuorelaiset jäsenet ovat tärkeässä asemassa, sillä kunnanhallitus päättää Setlementille myönnettävistä avustuksista ja opistotalon rakennuslainasta. Sosiaali- ja terveyslautakunnan kanssa tehtävä yhteistyö painottuu ennen kaikkea esikoululaisten päivähoitoon. Vuorovaikutus tarkastuslautakunnan kanssa on rajoittunut lähinnä muodollisiin toimenpiteisiin. Sen sijaan koulutuslautakunta ja vapaa-ajan lautakunta ovat Setlementin verkostoissa tärkeitä toimijoita. Koululaisten ilta-päiväkerhot ovat toimintaa, jonka aiemmin järjesti kunta, mutta jonka Setlementti on sittemmin ottanut vastuulleen. Koulutuslautakunnan ja koulutoimen kautta Setlementti voi myös toimia aloitteellisesti kuntaan päin ja vaikuttaa koulutussektorin toimintaan. (Siisiäinen, Kankainen & Salminen 2011, 195.) Laukaan kirkonkylässä toimii myös kunnan kansalaisopisto, joten Lievestuoreen erilaisuus emokuntaan nähden nousee tässäkin asiassa esiin. Yhdistys-pohjalta organisoitu kansalaisopisto aiheuttaa jännitteitä kunnan suuntaan, sillä kunta- ja yhdistyssektorien rajanveto aiheuttaa näkemyseroja.

8 YHTEENVETO JA POHDINTA

Verkostosuhteet ovat kanavia, joiden välityksellä liitytään ympäröivään yhteiskuntaan. Kun verkostoja muodostetaan muun muassa sukulaisten, ystävien, yhdistysten ja seurojen kautta, Simmelin ajatuksen mukaisesti yhteiskunta näyttäytyy siten kullekin toimijalle sen mukaisena, minkälaisiin verkostoihin tai sosiaalisiin piireihin hän kuuluu. Tutkimukseni lähti liikkeelle oletuksesta, että sosiaaliset verkostot ovat eriytyneitä niin verkostojen koostumuksen, volyymin kuin verkostosuhteiden tyyppien osalta ja tämä eriytyminen ilmentää yhteiskunnallisia eriarvoisuuksia. Bourdieulle sosiaalinen pääoma merkitsi lähtökohteisesti juuri sitä, että verkostojen muodostaminen on yksi monista luokkaerojen uusintamisen käytännöistä. Tässä tutkimuksessa olen analysoinut verkostojen eriytymistä paikallisella tasolla, sisällyttäen tarkasteluun sekä formaalit että informaalit verkostosuhteet.

Sosiaalisen pääoman tutkiminen verkostoihin kiinnittyneinä resursseina asettaa menetelmällisiä haasteita: mitä kaikkia suhteita luetaan verkostosuhteiksi, arvotetaanko suhteet esimerkiksi niiden välityksellä saatujen resurssien tai kontaktien arvoasemien mukaan, otetaanko huomioon verkostositeen vahvuus tai tarkastellaanko suhteiden vastavuoroisuutta. Verkostosuhteita lähestyttiin tässä tapauksessa laajassa merkityksessä kartoittaen ensiksi yksilöiden kontakteja eri ammattiryhmiin, verkostokontaktien avulla saatavia resursseja sekä jäsenyyksiä yhdistyksissä. Toiseksi yhdistysten verkostoitumiseen pureuduttiin tutkimalla vuorovaikutusta ja yhteydenpitoa paikallisten yhteistyökumppaneiden sekä kunnan hallinnollisten organisaatioiden kanssa.

Tutkimusaineistojen analyysi todensi sen, että verkostot ovat hyvin monipuolinen ja heterogeeninen kokonaisuus, joista tämäkin tutkimus onnistui kartoittamaan vain osan. Sekä Lievestuoreen että Pabraden asukkaiden erilaiset verkostokontaktit ovat monessa tapauksessa toisilleen vaihtoehtoisia tai jopa toisensa poissulkevia. Selkeimmin tämä näkyy siinä, että resursseja tarjoavat kontaktit perheen ja suvun piirissä eivät yleensä korreloi sen kanssa, miten paljon ystävien ja tuttavien piirissä on resursseja tarjoavia kontakteja. Lisäksi yhdistysjäsenyyksien määrä ei ole yhteydessä siihen, miten paljon resurssikontakteja ihmisillä on. Tässä suhteessa verkostosuhteiden analyytinen jako esimer-

kiksi Granovetterin (1973) tapaan heikkoihin ja vahvoihin siteisiin on perusteltu, joskaan ei ongelmaton esimerkiksi yhdistystoimintaa pohdittaessa. Yhdistysjäsenyys voi nimittäin perustua joko vahvoihin tai heikkoihin siteisiin tai molempiin. Yhdistyksen jäsenyys ei myöskään sinänsä tarkoita verkostoitumista, koska yhdistykseen saatetaan kuulua ilman erityisempiä sosiaalisia suhteita yhdistysten muihin jäseniin.

Heikkojen ja vahvojen siteiden välinen ero ilmenee kuitenkin sekä lievestuorelaisten että pabradelaisten resurssikontakteissa. Kotitöissä ja luottamuksellisissa raha-asioissa luotetaan enemmän perheenjäsenten tai sukulaisten apuun. Työelämään, uralla etenemiseen ja poliittiseen vaikutusvaltaan liittyvissä asioissa taas ystävien ja tuttavien merkitys kasvaa, mutta tämä koskee ennen kaikkea korkeammassa ammattiasemassa olevia ja hyvin toimeentulevia. Perustava sosioekonomisten ryhmien välinen ero onkin juuri ei-sukulaisten osuudessa resursseja tarjoavista kontakteista (vrt. Hansson 2001, 174; Degenne, Lebeaux & Lemel 2004, 72). Lievestuoreella ylemmässä sosioekonomisessa asemassa olevat tavoittavat kaikkia resursseja ystävien ja tuttavien kautta enemmän kuin muut, mutta Pabradessa tämä ero koskee lähinnä instrumentaalisia resursseja.

Analyysin perusteella muutamien ryhmien verkostoitumista luonnehtii vaihtoehtojen vähäisyys. Kummallakin paikkakunnalla miehet osallistuvat hieman naisia enemmän yhdistystoimintaan, mutta sen rinnalla heillä ei ole saavutettavissaan yhtä laajoja resurssiverkostoja kuin naisilla. Naiset saavuttavat sekä ekspressiivisiä että instrumentaalisia resursseja miehiä enemmän verkostositeen vahvuudesta riippumatta. Ainoastaan kotityöhön liittyvät resurssikontaktit keskittyvät naisilla perheen ja suvun, miehillä ystävien ja tuttavien piiriin. Sukupuolten välinen ero poikkeaa siten muiden tukiverkostoja käsittelevien tutkimusten havainnoista, joiden mukaan naisilla on yleensä enemmän ekspressiivisiä ja miehillä enemmän instrumentaalisia verkostoresursseja (esim. Lowndes 2004; Wellman 1982). Ikääntyneiden verkostosuhteet ovat Pabradessa yksipuolisempia kuin nuorempien. Yli 60-vuotiaat ovat muita enemmän perheen ja suvun kontaktien varassa, siinä missä keski-ikäiset ja nuoret aikuiset saavuttavat resursseja myös ystävien ja tuttavien välityksellä. Kun institutionaaliset tukimuodot (vrt. van der Gaag 2005, 16) ovat Liettuassa vähäisempiä johtuen sosiaaliturvan ja julkisten hyvinvointipalveluiden niukkuudesta, lähisuhteet nousevat tärkeämpään asemaan tuen tarjoajina.

Verkostokontaktit eivät kaikissa tapauksissa ole toisilleen vaihtoehtoisia, vaan tietyille toimijoille kasautuu monipuolisesti kaikkia verkostokontakteja. Tällaisia sosiaalisen pääoman eliittiryhmään luettavia ovat tutkimukseni aineistossa ne, joilla on runsaasti sekä yhdistysjäsenyyksiä että resursseja tarjoavia ystävä- ja tuttavakontakteja. Heidän ystävä- ja tuttavapiirissään on myös muita enemmän arvostetuissa ammateissa toimivia, ja he itse ovat todennäköisimmin korkeassa sosioekonomisessa asemassa. Lievestuoreella heistä suurin osa on hyvätulaisia, paikallisesti osallistuvia ja muualta muuttaneita, Pabradessa taas keskitulaisia ja syntyperäisiä paikallisesti osallistuvia. Verkostokontaktien kasautumisella on ilmeistä merkitystä luokkaerojen kannalta. Suomalaista luokkarakennetta tutkineen Erolan (2010, 238) mukaan luokkaerojen ongelma ei ole

niinkään huono-osaisuudessa kuin resurssien kasautumisessa hyvinvoivalle eliitille, joka eristyy samalla alemmista luokista. Bourdieu kiinnitti myös erityistä huomiota tähän sosiaalisen pääoman ”sisäpiiriläisyyteen”, joka tuottaa mahdollisuuksien epätasa-arvoa. Verkostokontaktien kannalta katsottunahan ylemmissä asemissa olevien lievestuorelaisten ja pabradelaisten kontaktit eroavat alempien luokkien kontakteista valikoiman laajuuden osalta: useammassa eri ammattiasemissa olevia tuttavuuksia, resursseja tarjoavia kontakteja sekä sukulaisten että ystävien piirissä ja enemmän yhdistysjäsenyyksiä. Laajemmat mahdollisuudet hankkia tärkeitä resursseja takaavat omalta osaltaan luokka-asemien säilymisen.

Tekemäni erottelut perustuvat pitkälti verkostokontaktien ja yhdistysjäsenyyksien määrään, mutta niitä koskevia havaintoja tehtäessä on kiinnitettävä huomiota siihen, että verkostojen hyöty yksilöille ei piile vain verkostojen voilyymissä. Kontaktien niukkuus tai runsaus kertoo verkostoitumispotentialista, mutta ei siitä, miten paljon ja minkälaisia hyötyjä kontaktit aktuaalisesti tuottavat yksilölle. Alemmassa sosiaalisessa asemassa oleva voi saavuttaa runsaasti tärkeitä resursseja vaikkapa vain yhden verkostokontaktin kautta siinä missä korkeammassa asemassa olevalla on useita vaihtoehtoisia kontakteja resurssien hankkimiseen. Aktuaalinen hyöty kontakteista voi olla kummallekin sama. Tästä huolimatta ei ole yhdentekevää, onko verkostokontakteja yksi vai useampia, sillä juuri verkostoitumisen mahdollisuuksien ja vaihtoehtojen määrä on nähdäkseni ratkaisevaa esimerkiksi elämäntilanteen muuttuessa tai asuinpaikkaa muutettaessa.

Tutkimustehtävänäni oli analysoida luokka-aseman ohella paikallisen kiinnittymisen vaikutusta sosiaalisiin verkostoihin. Sinkkonen-Tolpin (2005, 89-96) tutkimuksessa paikallisella kiinnittymisellä oli merkitsevä yhteys sosiaaliseen pääomaan, mutta sen selitysosuus oli huomattavasti heikompi kuin muiden tekijöiden²⁴. Tässäkin tutkimuksessa paikallinen kiinnittyminen jää selitysvoimaltaan melko pieneksi, mutta tietyille verkostoille se on kuitenkin tuloja ja sosioekonomista asemaa tärkeämpi taustatekijä. Keskeistä on ennen kaikkea paikallinen osallistuminen, ei niinkään syntyperä. Paikkakunnan tapahtumiin ja paikkoihin kiinnittyneillä on sekä Lievestuoreella että Pabradessa eniten ekspressiivisiä resursseja tarjoavia kontakteja. Lievestuoreella he myös osallistuvat eniten yhdistystoimintaan. Toiminnallinen paikallinen aktiivisuus on toki osittain päällekkäinen verkostoitumisen kanssa, sillä yhdistystoiminta tai tuttavapiiri, jonka kanssa osallistua kulttuuritapahtumaan, voivat puolestaan edistää paikallista osallistumista. Lievestuoreen ja Pabraden kaltaisten pienten paikkakuntien tapahtumien ja nähtävyyksien määrä ja monipuolisuus eivät ole samaa luokkaa kuin suuremmissa kaupungeissa, mutta toisaalta asukkaita vetänee osallistumaan tarve olla paikalla, kun kotikylällä jotain tapahtuu. On tosin jokseenkin selvää, että paikallinen osallistuminen ei ole kenen tahansa verkostoitumiskeino, vaan melko valikoiva toiminnan muoto.

²⁴ Tosin Sinkkonen-Tolpin (2005) analyysi oli ongelmallinen siinä mielessä, että eniten paikallista kiinnittymistä selittävät tekijät olivat jo sinänsä vahvasti päällekkäisiä koko käsitteen kanssa.

Yhdistykset ovat jäsenilleen keino verkostoitua, mutta myös yhdistysten kollektiiveina muodostamat verkostot jakautuvat tai kasautuvat. Verkostoitumisen tapaa tai verkostokontaktien määrää selittää osaltaan yhdistyksen jäsenmäärän muutossuunta sekä varsinkin osallistuvien jäsenten ja vapaaehtoisten määrä. Verkostoitumisen eri ulottuvuudet korostuvat siten, että osa paikallisyhdistyksistä verkostoituu lähinnä horisontaalisesti vuorovaikutuskumppaneiden kanssa, osa vain vertikaalisesti yhteyksillä kunnan hallintoon. Monipuolisesti verkostoituneet yhdistykset ovat sekä Lievestuoreella että Pabradessa eräänlaisia "moniottelijoita", jotka toimivat aktiivisesti useilla paikallisilla toimintakentillä. Vahvimmissaan ne voivat osallistua paikalliseen poliittiseen päätöksentekoon ja jakaa resursseja muille paikallisille yhdistyksille. Lievestuoreella nämä yhdistykset myös täydentävät toiminnallaan julkisia palveluja. Lievestuoreen aktiivisimmin verkostoituneet yhdistykset ovat – ainakin toistaiseksi – nojautuneet aktiivijäsenten vapaaehtoiseen työpanokseen. Pabradessa taas korostuu liettualaiselle yhteiskunnalle ominaisesti henkilösuhteiden merkitys. Aktiivinen verkostoituminen on riippuvainen yhdistysten taloudellisista resursseista ja niiden aktiivijäsenten kytköksistä kunnallisiin organisaatioihin.

Yhdistysten strategiat paikallisten verkostosuhteiden luomisessa voivat vaihdella suuresti. Tutkimuksessa esittämäni mallinnukset sekä verkostotopologiat perustuivat yhdistysten ilmoittamaan säännölliseen vuorovaikutukseen ja yhteydenpitoon eri tahojen kanssa eivätkä näin ollen kerro kaikkea yhdistysten verkostopotentialista. Strategiana voivat olla verkostosuhteiden rakentamisen sijasta perinteet ja vahva jäsenpohja, kuten esimerkiksi Lievestuoreen Eläkkeensaajilla, jotka ovat melko vähäisesti verkostoituneita. Poliittisten yhdistysten hävittyä Lievestuoreelta Eläkkeensaajat edustaa ainakin seniori-ikäisten sukupolvelle työvänyhdistyksen perinteitä. Pabradessa vastaava esimerkki on puolalaisten liitto, joka näyttää analyysin perusteella verkostoituneen lähinnä vertikaalisesti. Sen horisontaalisista verkostoista puuttuvat esimerkiksi muut yhdistykset, mikä tarkoittanee tässä tapauksessa, että etnisesti homogeeninen puolalaisten yhdistys ei ole vuorovaikutuksessa liettualaisten muodostamien yhdistysten kanssa. Yhdistyksen muita pidempi historia ja laaja jäsenpohja takaavat kuitenkin sen toiminnan jatkuvuutta. Toista strategiaa edustaa Lievestuoreella esimerkiksi Lions Clubin paikallisosasto, joka verkostoanalyysissä luokitui horisontaalisesti verkostoituneeksi. Sen toimintaperiaatteeseen kuuluu hyväntekeväisyys ja pienten avustusten jakaminen. Vaikka yhdistyksen formaalit verkostosuhteet kunnan hallintoon ovat vähäiset, se verkostoituu enemmänkin henkilösuhteiden kautta, ja jäsenistön omat kontaktit ovat tärkeitä myös yhdistykselle.

Sekä yhdistysohallistumisen että yhdistysten toiminnan vertailu Lievestuoreen ja Pabraden välillä on tietenkin tehtävä ottamalla huomioon Suomen ja Liettuan perustavanlaatuiset erot kansalaisyhteiskunnan kehityksessä. Liettuan nykymuotoisen kansalaisyhteiskunnan lyhyessäkin historiassa yhdistystoiminnalla on marginaalinen merkitys muun verkostoitumisen ohessa. Tämä ilmenee myös Pabraden väestön kohdalla. Yhdistysten rooli paikkakunnan asukkaiden verkostoissa on hyvin vähäinen verrattuna muihin verkostokontakteihin, eikä

siinä ole odotettavissa merkittävää kasvua sen perusteella, mitä tiedetään liettualaisten syvään juurtuneesta epäluottamuksesta yhdistystoimintaa kohtaan. Näyttää myös siltä, että yhdistystoiminta pysyttelee vain ylempien yhteiskuntaluokkien verkostoitumistapana. Kiinnostava kysymys on, minkälainen on Pabradessa toimivien yhdistysten tulevaisuus, jos niihin osallistuu vain tällä tavalla valikoitunut väestönosa. Yhdistysten johtohenkilöt toivovat paitsi lisää osallistujia yhdistyksensä toimintaan myös ylipäänsä lisää uusia yhdistyksiä paikkakunnalle. Toisaalta tämä vähentäisi ennestään yhdistyksille jaettavia resursseja, sillä ne ovat vahvasti riippuvaisia taloudellisesta tuesta. Vuonna 2008 tehdyn yhdistyskyselyn aikaan vasta alkanut globaali talouskriisi ja paikallisestikin kasvanut työttömyys eivät ole ainakaan helpottaneet tilannetta.

Yksilöiden ja yhdistysten verkostojen analyysi perustui lomakekyselyiden perusteella saatuihin tietoihin vastaajien ilmoittamista verkostokontakteista, joihin on suhtauduttava tietyin varauksin. Saadut tulokset yksinkertaistavat todellista tilannetta ennen kaikkea siinä, että kyselyissä tiedusteltiin aina erityyppisiä kontakteja eikä niiden absoluuttista määrää. Yksilöiden verkostoista saisi yksityiskohtaisemman kuvan esimerkiksi nimigeneraattorimenetelmällä, jossa vastaajan pitäisi nimetä verkostoonsa kuuluvat jäsenet, mahdollisesti määritellä suhteen vahvuus kuhunkin kontaktiin ja kuvata esimerkiksi yhteydenpidon tiheyttä tai luonnehtia vuorovaikutuksessa jaettavia resursseja. Tällainen menetelmä tulisi kyseeseen kenties tietyn kohderyhmän verkostojen spesifimmässä kartoituksessa, mutta ei enää kokonaisten ikäkohorttien laajuisissa aineistoissa kuten Lievestuoreen ja Pabraden tapauksissa. Olen nähnyt yksinkertaistamisen tarpeelliseksi, jotta saataisiin selkeillä mittareilla vertailukelpoista tietoa yksilökeskeisten verkostojen rakentumisesta ja eriytymisestä.

Paikallisyhdistysten verkostosuhteita spesifioitiin kyselyssä hieman enemmän, mutta yhdistyksistä ei voida saatujen tietojen perusteella sanoa, kuinka monen muun yhdistyksen, tiedotusvälineen tai kunnan viranhaltijan kanssa ne ovat vuorovaikutuksessa. Myös säännöllinen vuorovaikutus ja yhteydenpito ovat melko laajasti tulkittavissa, joten eri yhdistysten toimijat – yleensä kyselyyn vastanneet puheenjohtajat tai sihteerit – ovat voineet määritellä hyvinkin eri asioita vuorovaikutukseksi tai yhteydenpidoksi. Toisaalta sekä yhdistyksiin että yksilöihin pätee se seikka, että yksityiskohtaisempia tietoja kysyttäessä luotettavuus kärsisi. Vastaajan on nimittäin yleensä vaikea arvioida luotettavasti vaikkapa arkipäiväisen vuorovaikutuksen tiheyttä tai vuorovaikutuskumppaneiden määrää. Tärkeämpää on tällöin saada selville se, onko yhdistyksellä jotain vuorovaikutusta vai ei. Esimerkiksi haastatteluilla ja havainnoinnilla käsitystä vuorovaikutusverkostojen sisällöistä voidaan tarvittaessa tarkentaa.

Tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa varauksellisuutta tuloksiin suhtautumisessa aiheuttaa myös aineistojen koko. Ikäkohorteittain tehdyssä yksilötasoisessa kyselyssä katoa oli sen verran, että sekä Lievestuoreen että Pabraden aineistot ovat enemmän otoksia kuin kokonaisia ikäkohortteja. Ikäryhmittäinen analyysi korostaa tiettyjä verkostoitumisen eroja, jotka todennäköisesti löytyisivät myös laajemmalla ikäjakaumalla tehdystä otoksesta. Silti koko paikallisen aikuisväestön tutkimus toisi kiinnostavan lisän ikäkohorttikohtaiseen tut-

kimukseen. Yksilökeskeisten verkostojen tutkimus resurssigeneraattoria soveltaen olisi myös varteenotettava toteutettavaksi kansallisella tasolla, sillä menetelmä on paitsi tehokas myös varsin hyvin sosiaalisen pääoman teoreettisiin ja metodologisiin haasteisiin vastaava. Toistaiseksi tiettävästi ainoa maanlaajuinen tutkimus resurssigeneraattorimenetelmällä on tehty Hollannissa. Tilastokeskuksen viimeksi vuonna 2009 toteuttamassa Ajankäyttötutkimuksessa olisi mahdollisuuksia menetelmän soveltamiseen, mutta toistaiseksi siinä on kartoitettu vain kotitalouksien saamaa apua yksilöimättä sitä, keneltä apua saadaan. Mittaria kehittämällä ja vertailukelpoisia kysymysalueita muodostamalla resurssigeneraattorin voisi liittää osaksi paitsi suomalaisia myös kansainvälisiä kyselytutkimuksia, jotka ovat tähän asti mitanneet sosiaalisen pääoman osaluista lähinnä luottamusta ja kansalaistoimintaan osallistumista.

Tutkimukseni on otteeltaan toimijalähtöinen, mutta verkostoresursseihin sitoutunut sosiaalinen pääoma riippuu toki paitsi toimijaan itseensä liittyvistä tekijöistä myös paikallisista tai rakenteellisista tekijöistä. Näitä ovat esimerkiksi avun tarvitsemisen ja auttamisen kulttuuriset erot, verkoston jäsenten fyysinen etäisyys tai julkisten, institutionaalisten ratkaisujen saatavuus. Katse voidaan kääntää myös toimintaympäristöön ja kysyä, millaisena Lievestuoreen tai Pabraden kaltainen pieni paikkakunta näyttäytyy verkostoitumisen kannalta. Syntyperäisille paikkakuntalaisille paikalliset juuret ovat vahvojen verkostojen lähde, joiden täydennykseksi verkostoja voidaan muodostaa yli rajojen. Lähisuhteet voivat olla myös ainoa verkostoitumisen väylä, kuten useimmille Pabradessa asuville eläkeikäisille. Pienelle paikkakunnalle muuttaneiden on luotava paikalliset verkostonsa omilla strategisilla valinnoillaan, mikä johtaa helposti verkostojen kasautumiseen vain aktiivisimmille ja toimintakykyisimmille. Esimerkiksi Lievestuoreen kaltainen ympäristö houkuttaa lapsiperheitä, ja heidän kiinnittymistään paikkakuntaan tukevat esimerkiksi edullinen asuminen ja ainakin toistaiseksi kohtuullinen palvelutaso. Etäisyys suurempaan kaupunkiin on riittävän lyhyt, jotta sen tarjontaa voi hyödyntää ilman tarvetta muuttaa sinne.

Yhdistyksille pieni paikkakunta on varsin haasteellinen ympäristö, vaikka melko suppeat aktiivien piirit voivat hahmottua nopeasti yhdistystoimijoille ja kynnys hallinnollisten kontaktien muodostamiseen on yleensä matala. Tässä piilee myös paikallisen yhdistystoiminnan kompastuskivi. Jos yhdistysten verkostokontaktit ovat tiettyjen henkilöiden varassa, näille avainhenkilöille on kasautunut mittava määrä informaatiota ja resursseja, joka ei aina ole siirrettävissä tai jaettavissa muille. Avainhenkilöiden poisjäänti yhdistyksestä voi tällöin olla kohtalokasta. Pienellä aktiivijäsenten joukolla toimivalle yhdistykselle voi olla eduksi linkittyä laajempiin kunta- tai piiritason organisaatioihin, mutta samalla yhdistykseen kohdistuu myös paineita sulautua osaksi näitä organisaatioita, kuten esimerkiksi Lievestuoreen poliittisille yhdistyksille on käynyt.

SUMMARY

The purpose of this research was to study the differentiation of social networks within a local context. In this context, networks are understood from the analytical viewpoint of social capital, in which the resources and positions (either actual or potential) accessed through social ties are considered as the social capital of individuals and communities. The contribution of the network-based approach to the research on social capital is not only to point out the social structures built through the relations between social actors but also to draw attention to the limitations and opportunities provided by differentiated social relations. Hence, the connection between social capital and its claimed consequences can be explored from a critical point of view.

This research concerns the networks of individuals and associations residing in a small community. Two communities were involved in this study; Lievestuore, situated in central Finland and Pabrade, in eastern Lithuania. The research setting is not however a comparative one but rather one that considers two parallel cases. The idea of bringing a local context into the research of network relations is to shed more light on the development processes of social capital. Locality is often given only a marginal role in the international studies of social capital. It is however, unreasonable to consider these localities as only 'containers' having either a low or a high level of social capital, as the same locality appears differently to the different actors. Thus the differentiated positions of the local context affect the network relations which are subsequently built.

Social networks as social capital

The basis for the sociological research of networks can be traced back to the formal sociology of Simmel (1890). According to Simmel, the main objects of sociological research are the different social forms, such as institutions, organizations and processes, in which social actors interact and which make it possible for individuals to develop into social individuals. Social networks are thus not a new idea in social research, but they have rather re-emerged as issues of research, as the importance of economy and information has grown alongside economic development and the rapid growth of information technology during the last two decades.

According to Lin (2007, 12), network-based social capital comprises of three elements: structural embeddedness, access to resources in networks, and the utilization and mobilization of resources accessed through social contacts. From the viewpoint of social capital, networks mean sharing resources on one hand and acquiring an advantageous position in the structure of relations on the other. In this research, I have applied the embedded resources' approach in studying the network relations of individuals, and the structural position approach in the study of the networks of voluntary associations.

As concerns the resources accessed through network ties, our attention might be drawn perhaps to the wealth or status of the network contacts, the quality or scale of accessed resources, or the heterogeneity of resources. I employ two methods for measuring the capacity of the networks of individuals: firstly, the Position Generator which indicates the different occupations reached among the network contacts, and secondly the Resource Generator, which indicates the number of network contacts which provide different types of support and assistance. These measurement methods do not represent network analysis as such but provide a means by which to study network relations as channel mediating resources. Network relations are not considered as resources themselves and the mere access to resources does not guarantee an actual utilization of them. On the other hand however, exploring networks from the viewpoint of the individual allows one to study the non-relational or individual characteristics, which are necessary for research exploring the total structures of networks.

In addition to informal network contacts, I also study the role of formal networking through voluntary associations. Belonging to an association is a potential node for networking and thus a source for social capital. Depending on the theoretical standpoint, associations can be seen as either integrative, conflict-building, or supporting both these perspectives. The network-based approach allows us to study association memberships as a type of networking, the motivation for which may include spare time, charity or the acquisition of useful contacts. For an individual, these memberships are a potential for gaining network contacts; however, membership itself does not guarantee any network ties, as it can be merely belonging to an association without any contacts with other members.

When typifying network resources, we also face the question concerning those network ties suitable for accessing each type of resource. A dense and closed network with strong ties might be useful for acquiring those resources used to 'get by' (expressive resources), whereas an open and loose network with weak ties can appear more suitable for gaining resources to 'get ahead' (instrumental resources). This finding is related to the division of bonding and bridging social capital introduced by Putnam (2000). However, the division itself can be questioned and criticized. Bærenholdt and Aarsæther (2002, 162-163) state that bonding and bridging are consequences of the use of social capital rather than forms of social capital. Hence, utilizing one's strong ties is not a synonym for bonding, and respectively, utilizing weak ties is not seen as bridging. As such, network ties can be strong or weak but they need not define the type of social capital.

When the focus of research is on the structure of networks and the actors' positions, the assets produced by these networks depend on the positions that actors occupy within the networks. The motivation for pursuing a structural approach is to determine what kind of a social structure supports the formation of social capital. The position of an actor in the network structure has usually been approached from the viewpoint of cohesion or structural holes, or that of the balance model in which there is both a strong cohesion between actors and yet a

number of structural holes which are controlled by only a few actors (Watts 1999). Most social networks tend to function in-line with the balance model since it allows actors to access both instrumental and expressive resources.

The structural approach to networks as social capital takes into account the two-way character of networks. Reciprocity and the sharing of resources are most likely to appear in horizontal networks. That being said, networks also involve differential power positions and hierarchies, which brings about the need to study vertical networks. The local associations in this research built network ties which were both horizontal (e.g. to other associations, local inhabitants and congregations) or vertical (e.g. the municipal council or municipal authorities). As horizontal ties are seen as means for bonding and bridging, vertical network ties can additionally produce social capital which thus makes them 'linking' (Woolcock 1998). In local associations, it is essential to be involved in the horizontal networks in order to receive peer support and to share information mutually. Vertical networks however, for their part, offer support for identifying and furthering collective interests. The link between associations and public sector has been of great importance in Finland, whereas it is determined as rather weak in Lithuania. Thus the opportunities to gain linking social capital through contacts to municipal officials or administrative organisations in Lievestuore differ radically from those seen in Pabrade.

Differentiation of social networks

The differentiation of networks relates to the idea of social circles (*soziale Kreise*) by Simmel (1890). He stated that people's conception of the overall society derives from the social circles to which they are attached. Thus society appears very differently to people in different circles. The uneven distribution of the goods of social capital in society has been recognized in all of the core research branches of social capital. The more normative approaches of Putnam and Coleman consider the differentiation and conflicts between densely organized groups the 'dark side' of social capital. In the sociology of Bourdieu (1986) on the other hand, the function of social capital itself is to reproduce differences between social classes and strengthen the elite groups in society. In accordance with this theory, there are no equal opportunities for everyone to gain social capital. For Bourdieu, social capital is conceptually grounded in theoretical research on social class. In his analysis of social capital, he stresses the role of other forms of capital (cultural, economic and symbolic) and the relational positions of actors. He opines that relations between any individuals are never purely interpersonal, and that the truth of any interaction is never found out merely from the interaction itself. Rather, he proposes all interaction is conditional to objective structures and produced by the dispositions of the actors in interaction (Bourdieu 1977).

Differentiated networks tend to reproduce social differentiation, which might be based on socio-economic positions, education, age or gender. This plays a major role in the actors' choices about who to connect and interact with.

Nevertheless, the differentiation of networks is not only about the fact that networks are unevenly formed but also the fact that not everyone reaches for similar network contacts. One person might need only the contacts to family and relatives, whereas another may look for contacts with a higher status or perhaps tends to network via associations and confidential posts.

Research questions

The research task was formed around the following three research questions and their sub-questions:

1. What do the networks of the inhabitants of the communities provide access to: which occupations do they have contacts to, what kinds of resources do they have access to and which voluntary associations are they members in?
2. How are these ego-centered networks differentiated: how does social position and local attachment predict the consistence of the networks and association memberships?
3. How are the local associations positioned, considering their network relations: which local actors are they interacting with and how do they differ from each other on the basis of their horizontal and vertical networks?

Data and methods

In studying the networks of individuals, survey data was collected from adult inhabitants of the studied localities. The questions posed in the questionnaire dealt with various social, economic and cultural resources seen in everyday life. In addition, the respondents were questioned in regard to their relationship to their place of living. The data of Lievestuore (N=194) was collected in 2006 by means of a postal survey and the data of Pabrade (N=264) in 2007 was obtained by way of structured survey interview. The data sets are not samples but represent three separate age cohorts: young adults, the middle-aged and the elderly. In Lievestuore, the largest age cohort in the data were the middle-aged (50 to 52 years) and who also make the largest age demographic in Lievestuore as a whole. The elderly (70 to 71 years) in the data are under-represented since they are demographically more numerous in the whole population of Lievestuore. There was no comparable information of the population by age cohort for Pabrade, but the population census cites the largest age group in Pabrade as being the youth aged 15 to 24, so the oldest age group in the data (60 to 64 years) is relatively greater when compared to that of the whole population.

Three measures for the ego-centered networks were used and operationalized as sum variables: the number of different occupations reached among the network contacts, the number of contacts (kin and non-kin) providing different kinds of resources, and the number of memberships in voluntary associations. The differentiation of these network dimensions was studied in relation to socio-economic position, monthly income, local attachment, and gender and age, with a two-way analysis of variance.

To study the networks of local voluntary associations, data was collected using a structured survey. The associations were questioned among other things, about their interaction and cooperation with various local actors and the municipal administration. When the survey was conducted in 2008, there were in excess of 40 associations in Lievestuore, of which 23 filled and returned the questionnaire. In Pabrade all associations functioning in the community were contacted and 10 of them participated in the survey, which comprised nearly all associations in Pabrade. The low number of associations was expected as the number of associations remains very low in Lithuania despite the slight growth which was seen at the beginning of the 21st century.

In the analysis of the data of associations, each contact and interaction partner was counted as one network tie for the associations and thus the network graphs representing both the horizontal and vertical networks of the associations were able to be constructed. With the quantity and type of the partners in cooperation and interaction, a picture was formed of the distribution and differentiation of the network ties of the associations. The network model also placed the associations in different positions examining which actors belonged in their networks and which did not.

Results and conclusions

The analysis showed that networks are multidimensional and heterogeneous by character, and this research is but a partial contribution to the exploration of different kinds of networks. A finding common to both localities concerns the type of network tie: both in Lievestuore and Pabrade, kin and non-kin ties tend to exclude each other, as the same kinds of resources are rarely accessed via family members and friends or acquaintances. If a person receives expressive resources through kin contacts, they are also most likely to receive instrumental resources or help in household tasks from kin, but this cannot be said for non-kin contacts. In addition, the activity level in associations is not associated with the number of network contacts providing resources.

It can be observed from the results that on the individual level, there is a difference in the networking activity and process of the working-class and that of lower and upper-level employees. Those in higher positions tend to maintain a wider variety of different occupations among their friends and acquaintances; they have more memberships in associations and more non-kin contacts to provide both expressive and instrumental resources. These findings reinforce those made in previous research concerning the differentiation of formal and informal social networks (e.g. Li, Savage & Warde 2008). This differentiation was also partly explained by local attachment, gender and age. Those who circulate and participate in events in the locality were seen to have more contacts providing expressive resources and also more association memberships. In regard to local attachment, it is mainly the acts of local participation and not local roots that are influential on perception. Men had less network contacts as a rule, but they were found to be slightly more active in

voluntary associations than women. The oldest age group in Pabrade was poorer in regard to network contacts of all kind, whereas the elderly in Lievestuore were found to be most active in voluntary associations.

The differentiation of ego-centered networks sheds light on the different social circles and the lifestyles to which the network contacts are attached. The study showed that having a wider variety of contacts increases the probability that the networks are more productive in resources, but it is not only weak ties that guarantee this. The analysis did not reveal differentiation between kin and non-kin contacts in terms of providing useful resources, however, it is a considerable factor in the reproduction of social positions that the variety of network contacts is wider for those in higher social positions.

As concerns the local associations, they would establish networks which were mainly horizontal (to peer groups) or vertical (to municipal administration) by character, or they would combine both horizontal and vertical network contacts so as to reach a powerful position within the locality. A typology of associations was assembled which consisted of weakly, horizontally, vertically and two-dimensionally networked associations. The latter two-dimensionally networked associations are to be found both in Lievestuore and Pabrade and are active players in several arenas of local activity. Generally, this type of association might participate in the political decision-making at a local level and also share resources with other local associations. In Lievestuore, this type of association also complements public services with its own activity. Actively networked associations in Lievestuore are not remarkably higher in membership rates or working budgets, but their position has been granted by the voluntary work of active members. In Pabrade, personal relations and economic resources play an important role and the associations are seen to be much more dependent on strategically significant ties to the municipal administration.

This research concentrated on the roles of individuals and associations as network actors, but clearly the locality as an environment for activity plays an important role. This gives rise to the question of how small local communities such as Lievestuore and Pabrade appear from the point of view of establishing networks. For native inhabitants, family roots are an obvious source for strong network ties, and for some they might be the only tie. Those who have moved to the locality however, have to create their local networks using their own strategic choice, which might in turn lead to the accumulation of network contacts, centering mainly on the most active and capable ones. In the associations in a small community, the active members and their networking potential are usually rather quickly found and employed. From such an association, it is often easier to establish contacts to the municipal administration, however, since the group of active members is small, it can be fatal for an association if they lose even a single key person. Whilst local associations can establish linking ties to wider regional or provincial organizations in order to get ahead, this can also lead into being merged into the larger central organizations.

LÄHTEET

- Alanen, I., Alanen, L., Hirvonen, T., Hämäläinen, T., Laaksonen, P., Oksa, J., Siisiäinen, M. & Winter, A. 1973. Sivakka ja Rasimäki: raportti pohjoiskarjalaisesta kylästä. Joensuu: Karjalan tutkimuslaitos.
- Alasuutari, P. 1997. Kulttuuripääoma summamuuttujan valossa. *Sosiologia* 34 (1), 3-14.
- Blokland, T. & Noordhoff, F. 2008. The Weakness of Weak Ties: Social Capital to Get Ahead among the Urban Poor in Rotterdam and Amsterdam. Teoksessa T. Blokland & M. Savage (toim.) *Networked Urbanism: Social Capital and the City*. Aldershot: Ahsgate, 105-125.
- Blokland, T. & Savage, M. 2008. Social Capital and Networked Urbanism. Teoksessa T. Blokland & M. Savage (toim.) *Networked Urbanism: Social Capital and the City*. Aldershot: Ahsgate, 1-18.
- Blom, R. 1992. Luokat ja yhteiskunta. Teoksessa R. Blom & M. Siisiäinen: *Politiikan sosiologia*. Jyväskylän yliopiston sosiologian laitoksen julkaisuja 52. Jyväskylän yliopisto, 15-30.
- Borgatti, S. & Foster, P. 2003. The Network Paradigm in Organizational Research: A Review and Typology. *Journal of Management* 29(6), 991-1013.
- Borgatti, S., Jones, C. & Everett, M.G. 1998. Network measures of social capital. *Connections* 21 (2), 27-36.
- Bourdieu, P. 1974. Avenir de classe et causalité du probable. *Revue française de sociologie* 15 (3), 3-42.
- Bourdieu, P. 1977. Outline of a Theory of Practice. *Cambridge studies in social anthropology* 16. Cambridge.
- Bourdieu, P. 1985. The Social Space and the Genesis of Groups. *Theory and Society* 14 (6), 723-744.
- Bourdieu, P. 1986. The Forms of Capital. Teoksessa John G. Richardson (toim.) *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. Greenwood Press, New York, 241-258.
- Bourdieu, P. 1989. Social Space and Symbolic Power. *Sociological Theory* 7:1, 14-25.
- Bærenholdt, J.O. & Aarsæther, N. 2002. Coping strategies, social capital and space. *European Urban and Regional Studies* 9 (2), 151-165.
- Burt, R.S. 1992. *Structural Holes. The Social Structure of Competition*. Cambridge: Harvard University Press.
- Burt, R.S. 1997. The contingent value of social capital. *Administrative Science Quarterly* 42, 339-364.
- Castells, M. 1996. *The Rise of the Network Society. The information age: Economy, Society and Culture, Vol. 1*. Cambridge: Blackwell.
- Castrén, A. 2001. Perhe ja työ Helsingissä ja Pietarissa: elämänpiirit ja yhteiskunta opettajien sosiaalisissa verkostoissa. *Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia* 803. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

- Cinalli, M. 2007. Between horizontal bridging and vertical governance. Pro-beneficiary movements in New Labour Britain. Teoksessa D. Purdue (toim.) *Civil Societies and Social Movements: Potentials and Problems*. Routledge/ECPR Studies in European Political Science. London & New York: Routledge, 88-108.
- Cnaan, R.A., Milofsky, C. & Hunter, A. 2008. Creating a frame for understanding local organizations. Teoksessa R.A. Cnaan & C. Milofsky (toim.) *Handbook of community movements and local organizations*. New York: Springer, 1-19.
- Coleman, J. 1988. Social capital in the creation of human capital. *American Journal of Sociology* 94, 95-120.
- Cox, K.R. 1998. Spaces of dependence, spaces of engagement and the politics of scale, or: looking for local politics. *Political Geography* 17 (1) 1-23.
- Crompton, R. 2008. *Class and stratification*. 3rd edition. Cambridge: Polity Press.
- Degenne, A., Lebeaux, M. & Lemel, Y. 2004. Does social capital offset social and economic inequalities? Social capital in everyday life. Teoksessa H. Flap & B. Völker (toim.) *Creation and Returns of Social Capital. A new research program*. Routledge Advances in Sociology 9. London & New York: Routledge, 51-73.
- Degulis, M., Ramonaitė, A. & Žiliukaitė, R. 2008. Pilietinės galios indeksas 2007. [Civic Empowerment Index 2007.] Vilnius: Pilietinės visuomenės institutas.
- De Hart, J. & Dekker, P. 2003. A Tale of Two Cities: Local Patterns of Social Capital. Teoksessa M. Hooghe & D. Stolle (toim.) *Generating Social Capital. Civil Society and Institutions in Comparative Perspective*. New York: Palgrave Macmillan, 153-169.
- Emirbayer, M. & Goodwin, J. 1994. Network Analysis, Culture, and the Problem of Agency. *American Journal of Sociology* 99 (6), 1411-1454.
- Erikson, R. & Goldthorpe, J.H. 1992. *The constant flux. A study of class mobility in industrial societies*. Oxford: Clarendon Press.
- Erola, J. (toim.) 2010. *Luokaton Suomi? Yhteiskuntaluokat 2000-luvun Suomessa*. Helsinki: Gaudeamus.
- Fine, B. & Green, F. 2000. Economics, Social Capital, and the Colonization of the Social Sciences. Teoksessa S. Baron, J. Field & T. Schuller (toim.) *Social Capital: Critical Perspectives*. Oxford: Oxford University Press, 78-93.
- Fischer, C. 1982. *To Dwell among Friends: Personal Networks in Town and City*. Chicago: University of Chicago Press.
- Flap, H. 2004. Creation and returns of social capital: a new research program. Teoksessa H. Flap & B. Völker (toim.) *Creation and Returns of Social Capital. A new research program*. Routledge Advances in Sociology 9. London & New York: Routledge, 3-23.
- Ganzeboom, H., De Graaf, P. & Treiman, D. 1992. A standard international socio-economic index of occupational status. *Social Science Research* 21(1), 1-56.
- Goldthorpe, J.H. 2007. *On Sociology. Volume One: Critique and Program*. 2nd edition. Stanford, CA: Stanford University Press.

- Granovetter, M. 1973. The strength of weak ties. *American Journal of Sociology* 78 (6), 1360-1380.
- Granovetter, M. 1985. Economic Action and Social Structure: The Problem of Embeddedness. *American Journal of Sociology* 91 (3), 481-510.
- Grenfell, M. 2008. Pierre Bourdieu: key concepts. Durham: Acumen Publishing.
- Hanifi, R. 2006. Sosiaalinen, kulttuurinen ja poliittinen osallistuminen ja luottamus. Teoksessa L. Iisakka (toim.) *Sosiaalinen pääoma Suomessa: tilastokatsaus*. Helsinki: Tilastokeskus, 35-41.
- Hansson, L. 2001. Networks Matter. The Role of Informal Social Networks in the Period of Socio-Economic Reforms of the 1990s in Estonia. *Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research* 181. University of Jyväskylä.
- Harvey, D. 1973. *Social justice and the city*. London: Edward Arnold.
- Helander, V. 2001. Paikallisyhdistys lähikuvassa – yhteydet, rakenne ja toiminta. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.
- Häuberer, J. 2008. Social Capital as Resources in Social Networks – Introducing a Shortened Version of the Resource Generator. [Viitattu 17.6.2009]. SOCIOweb, Sociologický webzin. Saatavana [www-muodossa: <URL:http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=313&lst=120>](http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=313&lst=120)
- Häyrynen, S. 2010. Kulttuuri jää. Outokumpu kaivosteollisuuden jälkeen. SKS:n toimituksia 1294. Vantaa: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Ilmonen, K. 2007. Suomalaiset yhdistykset ja luottamus vuosituhaten vaihteessa. *Sosiologia* 44 (1), 3-18.
- Ilmonen, K., Kovalainen, A. & Siisiäinen, M. (toim.) 2002. Lama ja luottamus. *Forskningsrapporter från Svenska handelshögskolan* 55. Helsinki: Svenska handelshögskolan.
- Janhonen, M., Johanson, J. & Nikkilä, R. 2005. Sosiaalisen pääoman verkostanalyttisistä menetelmistä. Teoksessa P. Jokivuori (toim.) *Sosiaalisen pääoman kentät*. Jyväskylä: Minerva Kustannus, 227-255.
- Jepperson, R. 1992. *National Scripts: The Varying Construction of Individualism and Opinion across the Modern Nation-States*. New Haven, CT : Yale University.
- Jokivuori, P. & Hietala, R. 2007. Määrällisiä tarinoita. Monimuuttujamenetelmien käyttö ja tulkinta. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit.
- Kaalikoski, V. 1996. *Valoja Lievestuoreen rannoilla*. Lievestuore: Lievestuoreen Setlementti.
- Kajanoja, J. 1998. Sosiaalisen pääoman lyhyt historia. Teoksessa J. Kajanoja & J. Simpura (toim.) *Sosiaalinen pääoma: käsite ja sen soveltaminen sosiaali- ja talouspolitiikassa*. VATT-julkaisuja 24. Helsinki: Valtion Taloudellinen Tutkimuskeskus, 37-44.
- Kajanoja, J. 2002. Sosiaalinen pääoma ja yhteiskunnalliset jaot. Teoksessa T. Piirainen & J. Saari (toim.) *Yhteiskunnalliset jaot – 1990-luvun perintö?* Helsinki: Gaudeamus, 160-178.

- Kankainen, T. 2007. Yhdistykset, instituutiot ja luottamus. *Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research* 326. Jyväskylän yliopisto.
- Kankainen, T. & Siisiäinen, M. 2009. Yhdistykset ja sosiaaliset verkostot. Teoksessa M. Siisiäinen & L. Alanen (toim.) *Erot ja eriarvoisuudet: paikallisen elämän rakentuminen*. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos, 243-282.
- Kasarda, J.D. & Janowitz, M. 1974. Community attachment in mass society. *American Sociological Review* 39 (3), 328-339.
- Knox, H., Savage, M. & Harvey, P. 2005. Social networks and spatial relations: networks as a method, metaphor and form. CRESC Working Paper Series 1. Manchester: Centre for Research on Socio-Cultural Change, University of Manchester.
- Knuuttila, S., Liikanen, I., Rannikko, P., Itkonen, H., Koistinen, M., Oksa, J. & Vakimo, S. 1996. *Kyläläiset, kansalaiset. Tulkintoja Sivakasta ja Rasimäestä*. Karjalan tutkimuslaitoksen julkaisuja 114. Joensuu: Joensuun yliopisto.
- Koskinen, T. (toim.) 1994. *Elämää yhteisössä. Muistijälkiä, ihmisääniä ja joukkosydämen lyöntejä tehdasyhteisön rakentumisen ja rapautumisen kausilta*. Vaasan yliopiston julkaisuja. Tutkimuksia 176. 2. painos. Vaasan yliopisto.
- Kouvo, A. 2010. Luokat ja sosiaalinen pääoma. Teoksessa J. Erola (toim.) *Luokaton Suomi? Yhteiskuntaluokat 2000-luvun Suomessa*. Helsinki: Gaudeamus, 166-181.
- Kuokkanen, P. 1983. *Laukaan historia III. Kunnallishallinnon uudistamisesta 1950-luvulle*. Jyväskylä: Gummerus.
- Lannoo, S. 2009. Social Capital from an Individual Perspective. Konferenssi-paperi. CINEFOGOn tutkimusseminaari "The Social Differentiation of Trust and Social Capital" 9.6.2009, Aalborg, Tanska.
- Lehtinen, A. & Vuorisalo, M. 2009. Paikallisuus ja lasten toimintatilat. Teoksessa M. Siisiäinen & L. Alanen (toim.) *Erot ja eriarvoisuudet: paikallisen elämän rakentuminen*. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos, 83-122.
- Lehtonen, H. & Kääriäinen, J. 2005. Hyvinvointivaltiot ja sosiaalisen pääoman ulottuvuudet. Teoksessa P. Jokivuori (toim.) *Sosiaalisen pääoman kentät*. Jyväskylä: Minerva Kustannus, 293-312.
- Leonard, R. & Onyx, J. 2003. Networking through Loose and Strong Ties: an Australian Qualitative Study. *International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations* 14 (2), 189-203.
- Li, Y., Savage, M. & Pickles, A. 2003. Social Capital and Social Exclusion in England and Wales 1972,1999. *British Journal of Sociology* 54 (4), 497-526.
- Li, Y., Savage, M. & Warde, A. 2008. Social mobility and social capital in contemporary Britain. *British Journal of Sociology* 59 (3), 391-411.
- Lin, N. 1982. Social resources and instrumental action. Teoksessa P.V. Marsden & N. Lin (toim.) *Social structure and network analysis*. Beverly Hills, London & New Delhi: Sage, 131-145.
- Lin, N. 1999. Building a network theory of social capital. *Connections* 22 (1), 28-51.

- Lin, N. 2007. Building a Network Theory of Social Capital. Teoksessa N. Lin, K. Cook & R.S. Burt (toim.) *Social Capital: Theory and Research*. New Brunswick: Transaction Publishers, 3-29.
- Lin, N. & Dumin, M. 1986. Access to occupations through social ties. *Social Networks* 8, 365-385.
- Lonkila, M. 1999. *Social Networks in Post-Soviet Russia. Continuity and Change in the Everyday Life of St. Petersburg Teachers*. Kikumora Publications, Series A: 4. Helsinki: Aleksanteri-instituutti.
- Lowndes, V. 2004. Getting on or getting by? Women, social capital and political participation. *British Journal of Politics and International Relations* 6, 45-64.
- Luokkaprojekti. 1984. *Suomalaiset luokkakuvassa*. Tampere: Vastapaino.
- Luomala, A. & Pyykkönen, M. 2002. Yhdistysten yhteistyökumppanit ja kanssakäymisen muodot. Teoksessa M. Siisiäinen (toim.) *Yhdistykset kolmannen sektorin toimijoina: tutkimus jyvaskyläläisistä yhdistyksistä*. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.
- Maloney, W.A., van Deth, J.W. & Rossteutscher, S. 2007. Civic Orientations: Does Associational Type Matter? *Political Studies* 56 (2), 261-287.
- Marin, M. 2007. Ikä ja elämänkulku. Teoksessa L. Alanen, V. Salminen & M. Siisiäinen (toim.) *Sosiaalinen pääoma ja paikalliset kentät*. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos, 39-68.
- Massey, D. 1995. *Spatial Divisions of Labor: Social structures and the geography of production*. Second edition. London: Routledge.
- Melin, H. & Mamia, T. (toim.) 2010. *Tapaus Voikkaa: teollisuusyhteisö murroksessa*. Tampereen yliopiston Porin yksikön julkaisuja 4. Tampereen yliopisto.
- Merton, R. K. 1968. *Social Theory and Social Structure*. New York: Free Press.
- Moisio, P. 2005. Luokat ja liikkuvuus hyvinvointivaltiossa - John H. Goldthorpen toimintateoreettinen viitekehys. Teoksessa J. Saari (toim.) *Hyvinvointivaltio: Suomen mallia analysoimassa*. Helsinki: Yliopistopaino, 256-279.
- Neil, C. & Tykkyläinen, M. (toim.) 1997. *Local Economic Development: A geographical comparison of rural community restructuring*. New York: United Nations University Press.
- Oinas, T. 2010. Sukupuolten välinen kotityönjako kahden ansaitsijan perheissä. *Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research* 402. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Ormel, J., Lindenberg, S., Steverink, N. & Verbrugge, L.M. 1999. Subjective Well-being and Social Production Functions. *Social Indicators Research* 46, 61-90.
- Portes, A. 1995. Social capital: its origins and applications in modern sociology. *Annual Review of Sociology* 24, 1-24.
- Portes, A. & Sensenbrenner, J. 1993. Embeddedness and immigration: Notes on the social determinants of economic action. *American Journal of Sociology* 98 (6), 1320-1350.

- Poviliunas, A. 2008. Social and historical profile of Pabrade. Julkaisematon käsikirjoitus.
- Putnam, R.D. 2000. Bowling alone. The collapse and revival of American community. New York: Simon & Schuster.
- Pääkkönen, H. 2010. Perheiden aika ja ajankäyttö: tutkimuksia kokonaistyöajasta, vapaaehtoistyöstä, lapsista ja kiireestä. Tutkimuksia 254. Helsinki: Tilastokeskus.
- Reay, D. 2004. Gendering Bourdieu's concept of capitals? Emotional capital, women and social class. *The Sociological Review* 52, 57-74.
- Reisch, M. & Guyet, D. 2008. Communities as "Big Small Groups": Culture and Social Capital. Teoksessa R.A. Cnaan & C. Milofsky (toim.) *Handbook of community movements and local organizations*. New York: Springer, 163-178.
- Ruuskanen, P. 2001. Sosiaalinen pääoma - käsitteet, suuntaukset ja mekanismit. VATT-tutkimuksia 81. Helsinki: Valtion taloudellinen tutkimuskeskus.
- Ruuskanen, P. 2007. Sosiaalisella pääomalla selittäminen. Teoksessa L. Alanen, V. Salminen & M. Siisiäinen (toim.) *Sosiaalinen pääoma ja paikalliset kentät*. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos, 11-38.
- Ruutsoo, R. 2003. Kansalaisyhteiskunta ja sen rooli Baltian maiden lähihistoriassa. Teoksessa H. Melin & J. Nikula (toim.) *Yhteiskunnallinen muutos*. Tampere: Vastapaino, 245-252.
- Salminen, V. 2012. Socially Differentiated Networks and Attachment to Locality: A Study of the Inhabitants of Lievestuore and Pabrade. Teoksessa S. Häyrynen, R. Turunen & J. Nyman (toim.) *Locality, Memory, Reconstruction: The Cultural Challenges and Possibilities of Former Single-Industry Communities*. Newcastle: Cambridge Scholars Publishing, 197-222.
- Sanaksenaho, S. 2006. Eriarvoisuus ja luottamus 2000-luvun taitteen Suomessa. Bourdieulainen näkökulma. *Jyväskylä studies in education, psychology and social research* 285. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Saviciute, D. 2007. Pabrade as a local community. Esitelmä. Tutkijoiden seminaari 17.12.2007, Vilna, Liettua.
- Schneider, J. A. 2008. Small nonprofits and civil society: civic engagement and social capital. Teoksessa R.A. Cnaan & C. Milofsky (toim.) *Handbook of community movements and local organizations*. New York: Springer, 74-88.
- Schofer, E. & Fourcade-Gourinchas, M. 2001. The Structural Contexts of Civic Engagement: Voluntary Association Membership in Comparative Perspective. *American Sociological Review* 66 (6), 806-828.
- Siisiäinen, M. 1986. Intressit, yhdistyslaitos ja poliittisen järjestelmän vakaisuus. *Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research* 57. Jyväskylän yliopisto.
- Siisiäinen, M. 1990. Järjestöllinen pääoma: käsite ja merkitys yhdistystutkimuksessa. *Hallinnon tutkimus* 1988 (3), 154-169.

- Siisiäinen, M. 1992. Pluralismi- ja korporatistiteoriat ja yhteiskunnan vakauden ongelma. Teoksessa R. Blom & M. Siisiäinen: Poliitiikan sosiologia. Jyväskylän yliopiston sosiologian laitoksen julkaisuja 52. Jyväskylän yliopisto, 111-138.
- Siisiäinen, M. 2002a. Yhdistyslaitoksen yleiskuva Jyväskylässä. Teoksessa M. Siisiäinen (toim.) Yhdistykset kolmannen sektorin toimijoina: tutkimus jyväkyläläisistä yhdistyksistä. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto,
- Siisiäinen, M. 2002b. Yhdistyslaitos vuosituhanen vaihteessa. Teoksessa P. Ruuskanen (toim.) Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi. Näkökulmia sosiaali- ja terveysturvalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 94-111.
- Siisiäinen, M. 2003. Yksi käsite, kaksi lähestymistapaa: Putnamin ja Bourdieun sosiaalinen pääoma. *Sociologia* 40 (3), 204-218.
- Siisiäinen, M. 2009. New and Old Associations as Trusting Networks: Tracing Social Capital in Jyväskylä. Teoksessa J. Häkli & C. Minca (toim.) Social Capital and Urban Networks of Trust. Aldershot: Ashgate, 267-294.
- Siisiäinen, M. 2010. Osallistumisen ongelma. *Kansalaisyhteiskunta* 1 (1), 8-40.
- Siisiäinen, M., Alanen, L., Lehtinen, A., Marin, M. & Volanen, M. 2004. Resources, locality and life course: an interdisciplinary study on the diversity, exchange and (trans)formation of economic, social and cultural resources. Jyväskylän yliopisto. Tutkimussuunnitelma.
- Siisiäinen, M. & Kankainen, T. 2009. Järjestötoiminnan kehitys ja tulevaisuuden näkymät Suomessa. Teoksessa Suomalaiset osallistujina. Katsaus suomalaisen kansalaisvaikuttamisen tilaan ja tutkimukseen. Helsinki: Oikeusministeriö.
- Siisiäinen, M., Kankainen, T. & Salminen, V. 2011. Networks and voluntary associations as social capital in local fields. Teoksessa L. Alanen & M. Siisiäinen (toim.) Fields and Capitals: Constructing local life. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos, 165-213.
- Siisiäinen, M. & Kivelä, P. 2007. Sosiaalinen pääoma ja verkostot – teoriasta empiriaan. Teoksessa L. Alanen, V. Salminen & M. Siisiäinen (toim.) Sosiaalinen pääoma ja paikalliset kentät. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos, 149-180.
- Siivonen, V. 2005. Rakenteellisen sosiaalisen pääoman tasapainomalli. *Sociologia* 42 (3), 222-233.
- Siltaniemi, A., Perälähti, A., Eronen, A. & Londén, P. 2007. Hyvinvointi, palvelut ja elämänlaatu Keski-Suomessa. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry.
- Simmel, G. 1890. *Sociale Differenzierung*. Sociologische und Psychologische Untersuchungen. Leipzig: Duncker & Humblot.
- Simmel, G. 1955. *Conflict ; The Web of Group Affiliations*. New York: The Free Press.
- Sinkkonen-Tolppi, M. 2005. Maailma kutsuu, katkeavatko juuret? Nuorten kotiseudulle kiinnittyminen ja sen yhteys nuorten sosiaaliseen pääomaan. Kuopion yliopiston julkaisuja E. Yhteiskuntatieteet 125. Kuopio.

- Sireni, M. 2000. Kunnan työtä ja oikeaa elämää kotiseudulla - työn ja kotipaikkakunnan merkitys syrjäseudun nuorelle aikuiselle. *Alue ja ympäristö* 29 (1), 39-54.
- Stacey, M. 1969. The myth of community studies. *British Journal of Sociology* 20 (2), 134-147.
- Statistikos Departamentas. 2010. Population and Social Statistics. [Viitattu 30.5.2011]. Database of Indicators. Saatavana [www-muodossa](http://www.muodossa): <URL: <http://db1.stat.gov.lt/statbank/default.asp?w=1280>>
- SuomiCD. 2006. [CD-ROM]. Helsinki: Tilastokeskus.
- Swanson, B., Cohen, R. & Swanson, E. 1979. *Small towns and small towners: a framework for survival and growth*. Beverly Hills: Sage Publications.
- Thomson, R. & Taylor, R. 2005. Between cosmopolitanism and the locals. Mobility as a resource in the transition to adulthood. *Young* 13 (4), 327-342.
- Tilastokeskus. 2011. Suomen virallinen tilasto: Ajankäyttötutkimus. [Viitattu 29.9.2011]. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavana [www-muodossa](http://www.muodossa): <URL: <http://tilastokeskus.fi/til/akay/>>
- Tocqueville, A. 2006. *Demokratia Amerikassa*. Helsinki: Gaudeamus.
- Toivonen, T. 1999. *Empiirinen sosiaalitutkimus: filosofia ja metodologia*. Helsinki: WSOY.
- Tuhkunen, A. 2007. Between location and a sense of place: observations regarding young people's migration alacrity in Northern Europe. *Acta Universitatis Tamperensis* 1207. Tampereen yliopisto.
- Valkonen, T. 1974. *Haastattelu- ja kyselyaineiston analyysi sosiaalitutkimuksessa*. 3. korjattu painos. Helsinki: Ylioppilastuki.
- Van der Gaag, M. 2005. *Measurement of individual social capital*. Amsterdam: NWO.
- Van der Gaag, M. & Snijders, T.A.B. 2004. Proposals for the measurement of individual social capital. Teoksessa H. Flap & B. Völker (toim.) *Creation and Returns of Social Capital. A new research program*. Routledge Advances in Sociology 9. London & New York: Routledge, 199-218.
- Van der Gaag, M. & Snijders, T.A.B. 2005. The Resource Generator: social capital quantification with concrete items. *Social Networks* 27: 1-29.
- Volanen, M. V. 2009. Peruskoulujen sosiaalinen koostumus ja oppineisuuden erojen tuottaminen. Teoksessa M. Siisiäinen & L. Alanen (toim.) *Erot ja eriarvoisuudet: paikallisen elämän rakentuminen*. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos, 123-139.
- Warren, M. E. 2001. *Democracy and Association*. Princeton: Princeton University Press.
- Wasserman, S. & Faust, K. 1994. *Social Network Analysis: Methods and Applications*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Watts, D.J. 1999. *Small Worlds. The Dynamics of Networks between Order and Randomness*. Princeton: Princeton University Press.
- Webber, M.P. & Huxley, P.J. 2007. Measuring access to social capital: The validity and reliability of the Resource Generator-UK and its association

- with common mental disorder. *Social Sciences and Medicine* 65 (3), 481-492.
- Weber, M. 1968. *Economy and society: an outline of interpretive sociology* 1-3. Toim. G. Roth & C. Wittich. New York: Bedminster Press.
- Wellman, B. 1979. The community question. The intimate networks of East Yorkers. *American Journal of Sociology* 84(5), 1201-1231.
- Wellman, B. 1982. *Studying personal communities*. Teoksessa P.V. Marsden & N. Lin (toim.) *Social structure and network analysis*. Beverly Hills, London & New Delhi: Sage, 61-80.
- Wellman, B. & Wortley, S. 1990. Different strokes from different folks: community ties and social support. *American Journal of Sociology* 96(3), 558-588.
- Wolff, S. 2009. Lievestuore paikallisyhteisönä. Teoksessa M. Siisiäinen & L. Alanen (toim.) *Erot ja eriarvoisuudet: paikallisen elämän rakentuminen*. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos, 11-34.
- Woolcock, M. 1998. Social capital and economic development: toward a theoretical synthesis and policy framework. *Theory and Society* 27 (2), 151-208.
- Žiliukaitė, R., Ramonaitė, A., Nevinskaitė, L., Beresnevičiūtė, V. & Vinogradnaitė, I. 2006. *Neatrasta galia: Lietuvos pilietinės visuomenės žemėlapis*. [Undiscovered power: Map of the Civil Society in Lithuania.] Versus Aureus, Vilnius.

LIITTEET

Liite 1 Positiogeneraattorin faktorilataukset ja summamuuttujien luominen

1. LIEVESTUORE

a. Faktorianalyysi kysymyksestä 27: ”Rengastakaa alla mainituista ammasteista ne, joissa toimii ystäviänne tai tuttavianne”

(Kaiser-Meyer-Olkin-testi 0,837 / Bartlettin sfäärisyystesti sig=,000***)

LIEVESTUORE	Factor			
Toimiiko ystävä tai tuttava...	1	2	3	4
x27_1b) autonkuljettajana		,157		,458
x27_2b) diakonina		,184	,257	
x27_3b) insinöörinä		-,185	,413	,467
x27_4b) johtavana virkamiehenä		,249	,456	,134
x27_5b) kansanedustajana			,323	
x27_6b) kirvesmiehenä				,691
x27_7b) kouluavustajana	,205		,382	
x27_8b) lakimiehenä	-,200		,492	,307
x27_9b) lääkärinä	,100	,171	,402	-,213
x27_10b) maanviljelijänä	,402	,106	-,178	,145
x27_11b) maatalouslomittajana		,706	-,166	
x27_12b) metallityöntekijänä	,237			,431
x27_13b) muusikkona,taiteilijana tai kirjailijana			,412	
x27_14b) myyjänä	,294	-,120		,318
x27_15b) nuoriso-ohjaajana		,496		
x27_16b) opettajana	,237		,338	
x27_17b) pankinjohtajana		,511	,214	
x27_18b) pappina		,612	,187	-,154
x27_19b) parturi-kampaajana	,493			
x27_20b) pienyrittäjänä	,399		-,115	,364
x27_21b) poliisina	,121	,375		,177
x27_22b) sairaanhoitajana	,745	-,170	,137	-,183
x27_23b) siivoojana	,512	,145		
x27_24b) tarjoilijana	,408	,124		
x27_25b) toimistosihteerinä	,426			,108
x27_26b) työnjohtajana	,387			,115
x27_27b) yritysjohtajana	,339	,160	,105	,107

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Rotation Method: Promax with Kaiser Normalization.

a Rotation converged in 10 iterations.

b. Summamuuttujien konsistenssikertoimet (Cronbachin alfa)

Faktori 1, ”Palveluammatit” (5 ammattia): alfa = 0,683

Faktori 3, ”Ylemmät toimihenkilöammatit” (5 ammattia): alfa = 0,632

2. PABRADE

a. Faktoriansalyysi kysymyksestä 24: ”Rengastakaa alla mainituista ammasteista ne, joissa toimii ystäviänne tai tuttavianne”
(Kaiser-Meyer-Olkin-testi 0,854 / Bartlettin sfäärisyystesti sig=,000***)

Pattern Matrix(a)

PABRADE	Factor				
	1	2	3	4	5
Toimiko ystävä tai tuttava...					
24.2.1. Kansanedustajana	-,175	,536	,244		,170
24.2.2. Kunnanvaltuutettuna		,764			
24.2.3. Työnjohtajana	,229	,617			
24.2.4. Lakimiehenä		,233	,290	,395	
24.2.5. Insinöörinä	,123	,198	-,186	,100	,286
24.2.6. Kirvesmiehenä	,470		-,119		
24.2.7. Lääkärinä	,268	,125	,139	,163	
24.2.8. Poliisina	,319	,239		,250	
24.2.9. Johtavana virkamiehenä		,333		,257	,387
24.2.10. Upseerina	,170	,240	-,183	,298	
24.2.11. Opettajana	,223	,148	-,100	,188	,242
24.2.12. Maanviljelijänä	,218			,115	,285
24.2.13. Sekatyöläisenä	,499				,106
24.2.14. Pappina		,199	,558		,149
24.2.15. Suntiona			,642		
24.2.16. Toimistosihteerinä	,302	,209	,298		
24.2.17. Pienyrittäjänä	,405			,264	,146
24.2.18. Yritysjohtajana			-,194	,625	
24.2.19. Pankinjohtajana		-,134	,200	,366	,143
24.2.20. Myyjänä	,661		,123		
24.2.21. Autonkuljettajana	,481				,187
24.2.22. Parturi-kampaajana	,344		,210	,146	,196
24.2.23. Tarjoilijana	,180	,103		,154	,279
24.2.24. Siivoajana	,400		,123		,362
24.2.25. Sairaanhoidajana			,179		,669
24.2.26. Muusikkona, taiteilijana tai kirjailijana	,331		,282	,410	-,101
24.2.27. Nuoriso-ohjaajana	-,106	,292	,106	,278	

Extraction Method: Principal Axis Factoring.
Rotation Method: Oblimin with Kaiser Normalization.
a Rotation converged in 16 iterations.

b. Summamuuttujien konsistensikertoimet (Cronbachin alfa)

Analyysin tuottamista 5 faktorista osa jäi selitysosuudeltaan hyvin pieniksi (2-3 % varianssista). Faktorit myös korreloivat voimakkaasti keskenään. Summamuuttujiin valitut ammatit saattoivat siis latautua useammalle faktorille samansuuruisilla latauksilla, joten valinta tehtiin osittain faktorien latauksien ja osittain ennalta määrättyjen sosioekonomisten asemien perusteella.

Faktorit 1 ja 5, ”Työntekijäammatit” (ammatit 6, 13, 21, 23 ja 24): alfa = 0,666

Faktorit 3-5, ”Ylemmät toimihlöammatit” (ammatit 4, 7, 10, 11 ja 14): alfa = 0,640

Liite 2 Resurssigeneraattorin faktorilataukset ja summamuuttujien luominen

1. LIEVESTUORE

a. Faktorianalyysi kysymyksestä 41 a: "Onko **sukalaisissanne** henkilöitä, joilta voitte tarvittaessa pyytää apua alla mainituissa asioissa?"

Pattern Matrix(a)

LIEVESTUORE	Factor			
Onko perheenjäsentä tai sukulaista...	1	2	3	4
x41_1a) joka tarjoaa kyydin, kun teidän pitää päästä asioille		,655		
x41_2a) joka antaa omaisuuden hoitoon ja sijoittamiseen liittyviä luotettavia neuvoja	,380	,139	,138	,124
x41_3a) joka neuvoo, miten ratkaista ristiriitilanteita työpaikalla	,717			
x41_4a) joka auttaa teitä kotitöissä tai käy puolestanne kaupassa kun olette sairaana		,813		
x41_5a) joka opastaa koulutukseen tai työuraan liittyvissä kysymyksissä	,548		,103	,111
x41_6a) joka toimii suositelijananne hakiessanne työtä	,689			
x41_7a) joka suostuu toimimaan takaajananne huomattavaa lainaa varten	,152			,499
x41_8a) jonka kanssa osallistutte kulttuuri- tai taidetapahtumiin			,555	
x41_9a) joka toimii poliittisessa luottamustehtävässä tai puoluepolitiikassa			,279	,132
x41_10a) jonka kanssa keskustellette elämäntaloudellisesti asioista	,108		,541	-,160
x41_11a) joka auttaa lomakkeiden ja/tai virallisten papereiden täyttämässä ja tulkitsemisessä		,135	,286	,231
x41_12a) joka auttaa asentamaan uuden tietokoneen, atk-ohjelmiston tai laajakaistayhteyden	-,105	,269	,193	,340
x41_13a) joka tukee tai neuvoo perheeseen tai muihin ihmissuhteisiin liittyvissä asioissa			,760	,182
x41_14a) joka auttaa kodin kunnostus- tai asennustöissä		,478		,326
x41_15a) joka auttaa teitä saamaan itsellenne tärkeälle asialle julkisuutta	,277			,463

Extraction Method: Principal Axis Factoring.
 Rotation Method: Oblimin with Kaiser Normalization.
 a Rotation converged in 10 iterations.

b. Summamuuttujien konsistenssikertoimet (Cronbachin alfa)

Faktori 2, "Kotitalousavun resurssit" (3 muuttujaa):

alfa = 0,705

Faktori 3, "Ekspressiivisen toiminnan resurssit" (3 muuttujaa):

alfa = 0,643

Faktori 1, "Instrumentaalisen toiminnan resurssit" (3 muuttujaa):

alfa = 0,736

c. Faktorianalyysi kysymyksestä 41b: "Onko **tuttavapiirissänne** henkilöitä, joilta voitte tarvittaessa pyytää apua alla mainituissa asioissa?"
(Kaiser-Meyer-Olkin-testi 0,825 / Bartlettin sfäärisyystesti sig=,000***)

Pattern Matrix(a)

LIEVESTUORE	Factor				
Onko ystävää tai tuttavaa...	1	2	3	4	5
x41_1b) joka tarjoaa kyydin, kun teidän pitää päästä asioille	,815				
x41_2b) joka antaa omaisuuden hoitoon ja sijoittamiseen liittyviä luotettavia neuvoja				,523	,183
x41_3b) joka neuvoo, miten ratkaista ristiriitatilanteita työpaikalla		,528		,159	
x41_4b) joka auttaa teitä kotitöissä tai käy puolestanne kaupassa kun olette sairaana	,563	-,122	-,170		
x41_5b) joka opastaa koulutukseen tai työuraan liittyvissä kysymyksissä		,523		,159	,110
x41_6b) joka toimii suosittelijananne hakiesanne töitä		,906		-,107	
x41_7b) joka suostuu toimimaan takajananne huomattavaa lainaa varten					,197
x41_8b) jonka kanssa osallistutte kulttuuri- tai taidetapahtumaan		,178	-,636		,111
x41_9b) joka toimii poliittisessa luottamustehtävässä tai puoluepolitiikassa			-,177	,417	-,182
x41_10b) jonka kanssa keskustellette elämäntarkoituksellista asioista			-,756		
x41_11b) joka auttaa lomakkeiden ja/tai virallisten papereiden täyttämässä ja tulkitsemisessä	,193	-,123	-,188	,261	,396
x41_12b) joka auttaa asentamaan uuden tietokoneen, atk-ohjelmiston tai laajakais- tayhteyden	,166				,586
x41_13b) joka tukee tai neuvoo perheeseen tai muihin ihmissuhteisiin liittyvissä asioissa		,152	-,533		,185
x41_14b) joka auttaa kodin kunnostus- tai asennustöissä	,535	,100			,329
x41_15b) joka auttaa teitä saamaan itsellenne tärkeälle asialle julkisuutta	,104	,327		,315	

Extraction Method: Principal Axis Factoring.

Rotation Method: Oblimin with Kaiser Normalization.

a Rotation converged in 14 iterations.

d. Summamuuttujien konsistensikertoimet (Cronbachin alfa)

Faktori 1, " Kotitalousavun resurssit" (3 muuttujaa):

alfa = 0,727

Faktori 3, "Ekspressiivisen toiminnan resurssit" (3 muuttujaa):

alfa = 0,729

Faktori 2, "Instrumentaalisen toiminnan resurssit" (3 muuttujaa):

alfa = 0,755

2. PABRADE

a. Faktorianalyysi kysymyksestä 40 a: "Onko **sukulaissianne** henkilöitä, joilta voitte tarvittaessa pyytää apua alla mainituissa asioissa?"
(Kaiser-Meyer-Olkin-testi 0,850 / Bartlettin sfäärisyystesti sig=,000***)

Pattern Matrix(a)

PABRADE	Factor		
	1	2	3
Onko perheenjäsentä tai sukulaista...			
40.1a. joka tarjoaa kyydin, kun teidän pitää päästä asioille		,153	,514
40.2a. joka antaa omaisuuden hoitoon ja sijoittamiseen liittyviä luotettavia neuvoja		,637	
40.3a. joka neuvoo, miten ratkaista ristiriitatilanteita työpaikalla	,490		
40.4a. joka auttaa teitä kotitöissä tai käy puolestanne kaupassa kun olette sairaana			,555
40.5a. joka opastaa koulutukseen tai työuraan liittyvissä kysymyksissä	,329	,379	
40.6a. joka toimii suosittelijana hakiessanne töitä	,679		
40.7a. joka suostuu toimimaan takaajanne huomattavaa lainaa varten (yli 50 000 litaa)	,416	,188	
40.8a. jonka kanssa osallistutte kulttuuri- tai taidetapahtumaan		,331	,307
40.9a. joka toimii poliittisessa luottamustehtävässä tai puoluepolitiikassa	,584	-,195	
40.10a. jonka kanssa keskustellette elämäkatsomuksellisista asioista		,353	,277
40.11a. joka auttaa lomakkeiden ja/tai virallisten papereiden täyttämässä ja tulkitsemisessä	,157	,281	,149
40.12a. joka auttaa asentamaan uuden tietokoneen, atk-ohjelmiston tai laajakaistayhteyden		,694	
40.13a. joka tukee tai neuvoo perheeseen tai muihin ihmissuhteisiin liittyvissä asioissa		,398	,146
40.14a. joka auttaa kodin kunnostus- tai asennustöissä		-,149	,683
40.15a. joka auttaa teitä saamaan itsellenne tärkeälle asialle julkisuutta	,392	,183	

Extraction Method: Principal Axis Factoring.
Rotation Method: Promax with Kaiser Normalization.
a Rotation converged in 5 iterations.

b. Summamuuttujien konsistenssikertoimet (Cronbachin alfa)

Faktori 3, "Kotitalousavun resurssit" (3 muuttujaa):
alfa = 0,585

Faktori 1, "Instrumentaalisen toiminnan resurssit" (5 muuttujaa):
alfa = 0,664

c. Faktorianalyysi kysymyksestä 40b: "Onko **tuttavapiirissänne** henkilöitä, joilta voitte tarvittaessa pyytää apua alla mainituissa asioissa?"
(Kaiser-Meyer-Olkin-testi 0,876 / Bartlettin sfäärisyystesti sig=,000***)

Pattern Matrix(a)

PABRADE	Factor		
	1	2	3
Onko ystävää tai tuttavaa...			
40.1b. joka tarjoaa kyydin, kun teidän pitää päästä asioille		,434	,155
40.2b. joka antaa omaisuuden hoitoon ja sijoittamiseen liittyviä luotettavia neuvoja	,454	,146	,108
40.3b. joka neuvoo, miten ratkaista ristiriitatilanteita työpaikalla	,541		-,130
40.4b. joka auttaa teitä kotitöissä tai käy puolestanne kaupassa kun olette sairaana	-,239	,619	,180
40.5b. joka opastaa koulutukseen tai työuraan liittyvissä kysymyksissä	,523	,113	
40.6b. joka toimii suosittelijana hakiessanne töitä	,694		
40.7b. joka suostuu toimimaan takaajanne huomattavaa lainaa varten (yli 50 000 litaa)	,348		,161
40.8b. jonka kanssa osallistutte kulttuuri- tai taidetapahtumaan	,100	,622	
40.9b. joka toimii poliittisessa luottamustehtävässä tai puoluepolitiikassa	,117		,578
40.10b. jonka kanssa keskustellette elämäkatsomuksellisista asioista	,128	,597	-,184
40.11b. joka auttaa lomakkeiden ja/tai virallisten papereiden täyttämässä ja tulkitsemisessä	,583		
40.12b. joka auttaa asentamaan uuden tietokoneen, atk-ohjelmiston tai laajakaistayhteyden	,201	,286	,113
40.13b. joka tukee tai neuvoo perheeseen tai muihin ihmissuhteisiin liittyvissä asioissa	,183	,449	-,175
40.14b. joka auttaa kodin kunnostus- tai asennustöissä		,463	,195
40.15b. joka auttaa teitä saamaan itsellenne tärkeälle asialle julkisuutta	,558		,127

Extraction Method: Principal Axis Factoring.
Rotation Method: Promax with Kaiser Normalization.
a Rotation converged in 5 iterations.

d. Summamuuttujien konsistenssikertoimet (Cronbachin alfa)

Faktori 2, "Kotitalousavun resurssit" (40.1b, 40.4b ja 40.14b):
alfa = 0,581

Faktori 2, "Ekspressiivisen toiminnan resurssit" (40.8b, 40.10b ja 40.13b):
alfa = 0,617

Faktori 1, "Instrumentaalisen toiminnan resurssit" (5 muuttujaa):
alfa = 0,723

Liite 3 Resurssiverkostojen eriytyminen taustatekijöiden mukaan (MANOVA-mallit)

Taulukko A Lievestuorelaisten *perheen ja suvun* verkostoissa saatavat resurssit

LIEVESTUORE			
Selittävä muuttuja	Perhe/suku: Kotitalousavun resurssit	Perhe/suku: Ekspressiiviset resurssit	Perhe/suku: Instrumentaaliset resurssit (työelämä)
	Estimaatti (B)	Estimaatti (B)	Estimaatti (B)
Kuukausitulot ref: yli 3000 e (n=5)	F=0,580 (nfs) Partial eta ² =,012	F=1,411 (nfs) Partial eta ² =,029	F=0,317 (nfs) Partial eta ² =,007
alle 1000 e (n=20)	-0,415	-0,258	-0,384
1000-1999 e (n=79)	-0,538	0,352	-0,383
2000-3000 e (n=50)	-0,605	0,329	-0,435
Sosioekonominen asema ref: Ylempi toimihenkilö (n=10)	F=1,063 (nfs) Partial eta ² =,029	F=0,660 (nfs) Partial eta ² =,019	F=1,398 (nfs) Partial eta ² =,038
Työntekijä (n=66)	0,281	-0,051	0,028
Maatalousyrittäjä (n=5)	0,066	0,361	0,323
Yrittäjä (n=11)	0,568	0,485	0,762
Alempi toimihenkilö (n=62)	0,560	-0,064	0,171
Suhde paikkakuntaan ref: Syntyperäinen, osallistuu (n=35)	F=1,174 (nfs) Partial eta ² =,025	F=2,274 (*) Partial eta ² =,046	F=0,299 (nfs) Partial eta ² =,006
Ei-syntyperäinen, ei osallistu (n=33)	-0,246	-0,165	0,009
Syntyperäinen, ei osallistu (n=15)	0,104	-0,568	-0,104
Ei-syntyperäinen, osallistuu (n=71)	-0,324	0,216	0,118
Ikäryhmä ref: 70-vuotiaat (n=28)	F=0,144 (nfs) Partial eta ² =,002	F=1,357 (nfs) Partial eta ² =,019	F=8,562 (***) Partial eta ² =,109
35-vuotiaat (n=45)	-0,048	-0,081	0,996
50-vuotiaat (n=81)	-0,114	-0,352	0,547
Sukupuoli ref: Mies (n=60)	F=13,549 (***) Partial eta ² =,088	F=3,268 (*) Partial eta ² =,023	F=3,050 (*) Partial eta ² =,021
Nainen (n=94)	0,647	0,354	0,284
R ²	,149	,151	,199

Taulukko B Lievestuorelaisten *ystävien ja tuttavien* verkostoissa saatavat resurssit

LIEVESTUORE			
Selittävä muuttuja	Ystävät/ tuttavat: Kotitalousavun resurssit Estimaatti (B)	Ystävät/tuttavat: Ekspressiiviset resurssit Estimaatti (B)	Ystävät/tuttavat: Instrumentaaliset resurssit (työelämä) Estimaatti (B)
Kuukausitulot ref: yli 3000 e (n=5)	F=0,713 (nfs) Partial eta ² =.015	F=1,164 (nfs) Partial eta ² =.024	F=0,555 (nfs) Partial eta ² =.012
alle 1000 e (n=20)	-0,015	-0,640	-0,218
1000-1999 e (n=79)	0,197	-0,540	-0,437
2000-3000 e (n=50)	0,440	-0,146	-0,254
Sosioekonominen asema ref: Ylempi toimihenkilö (n=10)	F=0,680 (nfs) Partial eta ² =.019	F=0,732 (nfs) Partial eta ² =.020	F=0,581 (nfs) Partial eta ² =.016
Työntekijä (n=66)	-0,355	-0,614	-0,468
Maatalousyrittäjä (n=5)	-0,642	-0,616	-0,789
Yrittäjä (n=11)	-0,769	-0,824	-0,381
Alempi toimihenkilö (n=62)	-0,440	-0,546	-0,441
Suhde paikkakuntaan ref: Syntyperäinen, osallistuu (n=35)	F=0,470 (nfs) Partial eta ² =.010	F=1,247 (nfs) Partial eta ² =.026	F=0,682 (nfs) Partial eta ² =.014
Ei-syntyperäinen, ei osallistu (n=33)	-0,048	-0,516	-0,326
Syntyperäinen, ei osallistu (n=15)	-0,264	-0,471	-0,295
Ei-syntyperäinen, osallistuu (n=71)	0,110	-0,216	-0,267
Ikäryhmä ref: 70-vuotiaat (n=28)	F=0,516 (nfs) Partial eta ² =.007	F=1,690 (nfs) Partial eta ² =.024	F=9,323(***) Partial eta ² =.118
35-vuotiaat (n=45)	0,068	0,302	1,155
50-vuotiaat (n=81)	-0,142	-0,101	0,684
Sukupuoli ref: Mies (n=60)	F=3,947 (*) Partial eta ² =.027	F=4,049 (*) Partial eta ² =.028	F=4,323 (*) Partial eta ² =.030
Nainen (n=94)	-0,396	0,409	0,372
R ²	,086	,139	,200

Taulukko C Pabradelaisten *perheen ja suvun* verkostoissa saatavat resurssit

PABRADE		
Selittävä muuttuja	Perhe/suku: Kotitalo- usavun resurssit	Perhe/suku: Instrumen- taaliset resurssit (työ- ura,taloudellinen tuki)
	Estimaatti (B)	Estimaatti (B)
Kuukausitulot ref: 2000 Lt tai enemmän (n=9)	F=2,134 (nfs) Partial eta ² =.031	F=0,636 (nfs) Partial eta ² =.009
599 Lt tai vähemmän (n=33)	-0,783	0,075
600-999 Lt (n=82)	-0,473	0,059
1000-1999 Lt (n=90)	-0,367	0,335
Sosioekonominen asema ref: Ylempi toimihenkilö (n=38)	F=0,234 (nfs) Partial eta ² =.005	F=0,271 (nfs) Partial eta ² =.005
Työntekijä (n=94)	0,136	-0,068
Yrittäjä (n=8)	0,063	0,416
Alempi toimihenkilö (n=73)	0,154	-0,027
Suhde paikkakuntaan ref: Syntyperäinen, osallistuu (n=95)	F=4,739 (**) Partial eta ² =.066	F=1,758 (nfs) Partial eta ² =.026
Ei-syntyperäinen, ei osallistu (n=19)	-0,540	-0,294
Syntyperäinen, ei osallistu (n=25)	-0,546	-0,733
Ei-syntyperäinen, osallistuu (n=75)	-0,441	-0,227
Ikäryhmä ref: 60-64-vuotiaat (n=79)	F=1,407 (nfs) Partial eta ² =.014	F=3,145 (*) Partial eta ² =.030
25-29-vuotiaat (n=63)	-0,191	0,710
40-44-vuotiaat (n=72)	-0,274	0,284
Sukupuoli ref: Mies (n=81)	F=23,714 (***) Partial eta ² =.106	F=4,962 (*) Partial eta ² =.024
Nainen (n=133)	0,619	0,465
R ²	,170	,114

Taulukko D Pabradelaisten ystävien ja tuttavien verkostoissa saatavat resurssit

PABRADE			
Selittävä muuttuja	Ystävät/tuttavat: Kotitalousavun resurssit Estimaatti (B)	Ystävät/tuttavat: Ekspressiiviset resurssit Estimaatti (B)	Ystävät/tuttavat: Instrumentaaliset resurssit (työ- ura, ”yhteyskana- vat”) Estimaatti (B)
Kuukausitulot ref: 2000 Lt tai enem- män (n=9)	F=4,877 (**) Partial eta ² =,068	F=0,734 (nfs) Partial eta ² =,011	F=0,652 (nfs) Partial eta ² =,010
599 Lt tai vähemmän (n=33)	-0,543	0,267	-0,866
600-999 Lt (n=82)	-1,049	-0,053	-0,640
1000-1999 Lt (n=90)	-0,635	0,080	-0,565
Sosioekonominen ase- ma ref: Ylempi toimihenkilö (n=38)	F=0,187 (nfs) Partial eta ² =,004	F=0,656 (nfs) Partial eta ² =,013	F=1,438 (nfs) Partial eta ² =,028
Työntekijä (n=94)	0,107	-0,009	-0,455
Yrittäjä (n=8)	-0,027	0,407	-0,039
Alempi toimihenkilö (n=73)	0,123	0,129	-0,158
Suhde paikkakuntaan ref: Syntyperäinen, osal- listuu (n=95)	F=2,151 (nfs) Partial eta ² =,031	F=2,100 (nfs) Partial eta ² =,031	F=0,405 (nfs) Partial eta ² =,006
Ei-syntyperäinen, ei osallistu (n=19)	-0,377	-0,652	-0,348
Syntyperäinen, ei osal- listu (n=25)	-0,141	-0,304	-0,155
Ei-syntyperäinen, osal- listuu (n=75)	0,204	-0,184	0,031
Ikäryhmä ref: 60-64-vuotiaat (n=79)	F=3,961 (*) Partial eta ² =,038	F=2,212 (nfs) Partial eta ² =,022	F=5,878 (**) Partial eta ² =,056
25-29-vuotiaat (n=63)	0,468	0,338	0,876
40-44-vuotiaat (n=72)	0,489	0,421	0,920
Sukupuoli ref: Mies (n=81)	F=8,401 (**) Partial eta ² =,040	F=0,089 (nfs) Partial eta ² =,000	F=0,460 (nfs) Partial eta ² =,002
Nainen (n=133)	-0,416	-0,047	-0,150
R ²	,191	,096	,158

Liite 4 Kyselylomake (Lievestuore)

Olkaa hyvä ja vastatkaa lomakkeen kysymyksiin rengastamalla vaihtoehdon numero tai kirjoittamalla vastaus sille varattuun tilaan ellei kysymyksen yhteydessä toisin mainita.

1. Sukupuolenne

- 1 nainen
- 2 mies

2. Milloin olette syntyneet?

vuonna 19 _____

3. Asutteko tällä hetkellä

- 1 Lievestuoreen taajama-alueella
- 2 taajama-alueen ulkopuolella; millä alueella? _____

4. Oletteko mielestänne ennen muuta

- 1 lievestuorelainen
- 2 kyläläinen oman kotikylänne mukaan (esim. metsolahtelainen, hoholainen, saviolainen); mikä? _____
- 3 laukaalainen
- 4 en mikään edellä mainituista, vaan _____
- 5 en osaa sanoa

5. Mikä on nykyinen siviilisäätynne?

- 1 naimisissa
- 2 avoliitossa
- 3 rekisteröidyssä parisuhteessa
- 4 asumuserossa tai eronnut
- 5 leski
- 6 naimaton

6. Onko Teillä lapsia?

- 1 ei
- 2 kyllä; mitkä ovat lastenne syntymävuodet? _____

7. Entä onko Teillä lastenlapsia?

- 1 ei
- 2 kyllä; kuinka monta? _____

8. Keitä asuu kanssanne samassa taloudessa? Rengastakaa kaikki sopivat vaihtoehdot.

- 1 asun yksin
- 2 avio- tai avopuolisoni
- 3 minun ja puolisoni yhteisiä lapsia; montako? _____
- 4 minun lapsiani aikaisemmasta liitosta; montako? _____
- 5 puolison lapsia aiemmasta liitosta; montako? _____
- 6 vanhempani
- 7 muita henkilöitä; keitä? _____

9. Onko terveydentilanne tällä hetkellä

- 1 erittäin hyvä
- 2 melko hyvä
- 3 kohtalainen
- 4 melko huono
- 5 erittäin huono

KOULUTUS

10. Mikä on peruskoulutuksenne? Entä äitinne ja isänne sekä mahdollisen puolisonne peruskoulutus?

	Vähem- män kuin kansa- koulu	Kansa-tai kansalais- koulu	Keski-tai perus- koulu	Ylioppilas	En tiedä/ ei puolisoa
1. oma peruskou- lutuksenne	1	2	3	4	9
2. puolisonne peruskoulutus	1	2	3	4	9
3. äitinne perus- koulutus	1	2	3	4	9
4. isänne perus- koulutus	1	2	3	4	9

11. Mitä seuraavista ammattillisista tutkinnoista olette suorittanut? Merkitkää kaikki tutkintonne.

- 1 en ole suorittanut tutkintoja
- 2 opiskelen parhaillaan; mitä tutkintoa? _____
- 3 ammatillisessa oppilaitoksessa suoritettu tutkinto; mikä? _____
- 4 ammatillisessa opistossa suoritettu tutkinto; mikä? _____
- 5 ammattikorkeakoulututkinto; mikä? _____
- 6 yliopistotutkinto; mikä? _____
- 7 jokin muu ammatillinen koulutus tai tutkinto; mikä? _____
- 8 työssä opittu ammattitaito

12. Aiotteko tulevaisuudessa hankkia itsellenne ammattillista koulutusta?

- 1 en aio enää hankkia itselleni lisää koulutusta
- 2 kyllä, aion tulevaisuudessa hankkia koulutusta; millaista? _____
- 3 en tiedä/ehkä

13. Jos Teillä on puoliso, mitä ammatillisia tutkintoja hän on suorittanut? Merkitkää kaikki tutkinnot.

- 1 ei suoritettuja tutkintoja
- 2 opiskelee parhaillaan; mitä tutkintoa? _____
- 3 ammatillisessa oppilaitoksessa suoritettu tutkinto
- 4 ammatillisessa opistossa suoritettu tutkinto
- 5 ammattikorkeakoulututkinto
- 6 yliopistotutkinto
- 7 työssä opittu ammattitaito
- 8 jonkin muun ammatillisen koulutuksen tai tutkinnon

14. Mitä ammatillisia tutkintoja isänne on suorittanut? Merkitkää kaikki tutkinnot.

- 1 ei suoritettuja tutkintoja
- 2 ammatillisen perustutkinnon
- 3 ammatillisen opistoasteen tutkinnon
- 4 ammattikorkeakoulututkinnon
- 5 yliopistotutkinnon
- 6 jonkin muun ammatillisen koulutuksen tai tutkinnon
- 7 työssä opittu ammattitaito
- 8 en tiedä

15. Mitä ammatillisia tutkintoja äitinne on suorittanut? Merkitkää kaikki tutkinnot.

- 1 ei suoritettuja tutkintoja
- 2 ammatillisen perustutkinnon
- 3 ammatillisen opistoasteen tutkinnon
- 4 ammattikorkeakoulututkinnon
- 5 yliopistotutkinnon
- 6 jonkin muun ammatillisen koulutuksen tai tutkinnon
- 7 työssä opittu ammattitaito
- 8 en tiedä

Jos Teillä ei ole lapsia, voitte siirtyä kysymykseen 18.

16. Jos Teillä on lapsia, millainen on lastenne peruskoulutus?

- 1 vähemmän kuin kansakoulu; kuinka monella? _____
- 2 kansakoulu tai kansalaiskoulu; kuinka monella? _____
- 3 keski- tai peruskoulu; kuinka monella? _____
- 4 ylioppilas; kuinka monella? _____
- 5 tällä hetkellä koululainen/lukiolainen; kuinka moni? _____

17. Kuinka moni lapsistanne on suorittanut seuraavia ammatillisia tutkintoja?

- 1 ei suorittanut ammatillisia tutkintoja eikä opiskele tällä hetkellä; kuinka moni? _____
- 2 opiskelee parhaillaan; kuinka moni? _____
- 3 ammatillisen perustutkinnon; kuinka moni? _____
- 4 ammatillisen opistoasteen tutkinnon; kuinka moni? _____
- 5 ammattikorkeakoulututkinnon; kuinka moni? _____
- 6 yliopistotutkinnon; kuinka moni? _____
- 7 jonkin muun ammatillisen koulutuksen; kuinka moni? _____
- 8 työssä opittu ammattitaito; kuinka moni? _____

TYÖ JA AMMATTI

18. Kuinka monta vuotta olette yhteensä ollut ansiotyössä?

- 1 yli vuoden, yhteensä n. _____ vuotta
- 2 alle vuoden
- 3 en ole ollut ansiotyössä

19. Oletteko tällä hetkellä

- 1 kokopäivätyössä oleva palkansaaja
- 2 osa-aikatyössä oleva palkansaaja
- 3 maatalousyrittäjä/viljelijä tai työssä perheen yhteisellä maatilalla
- 4 muu yrittäjä tai ammatinharjoittaja; toimialanne? _____
- 5 työssä perheenjäsenen yrityksessä ilman varsinaista palkkaa
- 6 työtön
- 7 eläkeläinen
- 8 päätoiminen opiskelija
- 9 jokin muu; mikä? _____

Jos ette ole tällä hetkellä työssä, voitte siirtyä kysymykseen 22.

20. Jos olette koko- tai osa-aikatyössä oleva palkansaaja, onko nykyinen työnantajanne

- 1 valtio
- 2 kunta
- 3 yksityinen yritys; mikä toimiala? _____
- 4 kirkko tai seurakunta
- 5 yhteisö, yhdistys tai järjestö
- 6 muu; mikä? _____

21. Missä nykyinen työpaikkanne sijaitsee?

- 1 Lievestuoreella
- 2 muualla; missä? _____

22. Mikä on tällä hetkellä tai oli ennen työelämästä poistumistanne ammattinne? Kuvailkaa muutamalla sanalla työtehtäviänne, ellei ammattinimike kuvaa ammattia riittävän tarkasti.

23. Missä muissa ammateissa olette toiminut aiemmin? Mainitkaa enintään viisi keskeisintä ammattia varhaisimmasta alkaen.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Jos Teillä ei ole puolisoa, voitte siirtyä kysymykseen 26.

24. Jos Teillä on puoliso, onko hän tällä hetkellä

- 1 kokopäivätyössä oleva palkansaaja
- 2 osa-aikatyössä oleva palkansaaja
- 3 maatalousyrittäjä/viljelijä tai työssä perheen yhteisellä maatilalla
- 4 muu yrittäjä tai ammatinharjoittaja
- 5 työssä perheenjäsenen yrityksessä ilman varsinaista palkkaa
- 6 työtön
- 7 eläkeläinen
- 8 päätoiminen opiskelija
- 9 jokin muu; mikä? _____

25. Mikä on tai oli ennen työelämästä poistumista puolisonne ammatti? Kuvailkaa muutamalla sanalla työtehtäviä, ellei ammattinimike kuvaa ammattia riittävän tarkasti.

26. Mikä on/oli äitinne ja isänne pääasiallinen ammatti? Kuvailkaa muutamalla sanalla työtehtäviä, ellei ammattinimike kuvaa ammattia riittävän tarkasti.

äidin ammatti _____

isän ammatti _____

27. Rengastakaa alla mainituista ammateista ne, joissa toimii perheenjäseniänne, sukulaisianne, ystäviänne tai tuttavianne.

	Perheenjäsen tai sukulainen	Ystävä tai tuttava
1. Autonkuljettaja	1	2
2. Diakoni	1	2
3. Insinööri	1	2
4. Johtava virkamies	1	2
5. Kansanedustaja	1	2
6. Kirvesmies	1	2
7. Kouluavustaja	1	2
8. Lakimies	1	2
9. Lääkäri	1	2
10. Maanviljelijä	1	2
11. Maatalouslommittaja	1	2
12. Metallityöntekijä	1	2
13. Muusikko, taiteilija tai kirjailija	1	2
14. Myyjä	1	2
15. Nuoriso-ohjaaja	1	2
16. Opettaja	1	2
17. Pankinjohtaja	1	2
18. Pappi	1	2
19. Parturi-kampaaja	1	2
20. Pienyrittäjä	1	2
21. Poliisi	1	2
22. Sairaanhoidtaja	1	2
23. Siivooja	1	2
24. Tarjoilija	1	2
25. Toimistosihiteeri	1	2
26. Työnjohtaja	1	2
27. Yritysjohtaja	1	2

TOIMEENTULO**28. Rengastakaa alla olevista vaihtoehtoista enintään kolme (1–3) tärkeintä toimeentulolähdettänne.**

- 1 oma palkkatyö
- 2 puolison palkkatyö
- 3 oma yrittäjätulo
- 4 puolison yrittäjätulo
- 5 oma maatalousyrittäjätulo
- 6 puolison maatalousyrittäjätulo
- 7 oma pääomatulo (esim. metsänmyynti)
- 8 puolison pääomatulo
- 9 Kelan työttömyyspäiväraha, työmarkkinatuki tai vastaava
- 10 ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha
- 11 toimeentulotuki ja/tai asumistuki
- 12 kotihoidontuki
- 13 kansaneläke
- 14 työ- tai yrittäjäeläke
- 15 muu; mikä? _____

29. Kuinka suuret ovat tällä hetkellä henkilökohtaiset kuukausitulonne veroja vähentämättä (bruttotulot)?

- 1 alle 500 euroa
- 2 500–999 euroa
- 3 1000–1499 euroa
- 4 1500–1999 euroa
- 5 2000–2499 euroa
- 6 2500–2999 euroa
- 7 3000–3499 euroa
- 8 3500–3999 euroa
- 9 4000–4499 euroa
- 10 4500–4999 euroa
- 11 yli 5000 euroa

30. Jos Teillä on puoliso, kuinka suuret ovat hänen henkilökohtaiset kuukausitulonsa veroja vähentämättä (bruttotulot)?

- 1 alle 500 euroa
- 2 500–999 euroa
- 3 1000–1499 euroa
- 4 1500–1999 euroa
- 5 2000–2499 euroa
- 6 2500–2999 euroa
- 7 3000–3499 euroa
- 8 3500–3999 euroa
- 9 4000–4499 euroa
- 10 4500–4999 euroa
- 11 yli 5000 euroa

31. Mitä seuraavista asioista omistatte yksin tai yhdessä puolisonne kanssa? Rengastakaa ja merkitkää kaikki sopivat vaihtoehdot.

- 1 omakotitalo
- 2 kerrostalohuoneisto
- 3 rivitalohuoneisto
- 4 peltoa; montako hehtaaria? n. ____ ha
- 5 metsää; montako hehtaaria? n. ____ ha
- 6 kesämökki
- 7 henkilöauto
- 8 moottorivene
- 9 purjevene
- 10 lomaosake

32. Omistatteko yksin tai yhdessä puolisonne kanssa osakkeita tai muita arvopapereita?

- 1 ei yhtään
- 2 jonkin verran
- 3 paljon

33. Onko Teillä ja/tai puolisolllanne velkaa?

- 1 ei lainkaan
- 2 jonkin verran
- 3 paljon

34. Tuletteko taloudellisesti toimeen

- 1 hyvin
- 2 kohtalaisesti
- 3 huonosti

35. Kuinka suureksi arvioitte oman ja mahdollisen puolisonne yhteisen varallisuuden verrattuna muihin suomalaisiin?

- 1 paljon suuremmaksi
- 2 hieman suuremmaksi
- 3 keskimääräisen suuruiseksi
- 4 hieman pienemmäksi
- 5 paljon pienemmäksi

36. Oletteko milloinkaan ollut työttömänä työnhakijana puolta vuotta pidempää ajanjaksoa?

- 1 en koskaan
- 2 kerran
- 3 useammin

37. Vaikuttiko Suomen 1990-luvun taloudellinen lama Teidän tai perheenne elämään?

- 1 ei
- 2 kyllä; kertokaa miten

38. Vaikuttiko Lievestuoreen selluloosatehtaan lopettaminen Teidän tai perheenne elämään?

- 1 ei
- 2 kyllä; kertokaa miten

SOSIAALISET VERKOSTOT JA VOIMAVARAT

39. Onko joku seuraavista lähisukulaisistanne syntyperäinen lievestuorelainen? Rengastakaa kaikki sopivat vaihtoehdot.

- 1 äitinne
- 2 isänne
- 3 äitinne äiti
- 4 äitinne isä
- 5 isänne äiti
- 6 isänne isä
- 7 oma puolisonne
- 8 puolisonne äiti
- 9 puolisonne isä
- 10 ei kukaan mainituista

40. Missä läheiset ihmisenne asuvat? Rengastakaa jokaisen henkilöryhmän kohdalta kaikki sopivat vastausvaihtoehdot. Kysymyksissä voidaan tarkoittaa useampia henkilöitä (esim. 3. sisko/siskoja). Rengastakaa vaihtoehto 9, ellei Teillä esimerkiksi ole lapsia tai isovanhempainne eivät ole elossa.

	Lieves- tuore	Laukaa	Jyväskylä	Muut naapuri- kunnat	Muu Suomi	Ulko- maat	Ei ole
1. äiti	1	2	3	4	5	6	9
2. isä	1	2	3	4	5	6	9
3. sisko	1	2	3	4	5	6	9
4. veli	1	2	3	4	5	6	9
5. lapsi	1	2	3	4	5	6	9
6. lapsenlapsi	1	2	3	4	5	6	9
7. isovanhempi	1	2	3	4	5	6	9

41. Onko sukulaisissanne tai tuttavapiirissänne henkilöitä, joilta voitte tarvittaessa pyytää apua alla mainituissa asioissa?

Rengastakaa kaikki sopivat vaihtoehdot.

Onko tuttavapiirissänne henkilö/henkilöitä...	Perheen- jäsen tai sukulainen	Ystävä tai tut- tava
1. joka tarjoaa kyydin, kun Teidän täytyy päästä asioille?	1	2
2. joka antaa omaisuuden hoitoon tai sijoittamiseen liittyviä luotettavia neuvoja?	1	2
3. joka neuvoo, miten ratkaista ristiriitatilanteita työpaikalla?	1	2
4. joka auttaa Teitä kotitöissä tai käy puolestanne kaupassa, kun olette sairaana?	1	2
5. joka opastaa Teitä koulutukseen tai työuraan liittyvissä kysymyksissä?	1	2
6. joka toimii suositelijananne hakiessanne työtä?	1	2
7. joka suostuu toimimaan takaajananne huomattavaa lainaa varten (yli 50 000 euroa)?	1	2
8. jonka kanssa osallistutte kulttuuri- tai taidetapahtumiin?	1	2
9. joka toimii poliittisessa luottamustehtävässä (esim. lautakunnat, kunnanvaltuusto) tai puoluepolitiikassa?	1	2
10. jonka kanssa keskustellette elämäkatsomuksellisista asioista?	1	2
11. joka auttaa Teitä lomakkeiden ja/tai virallisten paperien täyttämässä tai tulkitsemisessä?	1	2
12. joka auttaa Teitä asentamaan uuden tietokoneen, atk-ohjelmiston tai laajakaistayhteyden?	1	2
13. joka tukee tai neuvoo Teitä perheeseen tai muihin ihmissuhteisiin liittyvissä asioissa?	1	2
14. joka auttaa kodin kunnostus- tai asennustöissä (esim. uuden kodinkoneen käyttöönotossa)?	1	2
15. joka auttaa Teitä saamaan itsellenne tärkeälle asialle julkisuutta (esim. tiedotusvälineissä)?	1	2

42. Ovatko jotkut tuttavapiiriinne kuuluvat henkilöt turvautuneet apuunne tai asiantuntemukseenne alla mainituissa asioissa viimeksi kuluneen vuoden aikana? Rengastakaa kaikki sopivat vaihtoehdot.

Ovatko tuttavapiiriinne kuuluvat henkilöt turvautuneet Teihin pyytämällä...	Perheen- jäsenet tai sukulaiset ovat	Ystävät tai tuttavat ovat
1. kyytiä asioilla, kylässä tai harrastuksissa käymiseen?	1	2
2. apua kunnostus- ja/tai asennustöissä?	1	2
3. apua kotitöissä ja asioilla käymisessä?	1	2
4. neuvoja omaisuuden hoitoon tai sijoittamiseen liittyvissä asioissa?	1	2
5. taloudellista tukea tai lainaamalla rahaa?	1	2
6. koulutukseen tai työuraan liittyviä neuvoja tai ohjausta?	1	2
7. tukea tai neuvoja perheeseen tai muihin ihmissuhteisiin liittyvissä asioissa?	1	2
8. apua tietotekniikkaan ja/tai atk-ohjelmiin liittyvien ongelmien ratkaisussa?	1	2
9. apua virallisten papereiden tulkitsemisessä tai lomakkeiden täyttämässä?	1	2
10. osallistumaan kulttuuri- tai taidetapahtumiin kanssaan?	1	2
11. neuvoja ristiriitatilanteiden ratkaisemiseksi työpaikalla?	1	2
12. toimimaan suosittelijanaan työpaikkaa hakiessaan?	1	2
13. toimimaan takaajana huomattavaa lainaa (yli 50 000 euroa) varten?	1	2
14. mukaan puoluetoimintaan, yhdistykseen tai muuten hoitamaan yhteisiä asioita (esim. kunnallispolitiikka tai yhdistysten luottamustoimet)?	1	2
15. keskustelemaan elämäkatsomukseen liittyvistä asioista?	1	2

43. Kuinka usein teette seuraavia asioita muiden kuin samassa taloudessa asuvien henkilöiden kanssa?

	En koskaan	Harvemmin kuin kerran vuodessa	Vähintään kerran vuodessa	Kuukausittain	Viiakoittain	Päivittäin
1. Puhutte sukulaisten kanssa puhelimessa?	1	2	3	4	5	6
2. Puhutte ystävienne kanssa puhelimessa?	1	2	3	4	5	6
3. Tapaatte sukulaisia?	1	2	3	4	5	6
4. Tapaatte ystäviä?	1	2	3	4	5	6
5. Puhutte naapureiden kanssa pihamaalla, kylän raitilla tms.?	1	2	3	4	5	6
6. Käytte naapureilla kylässä tai naapurit käyvät Teillä kylässä?	1	2	3	4	5	6
7. Tapaatte nykyisiä tai entisiä työ- tai opiskelutovereitanne työn tai opiskelun ulkopuolella?	1	2	3	4	5	6
8. Lähetätte sähköpostia sukulaisille?	1	2	3	4	5	6
9. Lähetätte ystäville sähköpostia?	1	2	3	4	5	6
10. Lähetätte tekstiviestin kännykällä jollekin tuttavallenne?	1	2	3	4	5	6
11. Lähetätte kirjeen jollekin tuttavallenne?	1	2	3	4	5	6
12. Vietätte aikaa keskustelemalla internetissä (esim. chat, irc tai erilaiset keskustelupalstat)?	1	2	3	4	5	6

44. Järjestetäänkö Lievestuoreella sellaisia tapahtumia, joihin mielellänne osallistutte?

- 1 ei
- 2 kyllä; kertokaa mitä tapahtumia? _____

45. Onko Lievestuoreella sellaisia tärkeitä paikkoja, joissa käytte yksin tai toisten seurassa?

- 1 ei ole
- 2 kyllä; kertokaa mitä paikkoja? _____

46. Tapaatteko ystäviänne ja läheisiänne niin usein kuin itse haluatte?

- 1 kyllä
- 2 en

→ Jos vastasitte EN, mitkä tekijät estävät Teitä tapaamasta heitä useammin? Rengastakaa kaikki sopivat vaihtoehdot.

- 1 omat työkiireeni
- 2 omien lasten tai läheisten hoitaminen (esim. omaishoitaja)
- 3 minulla ei omaa autoa tai ajokorttia
- 4 paikkakunnallani on epäsäännölliset julkisen liikenteen yhteydet
- 5 pitkät etäisyydet tai huonot kulkuyhteydet
- 6 minulla ei ole varaa matkustaa
- 7 oma terveydentilani
- 8 muu syy; mikä? _____

YHDISTYKSET JA YHTEISÖLLINEN TOIMINTA

47. Oletteko tällä hetkellä jäsenenä jossakin/joissakin seuraavan tyyppisistä yhdistyksistä tai järjestöistä? Rengastakaa kaikki sopivat vaihtoehdot.

- 1 urheiluseura
- 2 ammattiyhdistys (liike) tai työnantajajärjestö
- 3 muu taloudellinen tai ammatillinen yhdistys
- 4 yrittäjäjärjestö
- 5 nuorisojärjestö
- 6 poliittinen puolue tai yhdistys
- 7 uskonnollinen yhdistys (muu kuin kirkko tai seurakunta)
- 8 harrastuskerho tai kulttuurialan yhdistys
- 9 vammais-, sosiaali- tai terveysalan yhdistys
- 10 opiskeluun liittyvä yhdistys
- 11 kotiseutujärjestö
- 12 kylätoimikunta tai asukasyhdistys
- 13 osuustoiminta
- 14 luonnonsuojelu-, ympäristö- tai vaihtoehtoliike
- 15 kansainvälinen ystävyysseura
- 16 humanitaarisen avun tai hyväntekeväisyyden yhdistys
- 17 muu; mikä? _____

48. Onko Teillä tällä hetkellä jokin luottamustehtävä (esim. puheenjohtaja, sihteeri tai hallituksen jäsen) jossakin edellä mainitun kaltaisessa yhdistyksessä tai järjestöissä?

- 1 ei
- 2 kyllä, minulla on yhteensä _____ (kpl) luottamustehtävää yhdistyksissä tai järjestöissä

49. Mihin seuraavista toiminnoista olette osallistunut viimeisen vuoden aikana (esim. edellä mainituissa yhdistyksissä)?

Rengastakaa kaikki sopivat vaihtoehdot.

- 1 osallistunut järjestön/yhdistyksen tms. kokouksiin
- 2 osallistunut päätöksentekoon yhdistyksen kokouksissa
- 3 käyttänyt puheenvuoron kokouksissa
- 4 kerännyt rahaa, etsinyt sponsoreita tai osallistunut muuten varainhankintaan
- 5 tukenut toimintaa lahjoittamalla rahaa tai tavaroita
- 6 toiminut jonkin tapahtuman järjestäjänä
- 7 antanut neuvontaa tai ohjausta jäsenille tai toiminnasta kiinnostuneille
- 8 kampanjoinut yhdistyksen ajamien tavoitteiden puolesta, laatinut vetoituksen tms.
- 9 toiminut vapaaehtoistyöntekijänä (esim. tukihenkilö, ystävätoiminta, talkooapu tai vastaava)
- 10 harkinnut johonkin luottamustoimeen tai ehdokkuuteen asettumista
- 11 jotain muuta; mitä?

50. Onko Teillä tällä hetkellä poliittisia tai muita luottamustehtäviä (esim. työhön liittyvät luottamustehtävät, Laukaan kunnallispolitiikka, seurakunta, seutukunnalliset, valtakunnalliset ja kansainväliset luottamustehtävät)?

- 1 ei
- 2 kyllä, minulla on yhteensä _____ (kpl) luottamustehtävää

→ jos vastasitte KYLLÄ, mainitkaa vielä millainen tehtävä ja missä

	luottamustehtävä	organisaatio
1	_____	
2	_____	_____
3	_____	_____
4	_____	_____
5	_____	_____

JYVÄSKYLÄ STUDIES IN EDUCATION, PSYCHOLOGY AND SOCIAL RESEARCH

- 1 KYÖSTIÖ, O. K., Oppilaiden terveydentilan riippuvuus koulutyypistä. - Health status of pupils according to type of school. 78 p. Summary 6 p. 1962.
- 2 HEINONEN, VEIKKO, Differentiation of primary mental abilities. 136 p. 1963.
- 3 ELONEN, ANNA S., TAKALA, MARTTI & RUOPPILA ISTO, A study of intellectual functions in children by means of the KTK performance scales. 181 p. 1963.
- 4 JUURMAA, JYRKI, On the ability structure of the deaf. 114 p. 1963.
- 5 HEINONEN, VEIKKO, Lyhennetty faktori-analyysi. - A short method for factor analysis. 76 p. Summary 5 p. 1963.
- 6 PITKÄNEN, PENTTI, Fyysisen kunnon rakenne ja kehittyminen. - The structure and development of physical fitness. 163 p. Summary 10 p. 1964.
- 7 NURMI, VELI, Maamme seminaarien varsinaisen opettajakoulutuksen synty ja kehittyminen viime vuosisadalla I. - Die Entehung und Entwicklung der praktischen Lehrer-bildung unserer Lehrerseminare im vorigen Jahrhundert I. 270 p. Zusammenfassung 15 p. 1964.
- 8 NURMI, VELI, Maamme seminaarien varsinaisen opettajakoulutuksen synty ja kehittyminen viime vuosisadalla II. - Die Entstehung und Entwicklung der praktischen Lehrer-bildung unserer Lehrerseminare im vorigen Jahrhundert II. 123 p. Zusammenfassung 10 p. 1964.
- 9 NUMMENMAA, TAPIO, The language of the face. 66 p. 1964.
- 10 ISOSAARI, JUSSI, Bruno Boxström ja Sortavalan seminaarin kasvatusaineiden opetus 1882-1917. - Bruno Boxström und der Unterricht in den pädagogischen Fächern am Seminar von Sortavala 1882-1917. 167 p. Zusammenfassung II p. 1964.
- 11 NUMMENMAA, TAPIO & TAKALA, MARTTI, Parental behavior and sources of information in different social groups. 53 p. 1965.
- 12 WECKROTH, JOHAN, Studies in brain pathology and human performance I. - On the relationship between severity of brain injury and the level and structure of intellectual performance. 105 p. 1965.
- 13 PITKÄNEN, PENTTI, Ärsyke- ja reaktioanalyttisten faktorointitulosten vastaavuudesta. - On the congruence and coincidence between stimulus analytical and response analytical factor results. 223 p. Summary 14 p. 1967.
- 14 TENKKU, JUSSI, Are single moral rules absolute in Kant's ethics? 31 p. 1967.
- 15 RUOPPILA, ISTO, Nuorten ja varttuneiden opiskelijoiden väliset asenne-erot eräissä ylioppilaspohjaisissa oppilaitoksissa. - Attitude differences between young and advanced university and college students. 182 p. Summary 14 p. 1967.
- 16 KARVONEN, JUHANI, The structure, arousal and change of the attitudes of teacher education students. 118 p. 1967.
- 17 ELONEN, ANNA S., Performance scale patterns in various diagnostic groups. 53 p. 1968.
- 18 TUOMOLA, UUNO, Kansakouluntarkastajaan kohdistuvista rooliodotuksista. - On role-expectations applied to school inspectors. 173 p. Summary 8 p. 1968.
- 19 PITKÄNEN, LEA, A descriptive model of aggression and nonaggression with applications to childrens behaviour. 208 p. 1969.
- 20 KOSKIAHO, BRIITTA, Level of living and industrialisation. 102 p. 1970.
- 21 KUUSINEN, JORMA, The meaning of another person's personality. 28 p. 1970.
- 22 VIJANEN, ERKKI, Pohjakoulutustaso ja kansakoulunopettajan kehitysympäristöjen muodostuminen. - The level of basic education in relation to the formation of the development milieus of primary school teachers. 280 s. Summary 13 p. 1970.
- 23 HAGFORS, CARL, The galvanic skin response and its application to the group registration of psychophysiological processes. 128 p. 1970.
- 24 KARVONEN, JUHANI, The enrichment of vocabulary and the basic skills of verbal communication. 47 p. 1971.
- 25 SEPPO, SIMO, Abiturienttien asenteet uskonnon-opetukseen. - The attitudes of students toward religious education in secondary school. 137 p. Summary 5 p. 1971.
- 26 RENKO MANU, Opettajan tehokkuus oppilaiden koulusaavutusten ja persoonallisuuden kehittämisessä. - Teacher's effectiveness in improving pupils' school achievements and developing their personality. 144 p. Summary 4 p. 1971.
- 27 VAHERVA, TAPIO, Koulutustulokset peruskoulun ala-asteella yhteisömuuttujien selittäminä. - Educational outcomes at the lower level of the comprehensive school in the light of ecological variables. 158 p. Summary 3 p. 1974.
- 28 OLKINUORA, ERKKI, Norm socialization. The formation of personal norms. 186 p. Tiivistelmä 4 p. 1974.
- 29 LIIKANEN, PIIRKKO, Increasing creativity through art education among pre-school children. 44 p. Tiivistelmä 4 p. 1975.
- 30 ELONEN, ANNA S., & GUYER, MELVIN, Comparison of qualitative characteristics of human figure drawings of Finnish children in various diagnostic categories. 46 p. Tiivistelmä 3 p. 1975.
- 31 KÄÄRIÄINEN, RISTO, Physical, intellectual, and personal characteristics of Down's syndrome. 114 p. Tiivistelmä 4 p. 1975.
- 32 MÄÄTTÄ, PAULA, Images of a young drug user. 112 p. Tiivistelmä 11 p. 1976.
- 33 ALANEN, PENTTI, Tieto ja demokratia. - Epistemology and democracy. 140 p. Summary 4 p. 1976.
- 34 NUPPONEN, RIITTA, Vahvistajaroolit aikuisten ja lapsen vuorovaikutuksessa. - The experimental roles of reinforcing agent in adult-child interaction. 209 p. Summary 11 p. 1977.

- 35 TEIKARI, VEIKKO, Vigilanssi-ilmiön mittaamisesta ja selitysmahdollisuuksista. – On measuring and explanation of vigilance. 163 p. Summary 2 p. 1977.
- 36 VOLANEN, RISTO, On conditions of decision making. A study of the conceptual foundations of administration. – Päätöksenteon edellytyksistä. Tutkimus hallinnon käsitteellisistä perusteista. 171 p. Tiivistelmä 7 p. 1977.
- 37 LYYTINEN, PAULA, The acquisition of Finnish morphology in early childhood. – Suomen kielen morfologien säännönmukaisuuksien omaksuminen varhaislapsuudessa. 143 p. Tiivistelmä 6 p. 1978.
- 38 HAKAMÄKI, SIMO, Maaseudulle muutto muutto liikkeen osana. – Migration on rural areas as one element of migration as a whole. 175 p. Summary 5 p. 1978.
- 39 MOBERG, SAKARI, Leimautuminen erityispedagogiikassa. Nimikkeisiin apukoululainen ja tarkkailuluokkalainen liittyvät käsitykset ja niiden vaikutus hypoteettista oppilasta koskeviin havaintoihin. – Labelling in special education. 177 p. Summary 10 p. 1979.
- 40 AHVENAINEN, OSSI, Lukemis- ja kirjoittamishäiriöinen erityisopetuksessa. – The child with reading and writing disabilities in special education. 246 p. Summary 14 p. 1980.
- 41 HURME, HELENA, Life changes during childhood. – Lasten elämänmuutokset. 229 p. Tiivistelmä 3 p. 1981.
- 42 TUTKIMUS YHTEISKUNTAPOLITIIKAN VIITOITAJANA. Professori Leo Paukkuselle omistettu juhla kirja. 175 p. 1981.
- 43 HIRSJÄRVI, SIRKKA, Aspects of consciousness in child rearing. – Tietoisuuden ongelma kotikasvatuksessa. 259 p. 1981.
- 44 LASONEN, KARI, Siirtolaisoppilas Ruotsin kouluyhteisössä. Sosiometrinen tutkimus. – A socio-metric study of immigrant pupils in the Swedish comprehensive school. 269 p. Summary 7 p. 1981.
- 45 AJATUKSEN JA TOIMINNAN TIET. Matti Juntusen muistokirja. 274 p. 1982.
- 46 MÄKINEN, RAIMO, Teachers' work, wellbeing, and health. – Opettajan työ, hyvinvointi ja terveys. 232 p. Tiivistelmä 2 p. 1982.
- 47 KANKAINEN, MIKKO, Suomalaisen peruskoulun eriyttämisratkaisun yhteiskunnallisen taustan ja siirtymävaiheen toteutuksen arviointi. 257 p. Summary 11 p. 1982.
- 48 WALLS, GEORG, Health care and social welfare in, cooperation. 99 p. Tiivistelmä 9 p. 1982.
- 49 KOIVUKARI, MIRJAMI, Rote learning comprehension and participation by the learners in Zairian classrooms. – Mekaaninen oppiminen, ymmärtäminen ja oppilaiden osallistumisen opetuksen zairelaisissa koululuokissa. 286 p. Tiivistelmä 11 p. 1982.
- 50 KOPONEN, RITVA, An item analysis of tests in mathematics applying logistic test models. – Matematiikan kokeiden osioanalyysi logistisia testimalleja käyttäen. 187 p. Tiivistelmä 2 p. 1983.
- 51 PEKONEN, KYÖSTI, Byrokrania politiikan näkökulmasta. Poliitiikan ja byrokratian keskinäinen yhteys valtio- ja yhteiskuntaprosessin kehityksen valossa. – Bureaucracy from the viewpoint of politics. 253 p. 1983.
- 52 LYYTINEN, HEIKKI, Psychophysiology of anticipation and arousal. – Antisipaation ja viriämisen psykofysiologia. 190 p. Tiivistelmä 4 p. 1984.
- 53 KORAKANGAS, MIKKO, Lastenneuvolan terveydenhoitajan arvioinnit viisivuotiaiden lasten psyykkisestä kehityksestä. – The psychological assessment of five-year-old children by public health centres. 227 p. Summary 14 p. 1984.
- 54 HUMAN ACTION AND PERSONALITY. Essays in honour of Martti Takala. 272 p. 1984.
- 55 MATILAINEN, JOUKO, Maanpuolustus ja eduskunta. Eduskuntaryhmien kannanotot ja koheesio maanpuolustuskysymyksissä Paasikiven-Kekkonen kaudella 1945-1978. – Defence and Parliament. 264 p. Summary 7 p. 1984.
- 56 PUOLUE, VALTIO JA EDUSTUKSELLINEN DEMOKRATIA. Pekka Nyholmille omistettu juhla kirja. – Party, state and representational democracy. 145 p. Summary 2 p. 1986.
- 57 SIISIÄINEN, MARTTI, Intressit, yhdistyslaitos ja poliittisen järjestelmän vakaisuus. – Interests, voluntary associations and the stability of the political system. 367 p. Summary 6 p. 1986.
- 58 MATTLAR, CARL-ERIK, Finnish Rorschach responses in cross-cultural context: A normative study. 166 p. Tiivistelmä 2 p. 1986.
- 59 ÄYSTÖ, SEIJA, Neuropsychological aspects of simultaneous and successive cognitive processes. – Rinnakkaisen ja peräkkäisen informaation prosessoinnin neuropsykologiasta. 205 p. Tiivistelmä 10 p. 1987.
- 60 LINDH, RAIMO, Suggestiiviset mielikuvamallit käyttäytymisen muokkaajina tarkkailuluokkalaisilla. – Suggestive covert modeling as a method with disturbed pupils. 194 p. Summary 8 p. 1987.
- 61 KORHONEN, TAPANI, Behavioral and neural short-latency and long-latency conditioned responses in the cat. – Välittömät ja viivästetyt hermostolliset ja käyttäytymisvasteet klassisen ehdollistamisen aikana kissalla. 198 p. Tiivistelmä 4 p. 1987.
- 62 PAHKINEN, TUULA, Psykoterapian vaikutus minäkäsitykseen. Psykoterapian käynnistämisen muutosprosessin vaikutus korkeakouluopiskelijoiden minäkäsitykseen. – Change in self-concept as a result of psychotherapy. 172 p. Summary 6 p. 1987.
- 63 KANGAS, ANITA, Keski-Suomen kulttuuri-toimintakokeilu tutkimuksena ja politiikkana. – The action research on cultural-activities in the Province of Central Finland. 301 p. Summary 8 p. 1988.
- 64 HURME, HELENA, Child, mother and grandmother. Intergenerational interaction in

- Finnish families. 187 p. 1988.
- 65 RASKU-PUTTONEN, HELENA, Communication between parents and children in experimental situations. - Vanhempien ja lasten kommunikointi strukturoiduissa tilanteissa. 71 p. Tiivistelmä 5 p. 1988.
- 66 TOSKALA, ANTERO, Kahvikuppineurootikkojen ja paniikkiagorafobikkojen minäkuvat minäsystemin rakenteina ja kognitiivisen oppimis-terapian perustana. - The self-images of coffee cup neurotics and panic agoraphobics as structures of a selfsystem and a basis for learning therapy. 261 p. Summary 6 p. 1988.
- 67 HAKKARAINEN, LIISA, Kuurojen yläasteen oppilaiden kirjoitetun kielen hallinta. - Mastery of written language by deaf pupils at the upper level of Comprehensive school. 281 p. Summary 11 p. 1988.
- 68 NÄTTI, JOUKO, Työmarkkinoiden lohkoutuminen. Segmentaatioteoriat, Suomen työmarkkinat ja yritysten työvoimastrategiat. - Segmentation theories, Finnish labour markets and the use of labour in retail trade. 189 p. Summary 10 p. 1989.
- 69 AALTOLA, JUHANI, Merkitys opettamisen ja oppimisen näkökulmasta Wittgensteinin myöhäisfilosofian ja pragmatismen valossa. - Meaning from the point of view of teaching and learning in the light of Wittgenstein's later philosophy and pragmatism. 249 p. Summary 6 p. 1989.
- 70 KINNUNEN, ULLA, Teacher stress over a school year. - Opettajan työstressi lukuvuoden aikana. 61 p. Tiivistelmä 3 p. 1989.
- 71 BREUER, HELMUT & RUOHO, KARI (Hrsg.), Pädagogisch-psychologische Prophylaxe bei 4-8-jährigen Kindern. - Pedagogis-psykologinen ennaltaehkäisy neljästä kahdeksaan vuoden iässä. 185 S. Tiivistelmä 1 S. 1989.
- 72 LUMMELAHTI, LEENA, Kuusivuotiaiden sopeutuminen päiväkotiin. Yksilöllistetty mallioppimis-ohjelma päiväkotiin heikosti sopeutuvien kuusivuotiaiden ohjauksessa sekä vanhempien kasvatuskäytännön yhteydet lapsen sopeutumiseen ja minäkäsitykseen. - The adjustment of six-year-old children to day-care-centres. 224 p. Summary 9 p. 1990.
- 73 SALOVIITA, TIMO, Adaptive behaviour of institutionalized mentally retarded persons. - Laitoksessa asuvien kehitysvammaisten adaptiivinen käyttäytyminen. 167 p. Tiivistelmä 4 p. 1990.
- 74 PALONEN, KARI et SUBRA, LEENA (Eds.), Jean-Paul Sartre - un philosophe du politique. - Jean-Paul Sartre - poliittisuuden filosofi. 107 p. Tiivistelmä 2 p. 1990.
- 75 SINIVUO, JUHANI, Kuormitus ja voimavarat upseerin uralla. - Work load and resources in the career of officers. 373 p. Summary 4 p. 1990.
- 76 PÖLKKI, PIRJO, Self-concept and social skills of school beginners. Summary and discussion. - Koulutulokkaiden minäkäsitys ja sosiaaliset taidot. 100 p. Tiivistelmä 6 p. 1990.
- 77 HUTTUNEN, JOUKO, Isän merkitys pojan sosiaaliselle sukupuolelle. - Father's impact on son's gender role identity. 246 p. Summary 9 p. 1990.
- 78 AHONEN, TIMO, Lasten motoriset koordinaatiohäiriöt. Kehitysneuro psykologinen seuranta-tutkimus. - Developmental coordination disorders in children. A developmental neuropsychological follow-up study. 188 p. Summary 9 p. 1990.
- 79 MURTO, KARI, Towards the well functioning community. The development of Anton Makarenko and Maxwell Jones' communities. - Kohti toimivaa yhteisöä. Anton Makarenkon ja Maxwell Jonesin yhteisöjen kehitys. 270 p. Tiivistelmä 5 p. Cp2`<, 5 c. 1991.
- 80 SEIKKULA, JAAKKO, Perheen ja sairaalan rajasynteesi potilaan sosiaalisessa verkostossa. - The family-hospital boundary system in the social network. 285 p. Summary 6 p. 1991.
- 81 ALANEN, ILKKA, Miten teoretisoida maa-talouden pientuotantoa. - On the conceptualization of petty production in agriculture. 360 p. Summary 9 p. 1991.
- 82 NIEMELÄ, EINO, Harjaantumisoppilas peruskoulun liikuntakasvatuksessa. - The trainable mentally retarded pupil in comprehensive school physical education. 210 p. Summary 7 p. 1991.
- 83 KARILA, IRMA, Lapsivuodeajan psyykkisten vaikeuksien ennakointi. Kognitiivinen malli. - Prediction of mental distress during puerperium. A cognitive model. 248 p. Summary 8 p. 1991.
- 84 HAAPASALO, JAANA, Psychopathy as a descriptive construct of personality among offenders. - Psykopatia rikoksentekijöiden persoonallisuutta kuvaavana konstruktiona. 73 p. Tiivistelmä 3 p. 1992.
- 85 ARNKIL, ERIK, Sosiaalityön rajasynteemit ja kehitysvyöhyke. - The systems of boundary and the developmental zone of social work. 65 p. Summary 4 p. 1992.
- 86 NIKKI, MAIJA-LIISA, Suomalaisen koulutusjärjestelmän kielikoulutus ja sen relevanssi. Osa II. - Foreign language education in the Finnish educational system and its relevance. Part 2. 204 p. Summary 5 p. 1992.
- 87 NIKKI, MAIJA-LIISA, The implementation of the Finnish national plan for foreign language teaching. - Valtakunnallisen kielenopetuksen yleissuunnitelman toimeenpano. 52 p. Yhteenveto 2 p. 1992.
- 88 VASKILAMPI, TUULA, Vaihtoehtoinen terveydenhuolto hyvinvointivaltion terveystarpeilla. - Alternative medicine on the health market of welfare state. 120 p. Summary 8 p. 1992.
- 89 LAAKSO, KIRSTI, Kouluvaikeuksien ennustaminen. Käyttäytymishäiriöt ja kielelliset vaikeudet peruskoulun alku- ja päättövaiheissa. -

- Prediction of difficulties in school. 145 p. Summary 4 p. 1992.
- 90 SUUTARINEN, SAKARI, Herbartilainen pedagoginen uudistus Suomen kansakoulussa vuosisadan alussa (1900-1935). - Die Herbart'sche pädagogische Reform in den finnischen Volksschulen zu Beginn dieses Jahrhunderts (1900-1935). 273 p. Zusammenfassung 5 S. 1992.
- 91 AITTOLA, TAPIO, Uuden opiskelijatyypin synty. Opiskelijoiden elämänvaiheet ja tieteenalaspesifien habitusten muovautuminen 1980-luvun yliopistossa. - Origins of the new student type. 162 p. Summary 4 p. 1992
- 92 KORHONEN, PEKKA, The origin of the idea of the Pacific free trade area. - Tyynenmeren vapaa-kauppa-alueen idean muotoutuminen. - Taiheiyo jiyuu boeeki chi-iki koosoo no seisei. 220 p. Yhteenveto 3 p. Yooyaku 2 p. 1992.
- 93 KERÄNEN, JYRKI, Avohoitoon ja sairaalahoitoon valikoituminen perhekeskeisessä psykiatrisessa hoitojärjestelmässä. - The choice between outpatient and inpatient treatment in a family centred psychiatric treatment system. 194 p. Summary 6 p. 1992.
- 94 WAHLSTRÖM, JARLI, Merkitysten muodostuminen ja muuttuminen perheterapeuttisessa keskustelussa. Diskurssianalyttinen tutkimus. - Semantic change in family therapy. 195 p. Summary 5 p. 1992.
- 95 RAHEEM, KOLAWOLE, Problems of social security and development in a developing country. A study of the indigenous systems and the colonial influence on the conventional schemes in Nigeria. - Sosiaaliturvan ja kehityksen ongelmia kehitysmaassa. 272 p. Yhteenveto 3 p. 1993.
- 96 LAINE, TIMO, Aistisuus, kehollisuus ja dialogisuus. Ludwig Feuerbachin filosofian lähtökohtia ja niiden kehitysnäkymiä 1900-luvun antropologisesti suuntautuneessa fenomenologiassa. - Sensuousness, bodilyness and dialogue. Basic principles in Ludwig Feuerbach's philosophy and their development in the anthropologically oriented phenomenology of the 1900's. 151 p. Zusammenfassung 5 S. 1993.
- 97 PENTTONEN, MARKKU, Classically conditioned lateralized head movements and bilaterally recorded cingulate cortex responses in cats. - Klassisesti ehdollistetut sivuttaiset päänliikkeet ja molemminpuoliset aivojen pihtipoimun vasteet kissalla. 74 p. Yhteenveto 3 p. 1993.
- 98 KORO, JUKKA, Aikuinen oman oppimisensa ohjaajana. Itseohjautuvuus, sen kehittyminen ja yhteys opetustuloksiin kasvatustieteen avoimen korkeakouluopetuksen monimuotokokeilussa. - Adults as managers of their own learning. Self-directiveness, its development and connection with the cognitive learning results of an experiment on distance education for the teaching of educational science. 238 p. Summary 7 p. 1993.
- 99 LAIHIALA-KANKAINEN, SIRKKA, Formaalin ja funktionaalinen traditio kieltenopetuksessa. Kieltenopetuksen oppihistoriallinen tausta antiikista valistukseen. - Formal and functional traditions in language teaching. The theory-historical background of language teaching from the classical period to the age of reason. 288 p. Summary 6 p. 1993.
- 100 MÄKINEN, TERTTU, Yksilön varhaiskehitys koulunkäynnin perustana. - Early development as a foundation for school achievement. 273 p. Summary 16 p. 1993.
- 101 KOTKAVIRTA, JUSSI, Practical philosophy and modernity. A study on the formation of Hegel's thought. - Käytännöllinen filosofia ja modernisuus. Tutkielma Hegelin ajattelun muotoutumisesta. 238 p. Zusammenfassung 3 S. Yhteenveto 3 p. 1993.
- 102 EISENHARDT, PETER L., PALONEN, KARI, SUBRA, LEENA, ZIMMERMANN RAINER E. (Eds.), Modern concepts of existentialism. Essays on Sartrean problems in philosophy, political theory and aesthetics. 168 p. Tiivistelmä 2 p. 1993.
- 103 KERÄNEN, MARJA, Modern political science and gender. A debate between the deaf and the mute. - Moderni valtio-oppi ja nainen. Mykkien ja kuuvojen välinen keskustelu. 252 p. Tiivistelmä 4 p. 1993.
- 104 MATIKAINEN, TUULA, Työtaitojen kehittyminen erityisammattikouluvaiheen aikana. - Development of working skills in special vocational school. 205 p. Summary 4 p. 1994.
- 105 PIHLAJARINNE, MARJA-LEENA, Nuoren sairastuminen skitsofreeniseen häiriöön. Perheterapeuttinen tarkastelutapa. - The onset of schizophrenic disorder at young age. Family therapeutic study. 174 p. Summary 5 p. 1994.
- 106 KUUSINEN, KIRSTI-LIISA, Psykkinen itsesäätely itsehoidon perustana. Itsehoito I-tyypin diabetesta sairastavilla aikuisilla. - Self-care based on self-regulation. Self-care in adult type I diabetics. 260 p. Summary 17 p. 1994.
- 107 MENGISTU, LEGESSE GEBRESELLASSIE, Psychological classification of students with and without handicaps. A tests of Holland's theory in Ethiopia. 209 p. 1994.
- 108 LESKINEN, MARKKU (ED.), Family in focus. New perspectives on early childhood special education. 158 p. 1994.
- 109 LESKINEN, MARKKU, Parents' causal attributions and adjustment to their child's disability. - Vanhempien syytulkinnat ja sopeutuminen lapsensa vammaisuuteen. 104 p. Tiivistelmä 1 p. 1994.
- 110 MATTHIES, AILA-LEENA, Epävirallisen sektorin ja hyvinvointivaltion suhteiden modernisoituminen. - The informal sector and the welfare state. Contemporary relationships. 63 p. Summary 12 p. 1994.
- 111 AITTOLA, HELENA, Tutkimustyön ohjaus ja ohjaussuhteet tieteellisessä jatkokoulutuksessa. - Mentoring in postgraduate education. 285 p. Summary 5 p. 1995.
- 112 LINDÉN, MIRJA, Muuttuva syövän kuva ja kokeminen. Potilaiden ja ammattilaisten tulkintoja. - The changing image and experience

- of cancer. Accounts given by patients and professionals. 234 p. Summary 5 p. 1995.
- 113 VÄLIMAA, JUSSI, Higher education cultural approach. - Korkeakoulututkimuksen kulttuurinäkökulma. 94 p. Yhteenveto 5 p. 1995.
- 114 KAIPIO, KALEVI, Yhteisöllisyys kasvatuksessa. yhteisökasvatuksen teoreettinen analyysi ja käytäntöön soveltaminen. - The community as an educator. Theoretical analysis and practice of community education. 250 p. Summary 3 p. 1995.
- 115 HÄNNIKÄINEN, MARITTA, Nukesta vauvaksi ja lapsesta lääkäriksi. Roolileikkiin siirtymisen tarkastelua piagetilaisesta ja kulttuurihistoriallisen toiminnan teorian näkökulmasta. 73 p. Summary 6 p. 1995.
- 116 IKONEN, OIVA. Adaptiivinen opetus. Oppimistutkimus harjaantumiskoulun opetussuunnitelma- ja seurantajärjestelmän kehittämisen tukena. - The adaptive teaching. 90 p. Summary 5 p. 1995.
- 117 SUUTAMA, TIMO. Coping with life events in old age. - Elämän muutos- ja ongelmatilanteiden käsittely iäkkäillä ihmisillä. 110 p. Yhteenveto 3 p. 1995.
- 118 DERSEH, TIBEBU BOGALE, Meanings Attached to Disability, Attitudes towards Disabled People, and Attitudes towards Integration. 150 p. 1995.
- 119 SAHLBERG, PASI, Kuka auttaisi opettajaa. Post-moderni näkökulma opetuksen muu-tokseen yhden kehittämisprojektin valossa. - Who would help a teacher. A post-modern perspective on change in teaching in light of a school improvement project. 255 p. Summary 4 p. 1996.
- 120 UHINKI, AILO, Distress of unemployed job-seekers described by the Zulliger Test using the Comprehensive System. - Työttömien työntekijöiden ahdinko kuvattuna Comprehensive Systemin mukaisesti käytetyillä Zulligerin testillä. 61 p. Yhteenveto 3p. 1996.
- 121 ANTIKAINEN, RISTO, Clinical course, outcome and follow-up of inpatients with borderline level disorders. - Rajatilapotilaiden osastohoidon tuloksellisuus kolmen vuoden seurantatutkimuksessa Kys:n psykiatrian klinikassa. 102 p. Yhteenveto 4 p. 1996.
- 122 RUUSUVIRTA, TIMO, Brain responses to pitch changes in an acoustic environment in cats and rabbits. - Aivovasteet kuuloärsykemuutoksiin kissoilla ja kaneilla. 45 p. Yhteenveto 2 p. 1996.
- 123 VISTI, ANNALISA, Työyhteisön ja työn tuottavuuden kehitys organisaation transformaatiossa. - Development of the work community and changes in the productivity of work during an organizational transformation process. 201 p. Summary 12 p. 1996.
- 124 SALLINEN, MIKAEL, Event-related brain potentials to changes in the acoustic environment during sleep and sleepiness. - Aivojen herätevasteet muutoksiin kuuloärsykesarjassa unen ja uneliaisuuden aikana. 104 p. Yhteenveto 3 p. 1997.
- 125 LAMMINMÄKI, TUIJA, Efficacy of a multi-faceted treatment for children with learning difficulties. - Oppimisvaikeuksien neurokognitiivisen ryhmäkuntoutuksen tuloksellisuus ja siihen vaikuttavia tekijöitä. 56 p. Yhteenveto 2 p. 1997.
- 126 LUTINEN, JAANA, Fragmentoituva kulttuuripolitiikka. Paikallisen kulttuuripolitiikan tulkintakehykset Ylä-Savossa. - Fragmenting-cultural policy. The interpretative frames of local cultural politics in Ylä-Savo. 178 p. Summary 9 p. 1997.
- 127 MARTTUNEN, MIIKA, Studying argumentation in higher education by electronic mail. - Argumentointia yliopisto-opinnoissa sähköpostilla. 60 p. (164 p.) Yhteenveto 3 p. 1997.
- 128 JAAKKOLA, HANNA, Kielitieto kielitaitoon pyrittäessä. Vieraiden kielten opettajien käsityksiä kieliopin oppimisesta ja opettamisesta. - Language knowledge and language ability. Teachers' conceptions of the role of grammar in foreign language learning and teaching. 227 p. Summary 7 p. 1997.
- 129 SUBRA, LEENA, A portrait of the political agent in Jean-Paul Sartre. Views on playing, acting, temporality and subjectivity. - Poliittisen toimijan muotokuva Jean-Paul Sartrella. Näkymiä pelaamiseen, toimintaan, ajallisuuteen ja subjektiivisuuteen. 248 p. Yhteenveto 2 p. 1997.
- 130 HAARAKANGAS, KAUKO, Hoitokokouksen äänet. Dialoginen analyysi perhekeskeisen psykiatrisen hoitoprosessin hoitokokous-keskusteluita työryhmän toiminnan näkökulmasta. - The voices in treatment meeting. A dialogical analysis of the treatment meeting conversations in family-centred psychiatric treatment process in regard to the team activity. 136 p. Summary 8 p. 1997.
- 131 MATINHEIKKI-KOKKO, KAIJA, Challenges of working in a cross-cultural environment. Principles and practice of refugee settlement in Finland. - Kulttuurienvälisen työn haasteet. Periaatteet ja käytäntö maahanmuuttajien hyvinvoinnin turvaamiseksi Suomessa. 130 p. Yhteenveto 3 p. 1997.
- 132 KIVINIEMI, KARI, Opettajuuden oppimisesta harjoittelun harhautuksiin. Aikuisopiskelijoiden kokemuksia opetusharjoittelusta ja sen ohjauksesta luokanopettajakoulutuksessa. - From the learning of teacherhood to the fabrications of practice. Adult students' experiences of teaching practice and its supervision in class teacher education. 267 p. Summary 8 p. 1997.
- 133 KANTOLA, JOUKO, Cygnaeuksen jäljillä käsityönopetuksesta teknologiseen kasvatukseen. - In the footsteps of Cygnaeus. From handicraft teaching to technological education. 211 p. Summary 7 p. 1997.
- 134 KAARTINEN, JUKKA, Nocturnal body movements

- and sleep quality. - Yölliset kehon liikkeet ja unen laatu. 85 p. Yhteenveto 3 p. 1997.
- 135 MUSTONEN, ANU, Media violence and its audience. - Mediaväkivalta ja sen yleisö. 44 p. (131 p.). Yhteenveto 2 p. 1997.
- 136 PERTTULA, JUHA, The experienced life-fabrics of young men. - Nuorten miesten koettu elämänkudelman. 218 p. Yhteenveto 3 p. 1998.
- 137 TIKKANEN, TARJA, Learning and education of older workers. Lifelong learning at the margin. - Ikääntyvän työväestön oppiminen ja koulutus. Elinikäisen oppimisen marginaalissa. 83 p. (154 p.). Yhteenveto 6 p. 1998.
- 138 LEINONEN, MARKKU, Johannes Gezelius vanhempi luonnonmukaisen pedagogiikan soveltajana. Comeniuslainen tulkinta. - Johannes Gezelius the elder as implementer of natural pedagogy. A Comenian interpretation. 237 p. Summary 7 p. 1998.
- 139 KALLIO, EEVA, Training of students' scientific reasoning skills. - Korkeakouluopiskelijoiden tieteellisen ajattelun kehittäminen. 90 p. Yhteenveto 1 p. 1998.
- 140 NIEMI-VÄKEVÄINEN, LEENA, Koulutusjaksot ja elämänpolitiikka. Koulutautuminen yksilöllistymisen ja yhteisöllisyyden risteysasemana. - Sequences of vocational education as life politics. Perspectives of individualization and communality. 210 p. Summary 6 p. 1998.
- 141 PARIKKA, MATTI, Teknologiakompetenssi. Teknologiakasvatuksen uudistamishaasteita peruskoulussa ja lukiossa. - Technological competence. Challenges of reforming technology education in the Finnish comprehensive and upper secondary school. 207 p. Summary 13 p. 1998.
- 142 TA OPETTAJAN APUNA - EDUCATIONAL TA FOR TEACHER. Professori Pirkko Liikaselle omistettu juhla-kirja. 207 p. Tiivistelmä - Abstract 14 p. 1998.
- 143 YLÖNEN, HILKKA, Taikahattu ja hopeakengät - sadun maailmaa. Lapsi päiväkodissa sadun kuulijana, näkijänä ja kokijana. - The world of the colden cap and silver shoes. How kinder garden children listen to, view, and experience fairy tales. 189 p. Summary 8 p. 1998.
- 144 MOILANEN, PENTTI, Opettajan toiminnan perusteiden tulkinta ja tulkinnan totuudellisuuden arviointi. - Interpreting reasons for teachers' action and the verifying the interpretations. 226 p. Summary 3p. 1998.
- 145 VAURIO, LEENA, Lexical inferencing in reading in english on the secondary level. - Sanapäätely englanninkielistä tekstiä luettaessa lukioasteella. 147 p. Yhteenveto 3 p. 1998.
- 146 ETELÄPELTO, ANNELI, The development of expertise in information systems design. - Asiantuntijuuden kehittyminen tietojärjestelmien suunnittelussa. 132 p. (221p.). Yhteenveto 12 p. 1998.
- 147 PIIRHONEN, ANTTI, Redundancy as a criterion for multimodal user-interfaces. - Käsitteistö luo näkökulman käyttöliittymäanalyyysiin. 141 p. Yhteenveto 3 p. 1998.
- 148 RÖNKÄ, ANNA, The accumulation of problems of social functioning: outer, inner, and behavioral strands. - Sosiaalinen selviytyminen lapsuudesta aikuisuuteen: ongelmien kasautumisen kolme väylää. 44 p. (129 p.) Yhteenveto 3 p. 1999.
- 149 NAUKKARINEN, AIMO, Tasapainoilua kurinalaisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden välillä. Oppilaiden ei-toivottuun käyttäytymiseen liittyvän ongelmanratkaisun kehittäminen yhden peruskoulun yläasteen tarkastelun pohjalta. - Balancing rigor and relevance. Developing problem-solving associated with students' challenging behavior in the light of a study of an upper comprehensive school. 296 p. Summary 5 p. 1999.
- 150 HOLMA, JUHA, The search for a narrative. Investigating acute psychosis and the need-adapted treatment model from the narrative viewpoint. - Narratiivinen lähestymistapa akuuttiin psykoosiin ja tarpeenmukaisen hoidon malliin. 52 p. (105 p.) Yhteenveto 3 p. 1999.
- 151 LEPPÄNEN, PAAVO H.T., Brain responses to changes in tone and speech stimuli in infants with and without a risk for familial dyslexia. - Aivovasteet ääni- ja puheärsykkeiden muutoksiin vauvoilla, joilla on riski suvussa esiintyvään dysleksiaan ja vauvoilla ilman tätä riskiä. 100 p. (197 p.) Yhteenveto 4 p. 1999.
- 152 SUOMALA, JYRKI, Students' problem solving in the LEGO/Logo learning environment. - Oppilaiden ongelmanratkaisu LEGO/Logo oppimisympäristössä. 146 p. Yhteenveto 3 p. 1999.
- 153 HUTTUNEN, RAUNO, Opettamisen filosofia ja kritiikki. - Philosophy, teaching, and critique. Towards a critical theory of the philosophy of education. 201 p. Summary 3p. 1999.
- 154 KAREKIVI, LEENA, Ehkä en kokeilisikaan, jos Tutkimus ylivieskalaisten nuorten tupakoinnista ja päihteidenkäytöstä ja niihin liittyvästä terveyskasvatuksesta vuosina 1989-1998. - Maybe I wouldn't even experiment if A study on youth smoking and use of intoxicants in Ylivieska and related health education in 1989-1998. 256 p. Summary 4 p. 1999.
- 155 LAAKSO, MARJA-LEENA, Prelinguistic skills and early interactional context as predictors of children's language development. - Esi-kielellinen kommunikaatio ja sen vuorovaikutuksellinen konteksti lapsen kielen kehityksen ennustajana. 127 p. Yhteenveto 2 p. 1999.
- 156 MAUNO, SAIJA, Job insecurity as a psycho-social job stressor in the context of the work-family interface. - Työn epävarmuus työn psykososiaalisena stressitekijänä työn ja perheen vuorovaikutuksen kontekstissa. 59 p. (147 p.) Yhteenveto 3 p. 1999.
- 157 MÄENSIVU KIRSTI, Opettaja määrittelijänä, oppilas määriteltävänä. Sanallisen oppilaan arvioinnin sisällön analyysi. - The teacher as a determiner - the pupil to be determined -

- content analysis of the written school reports. 215 p. Summary 5 p. 1999.
- 158 FELDT, TARU, Sense of coherence. Structure, stability and health promoting role in working life. - Koherenssin rakenne, pysyvyys ja terveyttä edistävä merkitys työelämässä. 60 p. (150 p.) Yhteenveto 5 p. 2000.
- 159 MÄNTY, TARJA, Ammatillisista erityisoppilaitok-
sista elämään. - Life after vocational special
education. 235 p. Summary 3 p. 2000.
- 160 SARJA, ANNELI, Dialogioppiminen pienryhmäs-
sä. Opettajaksi opiskeluvien harjoitteluprosesi
terveydenhuollon opettajankoulutuksessa. -
Dialogic learning in a small group. The
process of student teachers' teaching practice
during health care education. 165 p. Summary
7 p. 2000.
- 161 JÄRVINEN, ANITTA, Taitajat iänikuiset. - Kotkan
ammattilukiosta valmiuksia elämään, työelä-
mään ja jatko-opintoihin. - Age-old
craftmasters -Kotka vocational senior
secondary school - giving skills for life, work
and further studies. 224 p. Summary 2 p. 2000.
- 162 KONTIO, MARJA-LIISA, Laitoksessa asuvan
kehitysvammaisen vanhuksen haastava
käyttäytyminen ja hoitajan käyttämiä vaiku-
tuskeinoja. - Challenging behaviour of
institutionalized mentally retarded elderly
people and measures taken by nurses to
control it. 175 p. Summary 3 p. 2000.
- 163 KILPELÄINEN, ARJA, Naiset paikkaansa etsimäs-
sä. Aikuiskoulutus naisen elämänsä
rakentajana. - Adult education as determinant
of woman's life-course. 155 p. Summary 6 p.
2000.
- 164 RIITESUO, ANNIKKI, A preterm child grows.
Focus on speech and language during the
first two years. - Keskonen kasvaa: puheen
ja kielen kehitys kahtena ensimmäisenä elin-
vuotena. 119 p. Tiivistelmä 2 p. 2000.
- 165 TAURIAINEN, LEENA, Kohti yhteistä laatua. -
Henkilökunnan, vanhempien ja lasten laatu-
käsitykset päiväkodin integroidussa erityis-
ryhmässä. - Towards common quality: staff's,
parents' and children's conceptions of quality
in an integration group at a daycare center.
256 p. Summary 6 p. 2000.
- 166 RAUDASKOSKI, LEENA, Ammattikorkeakoulun
toimintaperustaa etsimässä. Toimilupahake-
musten sisällönanalyttinen tarkastelu. - In
search for the founding principles of the
Finnishpolytechnic institutes. A content
analysis of the licence applications. 193 p.
Summary 4 p. 2000.
- 167 TAKKINEN, SANNA, Meaning in life and its
relation to functioning in old age. - Elämän
tarkoituksellisuus ja sen yhteydet toiminta-
kykyyn vanhuudessa. 51 p. (130 p.)
Yhteenveto 2 p. 2000.
- 168 LAUNONEN, LEEVI, Eettinen kasvatusajattelu
suomalaisen koulun pedagogisissa teksteissä
1860-luvulta 1990-luvulle. - Ethical thinking
in Finnish school's pedagogical texts from the
1860s to the 1990s. 366 p. Summary 3 p. 2000.
- 169 KUORELAHTI, MATTI, Sopeutumattomien luokka-
muotoisen erityisopetuksen tuloksellisuus. -
The educational outcomes of special classes
for emotionally/ behaviorally disordered
children and youth. 176 p. Summary 2p.
2000.
- 170 KURUNMÄKI, JUSSI, Representation, nation and
time. The political rhetoric of the 1866
parliamentary reform in Sweden. - Edustus,
kansakunta ja aika. Poliittinen retoriikka
Ruotsin vuoden 1866 valtiopäiväreformissa.
253 p. Tiivistelmä 4 p. 2000.
- 171 RASINEN, AKI, Developing technology
education. In search of curriculum elements
for Finnish general education schools. 158 p.
Yhteenveto 2 p. 2000.
- 172 SUNDHOLM, LARS, Itseohjautuvuus organisaatio-
muutoksessa. - Self-determination in
organisational change. 180 p. Summary 15 p.
2000.
- 173 AHONNISKKA-ASSA, JAANA, Analyzing change in
repeated neuropsychological assessment. 68
p. (124 p.) Yhteenveto 2 p. 2000.
- 174 HOFFRÉN, JARI, Demokraattinen eetos - rajoista
mahdollisuuksiin. - The democratic ethos.
From limits to possibilities? 217 p. Summary
2 p. 2000.
- 175 HEIKKINEN, HANNU L. T., Toimintatutkimus,
tarinat ja opettajaksi tuleminen taito.
Narratiivisen identiteettityön kehittäminen
opettajankoulutuksessa toimintatutkimuksen
avulla. - Action research, narratives and the
art of becoming a teacher. Developing
narrative identity work in teacher education
through action research. 237 p. Summary 4 p.
2001.
- 176 VUORENMAA, MARITTA, Ikkunoita arvioin-
nin tuolle puolen. Uusia avauksia suoma-
laiseen koulutusta koskevaan evaluaatio-
keskusteluun. - Views across assessment:
New openings into the evaluation
discussion on Finnish education. 266 p.
Summary 4 p. 2001.
- 177 LITMANEN, TAPIO, The struggle over risk. The
spatial, temporal, and cultural dimensions of
protest against nuclear technology. - Kamp-
pailu riskistä. Ydinteknologian vastaisen
protestin tilalliset, ajalliset ja kulttuuriset
ulottuvuudet. 72 p. (153 p.) Yhteenveto 9 p.
2001.
- 178 AUNOLA, KAISA, Children's and adolescents'
achievement strategies, school adjustment,
and family environment. - Lasten ja nuorten
suoritusstrategiat koulu- ja perheympäristöis-
sä. 51 p. (153 p.) Yhteenveto 2 p. 2001.
- 179 OKSANEN, ELINA, Arvioinnin kehittäminen
erityisopetuksessa. Diagnosoinnista oppimi-
sen ohjaukseen laadullisena tapaustutkimuk-
sena. - Developing assessment practices in
special education. From a static approach to

- dynamic approach applying qualitative case. 182 p. Summary 5 p. 2001.
- 180 VIITTALA, KAISU, "Kyllä se tommosellaki lapsella on kovempi urakka". Sikiöaikana alkoholille altistuneiden huostaanotettujen lasten elämäntilanne, riskiprosessit ja suojaavat prosessit. - "It's harder for that kind of child to get along". The life situation of the children exposed to alcohol in utero and taken care of by society, their risk and protective processes. 316 p. Summary 4 p. 2001.
- 181 HANSSON, LEENI, Networks matter. The role of informal social networks in the period of socioeconomic reforms of the 1990s in Estonia. - Verkostoilla on merkitystä: infor-maalisten sosiaalisten verkostojen asema Virossa 1990-luvun sosio-ekonomisten muutosten aikana. 194 p. Yhteenvedo 3 p. 2001.
- 182 BÖÖK, MARJA LEENA, Vanhemmuus ja vanhemmuuden diskurssit työttömyystilanteessa. - Parenthood and parenting discourses in a situation of unemployment. 157 p. Summary 5 p. 2001.
- 183 KOKKO, KATJA, Antecedents and consequences of long-term unemployment. - Pitkäaikaistyöttömyyden ennakoijia ja seurauksia. 53 p. (115 p.) Tiivistelmä 3 p. 2001.
- 184 KOKKONEN, MARJA, Emotion regulation and physical health in adulthood: A longitudinal, personality-oriented approach. - Aikuisiän tunteiden säätely ja fyysinen terveys: pitkittäistutkimuksellinen ja persoonallisuuskeskeinen lähestymistapa. 52 p. (137 p.) Tiivistelmä 3 p. 2001.
- 185 MÄNNIKKÖ, KAISA, Adult attachment styles: A Person-oriented approach. - Aikuisten kiintymystyyli. 142 p. Yhteenvedo 5 p. 2001.
- 186 KATVALA, SATU, Missä äiti on? Äitejä ja äitiyden uskomuksia sukupolvien saatossa. - Where's mother? Mothers and maternal beliefs over generations. 126 p. Summary 3 p. 2001.
- 187 KIISKINEN, ANNA-LIISA, Ympäristöhallinto vastuullisen elämäntavan edistäjänä. - Environmental administration as promoter of responsible living. 229 p. Summary 8 p. 2001.
- 188 SIMOLA, AHTI, Työterveyshuolto-organisaation toiminta, sen henkilöstön henkinen hyvinvointi ja toiminnan tuloksellisuus. - Functioning of an occupational health service organization and its relationship to the mental well-being of its personnel, client satisfaction, and economic profitability. 192 p. Summary 12 p. 2001.
- 189 VESTERINEN, PIRKKO, Projektiopiskelu- ja oppiminen ammattikorkeakoulussa. - Project-based studying and learning in the polytechnic. 257 p. Summary 5 p. 2001.
- 190 KEMPPAINEN, JAANA, Kotikasvatus kolmessa sukupolvessa. - Childrearing in three generations. 183 p. Summary 3 p. 2001.
- 191 HOHENTHAL-ANTIN LEONIE, Luvan ottaminen - Ikäihmiset teatterin tekijöinä. - Taking permission- Elderly people as theatre makers. 183 p. Summary 5 p. 2001.
- 192 KAKKORI, LEENA, Heideggerin aukeama. Tutkimuksia totuudesta ja taiteesta Martin Heideggerin avaamassa horisontissa. - Heidegger's clearing. Studies on truth and art in the horizon opened by Martin Heidegger. 156 p. Summary 2 p. 2001.
- 193 NÄRHI, VESA, The use of clinical neuropsychological data in learning disability research. - Asiakastyön yhteydessä kerätyn neuropsykologisen aineiston käyttö oppimisvaikeustutkimuksessa. 103 p. Yhteenvedo 2 p. 2002.
- 194 SUOMI, ASTA, Ammattia etsimässä. Aikuisopiskelijat kertovat sosiaaliohjaajakoulutuksesta ja narratiivisen pätevyyden kehittymisestä. - Searching for professional identity. Adult students' narratives on the education of a social welfare supervisor and the development of narrative competence. 183 p. Summary 2 p. 2002.
- 195 PERKKILÄ, PÄIVI, Opettajien matematiikkauskomukset ja matematiikan oppikirjan merkitys alkuopetuksessa. 212 p. - Teacher's mathematics beliefs and meaning of mathematics textbooks in the first and the second grade in primary school. Summary 2 p. 2002.
- 196 VESTERINEN, MARJA-LIISA, Ammatillinen harjoittelu osana asiantuntijuuden kehittymistä ammattikorkeakoulussa. - Promoting professional expertise by developing practical learning at the polytechnic. 261 p. Summary 5 p. 2002.
- 197 POHJANEN, JORMA, Mitä kello on? Kello modernissa yhteiskunnassa ja sen sosiologisessa teoriassa. - What's the time. Clock on modern society and in it's sociological theory. 226 p. Summary 3 p. 2002.
- 198 RANTALA, ANJA, Perhekeskeisyys - puhetta vai todellisuutta? Työntekijöiden käsitykset yhteistyöstä erityistä tukea tarvitsevan lapsen perheen kanssa. - Family-centeredness rhetoric or reality? Summary 3 p. 2002.
- 199 VALANNE, EIJA, "Meidän lapsi on arvokas" Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) kunnallisessa erityiskoulussa. - "Our child is precious" - The individual educational plan in the context of the special school. 219 p. Yhteenvedo 2 p. 2002.
- 200 HOLOPAINEN, LEENA, Development in reading and reading related skills; a follow-up study from pre-school to the fourth grade. 57 p. (138 p.) Yhteenvedo 3 p. 2002.
- 201 HEIKKINEN, HANNU, Draaman maailmat oppimisalueina. Draamakasvatuksen vakava leikillisuus. - Drama worlds as learning areas - the serious playfulness or drama education. 164 p. Summary 5 p. 2002.
- 202 HYTÖNEN, TUUJA, Exploring the practice of human resource development as a field of professional expertise. - Henkilöstön

- kehittämistyön asiantuntijuuden rakentumisen. 137 p. (300 p.) Yhteenveto 10 p. 2002.
- 203 RIPATTI, MIKKO, Arvid Järnefeldt kasvatusajattelijana. 246 p. Summary 4 p. 2002.
- 204 VIRMASALO, ILKKA, Perhe, työttömyys ja lama. - Families, unemployment and the economic depression. 121 p. Summary 2 p. 2002.
- 205 WIKGREN, JAN, Diffuse and discrete associations in aversive classical conditioning. - Täsmälliset ja laaja-alaiset ehdollistumat klassisessa aversiivisessä ehdollistumisessa. 40 p. (81 p.) Yhteenveto 2 p. 2002.
- 206 JOKIVUORI, PERTTI, Sitoutuminen työorganisaatioon ja ammattijärjestöön. - Kilpailevia vai täydentäviä? - Commitment to organisation and trade union. Competing or complementary? 132 p. Summary 8 p. 2002.
- 207 GONZÁLEZ VEGA, NARCISO, Factors affecting simulator-training effectiveness. 162 p. Yhteenveto 1 p. 2002.
- 208 SALO, KARI, Teacher Stress as a Longitudinal Process - Opettajien stressiprosessi. 67 p. Yhteenveto 2 p. 2002.
- 209 VAUHKONEN, JOUNI, A rhetoric of reduction. Bertrand de Jouvenel's pure theory of politics as persuasion. 156 p. Tiivistelmä 2 p. 2002.
- 210 KONTONIEMI, MARITA, "Milloin sinä otat itseäsi niskasta kiinni?" Opettajien kokemuksia alisuoriutujista. - "When will you pull your socks up?" Teachers' experiences of underachievers. 218 p. Summary 3 p. 2003.
- 211 SAUKKONEN, SAKARI, Koulu ja yksilöllisyys; Jännitteitä, haasteita ja mahdollisuuksia. - School and individuality: Tensions, challenges and possibilities. 125 p. Summary 3 p. 2003.
- 212 VILJAMAA, MARJA-LEENA, Neuvola tänään ja huomenna. Vanhemmuuden tukeminen, perhekeskeisyys ja vertaistuki. - Child and maternity welfare clinics today and tomorrow. Supporting parenthood, family-centered services and peer groups. 141 p. Summary 4 p. 2003.
- 213 REMES, LIISA, Yrittäjyyskasvatuksen kolme diskurssia. - Three discourses in entrepreneurial learning. 204 p. Summary 2 p. 2003.
- 214 KARJALA, KALLE, Neulanreiästä panoraamaksi. Ruotsin kulttuurikuvan ainekset eräissä keskikoulun ja B-ruotsin vuosina 1961-2002 painetuissa oppikirjoissa. - From pinhole to panorama - The culture of Sweden presented in some middle and comprehensive school textbooks printed between 1961 and 2002. 308 p. Summary 2 p. 2003.
- 215 LALLUKKA, KIRSI, Lapsuusikä ja ikä lapsuudessa. Tutkimus 6-12-vuotiaiden sosiokulttuurisesta ikätiedosta. - Childhood age and age in childhood. A study on the sociocultural knowledge of age. 234 p. Summary 2 p. 2003.
- 216 PUUKARI, SAULL, Video Programmes as Learning Tools. Teaching the Gas Laws and Behaviour of Gases in Finnish and Canadian Senior High Schools. 361 p. Yhteenveto 6 p. 2003.
- 217 LOISA, RAIJA-LEENA, The polysemous contemporary concept. The rhetoric of the cultural industry. - Monimerkityksinen nykykäsite. Kulttuuriteollisuuden retoriikka. 244 p. Yhteenveto 2 p. 2003.
- 218 HOLOPAINEN, ESKO, Kuullun ja luetun tekstin ymmärtämisstrategiat ja -vaikeudet peruskoulun kolmannella ja yhdeksännellä luokalla. - Strategies for listening and reading comprehension and problematic listening and reading comprehension of the text during the third and ninth grades of primary school. 135 p. Summary 3 p. 2003.
- 219 PENTTINEN, SEPPÖ, Lähtökohdat liikuntaa opettavaksi luokanopettajaksi. Nuoruuden kasvuympäristöt ja opettajankoulutus opettajuuden kehitystekijöinä. - Starting points for a primary school physical education teacher. The growth environment of adolescence and teacher education as developmental factors of teachership. 201 p. Summary 10 p. 2003.
- 220 IKÄHEIMO, HEIKKI, Tunnustus, subjektiviteetti ja inhimillinen elämänmuoto: Tutkimuksia Hegelistä ja persoonien välisistä tunnustus-suhteista. - Recognition, subjectivity and the human life form: studies on Hegel and interpersonal recognition. 191 p. Summary 3 p. 2003.
- 221 ASUNTA, TUULA, Knowledge of environmental issues. Where pupils acquire information and how it affects their attitudes, opinions, and laboratory behaviour - Ympäristöasioita koskeva tieto. Mistä oppilaat saavat informaatiota ja miten se vaikuttaa heidän asenteisiinsa, mielipiteisiinsä ja laboratoriokäyttäytymiseensä. 159 p. Yhteenveto 4 p. 2003.
- 222 KUJALA, ERKKI, Sodan pojat. Sodanaikaisten pikkupoikien lapsuuskokemuksia isyyden näkökulmasta - The sons of war. 229 p. Summary 2 p. 2003.
- 223 JUSSI KURUNMÄKI & KARI PALOINEN (Hg./eds.) Zeit, Geschichte und Politik. Time, history and politics. *Zum achtzigsten Geburtstag von Reinhart Koselleck*. 310 p. 2003.
- 224 LAITINEN, ARTO, Strong evaluation without sources. On Charles Taylor's philosophical anthropology and cultural moral realism. - Vahvoja arvostuksia ilman lähteitä. Charles Taylorin filosofisesta antropologiasta ja kulturalistisesta moraalirealismista. 358 p. Yhteenveto 4 p. 2003.
- 225 GUTTORM, TOMI K. Newborn brain responses measuring feature and change detection and predicting later language development in children with and without familial risk for dyslexia. - Vastasyntyneiden aivovasteet puheäänteiden ja niiden muutosten havaitsemisessa sekä myöhemmän kielen kehityksen ennustamisessa dysleksia-riskilapsilla. 81 p. (161 p.) Yhteenveto 3 p. 2003.

- 226 NAKARI, MAIJA-LIISA, Työilmapiiri, työntekijöiden hyvinvointi ja muutoksen mahdollisuus - Work climate, employees' well-being and the possibility of change. 255 p. Summary 3 p. 2003.
- 227 METSÄPELTO, RIITTA-LEENA, Individual differences in parenting: The five-factor model of personality as an explanatory framework - Lastenkasvatus ja sen yhteys vanhemman persoonallisuuden piirteisiin. 53 p. (119 p.) Tiivistelmä 3 p. 2003.
- 228 PULKKINEN, OILI, The labyrinth of politics - A conceptual approach to the modes of the political in the scottish enlightenment. 144 p. Yhteenveto 2 p. 2003.
- 229 JUUJARVI, PETRI, A three-level analysis of reactive aggression among children. - Lasten aggressiivisiin puolustusreaktioihin vaikuttavien tekijöiden kolmitasoinen analyysi. 39 p. (115 p.) Yhteenveto 2 p. 2003.
- 230 POIKONEN, PIIRJO-LIISA, "Opetussuunnitelma on sitä elämää". Päiväkoti-koulu yhteisö opetussuunnitelman kehittäjänä. - "The curriculum is part of our life". The day-care - primary school community as a curriculum developer. 154 p. Summary 3 p. 2003.
- 231 SOININEN, SUVI, From a 'Necessary Evil' to an art of contingency: Michael Oakeshott's conception of political activity in British postwar political thought. 174 p. Summary 2p. 2003.
- 232 ALARAUDANJOKI, ESA, Nepalese child labourers' life-contexts, cognitive skills and well-being. - Työssäkäyvien nepalilaislasten elämänkonteksti, kognitiiviset taidot ja hyvinvointi. 62 p. (131 p.) Yhteenveto 4 p. 2003.
- 233 LERKKANEN, MARJA-KRISTINA, Learning to read. Reciprocal processes and individual pathways. - Lukemaan oppiminen: vastavuoroiset prosessit ja yksilölliset oppimispolut. 70 p. (155 p.) Yhteenveto 5 p. 2003.
- 234 FRIMAN, MERVI, Ammatillisen asiantuntijan etiikka ammattikorkeakoulutuksessa. - The ethics of a professional expert in the context of polytechnics. 199 p. 2004.
- 235 MERONEN, AULI, Viittomakielen omaksumisen yksilölliset tekijät. - Individual differences in sign language abilities. 110 p. Summary 5 p. 2004.
- 236 TIILIKKALA, LIISA, Mestarista tuutoriksi. Suomalaisen ammatillisen opettajuuden muutos ja jatkuvuus. - From master to tutor. Change and continuity in Finnish vocational teacherhood. 281 p. Summary 3 p. 2004.
- 237 ARO, MIKKO, Learning to read: The effect of orthography. - Kirjoitusjärjestelmän vaikutus lukemaan oppimiseen. 44 p. (122 p.) Tiivistelmä 2 p. 2004.
- 238 LAAKSO, ERKKI, Draamakokemusten äärellä. Prosessidraaman oppimispotentiaali opettajaksi opiskelevien kokemusten valossa. - Encountering drama experiences. The learning potential of process drama in the light of student teachers' experiences. 230 p. Summary 7 p. 2004.
- 239 PERÄLÄ-LITTUNEN, SATU, Cultural images of a good mother and a good father in three generations. - Kulttuuriset mielikuvat hyvästä äidistä ja hyvästä isästä kolmessa sukupolvessa. 234 p. Yhteenveto 7 p. 2004.
- 240 RINNE-KOISTINEN, EVA-MARITA, Perceptions of health: Water and sanitation problems in rural and urban communities in Nigeria. 129 p. (198 p.) Yhteenveto 3 p. 2004.
- 241 PALMROTH, AINO, Käännösten kautta kollektiiviin. Tuuliosuuskunnat toimijaverkkoina. - From translation to collective. Wind turbine cooperatives as actor networks. 177 p. Summary 7 p. 2004.
- 242 VIERIKKO, ELINA, Genetic and environmental effects on aggression. - Geneettiset ja ympäristötekijät aggressiivisuudessa. 46 p. (108 p.) Tiivistelmä 3 p. 2004.
- 243 NÄRHI, KATI, The eco-social approach in social work and the challenges to the expertise of social work. - Ekososiaalinen viitekehys ja haasteet sosiaalityön asiantuntijuudelle. 106 p. (236 p.) Yhteenveto 7 p. 2004.
- 244 URSIN, JANI, Characteristics of Finnish medical and engineering research group work. - Tutkimusryhmätyöskentelyn piirteet lääke- ja teknisissä tieteissä. 202 p. Yhteenveto 9 p. 2004.
- 245 TREUTHARDT, LEENA, Tulostehon yhteiskunnallisuus Jyväskylän yliopistossa. Tarkastelunäkökulmina muoti ja seurustelu. - The management by results a fashion and social interaction at the University of Jyväskylä. 228 p. Summary 3 p. 2004.
- 246 MATTHIES, JÜRGEN, Umweltpädagogik in der Postmoderne. Eine philosophische Studie über die Krise des Subjekts im umweltpädagogischen Diskurs. - Ympäristökasvatus postmodernissa. Filosofinen tutkimus subjektin kriisistä ympäristökasvatuksen diskurssissa. 400 p. Yhteenveto 7 p. 2004.
- 247 LAITILA, AARNO, Dimensions of expertise in family therapeutic process. - Asiantuntijuuden ulottuvuuksia perheterapeuttisessa prosessissa. 54 p. (106 p.) Yhteenveto 3 p. 2004.
- 248 LAAMANEN (ASTIKAINEN), PIIA, Pre-attentive detection of changes in serially presented stimuli in rabbits and humans. - Muutoksen esitietoinen havaitseminen sarjallisesti esitetyissä ärsykkeissä kaneilla ja ihmisillä. 35 p. (54 p.) Yhteenveto 3 p. 2004.
- 249 JUUSENAHO, RIITTA, Peruskoulun rehtoreiden johtamisen eroja. Sukupuolinen näkökulma. - Differences in comprehensive school leadership and management. A gender-based approach. 176p. Summary 3 p. 2004.

- 250 VAARAKALLIO, TUULA, "Rotten to the Core". Variations of French nationalist anti-system rhetoric. - "Systeemi on mätä". Ranskalaisen nationalistien järjestelmän vastainen retoriikka. 194 p. Yhteenveto 3 p. 2004.
- 251 KUUSINEN, PATRIK, Pitkäaikainen kipu ja depressio. Yhteyttä säätelevät tekijät. - Chronic pain and depression: psychosocial determinants regulating the relationship. 139 p. Summary 8 p. 2004.
- 252 HÄNNIKÄINEN-UUTELA, ANNA-LIISA, Uudelleen juurtuneet. Yhteisökasvatus vaikeasti päihderiippuvaisten narkomaanien kuntoutuksessa. - Rooted again. Community education in the rehabilitation of substance addicts. 286 p. Summary 3 p. 2004.
- 253 PALONIEMI, SUSANNA, Ikä, kokemus ja osaaminen työelämässä. Työntekijöiden käsityksiä iän ja kokemuksen merkityksestä ammatillisessa osaamisessa ja sen kehittämisessä. - Age, experience and competence in working life. Employees' conceptions of the meaning and experience in professional competence and its development. 184 p. Summary 5 p. 2004.
- 254 RUIZ CEREZO, MONTSE, Anger and Optimal Performance in Karate. An Application of the IZOF Model. 55 p. (130 p.) Tiivistelmä 2 p. 2004.
- 255 LADONLAHTI, TARJA, Haasteita palvelujärjestelmälle. Kehitysvammaiseksi luokiteltu henkilö psykiatrisessa sairaalassa. - Challenges for the human service system. Living in a psychiatric hospital under the label of mental retardation. 176 p. Summary 3 p. 2004.
- 256 KOVANEN PÄIVI, Oppiminen ja asiantuntijuus varhaiskasvatuksessa. Varhaisen oppimaan ohjaamisen suunnitelma erityistä tukea tarvitsevien lasten ohjauksessa. - Learning and expertise in early childhood education. A pilot work in using VARSU with children with special needs. 175 p. Summary 2 p. 2004.
- 257 VILMI, VEIKKO, Turvallinen koulu. Suomalaisen näkemyksiä koulutuspalvelujen kansallisesta ja kunnallisesta priorisoinnista. - Secure education. Finnish views on the national and municipal priorities of Finland's education services. 134 p. Summary 5 p. 2005.
- 258 ANTTILA, TIMO, Reduced working hours. Reshaping the duration, timing and tempo of work. 168 p. Tiivistelmä 2 p. 2005.
- 259 UGASTE, AINO, The child's play world at home and the mother's role in the play. 207 p. Tiivistelmä 5 p. 2005.
- 260 KURRI, KATJA, The invisible moral order: Agency, accountability and responsibility in therapy talk. 38 p. (103 p.). Tiivistelmä 1 p. 2005.
- 261 COLLIN, KAIJA, Experience and shared practice - Design engineers' learning at work. - Suunnitteluinsinöörien työssä oppiminen - kokemuksellisuutta ja jaettuja käytäntöjä. 124 p. (211 p.). Yhteenveto 6 p. 2005.
- 262 KURKI, EIJA, Näkyvä ja näkymätön. Nainen Suomen helluntailiikkeen kentällä. - Visible and invisible. Women in the Finnish pentecostal movement. 180 p. Summary 2 p. 2005.
- 263 HEIMONEN, SIRKKALIIA, Työikäisenä Alzheimerin tautiin sairastuneiden ja heidän puolisoitensa kokemukset sairauden alkuvaiheessa. - Experiences of persons with early onset Alzheimer's disease and their spouses in the early stage of the disease. 138 p. Summary 3 p. 2005.
- 264 PIIRÖINEN, HANNU, Epävarmuus, muutos ja ammatilliset jännitteet. Suomalainen sosiaalityö 1990-luvulla sosiaalityöntekijöiden tulkinnoissa. - Uncertainty, change and professional tensions. The Finnish social work in the 1990s in the light of social workers' representations. 207 p. Summary 2 p. 2005.
- 265 MÄKINEN, JARMO, Säätiö ja maakunta. Maakuntarahastojärjestelmän kentät ja verkostot. - Foundation and region: Fields and networks of the system of the regional funds. 235 p. Summary 3 p. 2005.
- 266 PETRELIUS, PÄIVI, Sukupuoli ja subjektiivinen sosiaalityössä. Tulkintoja naistyöntekijöiden muistoista. - Gender and subjectivity in social work - interpreting women workers' memories. 67 p. (175 p.) 2005.
- 267 HOKKANEN, TIINA, Äitinä ja isänä eron jälkeen. Yhteishuoltajavanhemmuus arjen kokemuksena. - As a mother and a father after divorce. Joint custody parenthood as an everyday life experience. 201 p. Summary 8 p. 2005.
- 268 HANNU SIRKKILÄ, Elättäjyyttä vai erotiikkaa. Miten suomalaiset miehet legitimoivat parisuhteensa thaimaalaisen naisen kanssa? - Breadwinner or eroticism. How Finnish men legitimize their partnerships with Thai women. 252 p. Summary 4 p. 2005.
- 269 PENTTINEN, LEENA, Gradupuhetta tutkielmaseminaarissa. - Thesis discourse in an undergraduate research seminar. 176 p. Summary 8 p. 2005.
- 270 KARVONEN, PIIRKKO, Päiväkotilasten lukuleikit. Lukutaidon ja lukemistietoisuuden kehittyminen interventiotutkimuksessa - Reading Games for Children in Daycare Centers. The Development of Reading Ability and Reading Awareness in an Intervention Study. 179 p. Summary 3 p. 2005.
- 271 KOSONEN, PEKKA A., Sosiaalialan ja hoitotyön asiantuntijuuden kehitysehdot ja opiskelijavalinta. - Conditions of expertise development in nursing and social care, and criteria for student selection. 276 p. Summary 3 p. 2005.

- 272 NIIRANEN-LINKAMA, PÄIVI, Sosiaalisen transformaatio sosiaalialan asiantuntijuu-
den diskurssissa. - Transformation of
the social in the discourse of social work
expertise. 200 p. Summary 3 p. 2005.
- 273 KALLA, OUTI, Characteristics, course and
outcome in first-episode psychosis.
A cross-cultural comparison of Finnish
and Spanish patient groups. - Ensiker-
talaisten psykoosipotilaiden psyykkis-
sosiaaliset ominaisuudet, sairaudenkulku
ja ennuste. Suomalaisten ja espanjalaisten
potilasryhmien vertailu. 75 p. (147 p.)
Tiivistelmä 4 p. 2005.
- 274 LEHTOMÄKI, ELINA, Pois oppimisyhteiskun-
nan marginaalista? Koulutuksen merkitys
vuosina 1960-1990 opiskelleiden lapsuu-
destaan kuurojen ja huonokuuloisten
aikuisten elämänculussa. - Out from the
margins of the learning society? The
meaning of education in the life course of
adults who studied during the years 1960-
1990 and were deaf or hard-of-hearing
from childhood. 151 p. Summary 5 p. 2005.
- 275 KINNUNEN, MARJA-LIISA, Allostatic load in
relation to psychosocial stressors and
health. - Allostaattinen kuorma ja sen suhde
psykososiaalisiin stressitekijöihin ja
terveyteen. 59 p. (102 p.) Tiivistelmä 3 p.
2005.
- 276 UOINEN, VIRPI, I'm as old as I feel. Subjective
age in Finnish adults. - Olen sen ikäinen
kuin tunnen olevani. Suomalaisten aikuis-
ten subjektiivinen ikä. 64 p. (124 p.)
Tiivistelmä 3 p. 2005.
- 277 SALOKOSKI, TARJA, Tietokonepelit ja niiden
pelaaminen. - Electronic games: content and
playing activity. 116 p. Summary 5 p. 2005.
- 278 HIIHNALA, KAUKO, Laskutehtävien suoritta-
misesta käsitteiden ymmärtämiseen. Perus-
koululaisen matemaattisen ajattelun
kehittyminen aritmetiikasta algebraan
siirryttäessä. - Transition from the
performing of arithmetic tasks to the
understanding of concepts. The
development of pupils' mathematical
thinking when shifting from arithmetic to
algebra in comprehensive school. 169 p.
Summary 3 p. 2005.
- 279 WALLIN, RISTO, Yhdistyneet kansakunnat
organisaationa. Tutkimus käsitteellisestä
muutoksesta maailmanjärjestön organi-
soinnin periaatteissa - From the league to
UN. The move to an organizational
vocabulary of international relations. 172 p.
Summary 2 p. 2005.
- 280 VALLEALA, ULLA MAIJA, Yhteinen ymmär-
täminen koulutuksessa ja työssä. Kontekstin
merkitys ymmärtämisessä opiskelijaryh-
män ja työtiimin keskusteluissa. - Shared
understanding in education and work.
Context of understanding in student group
and work team discussions. 236 p. Summary
7 p. 2006.
- 281 RASINEN, TUUJA, Näkökulmia vieraskieliseen
perusopetukseen. Koulun kehittämishank-
keesta koulun toimintakulttuuriksi.
- Perspectives on content and language
integrated learning. The impact of a
development project on a school's
activities. 204 . Summary 6 p. 2006.
- 282 VIHOLAINEN, HELENA, Suvussa esiintyvän
lukemsvaikeusriskin yhteys motoriseen ja
kielelliseen kehitykseen. Tallaako lapsi
kielensä päälle? - Early motor and language
development in children at risk for familial
dyslexia. 50 p. (94 p.) Summary 2 p. 2006.
- 283 KIILLI, JOHANNA, Lasten osallistumisen
voimavarat. Tutkimus Ipanoiden osallistu-
misesta. - Resources for children's
participation. 226 p. Summary 3 p. 2006.
- 284 LEPPÄMÄKI, LAURA, Tekijänoikeuden oikeut-
taminen. - The justification of copyright.
125 p. Summary 2 p. 2006.
- 285 SANAKSENAHO, SANNA, Eriarvoisuus ja
luottamus 2000-luvun taitteen Suomessa.
Bourdieuilainen näkökulma. - Inequality and
trust in Finland at the turn of the 21st
century: Bourdieuan approach.
150 p. Summary 3 p. 2006.
- 286 VALKONEN, LEENA, Millainen on hyvä äiti tai
isä? Viides- ja kuudesluokkalaisten lasten
vanhemmuuskäsitykset. - What is a good
father or good mother like? Fifth and sixth
graders' conceptions of parenthood. 126 p.
Summary 5 p. 2006.
- 287 MARTIKAINEN, LIISA, Suomalaisten nuorten
aikuisten elämään tyytyväisyyden monet
kasvot. - The many faces of life satisfaction
among Finnish young adults. 141 p.
Summary 3 p. 2006.
- 288 HAMARUS, PÄIVI, Koulukiusaaminen ilmiönä.
Yläkoulun oppilaiden kokemuksia
kiusaamisesta. - School bullying as a
phenomenon. Some experiences of Finnish
lower secondary school pupils. 265 p.
Summary 6 p. 2006.
- 289 LEPPÄNEN, ULLA, Development of literacy in
kindergarten and primary school.
Tiivistelmä 2 p. 49 p. (145 p.) 2006.
- 290 KORVELA, PAUL-ERIK, The Machiavellian
reformation. An essay in political theory.
171 p. Tiivistelmä 2 p. 2006.
- 291 METSOMÄKI, MARJO, "Suu on syömistä
varten". Lasten ja aikuisten kohtaamisia
ryhmäperhepäiväkodin ruokailutilanteissa.
- Encounters between children and adults
in group family day care dining situations.
251 p. Summary 3 p. 2006.
- 292 LATVALA, JUHA-MATTI, Digitaalisen kommuni-
kaatiosovelluksen kehittäminen kodin ja
koulun vuorovaikutuksen edistämiseksi.
- Development of a digital communication
system to facilitate interaction between home
and school. 158 p. Summary 7 p. 2006.

- 293 PITKÄNEN, TUULLI, Alcohol drinking behavior and its developmental antecedents. - Alkoholien juomiskäyttäytyminen ja sen ennustaminen. 103 p. (169 p.) Tiivistelmä 6 p. 2006.
- 294 LINNILÄ, MAIJA-LIISA, Kouluvalmiudesta koulun valmiuteen. Poikkeuksellinen koulunaloitus koulumenestyksen, viranomaislausuntojen ja perheiden kokemusten valossa. - From school readiness to readiness of school - Exceptional school starting in the light of school attainment, official report and family experience. 321 p. Summary 3 p. 2006.
- 295 LEINONEN, ANU, Vanhusneuvoston funktioita jäljittämässä. Tutkimus maaseutumaisten kuntien vanhusneuvostoista. - Tracing functions of older people's councils. A study on older people's councils in rural municipalities. 245 p. Summary 3 p. 2006.
- 296 KAUPPINEN, MARKO, Canon vs. charisma. "Maoism" as an ideological construction. - Kaanon vs. karisma. "Maoismi" ideologisenä konstruktiona. 119 p. Yhteenveto 2 p. 2006.
- 297 VEHKAKOSKI, TANJA, Leimattu lapsuus? Vammaisuuden rakentuminen ammatti-ihmistien puheissa ja teksteissä. - Stigmatized childhood? Constructing disability in professional talk and texts. 83 p. (185 p.) Summary 4 p. 2006.
- 298 LEPPÄÄHO, HENRY, Matemaattisen ongelman ratkaisutaidon opettaminen peruskoulussa. Ongelmanratkaisukurssin kehittäminen ja arviointi. - Teaching mathematical problem solving skill in the Finnish comprehensive school. Designing and assessment of a problem solving course. 343 p. Summary 4 p. 2007.
- 299 KUVAJA, KRISTIINA, Living the Urban Challenge. Sustainable development and social sustainability in two southern megacities. 130 p. (241 p.) Yhteenveto 4 p. 2007.
- 300 POIJOLA, PASI, Technical artefacts. An ontological investigation of technology. 150 p. Yhteenveto 3 p. 2007.
- 301 KAUKUA, JARI, Avicenna on subjectivity. A philosophical study. 161 p. Yhteenveto 3 p. 2007.
- 302 KUPILA, PÄIVI, "Minäkö asiantuntija?". Varhaiskasvatuksen asiantuntijan merkitysperspektiivin ja identiteetin rakentuminen. - "Me, an expert?" Constructing the meaning perspective and identity of an expert in the field of early childhood education. 190 p. Summary 4 p. 2007.
- 303 SILVENNOINEN, PIIA, Ikä, identiteetti ja ohjaava koulutus. Ikääntyvät pitkäaikaistyöttömät oppimisyhteiskunnan haasteena. - Age, identity and career counselling. The ageing, long-term unemployed as a challenge to learning society. 229 p. Summary 4 p. 2007.
- 304 REINIKAINEN, MARJO-RIITTA, Vammaisuuden sukupuolittuneet ja sortavat diskurssit: Yhteiskunnallis-diskursiivinen näkökulma vammaisuuteen. - Gendered and oppressive discourses of disability: Social-discursive perspective on disability. 81 p. (148 p.) Summary 4 p. 2007.
- 305 MÄÄTTÄ, JUKKA, Asepalvelus nuorten naisten ja miesten opinto- ja työuralla. - The impact of military service on the career and study paths of young women and men. 141 p. Summary 4 p. 2007.
- 306 PYYKKÖNEN, MIIKKA, Järjestäytyvät diasporat. Etnisyys, kansalaisuus, integraatio ja hallinta maahanmuuttajien yhdistystoiminnassa. - Organizing diasporas. Ethnicity, citizenship, integration, and government in immigrant associations. 140 p. (279 p.) Summary 2 p. 2007.
- 307 RASKU, MINNA, On the border of east and west. Greek geopolitical narratives. - Idän ja lännen rajalla. Narratiiveja kreikkalaisesta geopolitiikasta. 169 p. Yhteenveto 3 p. 2007.
- 308 LAPIOLAHTI, RAIMO, Koulutuksen arviointi kunnallisen koulutuksen järjestäjän tehtävänä. Paikallisen arvioinnin toteutumisedellytysten arviointia erään kuntaorganisaation näkökulmasta. - The evaluation of schooling as a task of the communal maintainer of schooling - what are the presuppositions of the execution of evaluation in one specific communal organization. 190 p. Summary 7 p. 2007.
- 309 NATALE, KATJA, Parents' Causal Attributions Concerning Their Children's Academic Achievement. - Vanhempien lastensa koulu-menestystä koskevat kausaaliattribuutit. 54 p. (154 p.) Yhteenveto 3 p. 2007.
- 310 VAHTERA, SIRPA, Optimistit opintiellä. Opinnoissaan menestyvien nuorten hyvinvointi lukiosta jatko-opintoihin. - The well-being of optimistic, well-performing high school students from high school to university. 111 p. Summary 2 p. 2007.
- 311 KOIVISTO, PÄIVI, "Yksilöllistä huomiota arkisissa tilanteissa". Päiväkodin toimintakulttuurin kehittäminen lasten itsetuntoa vahvistavaksi. - "Individual attention in everyday situations". Developing the operational culture of a day-care centre to strengthen children's self-esteem. 202 p. Summary 4 p. 2007.
- 312 LAHIKAINEN, JOHANNA, "You look delicious" - Food, eating, and hunger in Margaret Atwood's novels. 277 p. Yhteenveto 2 p. 2007.
- 313 LINNAVUORI, HANNARIKKA, Lasten kokemuksia vuoroasumisesta. - Children's experiences of dual residence. 202 p. Summary 8 p. 2007.
- 314 PARVIAINEN, TIINA, Cortical correlates of language perception. Neuromagnetic studies in adults and children. - Kielen käsittely aivoissa. Neuromagneettisia tutkimuksia aikuisilla ja lapsilla. 128 p. (206 p.) Yhteenveto 5 p. 2007.

- 315 KARA, HANNELE, *Ermutige mich Deutsch zu sprechen. Portfolio als evaluationsform von mündlichen leistung.* - "Rohkaise minua puhumaan saksaa" - kielisalkku suullisen kielitaidon arviointivälineenä. 108 p. Yhteenveto 3 p. 2007.
- 316 MÄKELÄ, AARNE, *Mitä rehtorit todella tekevät. Etnografinen tapaustutkimus johtamisesta ja rehtorin tehtävistä peruskoulussa.* - What principals really do. An ethnographic case study on leadership and on principal's tasks in comprehensive school. 266 p. Summary 5 p. 2007.
- 317 PUOLAKANAHO, ANNE, *Early prediction of reading - Phonological awareness and related language and cognitive skills in children with a familial risk for dyslexia.* - Lukemistaitojen varhainen ennustaminen. Fonologinen tietoisuus, kielelliset ja kognitiiviset taidot lapsilla joiden suvussa esiintyy dysleksiaa. 61 p. (155 p.) Yhteenveto 3 p. 2007.
- 318 HOFFMAN, DAVID M., *The career potential of migrant scholars in Finnish higher education. Emerging perspectives and dynamics.* - Akateemisten siirtolaisten uramahdollisuudet suomalaisessa korkeakoulujärjestelmässä: dynamiikkaa ja uusia näkökulmia. 153 p. (282 p.) Yhteenveto 2 p. 2007.
- 319 FADJUKOFF, PÄIVI, *Identity formation in adulthood.* - Identiteetin muotoutuminen aikuisiässä. 71 p. (168 p.) Yhteenveto 5 p. 2007.
- 320 MÄKIKANGAS, ANNE, *Personality, well-being and job resources: From negative paradigm towards positive psychology.* - Persoonallisuus, hyvinvointi ja työn voimavarat: Kohti positiivista psykologiaa. 66 p. (148 p.) Yhteenveto 3 p. 2007.
- 321 JOKISAARI, MARKKU, *Attainment and reflection: The role of social capital and regrets in developmental regulation.* - Sosiaalisen pääoman ja toteutumattomien tavoitteiden merkitys kehityksen säätelyssä. 61 p. (102 p.) Yhteenveto 2 p. 2007.
- 322 HÄMÄLÄINEN, JARMO, *Processing of sound rise time in children and adults with and without reading problems.* - Äänen nousuaikojen prosessointi lapsilla ja aikuisilla, joilla on dysleksia ja lapsilla ja aikuisilla, joilla ei ole dysleksiaa. 48 p. (95 p.) Tiivistelmä 2 p. 2007.
- 323 KANERVIO, PEKKA, *Crisis and renewal in one Finnish private school.* - Kriisi ja uudistuminen yhdessä suomalaisessa yksityiskoulussa. 217 p. Tiivistelmä 2 p. 2007.
- 324 MÄÄTTÄ, SAMI, *Achievement strategies in adolescence and young adulthood.* - Nuorten ajattelu- ja toimintastrategia. 45 p. (120 p.) Tiivistelmä 3 p. 2007.
- 325 TORPPA MINNA, *Pathways to reading acquisition: Effects of early skills, learning environment and familial risk for dyslexia.* - Yksilöllisiä kehityspolkuja kohti lukemisen taitoa: Varhaisten taitojen, oppimisympäristön ja sukuriskin vaikutukset. 53 p. (135 p.) 2007.
- 326 KANKAINEN, TOMI, *Yhdistykset, instituutiot ja luottamus.* - Voluntary associations, institutions and trust. 158 p. Summary 7 p. 2007.
- 327 PIRNES, ESA, *Merkityksellinen kulttuuri ja kulttuuripolitiikka. Laaja kulttuurin käsite kulttuuripolitiikan perusteluna.* - Meaningful culture and cultural policy. A broad concept of culture as a basis for cultural policy. 294 p. Summary 2 p. 2008.
- 328 NIEMI, PETTERI, *Mieli, maailma ja referenssi. John McDowellin mielenfilosofian ja semantiikan kriittinen tarkastelu ja ontologinen täydennys.* - Mind, world and reference: A critical examination and ontological supplement of John McDowell's philosophy of mind and semantics. 283 p. Summary 4 p. 2008.
- 329 GRANBOM-HERRANEN, LIISA, *Sananlaskut kasvatuspuheessa - perinnettä, kasvatusta, indoktrinaatiota? - Proverbs in pedagogical discourse - tradition, upbringing, indoctrination?* 324 p. Summary 8 p. 2008.
- 330 KYKYRI, VIRPI-LIISA, *Helping clients to help themselves. A discursive perspective to process consulting practices in multi-party settings.* - Autetaan asiakasta auttamaan itse itseään. Diskursiivinen näkökulma prosessikonstultoinnin käytäntöihin ryhmätilanteissa. 75 p. (153 p.) Tiivistelmä 2 p. 2008.
- 331 KIURU, NOONA, *The role of adolescents' peergroups in the school context.* - Nuortentoveriryhmien rooli kouluympäristössä. 77 p. (192 p.) Tiivistelmä 3 p. 2008.
- 332 PARTANEN, TERHI, *Interaction and therapeutic interventions in treatment groups for intimately violent men.* 46 p. (104 p.) Yhteenveto 2 p. 2008.
- 333 RAITILA, RAIJA, *Retkellä. Lasten ja kaupunkiympäristön kohtaaminen.* - Making a visit. Encounters between children and an urban environment. 179 p. Summary 3 p. 2008.
- 334 SUME, HELENA, *Perheen pyörteinen arki. Sisäkorvaistutetta käyttävän lapsen matka kouluun.* - Turbulent life of the family. Way to school of a child with cochlear implant. 208 p. Summary 6 p. 2008.
- 335 KOTIRANTA, TUUJA, *Aktivoinnin paradoksit.* - The paradoxes of activation. 217 p. Summary 3 p. 2008.
- 336 RUOPPILA, ISTO, HUUHTANEN, PEKKA, SEITSAMO, JORMA AND ILMARINEN, JUHANI, *Age-related changes of the work ability construct and its relation to cognitive functioning in the older worker: A 16-year follow-up study.* 97 p. 2008.
- 337 TIKKANEN, PIRJO, *"Helpompaa ja hausempaa kuin luulin". Matematiikka suomalaisten ja unkarilaisten perusopetuksen neljäsluokkalaisten kokemana.* - "Easier and more fun that

- I thought". Mathematics experienced by fourth-graders in Finnish and Hungarian comprehensive schools. 309 p. Summary 3 p. 2008.
- 338 KAUPPINEN, ILKKA, Tiedon omistaminen on valtaa - Globalisoituvan patenttijärjestelmän poliittinen moraalilaitos ja globaali kapitalismi. - *Owning* knowledge is power. Political moral economy of the globalizing patent system and global capitalism. 269 p. Summary 5 p. 2008.
- 339 KUJALA, MARIA, Muukalaisena omassa maassa. Miten kasvaa vuorovaikutuskonflikteissa? - A stranger in one's own land. How to grow in interaction conflicts? 174 p. Summary 7 p. 2008.
- 340 KOPONEN, TUIRE, Calculation and Language: Diagnostic and intervention studies. - Laskutaito ja kieli: Diagnostinen ja kuntoutustutkimus. 49 p. (120 p.) Tiivistelmä 2 p. 2008.
- 341 HAUTALA, PÄIVI-MARIA, Lupa tulla näkyväksi. Kuvataideterapeuttinen toiminta kouluissa. - Permission to be seen. Art therapeutic activities in schools. 202 p. 2008.
- 342 SIPARI, SALLA, Kuntouttava arki lapsen tueksi. Kasvatuksen ja kuntoutuksen yhteistoiminnan rakentuminen asiantuntijoiden keskusteluissa. - Habilitative everyday life to support the child. Construction of the collaboration of education and rehabilitation in experts discussions. 177 p. Summary 4 p. 2008.
- 343 LEHTONEN, PÄIVI HANNELE, Voimauttava video. Asiakslähtöisyyden, myönteisyyden ja videokuvan muodostama työorientaatio perhetyön menetelmänä. - Empowering video. A work orientation formed by client-focus, positivity and video image as a method for family work. 257 p. Summary 3 p. 2008.
- 344 RUOHOMÄKI, JYRKI, "Could Do Better". Academic Interventions in Northern Ireland Unionism. - "Could Do Better" Akateemiset interventiot Pohjois-Irlannin unionismiin. 238 p. Tiivistelmä 2 p. 2008.
- 345 SALMI, PAULA, Nimeäminen ja lukemisvaikeus. Kehityksen ja kuntoutuksen näkökulma. - Naming and dyslexia: Developmental and training perspectives. 169 p. Summary 2 p. 2008.
- 346 RANTANEN, JOHANNA, Work-family interface and psychological well-being: A personality and longitudinal perspective. - Työn ja perheen vuorovaikutuksen yhteys psyykkiseen hyvinvointiin sekä persoonallisuuteen pitkittäistutkimuksen näkökulmasta 86 p. (146 p.) Yhteenveto 6 p. 2008.
- 347 PIIPPO, JUKKA, Trust, Autonomy and Safety at Integrated Network- and Family-oriented mode for co-operation. A Qualitative Study. 70 p. (100 p.) Yhteenveto 2 p. 2008.
- 348 HÄTINEN, MARJA, Treating job burnout in employee rehabilitation: Changes in symptoms, antecedents, and consequences. - Työuupumuksen hoito työikäisten kuntoutuksessa: muutokset työuupumuksen oireissa, ennakoijissa ja seurauksissa. 85 p. (152 p.) Tiivistelmä 4 p. 2008.
- 349 PRICE, GAVIN, Numerical magnitude representation in developmental dyscalculia: Behavioural and brain imaging studies. 139 p. 2008.
- 350 RAUTIAINEN, MATTI, Keiden koulu? Aineenopettajaksi opiskelevien käsityksiä koulu-kulttuuriin yhteisöllisyydestä. - Who does school belong to? Subject teacher students' conceptions of community in school culture. 180 p. Summary 4 p. 2008.
- 351 UOTINEN, SANNA, Vanhempien ja lasten toimijuuteen konduktiivisessa kasvatuksessa. - Into the agency of a parent and a child in conductive education. 192 p. Summary 3 p. 2008.
- 352 AHONEN, HELENA, Rehtoreiden kertoma johtajuus ja johtajaidentiteetti. - Leadership and leader identity as narrated by headmasters. 193 p. 2008.
- 353 MOISIO, OLLI-PEKKA, Essays on radical educational philosophy. 151 p. Tiivistelmä 3 p. 2009.
- 354 LINDQVIST, RAIIJA, Parisuhdeväkivallan kohtaaminen maaseudun sosiaalityössä. - Encountering partner violence with rural social work. 256 p. 2009.
- 355 TAMMELIN, MIA, Working time and family time. Experiences of the work and family interface among dual-earning couples in Finland. - Työaika ja perheen aika: kokemuksia työn ja perheen yhteensovittamisesta Suomessa. 159 p. Tiivistelmä 3 p. 2009.
- 356 RINNE, PÄIVI, Matkalla muutokseen. Sosiaalialan projektitoiminnan perustelut, tavoitteet ja toimintatavat Sosiaaliturva-lehden kirjoituksissa 1990-luvulla. - On the way to the change. 221 p. Summary 2 p. 2009.
- 357 VALTONEN, RIITTA, Kehityksen ja oppimisen ongelmien varhainen tunnistaminen Lene-arvioinnin avulla. Kehityksen ongelmien päällekkäisyys ja jatkuvuus 4-6-vuotiailla sekä ongelmien yhteys koulusuoriutumiseen. - Lene-assessment and early identification of developmental and learning problems. Co-occurrence and continuity of developmental problems from age 4 to age 6 and relation to school performance. 73 p. (107 p.) Summary 2 p. 2009.
- 358 SUHONEN, KATRI, Mitä hiljainen tieto on hengellisessä työssä? Kokemuksellinen näkökulma hiljaisen tiedon ilmenemiseen, siirrettävyyteen ja siirrettävyyden merkitykseen ikääntyneiden diakoniatyöntekijöiden ja pappien työssä. - What is tacit knowledge in spiritual work? An experiential approach to the manifestation, significance and distribution of tacit knowledge in the work of aged church deacons and ministers. 181 p. Summary 6 p. 2009.

- 359 JUMPPANEN, AAPO, United with the United States - George Bush's foreign policy towards Europe 1989-1993. 177 p. Yhteenvedo 3 p. 2009.
- 360 HUEMER, SINI, Training reading skills. Towards fluency. - Lukemistaitojen harjoittaminen. Tavoitteena sujuvuus. 85 p. (188 p.) Yhteenvedo 3 p. 2009.
- 361 ESKELINEN, TEPPO, Putting global poverty in context. A philosophical essay on power, justice and economy. 221 p. Yhteenvedo 1 p. 2009.
- 362 TAIPALE, SAKARI, Transformative technologies, spatial changes: Essays on mobile phones and the internet. 97 p. (184 p.) Yhteenvedo 3 p. 2009.
- 363 KORKALAINEN, PAULA, Riittämättömyyden tunteesta osaamisen oivallukseen. Ammatillisen asiantuntijuuden kehittäminen varhaiserityiskasvatuksen toimintaympäristöissä. - From a feeling of insufficiency to a new sense of expertise. Developing professional knowledge and skills in the operational environments for special needs childhood education and care. 303 p. Summary 4 p. 2009.
- 364 SEPPÄLÄ-PÄNKÄLÄINEN, TARJA, Oppijoiden moninaisuuden kohtaaminen suomalaisessa lähikoulussa. Etnografia kouluyhteisön aikuisten yhdessä oppimisen haasteista ja mahdollisuuksista. - Confronting the Diversity of Learners in a Finnish Neighbourhood School. An Ethnographic Study of the Challenges and Opportunities of Adults Learning Together in a School community. 256 p. Summary 4 p. 2009.
- 365 SEVÓN, EIJA, Maternal Responsibility and Changing Relationality at the Beginning of Motherhood. - Äidin vastuu ja muuttuvat perhesuhteet äitiyden alussa. 117 p. (200 p.) Yhteenvedo 5 p. 2009.
- 366 HUUTTUNEN-SCOTT, TIINA, Auditory duration discrimination in children with reading disorder, attention deficit or both. - Kuulonvarainen keston erottelu lapsilla, joilla on lukemisvaikeus, tarkkaavaisuuden ongelma tai molemmat. 68 p. (112 p.) Tiivistelmä 3 p. 2009.
- 367 NEUVONEN-RAUHALA, MARJA-LIISA, Työelämälähtöisyyden määrittäminen ja käyttäminen ammattikorkeakoulun jatkotutkintokokeilussa. - Defining and applying working-life orientation in the polytechnic postgraduate experiment. 163 p. Summary 7 p. 2009.
- 368 NYMAN, TARJA, Nuoren vieraan kielen opettajan pedagogisen ajattelun ja ammatillisen asiantuntijuuden kehittyminen. - The development of pedagogical thinking and professional expertise of newly qualified language teachers. 121 p. (201 p.) Summary 4 p. 2009.
- 369 PUUTIO, RISTO, Hidden agendas. Situational tasks, discursive strategies and institutional practices in process consultation. 83 p. (147 p.) Tiivistelmä 2 p. 2009.
- 370 TOIVANEN, JUHANA, Animal consciousness. Peter Olivi on cognitive functions of the sensitive soul. 369 p. Yhteenvedo 4 p. 2009.
- 371 NOKIA, MIRIAM, The role of the hippocampal theta activity in classical eyeblink conditioning in rabbits. - Hippokampuksen theta-aktiivisuuden rooli klassisessa silmäniskuehdollistamisessa kaneilla. 41 p. (80 p.) Yhteenvedo 2 p. 2009.
- 372 LÄHTEENMÄKI, VILI, Essays on early modern conceptions of consciousness: Descartes, Cudworth, and Locke. 160 p. 2009.
- 373 BJÖRK, KAJ, What explains development. Development strategy for low human development index countries. 212 p. Yhteenvedo 1 p. 2009.
- 374 PUUPPONEN, ANTTI, Maaseutuuyrittäjyys, verkostot ja paikallisuus. Tapaustutkimus pienimuotoisen elintarviketuotannon kestävyyydestä Keski-Suomessa. - Rural entrepreneurship, networks and locality. A case study of the sustainability of small-scale food production in Central Finland. 100 p. (191 p.) Summary 3 p. 2009.
- 375 HALTTUNEN, LEENA, Päivähoitotyö ja johtajuus hajautetussa organisaatiossa. - Day care work and leadership in a distributed organization. 181 p. Summary 4 p. 2009.
- 376 KAIDESOJA, TUUKKA, Studies on ontological and methodological foundations of critical realism in the social sciences. 65 p. (187 p.) Yhteenvedo 9 p. 2009.
- 377 SIPPOLA, MARKKU, A low road to investment and labour management? The labour process at Nordic subsidiaries in the Baltic States. 272 p. Tiivistelmä 2 p. 2009.
- 378 SANTALA, OLLI-PEKKA, Expertise in using the Rorschach comprehensive system in personality assessment. 150 p. Tiivistelmä 1 p. 2009.
- 379 HARJUNEN, HANNELE, Women and fat: Approaches to the social study of fatness. - Naiset ja lihavuus: näkökulmia lihavuuden yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen 87 p. (419 p.) Tiivistelmä 4 p. 2009.
- 380 KETTUNEN, LIISA, Kyllä vai ei. Peruskoulun sukupuolikasvatuksen oppimateriaalin kehittämistyö ja arviointi. - Yes or no? The development and evaluation of teaching material for sex education in the Finnish comprehensive school. 266 p. Summary 3 p. 2010.
- 381 FROM, KRISTINE, "Että sais olla lapsena toisten lasten joukossa". Substantiivinen teoria erityistä tukea tarvitsevan lapsen toiminnallisesta osallistumisesta toimintaympäristöissä. - To be a child just as the others in the peer group. A substantive theory of activity-

- based participation of the child with special educational needs. 174 p. Summary 4 p. 2010.
- 382 MYKKÄNEN, JOHANNA, Isäksi tulon tarinat, tunteet ja toimijuus. - Becoming a father – types of narrative, emotions and agency. 166 p. Summary 5 p. 2010.
- 383 RAASUMAA, VESA, Perusopetuksen rehtori opettajien osaamisen johtajana. - Knowledge management functions of a principal in basic education. 349 p. Summary 5 p. 2010.
- 384 SISÄINEN, LAURI, Foucault's voices: Toward the political genealogy of the auditory-sonorous. - Foucault'n äänet. Kohti auditoris-sonoorista poliittista genealogiaa. 207 p. Tiivistelmä 2 p. 2010.
- 385 PULLI, TUULA, Totta ja unta. Draama puhe- ja kehitysvammaisten ihmisten yhteisöllisenä kuntoutuksena ja kokemuksena. - The Real and the Illusory. Drama as a means of community-based rehabilitation and experience for persons with severe learning and speech disabilities. 281 p. Summary 7 p. 2010.
- 386 SISKONEN, TIINA, Kielelliset erityisvaikeudet ja lukemaan oppiminen. - Specific language impairments and learning to read. 205 p. Summary 3 p. 2010.
- 387 LYYRA, PESSI, Higher-order theories of consciousness: An appraisal and application. - Korkeamman kertaluvun tietoisusteoria: arvio ja käyttöehdotus. 163 p. Yhteenveto 5 p. 2010.
- 388 KARJALAINEN, MERJA, Ammattilaisten käsityksiä mentoroinnista työpaikalla. - Professionals' conceptions of mentoring at work. 175 p. Summary 7 p. 2010.
- 389 GEMECHU, DEREJE TEREFE, The implementation of a multilingual education policy in Ethiopia: The case of Afaan Oromoo in primary schools of Oromia Regional State. 266 p. 2010.
- 390 KOIVULA, MERJA, Lasten yhteisöllisyys ja yhteisöllinen oppiminen päiväkodissa. - Children's sense of community and collaborative learning in a day care centre. 189 p. Summary 3 p. 2010.
- 391 NIEMI, MINNA, Moraalijärjestystä tuottamassa. Tutkimus poliisityöstä lasten parissa. - Producing moral order. A Study on police work with children. 190 p. Summary 3 p. 2010.
- 392 ALEMAYEHU TEKLEMARIAM HAYE, Effects of intervention on psychosocial functioning of hearing and hard of hearing children in selected primary schools of Addis Ababa, Ethiopia. 195 p. Executive summary 4 p. 2010.
- 393 KASKIHARJU, EIJA, Koteja ja kodinomaisuutta. Tutkimus vanhenemisen paikoista valtiopäiväpuheissa 1950 - 2005. - Homes and homelikeness. A study on places for ageing in parliamentary speeches from 1950 to 2005. 244 p. Summary 5 p. 2010.
- 394 MAHLAKAARTO, SALME, Subjektiksi työssä - Identiteettiä rakentamassa voimaantumisen kehitysohjelmassa. - Becoming a subject at work - Constructing identity within a program of empowerment. 95 p. (198 p.) Yhteenveto 1 p. 2010.
- 395 TAPIO, TARJA, "Meilä on kaikilla samanlaiset tarinat". Tarinankerrontatutkimus tornionlaaksolaisuudesta vanhimpien aapulaisten arjessa ja tulevaisuudessa. - "We all have the same stories". A storytelling case study of Torne Valley -ness in the everyday life and future of elderly Aapua residents. 261 p. Summary 6 p. 2010.
- 396 RAUTAINEN, EIJJA-LIISA, Co-construction and collaboration in couple therapy for depression. - Yhteistoiminnallisuus masennuksen pariterapiassa. 56 p. (122 p.) Yhteenveto 3 p. 2010.
- 397 AALTONEN, TERHI, "Taiteilija ei vanhene". Haastattelututkimus kuvataiteilijoiden ikääntymiskokemuksista taidemaailmassa. - "An artist doesn't get old". An interview-based study of painters' experiences of ageing in the world. 216 p. Summary 5 p. 2010.
- 398 SAVOLAINEN, KAISA, Education as a means to world peace: The case of the 1974 UNESCO recommendation. - Kasvatus maailmanrauhan välineenä: Tapaustutkimus UNESCON 1974 hyväksymästä suosituksesta. 262 p. Yhteenveto 12 p. 2010.
- 399 HEMMINKI, ARJA, Kertomuksia avioerosta ja parisuhteen päättymisestä. Suomalainen eropuhe pohjalaisten kirjoituksissa ja naistenlehdissä. - Narratives on divorce and ending of a relationship. 158 p. Summary 2 p. 2010.
- 400 SAINI, NINA, On the rocky road of reading: Effects of computer-assisted intervention for at-risk children. - Lukemaan oppimisen kivisellä tiellä - Verkkopohjaisen Ekapeli - ohjelman kuntouttavat vaikutukset riskilasten lukemaan oppimisessa. 95 p. (208 p.) Yhteenveto 5 p. 2010.
- 401 VILJARANTA, JAANA, The development and role of task motivation and task values during different phases of the school career. - Oppiainekohtaisen koulumotivaation kehitys ja rooli koulutaipaleen eri vaiheissa. 53 p. (115 p.) Yhteenveto 1 p. 2010.
- 402 OINAS, TOMI, Sukupuolten välinen kotityönjako kahden ansaitsijan perheissä. - Domestic division of labour in dual-earner households. 188 p. 2010.
- 403 MAMMON, REET, Kolmen etnisen ryhmän kotoutumisprosessi Suomessa. - The integration process of three ethnic groups in Finland. 142 p. Summary 5 p. 2010.
- 404 KETONEN, RITVA, Dysleksiariski oppimisen haasteena. Fonologisen tietoisuuden interventio ja lukemaan oppiminen. - Risk for dyslexia as a challenge of learning. Phonological intervention and learning to read. 139 p. Summary 3 p. 2010.

- 405 LAHTERO, TAPIO, Yhtenäiskoulun johtamiskulttuuri. Symbolis-tulkinnallinen näkökulma. - Leadership culture in unified comprehensive school, symbolic-interpretative approach. 238 p. Summary 2 p. 2011.
- 406 NÖTKÖ, MARIANNE, Väkiältä, vallankäyttö ja vahingoittuminen naisten perhesuhteissa. - Violence, power using and being hurt in women's family relations. 254 p. Summary 5 p. 2011.
- 407 PULKKINEN, SEPPÖ, Valmentajataustan merkitys rehtorin työssä. - The significance of coaching background in principal's work. 211 p. Summary 7 p. 2011.
- 408 SÖDÖR, UUVE, Community resilience and wellbeing in northwest Russian forestry settlements. 195 p. Summary 2 p. 2011.
- 409 HYVÖNEN, KATRIINA, Personal work goals put into context: Associations with work environment and occupational well-being. - Henkilökohtaisten työtavoitteiden puitteet: yhteydet työoloihin ja työhyvinvointiin 82 p. (133 p.) Yhteenveto 3 p. 2011.
- 410 RUOHOTIE-LYHTY, MARIA, Opettajuuden alkutaival. Vastavalmistuneen vieraan kielen opettajan toimijuus ja ammatillinen kehittyminen. - First steps on the path of teacherhood. Newly qualified foreign language teachers' agency and professional development. 98 p. (190 p.) Summary 2 p. 2011.
- 411 HALONEN, KATRI, Kulttuurituottajat taiteen ja talouden risteyskohdassa. - Cultural intermediaries at the junction between art and business. 101 p. (175 p.) Summary 6 p. 2011.
- 412 MIKOLA, MARJATTA, Pedagogista rajankäyntiä koulussa. Inklusioreitit ja yhdessä oppimisen edellytykset. - Defining pedagogical boundaries at school - the routes to inclusion and conditions for collaborative learning. 304 p. Summary 8 p. 2011.
- 413 SOANJÄRVI, KATARINA, Mitä on ammatillinen nuorisotyö? Nuorisotyön villiä kenttää kesyttämässä. - What is professional youth work? Taming of wild youth work sector. 152 p. Summary 3 p. 2011.
- 414 LEHTO-SALO, PIRKKO, Koulukotisijoitus - nuoren toinen mahdollisuus? Mielenterveyden häiriöiden, oppimisvaikeuksien ja perheongelmien kirjo kehittämishaasteena. - The placement on a reform school - The second change for an adolescent? Psychiatric disorders, learning disabilities and problems in the family as a challenge of treatment. 74 p. (125 p.) 2011.
- 415 MÄGI, KATRIN, Achievement goals, achievement behaviours, and skill development in the school and home context: Their antecedents and correlates. 54 p. (134 p.) Yhteenveto 3 p. 2011.
- 416 HEINONEN, VEIKKO U.J., Suomalaisen turvallisuuspolitiikan tila. Suomalaisen 2000-luvun alun turvallisuuspoliittisen debatin käsiteanalyttinen tarkastelu. - The state of Finnish security policy. A conceptual analysis of the Finnish debate on security policy in the early 2000s. 266 p. Yhteenveto 1 p. 2011.
- 417 PURO, ERIKA, Peruskoulun erityisopetuksen laatu oppilaiden, huoltajien, koulunkäyntiavustajien, opettajien ja rehtorien arvioimana. - The quality of special education in Finnish comprehensive schools from the viewpoint of pupils, parents, educational assistants, teachers and principals. 165 p. Summary 2 p. 2011.
- 418 PIETIKÄINEN, MAIJA, Laulu ja amor mundi. Tutkimus laulusta eräänä maailmasta huolettimisen perusaktiviteettina. - Singing and amor mundi. 193 p. Summary 2 p. 2011.
- 419 SALO, SIRPA, Parisuhdeongelmat ja lasten psyykinen hyvinvointi: kaksi tutkimusnäkökulmaa. - Couples conflicts and children's mental wellbeing: two research approaches. 156 p. Summary 2 p. 2011.
- 420 HANNONEN, RIITTA, Verbal and academic skills in children with type 1 diabetes. - Tyypin 1 diabetesta sairastavien lasten kielelliset ja oppimiseen liittyvät perustaidot. 49 p. (79 p.) Yhteenveto 3 p. 2011.
- 421 SELIN, JANI, Hallinnan näkökulmia huumeriippuvuuden hoitoon Suomessa vuosina 1965-2005. - Governmental perspectives on the treatment of drug addiction in Finland between 1965 and 2005. 55 p. (118 p.) Summary 2 p. 2011.
- 422 NIKKOLA, TIINA, Oppimisen esteet ja mahdollisuudet ryhmässä. Syyllisyyden kehittyminen syntipukki-ilmiöksi opiskeluryhmässä ohjaajan tulkitsemana. - Learning in a group: obstacles and opportunities. A supervisor's interpretation of how guilt becomes scapegoating in a study group. 244 p. Summary 6 p. 2011.
- 423 LASSENIUS, YVONNE, Utvecklingen av vårdlärarnas kulturkompetens. En kvalitativ studie som fokuserar på lärarna i mångkulturella lärandemiljöer i Finland. - The development of nurse teachers' cultural competence. A qualitative study focusing on teachers in multicultural learning environments in Finland. 74 p. (101 p.) Summary 2 p. 2011.
- 424 YLÖNEN, MARJA, Saastumisen kontrollin ideologia. Vesien saastumisen ja vesirikosten kontrolli Suomessa vuosina 1960-2000. - Ideology of pollution control. Social control of water pollution and pollution crimes in Finland from the 1960s until the year 2000. 232 p. Summary 2 p. 2011.
- 425 PYLKKÄ, OUTI, Duuri- ja mollisointuja musiikkialan kentällä. Organisaatiomuutoksen heijastuksia ammattikorkeakoulun musiikinopettajien työhön. - Ideology of pollution control. Major and minor

- chords in the field of music profession reflections of organizational changes in the music teachers' work at the University of Applied Sciences. 190 p. Summary 4 p. 2011.
- 426 MALINEN, KAISA, Parisuhde pikkulapsiperheessä. - Spousal relationship in families with young children. 79 p. (147 p.) Summary 4 p. 2011.
- 427 MURTORINNE-LAHTINEN, MINNA, Äiti puolen identiteetin rakentaminen uusperheessä. - Identity construction of stepmothers in a stepfamily. 222 p. Summary 6 p. 2011.
- 428 RUOKOLAINEN, MERVI, Do organizational and job-related factors relate to organizational commitment? A mixed method study of the associations. - Ovatko organisaation ja työn piirteet yhteydessä organisaatioon sitoutumiseen? Monimenetelmällinen tutkimus ilmiöiden välisistä yhteyksistä. 135 p. Yhteenveto 3 p. 2011.
- 429 JÄRVILEHTO, LAURI, Pragmatic a priori knowledge: A pragmatic approach to the nature and object of what can be known independently of experience. 153 p. 2011.
- 430 RUOPPILA, ISTO & IIVANAINEN, MATTI (EDS.), Life Course of Finnish Persons with Intellectual Disabilities Born 1898-1960. A 35-Year Follow-up Study. 119 p. Yhteenveto 9 p. 2011.
- 431 BJÖRK, ANNA, The politics of citizenship tests: time, integration and the contingent polity. 123 p. Yhteenveto 1 p. 2011.
- 432 SAARINEN, MINNA, Sosiaalisen elämän kehykset. Kampus-ohjelman opiskelijoiden sosiaalinen asema tuetussa aikuisopiskelussa ja vapaa-ajalla. - Framework of social life. The social life of Campus-program students in their supported adult learning and leisure. 276 p. 2012.
- 433 HÖKKÄ, PÄIVI, Teacher educators amid conflicting demands: tensions between individual and organizational development. - Opettajankouluttajat ristiriitaisten vaateiden keskellä: yksilön ja organisaation välisiä jännitteitä. 127p. (197 p.) 2012.
- 434 SALMINEN, VELI-MATTI, Verkostot, paikallisuus ja eriarvoisuus. - Networks, locality and inequality. 160 p. Summary 6 p. 2012.